

610.๙30๙1

สว ๒๖๑๗

๗.3

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

๗.3 พ.ศ. 25๔๐

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมพิศ ไยสุน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา

มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๑๙๖

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุฎบัณฑิต
สาขาการอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รศ.ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์)
.....กรรมการ
(ดร. สมสุข ธีระพิจิตร)
.....กรรมการ
(ผศ.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รศ.ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์)
.....กรรมการ
(ดร. สมสุข ธีระพิจิตร)
.....กรรมการ
(ผศ.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร. พิทยาภรณ์ มูลศิลป์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุฎบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 14 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยความกรุณาและความอนุเคราะห์ของหลายฝ่ายขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง รศ.ดร.สมบุญ ชิตพงศ์ ดร.สมสุข วีระพิจิตร และ ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ซึ่งให้ความกรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ผศ.ดร.พิชญภรณ์ มุลศิลป์ ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาลสูตินรีเวชศาสตร์ ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ท่านคณาจารย์สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ยุพาพิน ศิริโพธิ์งาม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ขอขอบคุณ พญ.ลินดา บรรวณและอาจารย์ศศิธร เจริญวุฒิพงศ์ ที่กรุณาตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชลบุรี และเจ้าหน้าที่หน่วยฝากครรภ์ของทั้งสองโรงพยาบาล ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย คณาจารย์ทุกท่าน เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ และ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการทดลองศึกษาวิจัย และขอขอบคุณ คุณคำ คุณบุญศรี ไชยคำ คุณศรุต ด.ช. ศุภวรินทร์ ด.ญ. ศุภริญา ไยสุน น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดและทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สมพิศ ไยสุน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	9
การศึกษาพยาบาล	10
การจัดการเรียนการสอน	18
ทฤษฎีการพยาบาล	50
การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์	64
กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นหญิงตั้งครรภ์	71
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	80
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นหญิงตั้งครรภ์	83
การทดลองใช้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นหญิงตั้งครรภ์	89
วิธีดำเนินการทดลอง	92
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
การดำเนินการทดลอง	94
การวิเคราะห์ข้อมูล	97

บทที่	หน้า
การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	97
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	98
การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	105
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	114
ผลการพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	114
ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	117
อภิปรายผลการวิจัย	119
รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	119
ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	123
ข้อเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	139
ก. แบบบันทึกกิจกรรมรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	140

บทที่	หน้า
ข. โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	142
ค. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	149
ง. แบบประเมินโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	151
จ. เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	153
ฉ. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	290
ช. แบบประเมินเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	292
ซ. แบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	294
ฌ. แบบทดสอบสมรรถนะการให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	296
ญ. ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ สมรรถนะการให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	310
ฎ. คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	312
ฏ. แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์	314
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	316

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงกระบวนการเรียนรู้ภายในที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์สอน	25
2	วิธีการแจ้งจุดประสงค์ต่อผู้เรียนที่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ	26
3	วิธีการสอนในการให้ระลึกถึงความรู้เดิมกับผลการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ	27
4	การเสนอสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ	27
5	วิธีการให้แนวการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ	28
6	ตารางการปฏิบัติการดำเนินงานศึกษานำร่อง	89
7	การเปรียบเทียบการดำเนินการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	91
8	แผนการดำเนินงานเพื่อการทดลอง	95
9	กำหนดการฝึกปฏิบัติการทดลอง	96
10	ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณา ตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัวบุคคล.....	101
11	ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณา ตรวจสอบเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัวบุคคล.....	102
12	ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัวบุคคล.....	104
13	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากการทดสอบสมรรถนะ การให้การศึกษาแก่ทั้งตัวบุคคล ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียน การสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัวบุคคลของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม.....	106
14	ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ทั้งตัวบุคคล ก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งตัวบุคคล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	106

ตาราง

15 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	107
16 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	107
17 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	108
18 ความคิดเห็นของครุניתต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	109
19 ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษา พยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	110

บัญชีภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ	
1 แสดงรูปแบบการเรียนรู้และการจำ ภายใต้ทฤษฎีกระบวนการจัดข้อมูล	23
2 แสดงกระบวนการเรียนรู้และโครงสร้างของกระบวนการการจัดทำข้อมูล	24
3 รูปแบบการเรียนการสอนของเคมพ์	31
4 แสดงระบบการเรียนการสอนของเจอร์ลาซและอีลี	33
5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์	36
6 ตัวอย่างแบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษาทางสุขภาพ	46
7 แสดงระบบการปรับตัวของบุคคล	55
8 กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษา	78
9 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษา แก่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	79
10 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษา	82
11 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษา แก่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษา	86
12 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษา แก่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนาแล้ว	116

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาวิชาชีพพยาบาล เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรพยาบาลให้มีคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพ คือมีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพให้แก่สังคม ทั้งทางด้านการดูแลและการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานในเชิงศาสตร์และศิลปการปฏิบัติ ซึ่งการจัดการศึกษาวิชาชีพพยาบาลนี้ ได้มีการปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนโยบายสาธารณสุขของประเทศอยู่ตลอดเวลา (ฟาริดา อิบราฮิม. 2536 : 4) จากการประชุมของสมาชิกรองการอนามัยโลก ปี 1977 ได้มีความเห็นร่วมกันว่า "สุขภาพเป็นพื้นฐานของสมรรถภาพและความสุขของบุคคลซึ่งรวมเป็นชุมพลของประเทศ" ที่ประชุมจึงมีมติให้รัฐบาลทุกประเทศให้ความสำคัญของการพัฒนาสุขภาพของประชากร และได้ตั้งเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นที่ทราบอยู่โดยทั่วไปแล้ว คือ "สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543" (Health for All by the Year 2000) และหลังจากการประชุมขององค์การอนามัยโลก จำนวน 134 ประเทศ ที่เมืองอัลมา-อตา (Alma-Ata) ประเทศสหภาพโซเวียต เมื่อเดือนกันยายน 1978 แล้ว จึงได้มีการประกาศใช้ "การสาธารณสุขมูลฐาน" (Primary Health Care) ซึ่งเป็นกลวิธีที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐบาลไทยได้จัดการสาธารณสุขมูลฐานเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา และได้มีการดำเนินการต่างๆเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย พยาบาลในฐานะที่เป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีจำนวนมากและใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน จึงได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ทั้งในฝ่ายการศึกษาและในฝ่ายบริการ (กองงานวิทยาลัยพยาบาล. 2528 : 47)

ในด้านการศึกษายาบาล ได้มีการทบทวนหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานบริการและในชุมชน หลังจากได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติ เรื่อง "Curriculum Reorientation for Key Teaching Staff" ซึ่งจัดโดยกองงาน วิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับองค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 12 - 16 ธันวาคม 2526 ที่ประชุมมีมติให้พัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในประเทศไทย ให้เป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน (กองงาน

วิทยาลัยพยาบาล. 2528 : 48) การศึกษาพยาบาลได้พัฒนา โดยเน้นส่งเสริมสุขภาพในชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสาธารณสุข ที่เน้นให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543 (พรณี ปานเทวัญ. 2537 : 9) การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสุขภาพนั้น นักศึกษาพยาบาลต้องศึกษาถึงการปฏิบัติเพื่อให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการเพื่อสุขภาพที่ดีและการปฏิบัติที่ถูกต้อง วิชาการพยาบาลสู่ศาสตร์เป็นอีกวิชาหนึ่ง ที่มุ่งเน้นถึงการสอนเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์มีสุขภาพดีและคลอดอย่างปลอดภัย

การเรียนการสอนวิชาการพยาบาลสู่ศาสตร์หรือการผดุงครรภ์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจ การแนะนำ การส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติต่อหญิงตั้งครรภ์ การป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์และระยะคลอด การทำคลอด การดูแลและส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกในระยะหลังคลอด (สภาการพยาบาล. 2538 : 87) ซึ่งเมื่อนักศึกษาสำเร็จไปเป็นพยาบาลวิชาชีพต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อการเกิดของมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่การช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ให้รู้เท่าถึงการณ์ มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันอันตราย การส่งเสริมสุขภาพทารกในครรภ์ ช่วยให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการคลอด และหาทางเพื่อป้องกันแก้ไข เมื่อเห็นว่าอาจมีอันตรายเกิดขึ้นต่อการตั้งครรภ์หรือการคลอด อันจะช่วยให้การคลอดมีความปลอดภัยทั้งมารดาและทารก (ลอบ หุตางกูร. 2521 : 63) นอกจากนี้พยาบาลต้องสนับสนุนให้หญิงตั้งครรภ์มาฝากครรภ์ การปฏิบัติต่อหญิงตั้งครรภ์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ (Bobak and Jensen. 1993 : 4 ; Silvertown. 1993 : 4 ; Cunningham and others. 1993 : 247 ; เทียมศร ทองสวัสดิ์. 2531 : 195)

1. เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ผ่านระยะของการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอดด้วยความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ
2. เพื่อให้ทารกที่เกิดมามีสุขภาพดี มีอันตรายน้อยที่สุด
3. เพื่อเสริมสร้างความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ให้สามารถดูแลรักษาสุขภาพตนเองและบุตรให้แข็งแรงและมีความสุขดีภายหลังคลอด ไม่มีผลเสียต่อการตั้งครรภ์ครั้งต่อไป
4. เพื่อเป็นการวางรากฐานที่จะทำให้การเจริญเติบโต และพัฒนาการของทารก เป็นไปอย่างปกติ
5. เพื่อช่วยมารดาในการลดความไม่สุขสบายต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการตั้งครรภ์ ป้องกันอุบัติเหตุ และภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ
6. เพื่อค้นหาอาการผิดปกติในระยะเริ่มแรก เพื่อให้การช่วยเหลือได้ทันทั้งที่และรักษาภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นการช่วยลดอัตราการตายของทารก

หลักสูตรพยาบาลศาสตรได้กำหนดให้นักศึกษาพยาบาลเรียนวิชาการพยาบาล
 สุติศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 14 หน่วยกิต ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2534 : 38)
 โดยนักศึกษาพยาบาลต้องเรียนรู้ทั้งการตรวจ การทำคลอด การดูแลหญิงตั้งครรภ์ทั้งในระยะ
 ตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์เป็นส่วนหนึ่งของการ
 เรียนวิชาการพยาบาลสุติศาสตร์ การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้าง
 ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ ให้สามารถดูแลสุขภาพตนเองและทารกในครรภ์ให้สมบูรณ์แข็งแรงและ
 ปลอดภัย (Silverton. 1993 : 104) การที่หญิงตั้งครรภ์มีความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลตนเองและ
 นำความรู้ไปปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ทำให้ลดภาวะความเสี่ยงและอันตรายจากการตั้งครรภ์ลง จาก
 สถิติสาธารณสุข 2534 พบว่า อัตราการตายของมารดาต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน ตั้งแต่ พ.ศ.
 2529 ถึง พ.ศ. 2534 มีอัตราการตายตามลำดับ ดังนี้ 0.3, 0.4, 0.3, 0.2, 0.2 และ 0.2 ทั้งนี้มี
 สาเหตุเนื่องมาจากการแท้ง เลือดออกในขณะตั้งครรภ์และจากการคลอดบุตร การเป็นพิษจาก
 การตั้งครรภ์ การคลอดติดขัด โรคแทรกซ้อนในระยะคลอด มีการติดเชื้อทั้งในระยะตั้งครรภ์
 ระยะคลอดและหลังคลอดเป็นต้น และจากรายงานทางสถิติเดียวกันนี้ พบว่า อัตราการตายของ
 ทารกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2534 มีอัตราการตาย ตามลำดับแต่ละปีดังนี้ 9.5, 10.6, 9.3,
 8.5, 8.0 และ 8.3 (กองสถิติสาธารณสุข. 2536 : 26) ซึ่งอัตราการตายของทารกเป็นผลเนื่องมา
 จากสาเหตุการปฏิบัติตัวไม่ถูกต้องของมารดาในขณะตั้งครรภ์ เช่น ภาวะโภชนาการของหญิง
 ตั้งครรภ์ การสูบบุหรี่ การดื่มเหล้าและการติดยาเสพติด ซึ่งมีผลทำให้น้ำหนักของทารกแรกเกิด
 ต่ำกว่าปกติ ทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ การคลอดก่อนกำหนด การตายคลอด (Sherwen and
 others. 1991 : 288 ; Burroughs. 1992 : 108) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บลอนเดล และ
 คนอื่น ๆ (Blondel and others. 1993 : 191 - 196) ที่ศึกษาเรื่องการขาดการดูแลขณะตั้งครรภ์
 และผลลัพธ์ของการตั้งครรภ์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ขาดการดูแลขณะตั้งครรภ์มีอัตราการตายของ
 ทารกระหว่างตั้งครรภ์ การคลอดก่อนกำหนดและมีน้ำหนักเฉลี่ยของทารกแรกคลอดต่ำกว่าปกติ
 ในอัตราสูง

จากปัญหาดังกล่าว การจัดการศึกษาพยาบาลในวิชาการพยาบาลสุติศาสตร์เห็นความ
 สำคัญของการฝึกนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ โดยถือเป็นประสบการณ์
 บังคับ นักศึกษาพยาบาลทุกคนต้องฝึกปฏิบัติการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ ในกระบวนการเรียน
 การสอนที่ผ่านมาเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีก็ยังคง
 เป็นจุดศูนย์กลาง และสอนโดยการบรรยาย มีการฝึกการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ในคลินิก
 ซึ่งเป็นสถานการณ์จริง มิได้ให้นักศึกษาพยาบาลทดลองฝึกปฏิบัติในห้องเรียนมาก่อน จึงทำให้

นักศึกษาพยาบาลทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ จากการศึกษาของ อนงค์ มหาวันสุ (2531 : 3) พบว่า การเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล กรมอนามัย มีปัญหาในลักษณะเดียวกัน คือ การสอนของครูเน้นการบรรยาย และเมื่อนักศึกษาพยาบาลนำความรู้ไปใช้ ก็เกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติเท่าที่ควร ซึ่งกาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 81) ให้ความเห็นว่า ถ้าได้มีการฝึกทักษะการสอนหรือการให้การศึกษาในสถานการณ์จำลองก่อนฝึกปฏิบัติการจริง จะทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกมั่นใจและรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จ เพราะมีโอกาสฝึกและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ในการจัดการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ มีการนำทฤษฎีทางการพยาบาลมาประยุกต์ใช้น้อยมาก การนำทฤษฎีทางการพยาบาลมาใช้ในการศึกษาพยาบาล ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีกรอบแนวคิดและมีทิศทางในการปฏิบัติการพยาบาลได้ดี (King, 1986 : 112) นอกจากนี้ ในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ เน้นการให้ความรู้ที่คาดหวังว่าน้องตั้งครรภ์ควรรู้มากกว่าการให้ความรู้ตรงตามความต้องการของน้องตั้งครรภ์ นอกจากนั้นยังไม่ได้มีการประเมินความต้องการของน้องตั้งครรภ์ ทำให้น้องตั้งครรภ์มีความสนใจและเกิดการเรียนรู้ขึ้น จึงไม่สามารถนำเอาความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น ส่วนหนึ่งต้องมาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2533 : 50) การศึกษาถึงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

การให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการทางวิชาชีพพยาบาล การจะทำให้เข้าถึงความต้องการของน้องตั้งครรภ์โดยแท้จริงได้นั้น ควรเน้นที่การวินิจฉัยการพยาบาล ซึ่งเป็นการบอกถึงปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการที่เป็นอยู่ ปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ การวินิจฉัยการพยาบาลนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพยาบาล ซึ่งเป็นวิธีแก้ไขปัญหามาตรฐานทางวิทยาศาสตร์ (ประนอม โททกานนท์. 2537 : 28) ดังนั้น เมื่อพยาบาลสามารถให้การวินิจฉัยการพยาบาลตรงตามปัญหาและความต้องการของน้องตั้งครรภ์ สามารถให้การพยาบาลและให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการพยาบาลน้องตั้งครรภ์ คือการปรับตัวเพื่อให้น้องตั้งครรภ์สามารถดูแลตนเองได้เหมาะสมในระหว่างตั้งครรภ์ เนื่องจากในระหว่างตั้งครรภ์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจไปจากปกติ แม้ไม่ได้ทำให้เกิดโรค แต่ก็ส่งผลทำให้เกิดความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียด (กรรณิการ์ กันระรักษา. 2531 : 1) เมื่อไม่สามารถปรับตัวหรือปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ได้ถูกต้อง ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ขึ้นได้ เพราะ

บุคคลมีระดับการปรับตัวที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบ ถ้าสิ่งเร้าอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการปรับตัว บุคคลก็ปรับตัวในทางบวก แต่ถ้าสิ่งเร้านั้นรุนแรงเกินขีดความสามารถในการปรับตัว บุคคลจะมีพฤติกรรมปรับตัวในทางลบ ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ล้มเหลว (Roy, 1991 : 17) เนื่องจากการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ และสามารถดูแลตนเองได้ ประกอบกับถ้าได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในระหว่างตั้งครรภ์ทำให้หญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง การจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาพยาบาลสามารถประเมินสภาพ และวินิจฉัยความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ตามการปรับตัวของทฤษฎีการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา แล้วนำผลการวินิจฉัยไปวางแผนการให้การศึกษา และฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ทั้งในห้องเรียนและในคลินิก ซึ่งเป็นการนำหลักทฤษฎีการปรับตัวของรอยมาประยุกต์ใช้เพื่อก่อผลสูงสุดต่อหญิงตั้งครรภ์ และการนำทฤษฎีมาใช้ในการศึกษาพยาบาลนั้นสำคัญมาก เนื่องจากการศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาวิชาชีพที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติ และการสร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพด้วยการปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วย การนำทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล จะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลคิดอย่างมีเหตุผล มีกรอบแนวคิดและมีทิศทางของการพยาบาลที่แน่นอน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2536 : 47)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ที่ยังเน้นการบรรยาย และใช้สื่อประกอบการสอนซึ่งทำให้นักศึกษาพยาบาลขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ ดังนั้นหากได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนการสอนของกาเยจะทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย เนื่องจากกาเยได้นำแนวคิดการจัดเหตุการณ์การสอนซึ่งถือเป็นการจัดสภาพการภายนอกให้สัมพันธ์กับโครงสร้างการจัดกระทำข้อมูล และกระบวนการเรียนรู้ในสมองคน ซึ่งเป็นสภาพภายในบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดแก่นักศึกษาพยาบาล (กรมวิชาการ. 2531) เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษา คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (อาภา นิตยศักดิ์. 2535 : 11) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนการสอนของกาเย มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อจะเน้นให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้ได้ดีและมีศักยภาพในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยการจัดสภาพการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน และขึ้นกระบวนการสอน ประกอบด้วย การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนและภาคปฏิบัติในคลินิก เพื่อให้นักศึกษา

มีทักษะในการปฏิบัติมากขึ้น โดยได้นำแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการพยาบาลและหลักการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้นักศึกษาสามารถวินิจฉัยปัญหาหรือความต้องการตามหลักการปรับตัวของรอย คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา วิธีการให้การศึกษานี้ที่เหมาะสม รวมทั้งการวางแผนการให้การศึกษา และการฝึกปฏิบัติการให้ศึกษากับหญิงตั้งครรภ์ โดยมีการประเมินผลตามขั้นตอนและมีเกณฑ์การประเมินการฝึกปฏิบัติเพื่อเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและนำมาซึ่งสุขภาพที่ดีของมารดาและทารก การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพที่ดีแก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลสามารถให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ในการดูแลตนเองและทารกในครรภ์ โดยใช้การวินิจฉัยการพยาบาลและวิธีการให้การศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยสามารถให้การวินิจฉัยทางการพยาบาล และวิธีการให้การศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นการสนับสนุนนโยบายตามแผนการพัฒนาระบบสุขภาพที่มุ่งส่งเสริมสุขภาพของมารดาและทารกให้สมบูรณ์แข็งแรง และลดอัตราการตายของมารดาและทารก

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนการสอนของกาเย่ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย และกระบวนการพยาบาล เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งมีการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนและสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ กำหนดว่า นักศึกษาที่เข้าศึกษาตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นต้องผ่านการเรียนเกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัว ของรอย กระบวนการพยาบาล ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิง ตั้งครรภ์มาแล้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของการเรียนการสอนที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการเรียนเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นกระบวนการสอน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาความสามารถของ นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยสามารถเลือกวิธีการให้การศึกษาเนื้อหา สารและการดำเนินการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์สามารถประพฤติ ปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพตนเองและทารกในครรภ์ได้อย่างถูกต้อง
2. นักศึกษาพยาบาล หมายถึง ผู้ซึ่งกำลังเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการเรียนเกี่ยวกับ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล ความรู้ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์มาแล้ว
3. การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ หมายถึง กระบวนการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ ในระยะฝากครรภ์ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตนเพื่อการดูแลสุขภาพตนเองและทารกในครรภ์ได้ อย่างถูกต้อง โดยการให้การศึกษาตามการปรับตัวตามทฤษฎีของรอย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ในทัศน ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการพึ่งพา และวิธีให้การศึกษาที่ตรงกับความต้องการ ของหญิงตั้งครรภ์
4. สมรรถนะการให้การศึกษา หมายถึง ความสามารถในการประเมินสภาพ การ วินิจฉัยความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย การวางแผนการให้ การ ศึกษา การปฏิบัติการให้การศึกษา และการประเมินผลการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
5. ครูนิเทศก์ หมายถึง ครูพยาบาลที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ จัดการเรียน การสอนและประเมินผลการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ครูนิเทศก์มีคุณสมบัติดังนี้
 - 5.1 ได้รับปริญญาพยาบาลศาสตร์ และมีใบประกอบวิชาชีพสาขาการพยาบาล และการผดุงครรภ์ขั้นหนึ่ง
 - 5.2 ปฏิบัติงานในฐานะครูพยาบาลในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ และเป็นผู้รับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงมีครรภ์ ในหน่วยฝากครรภ์ มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติดังนี้

6.1 ผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนทางการพยาบาลสู่ติศาสตร์ และมีประสบการณ์ด้านหลักสูตร และการสอนอย่างน้อย 10 ปี

6.2 ผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการศึกษาพยาบาล และการเรียนการสอนด้านการพยาบาลสู่ติศาสตร์ในฐานะผู้สอนภาคปฏิบัติในหน่วยฝึกครรภ์ อย่างน้อย 10 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาก่อนถึงต้งครรภ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาพยาบาล
 - 1.1 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์
 - 1.2 การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์
2. การจัดการเรียนการสอน
 - 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 2.1.1 ทฤษฎีของบลูม
 - 2.1.2 ทฤษฎีของกาเย่
 - 2.2 รูปแบบการเรียนการสอน
 - 2.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนของเคมพ์
 - 2.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนของเจอร์ลาช และอีลี
 - 2.2.3 รูปแบบการเรียนการสอนของไทเลอร์
 - 2.3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาทางสุขภาพ
 - 2.3.1 ความหมายของการให้การศึกษาผู้ป่วย
 - 2.3.2 พฤติกรรมสุขภาพและรูปแบบพฤติกรรมสุขภาพ
 - 2.3.3 การให้การศึกษาทางสุขภาพ
 - 2.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ทฤษฎีการพยาบาล
 - 3.1 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย
 - 3.2 กระบวนการพยาบาล
4. การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงต้งครรภ
 - 4.1 ความหมายของหญิงต้งครรภ
 - 4.2 ปัญหาของหญิงต้งครรภ

4.3 การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์

5. กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. การศึกษาพยาบาล

การศึกษาพยาบาล มีประวัติเริ่มจากการให้การดูแลของมารดาต่อบุตรด้วยความรักและเมตตา และด้วยอิทธิพลทางศาสนาที่สอนให้คนมีความรักและเมตตา กรุณาต่อกันทำให้สตรีเป็นผู้มีศรัทธาที่จะเสียสละ และอุทิศตนเพื่อให้การช่วยเหลือบรรเทาความไม่สบายกายไม่สบายใจจากการเจ็บป่วยต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม สถาบันทางศาสนาจึงเป็นศูนย์กลางของการบริการทางการพยาบาลในยุคแรก ต่อมาได้เริ่มมีการจัดเตรียมผู้ที่จะเป็นพยาบาลโดยจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดพยาบาล รับผู้หญิงอายุ 18 ปี ที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความประพฤติเรียบร้อยทดลองเรียน เพื่อดูว่า จะสามารถเป็นพยาบาลได้หรือไม่ เป็นเวลา 3 ปี ต่อจากนั้นต้องศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอีก 3 ปี ในระหว่างที่กำลังศึกษา ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยพร้อมกับเรียนรู้วิธีการทางศาสนา ดังนั้นหลักสูตรจึงมีวิชาจริยศาสตร์และศาสนาด้วย ต่อมามิสในดิงเกลได้จัดตั้งโรงเรียนพยาบาลขึ้นโดยเน้นในเรื่องของความเป็นวิชาชีพมากกว่าเรื่องศาสนา และมีหลักการว่าต้องมีแนวการศึกษาและกระตุ้นให้บุคคลพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองในการเป็นพยาบาล การสอนเน้นให้ผู้เหตุผลว่าทำไมจึงต้องให้การพยาบาลเช่นนั้น (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2531 : 66 - 72)

ปัจจุบันสถาบันที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพทุกแห่ง มีระบบการรับนักศึกษาใหม่จากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิชาชีพของสาขาพยาบาลศาสตรซึ่งรวมการมดุงครรภ์ไว้ด้วย หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตร 4 ปี และสถาบันการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลทุกแห่ง ต่างพยายามที่จะพัฒนาการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลเพื่อผลิตพยาบาลวิชาชีพให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ สอดคล้องตามความต้องการของประเทศชาติและความต้องการของประชาชน เพื่อรักษาระดับมาตรฐานของวิชาชีพให้มีคุณค่าในสังคมได้อย่างมั่นคง ซึ่งปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย แบ่งตามสังกัดต่าง ๆ ดังนี้ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกระทรวงมหาดไทย สังกัดสภาอากาศไทย สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดเอกชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2538 : 60)

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร คือ การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และให้สถาบันการศึกษาพยาบาลต่าง ๆ สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาพยาบาลตามความต้องการของสังคม

ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน รวมทั้งให้สามารถใช้ทรัพยากรด้านการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร์ที่มีอยู่ในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนและได้กำหนดวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาการอุดมศึกษาระยะที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 (ทบวงมหาวิทยาลัย. ม.ป.ป. : 21) ไว้ดังนี้

1. ผลิตพยาบาลระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพเพียบพร้อมทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นผู้นำ ให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของสังคมโดยเน้น การเพิ่มการผลิตพยาบาลระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา

2. พัฒนาสถาบันการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร์ทั้งของรัฐ และเอกชนให้สามารถ ปฏิบัติงานตามภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นสากลทั้งในด้านการผลิต พยาบาล การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

3. พัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร์ให้มี ประสิทธิภาพ มีการกระจายโอกาสทางการศึกษารวมทั้งมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ชเวียร์ (Schweer. 1972 : 96) ให้ความเห็นว่า การจัดการศึกษาพยาบาลจะต้องมีจุด มุ่งหมายสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีทักษะใน การตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการ ปฏิบัติงานได้ มีเจตคติ มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อสังคม มีความพึงพอใจในวิชาชีพและ สามารถพัฒนาไปสู่การมีทักษะในการประกอบอาชีพได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ การจัดเนื้อหาวิชาควรจัดทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับ บริการ เหมาะสมกับสังคม และเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนด้วย

ฟาริดา อิบราฮิม (2536 : 4) กล่าวถึงการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลว่าการศึกษา วิชาชีพการพยาบาลย่อมมุ่งเพื่อเตรียมพยาบาลให้สามารถแสดงออกซึ่งคุณลักษณะของพยาบาล วิชาชีพ คือ มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในภาวะสุขภาพและเมื่อ เจ็บไข้ เกี่ยวข้องกับการพยาบาล เพื่อมุ่งดูดยภาพของคนในสภาพแวดล้อมให้ดำรงภาวะสุขภาพ ทั้งในส่วกายและจิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ให้มีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรม การพยาบาล และใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และทางการพยาบาลได้อย่างแคล่วคล่อง โดยมุ่ง ความปลอดภัย ความสุขสบาย การสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิตทั้งกายและจิต สามารถให้ การป้องกัน ส่งเสริม ดูแลรักษา และฟื้นฟูสภาพของบุคคลได้เหมาะสมกับสภาพปัญหาทั้งในส่ว บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ทั้งนี้ย่อมต้องก่อปรไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมในส่วนตนเพื่อรักษา

จรรยาบรรณของวิชาชีพ ในการปกป้องคุ้มครองผู้รับบริการให้ได้รับความปลอดภัยจากบริการที่ได้รับและดำรงรักษาศักดิ์ศรีความเป็นบุคคลไว้ได้อย่างดี

เดือนใจ นุอุปละ (2538 : 11) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาพยาบาลของไทยในปัจจุบันว่า ควรจัดการศึกษาโดยเน้นให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถดังนี้คือ

1. สามารถให้บริการการพยาบาลได้เหมาะสม และเน้นความปลอดภัยต่อผู้ป่วยที่ตนรับผิดชอบ
2. สามารถให้บริการการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐานทั้งด้านบริการและด้านจริยธรรม
3. การศึกษาพยาบาลจะต้องยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบันเพื่อให้ทันกับการแก้ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บของผู้ป่วยได้ตลอดเวลา หลักสูตรต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
4. วิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญการปฏิบัติงานเฉพาะทางลึกลงไป ฉะนั้นการศึกษายาบาลอย่างต่ำ ควรเป็นการศึกษาระดับปริญญาตรี และควรเน้นเป็นการศึกษาเฉพาะทาง
5. การศึกษาพยาบาลต้องเน้นการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการศึกษาพยาบาลให้มีระบบที่กว้างขวางและทั่วถึง เนื่องจากบุคลากรด้านการพยาบาลมีหลายระดับจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เป็นระบบเท่าเทียมกัน เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรการพยาบาล
6. เน้นการศึกษาที่จะสนับสนุนให้การพยาบาลมีความก้าวหน้าทั้งด้านตำแหน่งและด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลเป็นสำคัญ
7. เน้นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของคน จึงต้องเน้นการจัดการศึกษาที่จะสร้างให้นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบปฏิบัติงานได้เอง โดยอิสระ เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยได้ทันต่อเหตุการณ์โดยไม่ต้องพัฒนาหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น ทำเป็น และให้นักศึกษาพยาบาลสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริการด้านการพยาบาลได้
8. เน้นการจัดการศึกษาที่ให้นักเรียนพยาบาลได้อุทิศตนเพื่อสังคม รู้จักชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเหลือตนเองในด้านการพยาบาลให้ได้
9. เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม โดยมีจรรยาวิชาชีพเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาล

10. เน้นการจัดการศึกษาที่พัฒนาด้านการสื่อความหมาย การประชาสัมพันธ์เพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรสาธารณสุขกับผู้ป่วยรวมทั้งญาติ ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างดีในการแก้ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ

จึงสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาการพยาบาลนั้น สิ่งสำคัญคือ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและทักษะ รวมทั้งทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดยเน้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรจึงควรตอบสนองตามหลักการดังกล่าวข้างต้น

1.1 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

กู๊ด (Good. 1973 : 113) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้คือ 1) ระบบของกลุ่มรายวิชาหรือลำดับของรายวิชาที่ต้องการเรียนเพื่อให้สำเร็จการศึกษา 2) โครงการทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาวิชา หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนพิเศษ ซึ่งจัดไว้ให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะจบการศึกษาได้ 3) กลุ่มรายวิชาและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ ภายใต้การนำของสถาบันการศึกษา ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับความสนใจในรายวิชาหรือกิจกรรมอื่น ๆ หรือโอกาสในการตั้งใจหรือประสบการณ์ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จะได้อย่างจริงจังหรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้ทั้งหมดจากสถาบันการศึกษา

จากการที่วิชาชีพการพยาบาลเป็นอาชีพที่ให้บริการแก่สังคม และตอบสนองความต้องการสุขภาพของสังคม ปัจจุบันการจัดการศึกษายาบาลจึงได้เบนทิศทางการตอบสนองด้านปริมาณสู่คุณภาพ มีการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีในทุกชั้นตอนโดยมุ่งคุณภาพเป็นสำคัญดังวัตถุประสงค์ตามแผนพัฒนาการศึกษายาบาล ดังนั้นการศึกษายาบาลที่มีคุณภาพนั้น หลักสูตรจะมุ่งหวังที่จะผลิตบุคลากรทางพยาบาลเพื่อจะออกมาให้บริการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรจึงต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาบาลในด้านสุขภาพอนามัย (ทัศนาศา นุญทอง. 2534 ก : 41)

คุณลักษณะที่สำคัญที่จะต้องมียในตัวบัณฑิตซึ่งจะประกอบวิชาชีพการพยาบาลต่อไปนั้น ฟาริดา อิบราฮิม (2536 : 7) ให้ความเห็นว่าควรจะเป็นผู้ที่มองเห็นการพยาบาลในลักษณะที่เป็นแรงผลักดันในวิชาชีพที่มุ่งความเป็นอยู่อันดีของสังคม บทบาทของพยาบาลที่จะปรับได้ตามระบบบริการสุขภาพของประเทศโดยมุ่งเพื่อให้บุคคล ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางสังคมเพื่อคุณภาพชีวิต นักศึกษาต้องมองเห็นวินัยของวิชาชีพและมองความสำเร็จของการพยาบาลที่การปฏิบัติทางคลินิกซึ่งต้องใช้ปัญญา ทักษะและเพื่อความสามารถในการจัดระบบ

การพยาบาลให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ยืนหยัดในการให้การบริการ โดยมุ่งมนุษยธรรมเป็นพื้นฐานเคารพในเกียรติศักดิ์ของตนเองและศักดิ์ศรีของบุคคลผู้รับบริการ มีความเชื่อถือตนเองที่จะอุทิศร่างกายและใจให้แก่วิชาชีพและสังคมได้เต็มศักยภาพ ให้เกิดความสำเร็จ ความพอใจ มีความสุขเป็นที่ยอมรับและชมเชยในฐานะของผู้ให้ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในงานบริการที่ตนเองรับผิดชอบ มีความชำนาญการและแสดงออกซึ่งค่านิยม ทักษะความรู้ความชำนาญอย่างเต็มศักยภาพให้สามารถดำรงเอกภาพของวิชาชีพในทุกสถานการณ์

จากการที่พยาบาลมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การฟื้นฟู และการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย เพื่อบรรเทาอาการของโรคและการลุกลามของโรค ตลอดจนการประเมินภาวะสุขภาพ สังคมจึงมีความคาดหวังต่อพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการพยาบาล การติดต่อประสานงานกับญาติมิตรของผู้ป่วยและกับประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้นพยาบาลที่พึงประสงค์ต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (อุดม สุภาไตร และสมจิตต์ กาญจนโกคิน. 2530 : 36)

1. มีความรู้ความสามารถปฏิบัติการพยาบาลทั่วไปและเฉพาะสาขาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงในมิติทั้ง 4 ด้าน คือ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพตามขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบ
2. มีวิจากรณญาณในการตัดสินใจ สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวข้องกับการให้การพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถติดต่อประสานงานร่วมมือกับผู้ร่วมงานทั้งวิชาชีพเดียวกัน และวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ เภสัชกร และบุคลากรสาธารณสุขอื่น ๆ
4. บทบาทของผู้นำและผู้ตาม
5. สามารถให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการและให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานในที่ระดับผู้น้อยได้
6. เป็นพยาบาลที่มีคุณธรรม จริยธรรม โดยยึดหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพมีมโนสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบของคน
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนางานให้ดีขึ้น อยู่เสมอ

คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล ได้ศึกษาและกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาล และหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา จนกระทั่งปัจจุบัน

วิชาการตามลักษณะของวิชาชีพ และต้องมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนจึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติซึ่งต้องสัมพันธ์สอดคล้องและประสมประสานกันไป (จินตนา ยูนิพันธ์. 2527 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Griffin and Griffin. 1965)

การเรียนภาคทฤษฎี ในการศึกษาพยาบาล หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา มโนทัศน์ หลักการ กฎ ทฤษฎี และข้อความรู้ของวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจะเหมือนกับการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้มากในระบบการศึกษาพยาบาลมีอยู่ 3 รูปแบบคือ การสอนเน้นข้อความรู้ สอนแก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Ellis, Cogan and Howey. 1981 : 346) แต่ละรูปแบบมีลักษณะและวิธีการต่าง ๆ กันแล้วแต่จุดประสงค์ของการสอน ความสนใจ ความสามารถและปรัชญาของผู้สอนและความแตกต่างกันของวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 รูปแบบ มีดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบเน้นข้อความรู้ (Diadactic Model) ลักษณะการสอนขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนที่วางตนในฐานะของผู้ถ่ายทอดข้อความรู้ให้แก่นักเรียน วิธีการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายและใช้เนื้อหาจากตำราเป็นหลัก การสอนแบบเน้นข้อความรู้นี้ คอซมา และคนอื่น ๆ (Kozma and others. 1978 : 130) จำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ การสอนแบบเน้นเนื้อหาและการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง

2. การเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving Model) การจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหานั้นเน้นที่ผลผลิต คือ การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาหรือค้นพบด้วยตนเอง ครูจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้การสนับสนุนที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบและข้อความรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อทราบผลการเรียนของตนเอง ซึ่งชเวียร์ (Schweer. 1972 : 29) มีความเห็นว่า วิธีการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และทางสังคมศาสตร์ซึ่งจะทำให้สามารถนำไปใช้ในการพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์ การจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหานี้ปัจจุบันนี้นิยมใช้อย่างแพร่หลาย

3. การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Interpersonal Learning Model) วิธีการจัดการเรียนการสอนนี้เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้เรียนมีสิทธิเลือกเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ บรรยายภาคการเรียนการสอนเน้นถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ต่อกันที่มีในชั้นเรียนระหว่างครูและผู้เรียน (Ellis, Cogan and Howey. 1981 : 346)

ส่วนการเรียนภาคปฏิบัติ กุลยา ตันติลาชีวะ (2538 : 36) ได้จำแนกลักษณะของการเรียนภาคปฏิบัติในการศึกษาพยาบาล เป็น 3 ลักษณะคือ

1. การฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางห้องทดลอง เป็นการเรียนการสอนที่คุ้นเคยกันมากโดยเฉพาะการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ การฝึกปฏิบัตินี้เป็นการฝึกฝนในแง่ของการทดลอง เช่น การฝึกภาคปฏิบัติทดลองทางวิทยาศาสตร์ การฝึกภาคปฏิบัติในวิชาโภชนาการ และการฝึกปฏิบัติด้านเทคนิคการพยาบาลในห้องปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น การปฏิบัติเน้นถึงการฝึกหัดและทดลองก่อนการได้ลงปฏิบัติจริงแก่ผู้ป่วย เป็นการฝึกในสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นในห้องทดลองที่ใกล้เคียงความจริงที่สุด.

2. การฝึกปฏิบัติแนวคิดทางการพยาบาลในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติตามแนวคิดนี้เป็นการฝึกที่เน้นถึงการใช้ข้อมูลจริงเพื่อศึกษาปัญหาและใช้กิจกรรมการแก้ปัญหาเป็นหลักของการเรียน การเรียนรู้ส่วนหนึ่งผู้เรียนต้องลงปฏิบัติโดยเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง แล้วนำเข้าไปศึกษาในชั้นเรียน เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมอภิปรายและสรุปร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ประสพการณ์การสอนที่นิยมใช้มาก ได้แก่ กรณีศึกษา (Case Study) การวิเคราะห์อุบัติเหตุการณ์ (Case Incident Analysis) และการใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นต้น

3. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลด้วยการปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย บุคคล หรือชุมชนในแหล่งฝึกปฏิบัติ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนใช้ความคิด รู้วิธีแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การพิสูจน์ความจริงของทฤษฎีในสถานการณ์เป็นจริง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่นอกเหนือไปจากที่ครูสอน อีกประการหนึ่ง การฝึกภาคปฏิบัติเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ และทักษะทางวิชาชีพ โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล นอกจากจะเป็นการเสริมความรู้ความเข้าใจในชั้นเรียนแล้วยังเป็นการเตรียมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ ในฐานะของนักวิชาชีพ ชเวียร์ (Schweer. 1972) กล่าวว่า การฝึกปฏิบัตินับเป็นหัวใจของการศึกษาเพราะการฝึกปฏิบัติมีประโยชน์ดังนี้ คือ 1) สนับสนุนผู้เรียนให้เกิดความคิดอย่างอิสระ 2) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 3) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญทางด้านสติปัญญาและวิชาชีพ และ 5) พัฒนาทักษะทุกด้านให้แก่ผู้เรียน

การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสถิติศาสตร์ เป็นการจัดการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ ในการตรวจ การให้การศึกษา การส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์

การทำคลอด การดูแลและการส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกในระยะหลังคลอดและการวางแผนครอบครัว

2. การจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในทุกขั้นตอนซึ่ง การจัดการกระบวนการเรียนการสอนนั้นมีหลักการดังนี้คือ (บุญทัน อยู่ชมบุญ. 2533 : 24)

1. รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีองค์ประกอบหลาย ๆ องค์ประกอบมาอยู่รวมกัน
2. แต่ละองค์ประกอบต่างมีหน้าที่ของตนอย่างมีระเบียบเป็นลำดับขั้นตอน
3. การทำหน้าที่แต่ละขั้นตอนจะสอดคล้อง สัมพันธ์กัน และส่งเสริมซึ่งกันและกัน
4. ความสอดคล้องสัมพันธ์นั้น จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ในการพัฒนาการสอน ครูควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยมีหลักทฤษฎีและกระบวนการเรียนการสอนหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งทฤษฎีการเรียนการสอนที่นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดต่าง ๆ อาจจำแนกได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอน เป็นความพยายามของนักการศึกษาที่จะคิดปรับปรุงและเสริมสร้างวิธีการเรียนการสอนให้เจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นทฤษฎีการเรียนการสอนมีผู้ศึกษาคิดค้นไว้เป็นอันมาก ในที่นี้จึงขอเสนอแนวคิดของนักการศึกษา ที่สำคัญที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้คือ

2.1.1 ทฤษฎีของบลูม

บลูม เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน มีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการศึกษาทางด้านจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน บลูมเชื่อว่าการเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางให้ชัดเจนแน่นอนการกำหนดจุดมุ่งหมายพฤติกรรมของผู้เรียนให้ชัดเจน ช่วยให้ผู้สอนสร้างและจัดกิจกรรมการเรียนได้ถูกต้องและวัดประเมินผลได้ถูกต้องด้วย ดังนั้นการเขียนจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ด้วยคำบางคำ เช่น ขาบซึ่งหรือเข้าใจนั้นเกิดปัญหาคลุมเครือ ไม่กระจ่างชัดเจนว่าผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรเป็นปัญหาในการสังเกตและวัดผลการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม บลูมได้จัดแยกประเภทของ

พฤติกรรมออกเป็นหมวดหมู่ โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานที่ว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ จึงนำหลักนี้มาจำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เรียกว่า Taxonomy of Education Objectives (สพิน เนียมพลับ. 2524 : 34 ;บุญชม ศรีสะอาด. 2537 : 16 ; กาญจนา คุณารักษ์. 2535 : 45 - 53 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1971 : 18) ดังนี้คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

เป็นจุดประสงค์ด้านเชาวน์ปัญญา หรือด้านความรู้ ความคิด ซึ่งประกอบด้วยความสามารถที่ซับซ้อนจากน้อยไปหามากดังนี้

1.1 ความรู้ หรือความจำ เป็นความสามารถในการจดจำจากประสบการณ์ต่าง ๆ และระลึกเรื่องราวนั้น ๆ ออกมาได้

1.2 ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความแล้วตีความขยายความได้

1.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องที่รู้มานำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

1.4 การวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้น และมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่า เป็นความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสินกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้

2. จิตพิสัย (Affective Domain)

เป็นจุดประสงค์ด้านความรู้สึก ได้แก่ ความสนใจ ค่านิยม คุณค่า ฯลฯ มีขั้นตอนของพฤติกรรมตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 การรับรู้ คือ การที่ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เช่น คน สิ่งของ ผลงาน ข้อมูล หรืออะไรก็ตาม แล้วเกิดการรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะสำคัญของสิ่งนั้นได้ การรับรู้นี้จะมี 3 ขั้น คือ ความตระหนัก ความเต็มใจที่จะรับรู้ และการควบคุมหรือเลือกให้ความสนใจ

2.2 การตอบสนอง ผู้เรียนมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าโดยมีพฤติกรรม การตอบสนอง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การยอมรับการตอบสนอง ความเต็มใจที่จะตอบสนอง และ

พอใจในการตอบสนอง

2.3 การสร้างคุณค่า เป็นการสร้างคุณค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพฤติกรรมดังนี้คือ การยอมรับคุณค่า การนิยมในคุณค่า และการผูกพันในคุณค่า

2.4 การจัดระบบคุณค่า หลังจากที่ได้สร้างค่านิยมย่อย ๆ เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนจะต้องมีการคิดพิจารณาและรวบรวมคุณค่า แล้วกระบวนการในระบายนีจะประกอบด้วย การจัดคุณค่าเป็นระบบ 2 ระดับ คือการสร้างมโนภาพเกี่ยวกับคุณค่านั้น และจัดระบบคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระเบียบ

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย ในขั้นตอนนี้ ความคิด ความรู้สึก และค่านิยมที่เกิดขึ้นมาในระดับก่อนหน้านี้จะกลายมาเป็นความประพฤติคุณสมบัติ คุณลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งนี้เป็นผลของการเรียนรู้ทางด้านจิตพิสัยที่สูงสุด พฤติกรรมที่แสดงออกในระดับนี้มี 2 ทาง คือ การมีหลักยึดในการตัดสินใจหรือพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และการแสดงลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของแต่ละบุคคล

3. ทักษะพิสัย

เป็นการกระทำที่ใช้ความสามารถที่แสดงออกทางกาย ซึ่งแบ่งระดับพฤติกรรมทางด้านการปฏิบัติตามระดับความซับซ้อนของการกระทำ 5 ระดับคือ

3.1 การรับรู้ เป็นการรับรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติการเรียนของเขา

3.2 ความพร้อมในการปฏิบัติ เป็นความพร้อมในการกระทำหรือประสบการณ์เฉพาะทั้งด้านร่างกาย ความคิด และอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามคำแนะนำ ผู้เรียนจะตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมยอมรับออกมาภายหลังได้รับคำแนะนำ

3.4 การปฏิบัติได้ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้เอง

3.5 การตอบสนองต่อสิ่งที่ซับซ้อนผู้เรียนสามารถกระทำหรือปฏิบัติในสิ่งที่ซับซ้อนได้โดยปราศจากความลังเลสับสน

2.1.2 ทฤษฎีของกาเย

กาเย เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีตามหลักการเรียนรู้ ซึ่งภาวะที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้นั้นมีแตกต่างกันว่าจะเรียนรู้อะไร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของการเรียนรู้แต่ละคนหรือสมรรถภาพของมนุษย์

ทฤษฎีของกาเย แบ่งสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ไว้ 5 ประการ คือ
(Gagné. 1987. 45 - 48 ; Gagne and Briggs.1974 : 23 - 70 ; บุญชม ศรีสะอาด. 2537 :
27 - 30)

1. ทักษะเชาว์ปัญญา คือความสามารถในการใช้ความคิดในด้านต่าง ๆ
เป็นหัวใจในการเรียนรู้ เป็นความสามารถในการใช้ความคิดในด้านต่าง ๆ เป็นหัวใจในการเรียนรู้
เป็นการเรียนรู้จากทักษะที่ง่ายไปสู่ทักษะที่ยากหรือซับซ้อน ซึ่งเรียงลำดับทักษะจากง่ายไปยาก
ดังนี้

1.1 การจำแนก คือ ความสามารถในการจำแนกความเหมือนและความ
แตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้เช่น การเปรียบเทียบคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ขนาด สี เสียง รูปร่างลักษณะ
ตัวอย่างเช่น ความสามารถจำแนก สีแดงกับสีส้ม เป็นต้น

1.2 มโนทัศน์เชิงรูปธรรม คือ ความสามารถในการจัดหาสิ่งต่าง ๆ ได้
ถูกต้อง เช่น สามารถบอกได้ว่าสิ่งใดมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจตุรัส

1.3 มโนทัศน์เชิงนิยาม คือ ความสามารถในการให้คำจำกัดความของสิ่ง
ต่าง ๆ ได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบหรือความสัมพันธ์ของคำนั้น ๆ ได้ เช่น การให้คำนิยามของ
จุดเยือกแข็ง

1.4 กฎ คือ ความสามารถในการเข้าใจกฎเกณฑ์ เช่น การสร้างประโยค
โดยใช้คำที่กำหนดให้คือ กิน เป็นประโยค “ฉันกินข้าว” เป็นต้น

1.5 การแก้ปัญหาคือ ความสามารถในการนำผลจากการเรียนรู้มาใช้
ในการแก้ปัญหา เช่น การคิดวิธีการแก้ไขโจทย์ปัญหาได้

2. กลวิธีความคิด คือ ความสามารถที่จะเรียนรู้การจำ การเข้าใจ การคิด
เป็นกระบวนการทำงานภายในสมองมนุษย์ทักษะนี้จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดของผู้เรียน

3. สารถ้อยคำ คือ ความสามารถที่จะเรียนรู้ข้อมูลโดยใช้ การพูด
การสอบถาม การอ่านจากหนังสือ วารสาร การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ เป็นต้น การเรียนรู้เกี่ยวกับ
สารถ้อยคำมี 3 ประเภท คือ

3.1 การเรียนรู้ชื่อ เช่น ดินสอ ปากกา

3.2 การเรียนรู้ชื่อเท็จจริง เช่น เดือนหนึ่งมี 30 วัน

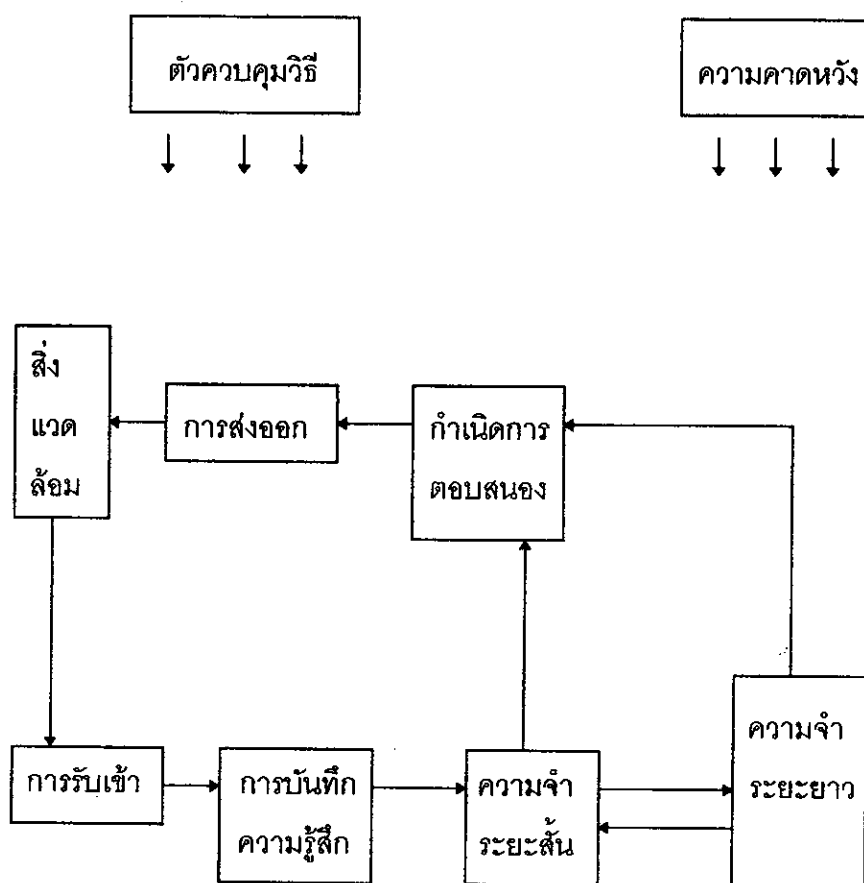
3.3 การเรียนรู้สาระความรู้ เช่น การเรียนรู้ความเป็นมาของการตั้ง
จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

4. ทักษะการเคลื่อนไหว คือ ความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อหรือ

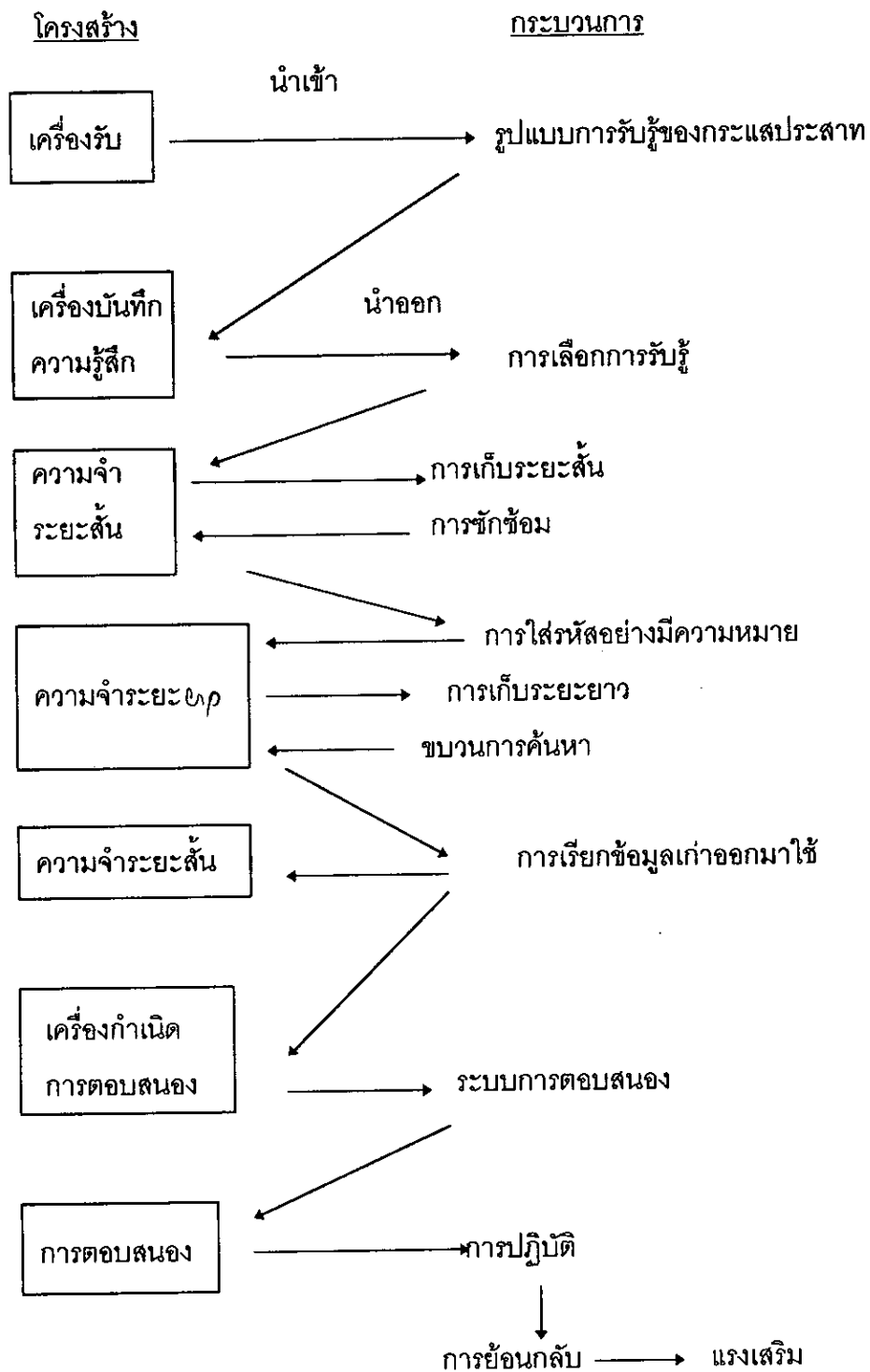
การใช้วัยวุฒิต่าง ๆ ของร่างกายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การประสานงานของกล้ามเนื้อและประสาทด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเขียน การวาดภาพ

5. เจตคติ คือ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นภาวะจิตใจที่มีต่อการเลือกกระทำของบุคคล เช่น ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถภาพมนุษย์ดังกล่าวนี้ กาเยได้เสนอว่า ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งผู้สอนมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียนโดยจัดขั้นตอนการสอนเป็น 9 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพมนุษย์ โดยถือว่าเหตุการณ์การสอนที่จัด เป็นการจัดสภาพภายนอก ให้สอดคล้องกับสภาพภายใน คือ กระบวนการเรียนรู้ในสมองมนุษย์ ซึ่งอธิบายได้โดยใช้รูปแบบการจัดทำข้อมูลดังแสดงในภาพประกอบ 1 และภาพประกอบ 2 (Gagné, Briggs and Wager. 1992 : 9, 188)

ภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบการเรียนรู้และการจำ ภายใต้ทฤษฎีกระบวนการจัดข้อมูล
(Information-Processing Theories) (Gagné, Briggs and Wager.1992 : 9)

ภาพประกอบ 2 แสดงกระบวนการเรียนรู้และโครงสร้างของกระบวนการการจัดทำข้อมูล

(Gagné, Briggs and Wager. 1992 : 188)

ภาพประกอบ 1 และภาพประกอบ 2 เป็นการแสดงถึงกระบวนการเรียนรู้และโครงสร้างของกระบวนการจัดทำข้อมูล ที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร มีลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างไร ซึ่งกาเยได้นำความรู้จากความสัมพันธ์ของโครงสร้างการจัดกระทำข้อมูล และกระบวนการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยพยายามจัดสภาพภายนอกให้สัมพันธ์กับกระบวนการเกิดการเรียนภายใน นั่นคือหากสร้างเหตุการณ์การสอนให้สัมพันธ์กับกระบวนการเกิดการเรียนรู้ภายในได้แล้ว ก็อาจทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การสอนตามแนวคิดของกาเยกับกระบวนการเกิดการเรียนรู้ภายใน (Gagné, Briggs and Wager. 1992 : 190) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงกระบวนการเรียนรู้ภายในที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์การสอน

กระบวนการเรียนรู้ภายใน	เหตุการณ์การสอน
การเรียนรู้	1. การสร้างความสนใจ
ความคาดหวัง	2. การแจ้งจุดประสงค์ให้กับผู้เรียน
เรียกข้อมูลเก่าออกมาจากหน่วยความจำ	3. การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม
เลือกการรับรู้	4. การเสนอสิ่งเร้า
การใส่รหัสอย่างมีความหมาย	5. การให้แนวการเรียนรู้
การตอบสนอง	6. การให้แสดงพฤติกรรมออกมา
การเสริมแรง	7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ
เรียกข้อมูลเก่าและการเสริมแรง	8. การประเมินผลพฤติกรรม
เรียกข้อมูลเก่าและนำมาใช้ใหม่	9. การส่งเสริมความจดจำและการถ่ายโยง

ตาราง 1 แสดงถึงสภาพการสอนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการเกิดการเรียนรู้ภายในของคนโดยใช้เหตุการณ์การสอนทั้ง 9 เหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการทุกสมรรถภาพการเรียนรู้

เหตุการณ์การสอนซึ่งจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทุกสมรรถภาพของมนุษย์ ดังที่กาเย (Gagné. 1987 : 243 : Gagné, Briggs and Wager. 1992 : 185 - 200) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การสร้างความสนใจ (Gaining Attention) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อสิ่งเร้า โดยการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้สอนอาจกระทำการกระตุ้นโดยท่าทาง สีหน้า หรือการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง หรือใช้สิ่งเร้าที่เป็นภาพ หรือเสียงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ที่สอน

2. การแจ้งจุดประสงค์ให้กับผู้เรียน (Informing Learning of the Objectives) เมื่อ ผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอน จะทำให้ผู้เรียนคาดหวังว่าจะได้รับความรู้อะไรในช่วง เวลาที่เรียน ซึ่งสามารถยืนยันได้จากให้ข้อมูลป้อนกลับเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากเป็น พื้นฐานสำหรับความคาดหวังแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็น สิ่งสำคัญที่ควรจะมีในการสอน จุดประสงค์ที่แตกต่างกันก็จะทำให้เกิดผลการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังแสดงใน ตาราง 2

ตาราง 2 วิธีการแจ้งจุดประสงค์ต่อผู้เรียนที่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ

ผลการเรียนรู้	วิธีการ
ทักษะเชาวน์ปัญญา	สาธิตกิจกรรมที่ประยุกต์ มโนทัศน์ กฎและกระบวนการ
กลวิธีทางการคิด	บรรยายหรือสาธิตกลวิธี
สารถ้อยคำ	บรรยายว่าผู้เรียนจะคาดหวังว่าจะรู้อะไร
เจตคติ	ผู้เรียนจะได้รับการแจ้งภายหลัง
ทักษะการเคลื่อนไหว	สาธิตการกระทำที่คาดหวัง

3. การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม (Stimulating Recall of Prior Learning) เป็นการ จัดดำเนินการให้ผู้เรียนระลึกถึงสิ่งที่เรียนรู้มาก่อนแล้ว ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใหม่ที่จะเรียน วิธีการที่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ ดังแสดงในตาราง 3

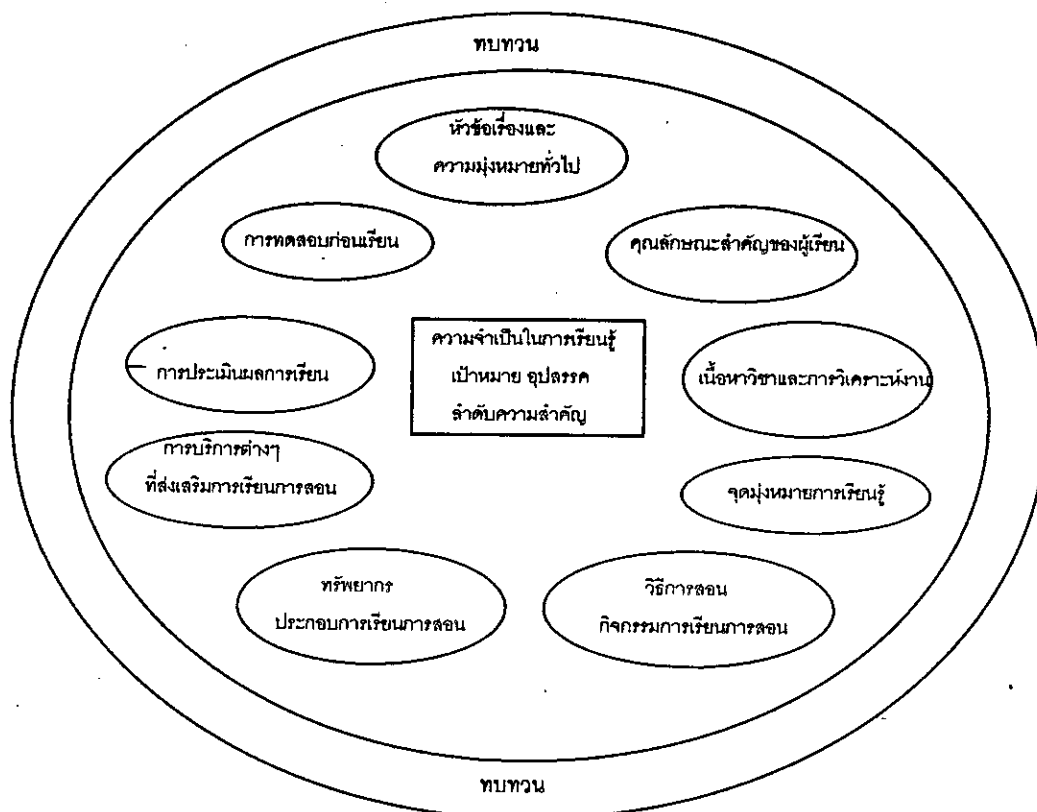
ตาราง 3 วิธีการสอนในการให้ระลึกถึงความรู้เดิมกับผลการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ

ผลการเรียนรู้	วิธีการ
ทักษะเชาว์ปัญญา กลวิธีทางการคิด สารถ้อยคำ เจตคติ ทักษะการเคลื่อนไหว	ระลึกถึงกฎ และมีมโนทัศน์ที่ต้องรู้มาก่อน ระลึกถึงกฎ และมีมโนทัศน์อย่างง่ายที่ต้องรู้มาก่อน ระลึกถึงสถานการณ์และการกระทำที่เกี่ยวข้องในการเลือก เพื่อระลึกถึงรูปแบบการเรียนรู้และคุณลักษณะของรูปแบบ ระลึกถึงทักษะย่อยที่เหมาะสม

4. การเสนอสิ่งเร้า (Presenting the Stimulus) เป็นการเสนอสิ่งเร้าที่จำเป็นแก่ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยอาจใช้สื่อทัศนูปกรณ์ที่เหมาะสมทำให้การเรียนรู้บทเรียนใหม่น่าสนใจ การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละสมรรถภาพดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การเสนอสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละสมรรถภาพ

ผลการเรียนรู้	วิธีการ
ทักษะเชาว์ปัญญา กลวิธีทางการคิด สารถ้อยคำ เจตคติ ทักษะการเคลื่อนไหว	วิเคราะห์จุดประสงค์และสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดมโนทัศน์และกฎ บรรยายปัญหา และแสดงให้เห็นว่ากลวิธีอะไรที่ทำให้สำเร็จได้ การแสดงอุปกรณสิ่งพิมพ์หรือการฟังที่ให้ข้อความที่มีลักษณะเฉพาะ การบรรยายรูปแบบของมนุษย์เกี่ยวกับธรรมชาติในการเลือกการ นำเสนอ แสดงสถานการณ์ที่เป็นจุดเริ่มของทักษะการกระทำและการ สาธิตส่วนย่อย ๆ

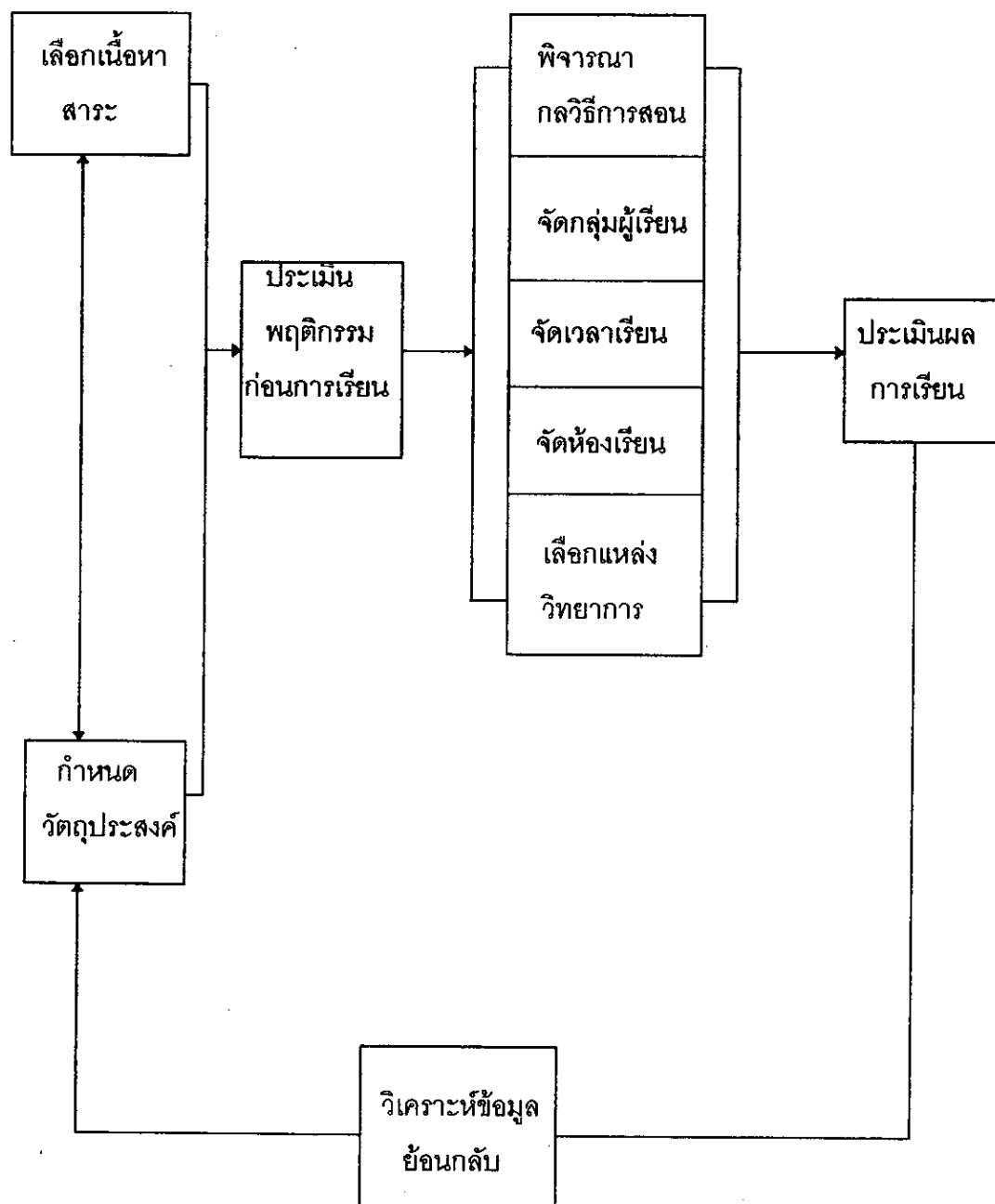
ภาพประกอบ 3 รูปแบบการเรียนการสอนของเคมพ์ (Kemp. 1985 : 11)

2.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนของเจอร์ลาชและอีลี

นอกจากนี้ เจอร์ลาชและอีลี (Gerlach and Ely. 1971 : 9 - 30) ได้กำหนดองค์ประกอบของการเรียนการสอนเป็น 6 ส่วน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ จุดประสงค์ของการสอนจะต้องเขียนในลักษณะของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. การเลือกเนื้อหาสาระ เป็นส่วนที่จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการเขียนวัตถุประสงค์นั้นคือ ขณะที่กำลังเขียนวัตถุประสงค์การสอน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่จะสอนเป็นหลัก
3. การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานว่าเพียงพอที่จะเรียนเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เมื่อถึงเวลาสอนจะได้เริ่มต้นสอนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน
4. การดำเนินการเรียนการสอน สิ่งที่จะต้องพิจารณาสำหรับการดำเนินการสอนก็คือ เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะสอน จัดกลุ่มผู้เรียนให้พอเหมาะพอดีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก หลาย ๆ กลุ่มก็ได้ จัดเวลาให้พอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระหรือวิธีการสอน เช่น อาจให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงหรือเชิญวิทยากรให้ความรู้ รวมถึงการเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมอีกด้วย
5. การประเมินผลการเรียน เป็นการประเมินดูว่าหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลงแล้ว ผู้เรียนได้รับความรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด
6. การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการประเมินผลการเรียนการสอนว่าควรจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่

รูปแบบการเรียนการสอนของเจอร์ลาชและอีลี ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงระบบการเรียนการสอนของเจอร์ลาช และอีลี (Gerlach and Ely, 1971 :

12)

2.2.3 รูปแบบการเรียนรู้การสอนของไทเลอร์

ไทเลอร์ (วิชย์ วงษ์ใหญ่. 2537 : 11 - 14 ; ชมพันธุ์ ฤกษ์ธร ณ อรุณยา. 2530 : 37 - 68 ; หอม คลายานนท์. 2534 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949) ได้เสนอหลักการในการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนไว้ 4 ประการ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่หนดไว้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (ชมพันธุ์ ฤกษ์ธร ณ อรุณยา. 2530 : 37 - 68 ; อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949)

1. จุดมุ่งหมาย เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่จะได้มาจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ ตัวผู้เรียนสังคมนอกโรงเรียน และข้อเสนอแนะของนักวิชาการ แต่เนื่องจากจุดมุ่งหมายทั้ง 3 แห่ง เมื่อรวมกันแล้วจะมีจำนวนมาก ไทเลอร์จึงเสนอให้นำปรัชญาและจิตวิทยาการเรียนรู้มาถ่วงถ่วง คัดเลือกจุดมุ่งหมายให้เหลือจุดมุ่งหมายที่สำคัญและสามารถปฏิบัติได้จริงในเวลาอันสมควร

2. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการหาวิธีการ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีหลักในการเลือกคือ

- 2.1 เป็นประสบการณ์ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
- 2.2 เป็นประสบการณ์ที่ให้ความพึงพอใจในการปฏิบัติ
- 2.3 เป็นประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความรู้ สภาพร่างกายและจิตใจ

ของผู้เรียน

- 2.4 มีประสบการณ์การเรียนรู้หลาย ๆ อย่างที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน
- 2.5 ประสบการณ์การเรียนรู้เหมือนกันอาจนำไปสู่ผลหลายอย่าง

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีเกณฑ์ในการจัดอยู่ 3 ประการคือ

- 3.1 ความต่อเนื่องกัน
- 3.2 การเรียงลำดับขั้นตอน
- 3.3 การบูรณาการ

4. การประเมินผล ควรกระทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

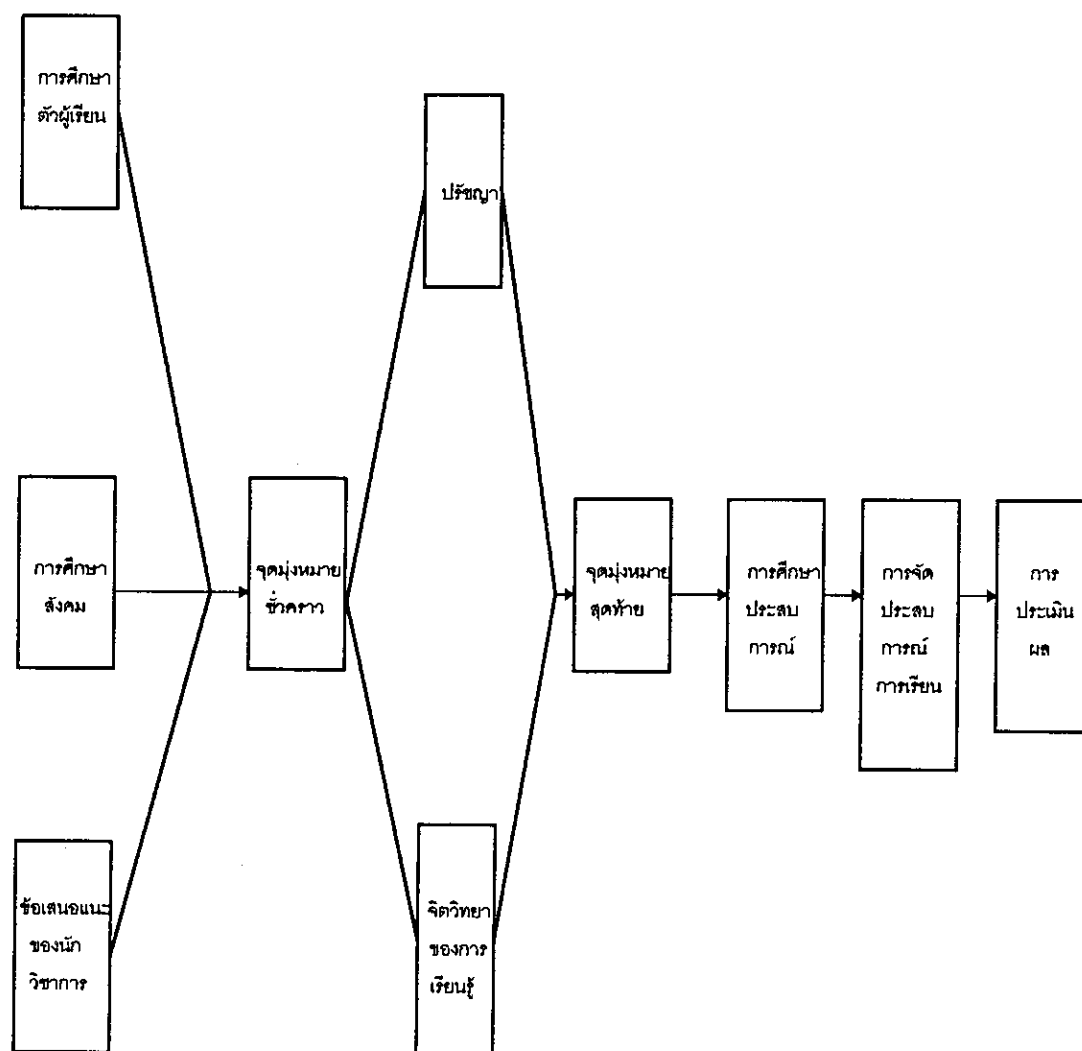
4.1 กระบวนการของการประเมินผล เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการประเมินผลก็เพื่อดูว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาได้บรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

4.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะให้โอกาสแก่นักเรียนในการแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

4.3 สำรวจเครื่องมือในการประเมินผล

4.4 การสร้างเครื่องมือประเมินผลที่มีความเป็นปรนัยมากที่สุด

ไทเลอร์ ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาลำดับขั้นตอน และการเรียนการสอน ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการพัฒนาลัทธิสูตรของไทเลอร์ (ซมพันธ์ุ ฤกษ์รณ อยุธยา. 2530 : 38 ;
อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949)

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนของเคมพ์ เจอร์ลาซ และอีลี และไทเลอร์นั้นจะเน้นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดีของการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน การดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงการเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา การเลือกสื่อการสอน การประเมินผล การให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งจะมีส่วนคล้ายคลึงกับการจัดเหตุการณ์การสอนของกาเย ซึ่งเป็นการจัดสภาพการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในสมองคน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และมีองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดคุณภาพของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวการจัดเหตุการณ์การสอนของ กาเยมาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสุขภาพ

การให้การศึกษาทางสุขภาพ หมายถึง กระบวนการให้ความรู้ต่อผู้มารับบริการในสถานพยาบาลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ซึ่งนิยมเรียกผู้รับบริการเหล่านี้ว่าผู้ป่วย และการให้การศึกษาผู้ป่วย (Patient Education) จะมีความหมายเหมือนกับ Health Education, Health Teaching, Client Education, Patient Counselling, Health Promotion หรือ Patient Teaching (Tones and Tilford. 1994 : 149)

2.3.1 ความหมายของการให้การศึกษาผู้ป่วย

โทเนส และทิลฟอร์ด (Tones and Tilford. 1994 : 11) ได้ให้ความหมายของการให้การศึกษาผู้ป่วยว่าหมายถึง กิจกรรมที่สนับสนุนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วย การให้การศึกษาที่ดีต้องสร้างให้เกิดความรู้ และความเข้าใจ ทักษะ ต่อการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุข

ทวิสิทธิ์ สิทธิกร (2535 : 6) ให้คำจำกัดความว่า การให้การศึกษาผู้ป่วย คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ซึ่งมีผลทำให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ได้รับความรู้ เกิดทักษะ และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพ ตลอดจนการใช้วิธีการ หรือ กระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนให้มีสุขภาพดี

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2534 : 2 - 5) ให้ความหมายของการให้การศึกษาหรือการให้สุขศึกษาว่า คือกระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ ซึ่งมีผลทำให้บุคคล ครอบครัวหรือ

ชุมชนมีสุขภาพที่ดี

จึงอาจสรุปได้ว่า การให้การศึกษาลูกป่วย หมายถึง กระบวนการก่อให้เกิดประสบการณ์ ที่มีผลทำให้บุคคลได้รับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมด้านสุขภาพ ดังนั้น การให้การศึกษากับหญิงตั้งครรภ์จึงหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ซึ่งมีผลทำให้ หญิงตั้งครรภ์ได้รับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ในการให้การศึกษาลูกป่วย ถึงแม้กระบวนการสื่อสารจะมีประสิทธิภาพดี การให้การศึกษาก็อาจไม่ ประสบความสำเร็จถ้าผู้ให้การศึกษายังขาดความเข้าใจพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะพฤติกรรม สุขภาพที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง

2.3.2 พฤติกรรมสุขภาพและรูปแบบพฤติกรรมสุขภาพ

พฤติกรรมสุขภาพ

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2537 : 50) ให้ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวกับ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ

เมอร์เรย์ และเซนตเนอร์ (Murray and Zentner. 1989) ให้ความหมายของ พฤติกรรมสุขภาพว่า เป็นกิจกรรมที่บุคคลต้องมีสุขภาพดีเมื่อลงมือกระทำ ดังนั้นในความหมายนี้ พฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมดูแลตนเองจึงเป็นคำที่ใช้แทนกันได้

ระเด่น หัสดี และสงวณกุล (ดวงคำสวัสดิ์ (2536 : 82) ให้ข้อสรุปว่า พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลในการกระทำหรืองดเว้นการ กระทำในสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพโดยอาศัยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนทางสุขภาพที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

พฤติกรรมของบุคคลซึ่งจะนำไปสู่ความมีสุขภาพดีมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ (เจริญนันท วาณิชยศุวงศ์. 2535 ข : 52)

1. พฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นรู้ คิดเกี่ยวกับสุขภาพ หรือโรคต่าง ๆ
2. พฤติกรรมสุขภาพด้านทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมทางจิตใจของ บุคคลเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ความชอบ ความพอใจ หรือพร้อมที่จะทำหรือปฏิบัติ
3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ หมายถึง สิ่งที่บุคคลปฏิบัติออกมา ซึ่งสามารถ สังเกตได้โดยบุคคลอื่น เช่น การเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้อง การไปพบแพทย์ หรือบุคลากร สาธารณสุขเมื่อเจ็บป่วย

สุริย์ จันทรมล (2527 : 16 - 18) มีแนวคิดว่าการให้สุขศึกษาอย่างน้อยควรคำนึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น

1. พฤติกรรมในการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Behavior) เช่น การดูแลตัวเองเพื่อให้สุขภาพดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. พฤติกรรมในการป้องกันโรคล่วงหน้า (Health Prevention Behavior) เช่น การไปรับการฉีดภูมิคุ้มกันโรค การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค เกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดโรคอื่น
3. พฤติกรรมเกี่ยวกับการรักษาดูแลการเจ็บป่วยของตัวเอง (Health Curative Behavior) เป็นการรักษาตัวเองเมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย การรักษาตัวเองตามคำแนะนำของแพทย์ การป้องกันโรคแทรกซ้อน การป้องกันความพิการ โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง
4. พฤติกรรมระยะพักฟื้น (Health Recovery Behavior) เพื่อจะช่วยให้ฟื้นฟูให้ระยะพักฟื้นเร็วขึ้น ป้องกันโรคแทรกซ้อนหรือพิการ เพราะในช่วงนี้การดูแลสุขภาพอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ป่วยมากกว่าแพทย์

ธนวรรณ อิมสมบุญ (2529 : 131 - 133) กล่าวถึง พฤติกรรมสุขภาพว่า หมายถึง การที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามปกติไม่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายเหมือนอย่างที่เราเข้าใจกันอยู่ในขณะนี้ การให้ความรู้ แต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องที่ต้องการได้ ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์นั้นพฤติกรรมสุขภาพจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ ปัจจัยที่ช่วยโน้มน้าวบุคคลให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนบุคคลให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ และปัจจัยที่ช่วยสร้างเสริมให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ

ปัจจัยโน้มน้าว เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมของบุคคล ที่มีต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ปัจจัยประเภทนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะได้รับการให้ความรู้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติและการสร้างค่านิยมที่บุคคลได้รับทั้งในทางตรงและทางอ้อม หรือจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปัจจัยสนับสนุน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลต่าง ๆ ได้มีบริการอุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมอยู่อย่างเพียงพอ และมีโอกาสที่จะใช้บริการหรืออุปกรณ์รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่และจัดหาไว้ให้อย่างทั่วถึง ตัวอย่าง เช่น ปัจจัย

สนับสนุนของพฤติกรรมสุขภาพในด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพของตนเอง ได้แก่ สถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และโอกาสที่จะใช้บริการต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น การที่จะให้คนเกิดพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด จะต้องมีถังขยะ และระบบการเก็บรวบรวมขยะให้ทั่วถึง หรือการที่จะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโภชนาการได้อย่างเหมาะสมก็จำเป็นจะต้องมีแหล่งอาหาร หรือแหล่งผลิตอาหารในท้องถิ่นให้พอเพียงเป็นปัจจัยสนับสนุน เหล่านี้เป็นต้น

ปัจจัยสร้างเสริม เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในกระบวนการสุขภาพศึกษา นอกเหนือไปจากปัจจัยโน้มน้าวและปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยสร้างเสริมในที่นี้ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งในทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่างเช่นการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องต่าง ๆ ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก และเยาวชน ปัจจัยสร้างเสริมที่สำคัญได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่น้อง ครู บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วยกัน รวมทั้งบุคคลที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสังคมภายนอกบ้านและโรงเรียน บุคคลเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในแง่ของการอบรมสั่งสอนการกระตุ้นเตือน การชักจูง การเป็นตัวอย่าง การดูแลกดดัน รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสม สำหรับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนก็เช่นกัน ปัจจัยสร้างเสริมที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ๆ เจ้าน้ำที่สาธารณสุข แพทย์ พยาบาล ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บุคคลเหล่านี้จึงมีบทบาทในการชี้แนะ ชักจูง สนับสนุน กระตุ้นเตือนและจูงใจให้เกิดการกระทำหรือพร้อมที่จะกระทำในสิ่งที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพหรือพฤติกรรมสุขภาพตามเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยอาศัยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาสุขภาพได้แก่ รูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพ รูปแบบความตั้งใจในพฤติกรรม และรูปแบบการปรับพฤติกรรม เป็นต้น

รูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพ

เกี่ยวกับรูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพ บีกเกอร์ (Becker. 1974 : 409 -417) มีข้อสมมติฐานว่า บุคคลจะแสวงหาและปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพภายในสถานการณ์เฉพาะอย่างเท่านั้น บุคคลมีความรู้ในระดับหนึ่งและมีแรงจูงใจต่อสุขภาพจะเชื่อว่าตนมีความเสี่ยงต่อภาวะการเจ็บป่วยและเชื่อว่าการรักษาเป็นวิธีที่จะสามารถควบคุมโรคได้ และเชื่อว่า

ค่าใช้จ่ายของการควบคุมโรคไม่สูงจนเกินไปเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ สถานการณ์เหล่านี้ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับโอกาสของการเป็นโรคและความรุนแรงของโรค ความเชื่อว่าโรคที่เป็นสามารถรักษาได้และความเชื่อความสามารถของบุคคลที่จะแก้ปัญหา เลวิน (เขียนันท์ วาณิชย์ ศุภวงศ์. 2535 ก : 33 - 43 ; อ้างอิงมาจาก Lewin. 1951). กล่าวถึงรูปแบบความเชื่อทางสุขภาพ ดังนี้ คือ แสวงหาแต่สิ่งที่ดีในเรื่องสุขภาพ คือ รักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง หลีกเลี่ยงโรคภัยไข้เจ็บ สิ่งไม่ดีทั้งปวง บุคคลจะปฏิบัติตามความเชื่อ 3 ประการ คือ 1) การรับรู้ถึงความเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรค 2) การรับรู้ความรุนแรงของโรค และ 3) การรับรู้ถึงประโยชน์และอุปสรรค

รูปแบบความตั้งใจไม่พฤติกรรม

ไอเซน และฟิชเบิน (Ajzen and Fishbein. 1980) ได้พัฒนารูปแบบความตั้งใจไม่พฤติกรรมขึ้นเป็นทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล โดยชี้ให้เห็นว่าความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรมจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจไม่พฤติกรรมและในที่สุดจะมีผลต่อพฤติกรรม ไอเซนและฟิชเบินได้อธิบายว่า พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งรวมทั้งการให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาลและการป้องกันโรคนั้น ไม่ได้ถูกควบคุมโดยสิ่งจูงใจที่ขาดสติสัมปชัญญะหรือการขาดการพิจารณาอย่างละเอียดถึงองค์ประกอบหลายอย่างของพฤติกรรมการปฏิบัตินั้น ๆ เกี่ยวกับคุณค่าของเป้าหมาย และความคาดหวังของบุคคล ที่จะได้มาซึ่งเป้าหมายนั้นประกอบกันเข้าจะกลายเป็นทัศนคติต่อพฤติกรรม

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ต้องการที่จะทำนาย และเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ไอเซนและฟิชเบิน อธิบายว่า การที่จะให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะต้องทำเป็นขั้นตอนดังนี้ (Ajzen and Fishbein. 1980 : 5 - 6)

ขั้นตอนที่ 1 ระบุและวัดพฤติกรรมที่สนใจ ในการระบุและวัดพฤติกรรมนั้น เมื่อทราบพฤติกรรมอย่างแน่ชัดแล้วจึงถามถึงการตัดสินใจต่อพฤติกรรมนั้น จากแนวคิดของทฤษฎีนี้จะได้ข้อสรุปว่า การกระทำส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับสังคมอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจ หากยึดข้อสรุปจะมองว่าความตั้งใจของบุคคลเป็นตัวกำหนดว่าจะปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ เมื่อคิดว่าความตั้งใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม อาจมองอย่างง่าย ๆ ว่าการทำนายพฤติกรรม คือ การถามบุคคลว่าเขามีความตั้งใจที่จะกระทำหรือจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ซึ่งความจริงแล้วอาจไม่ถูกต้องเสมอไปในเรื่องความเกี่ยวโยงระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรมแต่ก็มีส่วนเกี่ยวโยงอยู่มาก

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากจุดมุ่งหมายอีกข้อหนึ่งคือ ต้องการที่จะเข้าใจ พฤติกรรมของบุคคล ขั้นตอนนี้จึงต้องวิเคราะห์เพื่อที่จะสามารถระบุตัวที่กำหนดให้เกิดความตั้งใจ จากทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล ความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำสิ่งใดอยู่ที่ตัวกำหนดหรือ ปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ ธรรมชาติของบุคคลผู้นั้น และอิทธิพลของสังคม

ประการแรก ปัจจัยที่เกี่ยวกับธรรมชาติของบุคคล หมายถึง การที่บุคคล ประเมินผลการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นว่าเป็นบวกหรือลบ ปัจจัยนี้เรียกว่า "ทัศนคติต่อพฤติกรรม" คือ การที่บุคคลตัดสินใจว่าจะประกอบพฤติกรรมนั้นหรือไม่

ประการที่สอง เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลว่าอิทธิพลของสังคม เป็นตัวกำหนด ให้บุคคลประกอบพฤติกรรมเช่นนั้นหรือไม่ ปัจจัยนี้เรียกว่า บรรทัดฐานของกลุ่มอิทธิพลหรือ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง

รูปแบบการปรับพฤติกรรม

รูปแบบการปรับพฤติกรรมนี้ยึดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (ระเด่น หัสดี และสงครักษ์ 2536 : 85 - 86 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1986) ซึ่งเชื่อว่า มนุษย์จะสามารถปรับปรุงพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ได้โดยกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคุณค่า เจตคติ และจริยธรรม มาตรฐานของพฤติกรรม ซึ่งการเรียนรู้ใหม่นี้จะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และชีวิตประจำวันของบุคคลนั้น ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการเลียนแบบของตัวแบบ โดยการเห็น การควบคุมกำกับตัวเอง และการฝึกทักษะ

2.3.3 การให้การศึกษาทางสุขภาพ

ในการให้การศึกษาทางสุขภาพ สุรีย์ จันทรโมลี (2521 : 81 - 100) ได้เสนอ ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

- 2.3.3.1. ระบุความต้องการด้านการศึกษาของผู้ป่วย
- 2.3.3.2. การตั้งจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและพฤติกรรมผู้ป่วย
- 2.3.3.3. การเลือกวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสม
- 2.3.3.4. การเลือกใช้อุปกรณ์สื่อทัศนศึกษา
- 2.3.3.5. ดำเนินงานตามแผนการให้การศึกษาที่วางไว้
- 2.3.3.6. ประเมินผลการให้การศึกษาของผู้ป่วย

ขั้นตอนต่างๆ มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระบุความต้องการด้านการศึกษาของผู้ป่วย

การจัดกิจกรรมการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วย โดยระบุความต้องการด้านการศึกษาของผู้ป่วยใช้แบบผสมผสานเข้าไปในแผนการรักษาพยาบาล และให้มีความสมดุลกัน ดังนั้นการให้การศึกษาทางสุขภาพและการรักษาจึงแยกกันไม่ออก สิ่งควรจะตระหนักในการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วย คือความแตกต่างของผู้ป่วยแต่ละคน ความต้องการ ประสบการณ์ การศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

ตั้งจุดมุ่งหมายด้านการศึกษาและพฤติกรรมของผู้ป่วย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและเป็นหลักในการประเมินผล การตั้งจุดมุ่งหมายต้องให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามในเวลาที่กำหนดให้ จุดมุ่งหมายจะต้องเขียนอย่างชัดเจน และสามารถวัดผลได้

การเลือกวิธีการให้การศึกษา

การที่จะเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วยต้องพิจารณาว่าจะให้ความรู้จะมากน้อยเพียงใด จะให้วิธีการให้ความรู้อย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงใด จะใช้วิธีการให้ความรู้อย่างไรบ้าง การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดความรู้ได้มาก รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นการประหยัดแรงงานและเวลาของผู้สอนและเป็นการชักจูงให้ผู้ป่วยเกิดความสนใจที่จะต้องพยายามทำความเข้าใจวิธีการใช้ และข้อดีข้อเสียของแต่ละวิธีการ ซึ่งอาจใช้หลาย ๆ วิธีรวมกัน และดัดแปลงเพื่อความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเลือกวิธีการต่าง ๆ ควรคำนึงถึงการให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการให้การศึกษาที่นำมาใช้ให้ความรู้ในโรงพยาบาล ได้แก่

1. การให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการเข้าถึงผู้ป่วยที่ค่อนข้างได้ผลดีมาก เป็นการให้ความรู้ที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย เป็นการสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ทันที อย่างไรก็ตามอาจมีข้อเสีย เช่น เปลืองกำลังเจ้าหน้าที่ หรือเสียเวลา เป็นต้น

2. การให้การศึกษาเป็นรายกลุ่ม ปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับปรุงเทคนิคการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วยเป็นกลุ่มมากขึ้น โปรแกรมการให้การศึกษาแบบกลุ่มจะใช้กับผู้ป่วยที่มีปัญหาคคล้ายกัน ซึ่งจะใช้กระบวนการกลุ่มหลายวิธี เช่น การประชุมกลุ่ม การอภิปราย การบรรยายและการจัดชั้นเรียน ซึ่งการให้ความรู้แบบกลุ่มนี้จะให้ผลดีก็จะต้องวางแผนที่ดี การให้การศึกษาเป็นรายกลุ่ม จะช่วยทำให้ผู้ป่วยเข้าใจในสภาพของตนเองและมองเห็นปัญหา ผู้ป่วยจะช่วยกันหาทางแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหา ได้เห็นตัวอย่างจากคนอื่น ช่วยทำให้การตัดสินใจง่ายขึ้น

3. การให้การศึกษาเป็นทีม เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโดยใช้สมาชิกในทีมที่ให้บริการ

ดูแลรักษาประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น โดยทีมงาน จะมีการเตรียมกิจกรรมการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วย จัดประชุมวางแผนร่วมกันในการจัดโครงการให้ การศึกษาแก่ผู้ป่วย และดำเนินการให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่ในทีมช่วยกันถ่ายทอดความรู้

4. การให้การศึกษาแบบแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางเป็นการให้ ความรู้แก่ผู้ป่วยเพื่อให้ได้ทราบถึง สาเหตุ เหตุผล และวิธีการแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมสุขภาพ โดยให้ผู้ป่วยใช้ความคิด พิจารณา ตัดสินใจ ในการเลือกวิธีในการปฏิบัติการ แก้ปัญหาที่เหมาะสม

5. การให้การศึกษาโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้ป่วยเกิดการ เรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งบทเรียนจะจัดเรียงความรู้จากง่ายไปยาก และต้องทำด้วยความรอบคอบ รัดกุม และทดสอบอย่างละเอียด เหมาะกับสถานพยาบาลที่ขาดแคลนเจ้าหน้าที่

6. การให้การศึกษาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนานำเครื่อง คอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้การศึกษาแก่ผู้ป่วย เช่น การสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล การทำวิจัย เป็นต้น

นอกจากนี้ อดิศักดิ์ สัตยธรรม (2536 : 20) ได้เสนอวิธีการในการศึกษา 3 ประการ คือ

1. การให้ตัวแบบพฤติกรรมทางสุขภาพ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการดูแล สุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งตัวแบบอาจเป็นบุคคลจริง หรือเป็นตัวแบบจำลองที่สร้างขึ้นได้ในสื่อ เช่น ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ สไลด์ การเล่นเกมบาทสมมุติ เป็นต้น แต่ผลจากตัวแบบจริงจะดีกว่า

2. การให้ฝึกหัดและปฏิบัติจริงเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีผู้จัดฝึกตรวจสอบเพื่อ ให้สามารถกระทำได้โดยถูกต้อง

3. การทำสัญญาสุขภาพและกำกับตนเอง เป็นเทคนิคที่ให้ผู้ที่ต้องการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพตกลงเซ็นสัญญาเพื่อการปรับพฤติกรรมทางสุขภาพ ซึ่งความสำเร็จนั้นมิใช้อยู่ที่ สัญญาแต่จะอยู่ที่การกำกับตนเองให้เป็นไปตามสัญญา

ระเด่น หัสดี และสงศ์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์ (2536 : 16 -20) ได้สรุปกลวิธีการให้การ ศึกษาว่าคือ กระบวนการที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้นักคน ครอบครัวยและ ชุมชน สามารถคิดและหาเหตุผลด้วยตนเอง รวมทั้งการเลือกและการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตนใน ทางที่ถูกต้องเพื่อการเกิดสุขภาพที่ดีนั้น มีกลวิธีหลายแบบได้แก่

1. วิธีการรายบุคคล เป็นวิธีที่สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคคลได้ละเอียด ช่วย ให้คำแนะนำปัญหาเฉพาะบุคคล

2. วิธีการเป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในกลุ่ม

3. วิธีการทางชุมชน เป็นการให้ความรู้แก่ชุมชนตามปัญหาและความต้องการในชุมชน
 4. วิธีการทางสื่อมวลชน เป็นการนำข่าวสารข้อเท็จจริงไปถึงประชาชนทุกคนทุกแห่ง
- โคเนียก (Koniak. 1992 : 324 - 325) ได้เสนอหลักการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

2 วิธีการ คือ

1. วิธีการให้การศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการสอนตัวต่อตัวที่มีประสิทธิภาพมาก เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยเข้าใจและปรับตัวได้กับปัญหาสุขภาพของตน

2. วิธีการให้การศึกษาเป็นรายกลุ่ม

เกณฑ์ในการเลือกวิธีการให้การศึกษา

วิธีการให้ศึกษามีที่สามารถจะนำมาใช้เปลี่ยนพฤติกรรมผู้ป่วยมีหลายวิธี แต่การให้การศึกษาที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมได้นั้น ขึ้นกับปัจจัยดังนี้ (ศิริพร ชัมภลจิต. 2530 : 178 - 179).

1. ผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้เรียน ต้องพร้อมในการเรียนรู้ มีแรงจูงใจที่จะเรียน
2. วิธีการให้การศึกษาจะต้องเหมาะสมกับผู้เรียน กับเรื่องที่จะสอนและสถานการณ์ในขณะนั้น และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้สอนมีความรู้ ทักษะในการสอน การประเมินปฏิกิริยาจากผู้เรียนและมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ

4. บรรยากาศในการให้การศึกษาเป็นบรรยากาศที่เป็นกันเองนับถือซึ่งกันและกัน

สุรีย์ จันทรโมลี (2527 : 5 - 9) ได้เสนอหลักในการเลือกวิธีการให้การศึกษาไว้ดังนี้คือ

1. วิธีการให้การศึกษาแต่ละชนิดที่นำมาใช้ ผู้ใช้จะต้องมีความรู้ในวิธีการนั้น ๆ เป็นอย่างดี รู้ถึงจุดมุ่งหมายเทคนิคการใช้ ข้อดี ข้อเสีย เป็นต้น
2. วิธีการให้การศึกษาต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้เรียน
3. ควรเลือกวิธีการให้การศึกษาโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าคือ ได้มีการเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส จะทำให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจ จำได้ ประทับใจ และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ วิธีการให้การศึกษาจึงต้องใช้หลายวิธีเพราะแต่ละวิธีการ ทำให้เกิดการเรียนรู้และทักษะต่างกัน

4. การเลือกวิธีการให้การศึกษาควรคำนึงถึงช่วงเวลา
5. ใช้วิธีการให้การศึกษาที่ยึดผู้เรียนหรือผู้ป่วยเป็นหลัก
6. รู้จักดัดแปลงวิธีการให้การศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน
7. การประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

การเลือกใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อยู่ที่การจัดกิจกรรมการให้การศึกษา หรือสื่อการศึกษา การเสนอความรู้จะต้องให้ชัดเจน เข้าใจง่าย รวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลา กระตุ้นให้เกิดความสนใจ ประทับใจและสนุกสนาน การเลือกใช้สื่อจะต้องดัดแปลง ปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาและ จุดมุ่งหมายการให้การศึกษา สื่อที่นำมาใช้ประกอบการให้การศึกษา เช่น เอกสาร รูปภาพ หุ่นจำลอง เทป สไลด์ โทรทัศน์ วิทยุ วิดีโอ บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

ดำเนินงานตามแผนการให้การศึกษาที่วางไว้

ดำเนินงานตามแผนการให้การศึกษาที่วางไว้ จะต้องมีการวางแผนการให้การศึกษาอย่างครอบคลุมในการให้การศึกษา ในการวางแผนการสอนทางสุขภาพจะประกอบด้วยหัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการสอน สื่อ การประเมินผล ดังแบบฟอร์มที่แสดงในภาพประกอบ 6 (บุญชม ศรีสะอาด. 2537 : 46) แล้วนำแผนที่วางไว้ไปให้การศึกษาแก่ผู้ป่วย หรือกลุ่มเป้าหมาย

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินการสอน	สื่อการสอน	การประเมินผล	หมายเหตุ

ภาพประกอบ 6 ตัวอย่างแบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษาทางสุขภาพ

การประเมินผลการศึกษา

การประเมินผล เป็นกระบวนการที่จำเป็นและต้องกระทำต่อเนื่องกันเพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการให้การศึกษา เช่น วัตถุประสงค์เนื้อหาวิธีการเรียนการสอนและคุณภาพของการเรียนรู้ 2) เพื่อปรับปรุงแก้ไขการให้การศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Koniak.1992 : 327)

การประเมินผลการเรียนการสอน เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 : 297) ได้เสนอแนะว่าหลังจากกำหนดและตรวจสอบเป้าหมายและจุดประสงค์ของการสอนแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบเงื่อนไขบริบทซึ่งเป็นกระบวนการที่กล่าวถึงโดยนักประเมินผลบางคนว่า การประเมินบริบทลักษณะของผู้เรียน สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน เครื่องอำนวยความสะดวกทรัพยากร และผลของการสำรวจ ความต้องการ ก็ควรจะได้รับ การประเมินทั้งหมด สิ่งเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อ การเลือกเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย การใช้แบบทดสอบ และเทคนิคการประเมินต่าง ๆ นอกจากนั้นยังจะให้ข้อมูลเชิงการสรุปผลด้วย

อาจสรุปได้ว่า การให้การศึกษาทางสุขภาพ ควรประกอบด้วย การระบุความต้องการ ด้านการศึกษาของผู้ป่วย จุดมุ่งหมายด้านการศึกษา การเลือกวิธีการให้การศึกษา การเลือกสื่อ ทัศนูปกรณ์ การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล ซึ่งในการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ก็จะต้องคำนึงถึงองค์สิ่งเหล่านี้เช่นกัน

2.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

งานวิจัยในประเทศ

สุดา กิจบุญโญ (2531 : 135 - 137) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการจัดโปรแกรม สุขศึกษาของน้องตั้งครรภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 100 คน พบว่า

1. ผลการสอนสุขศึกษาเรื่องความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มทดลองหลัง การทำการสอนสูงกว่าก่อนทำการสอนอย่างมีนัยสำคัญ
2. ผลการสอนสุขศึกษาของกลุ่มทดลอง หลังทำการสอนสูงกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญในเรื่อง ความเชื่อต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์ ผลดีจากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และแรงจูงใจที่จะปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
3. ผลการสอนสุขศึกษา ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ในเรื่องความรู้ ในการส่งเสริมสุขภาพ ความเชื่อต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์ และ ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์
4. ผลการสอนสุขศึกษาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ไม่พบความแตกต่างทางสถิติ ในเรื่องความเชื่อต่อผลดีจากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และแรงจูงใจที่จะปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
5. ผลการสอนสุขศึกษาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติในเรื่องความพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่หน่วยฝากครรภ์ และการปฏิบัติตัวเพื่อ

เสริมสุขภาพ

สมจิต ปทุมานนท์ (2532 : 149 - 154) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถในการทำนายของปัจจัยบางประการทางลักษณะประชากร ความเชื่ออำนาจภายใน และอำนาจภายนอกด้านสุขภาพ กับการดูแลตนเองด้านอนามัยแม่และเด็ก และประสิทธิผลการสอนหญิงตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า จำนวน 300 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม หลังการทดลองพบว่า

1. การสอนมารดาตามแบบเรียนและเอกสารแผ่นพับที่ประยุกต์แนวคิดทางอนาคตศาสตร์และแนวทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่ออำนาจภายในและอำนาจภายนอกด้านสุขภาพของมารดาครรภ์แรก
2. มารดาครรภ์แรกส่วนใหญ่มีความเชื่ออำนาจภายในตน และความเชื่ออำนาจผู้อื่นด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง แต่มีความเชื่ออำนาจความบังเอิญอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับการดูแลตนเองด้านอนามัยแม่และเด็กซึ่งอยู่ระดับปานกลาง

ทัศนีย์ ปัญจะ (2535 : 91 - 93) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการเตรียมหญิงตั้งครรภ์แรกเพื่อการคลอดต่อพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในระยะเจ็บครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์แรกที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลแม่และเด็กนครสวรรค์ กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน ได้รับการเตรียมเพื่อการคลอดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นใหม่ โดยวิธีการสอนแบบบรรยายประกอบภาพสไลด์มีการสาธิตและการฝึกปฏิบัติ กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน จะได้รับการเตรียมเพื่อการคลอดตามรูปแบบปกติจากเจ้าหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมหญิงตั้งครรภ์แรกเพื่อการทดลองตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นใหม่มีประสิทธิผลในการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการคลอด ลดความวิตกกังวล และสร้างสรรค์พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดในการเจ็บครรภ์ระยะที่ 1 ของการคลอด เหมาะสมกว่าการเตรียมหญิงตั้งครรภ์แรกเพื่อการคลอดตามรูปแบบปกติ

นภาพร โลนเจริญนิช (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการให้สุขศึกษาเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ โดยวิธีการบรรยายกับวิธีใช้สไลด์ประกอบเสียงแก่หญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลรามารับดี ผลพบว่า เจตคติของหญิงตั้งครรภ์หลังการให้สุขศึกษาโดยวิธีบรรยายและวิธีใช้สไลด์ประกอบเสียงสัมพันธ์กันในเชิงนิมานและเจตคติความรู้ของหญิงตั้งครรภ์ หลังการให้สุขศึกษาโดยวิธีบรรยาย หรือวิธีสไลด์ประกอบเสียงดีกว่าก่อนให้สุขศึกษา

ธัญญา อ่วมจันทร์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับโภชนศึกษาระหว่างการให้สไลด์ประกอบเสียงกับการใช้

ภาพพลิกประกอบคำบรรยาย ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า พบว่า หญิงตั้งครรภ์กลุ่มที่มีอายุ รายได้ และจำนวนครั้งของการมีครรภ์ต่างกัน มีความรู้เรื่องโภชนาการสำหรับหญิงตั้งครรภ์ก่อนได้รับโภชนศึกษาแตกต่างกัน หญิงตั้งครรภ์ได้รับโภชนศึกษาโดยใช้ภาพพลิกประกอบคำบรรยายมีพฤติกรรมโภชนาการก่อน และหลังได้รับโภชนศึกษาแตกต่างกัน

อาจารย์ เรียบเลิศนิรุญ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการให้สุศึกษาแบบพิเศษที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลตำรวจพบว่า การให้สุศึกษาแบบพิเศษ ที่มีการใช้วิธีการบรรยายประกอบภาพพลิก สไลด์ พร้อมกับการให้ปฏิบัติจริง มีคู่มือประกอบเนื้อหา นั้นมีประสิทธิผลของการให้สุศึกษาแตกต่างกับการให้สุศึกษาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการให้สุศึกษาแบบพิเศษมีความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์หลังการได้สุศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการได้สุศึกษาตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

โอเวน และคนอื่น ๆ (Owen and others. 1984 : 60 - 62) ได้ทำการศึกษาวิจัย โดยการประเมินผลการปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์ จากหญิงที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกจำนวน 244 คน โดยทดลองให้หญิงตั้งครรภ์อ่านหนังสือลักษณะต่างกัน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จำนวน 71 คน จัดให้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์

กลุ่มที่ 2 จำนวน 61 คน จัดให้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอด

กลุ่มที่ 3 จำนวน 112 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับหนังสืออะไรเลย

ผลการศึกษาพบว่า ความยากง่ายของหนังสือ สัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตนในระหว่างตั้งครรภ์ โดยกลุ่มที่ 1 ซึ่งได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์ เป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจง่าย จะมีการปฏิบัติตนดีกว่ากลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการอ่านหนังสือเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอด ซึ่งเป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจยาก และกลุ่มที่ 3 ที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสืออะไรเลย

ไอเซน และคนอื่น ๆ (Eisen and others. 1985 : 185 - 209) ได้ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการให้การศึกษาในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์แก่วัยรุ่น ตามแนวคิดของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ โดยเน้นให้วัยรุ่นเข้าใจถึงการรับรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเสี่ยงที่จะตั้งครรภ์ และการติดเชื้อ
2. ผลเสียหรือความรุนแรงของการตั้งครรภ์ตั้งแต่วัยรุ่น

3. ผลประโยชน์ของการใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ที่มีประสิทธิภาพ

4. อุปสรรคในการคุมกำเนิด

ทั้งนี้โดยมีการให้ความรู้และการประเมินพฤติกรรม ผลการทดลองพบว่า การรับรู้ของวัยรุ่นสูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน และมีการป้องกันการตั้งครรภ์สูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและเรื่องเพศสูงขึ้น

ลาจเจอร์ และคนอื่น ๆ (Larger and others. 1993 : 495 - 507) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านจิตสังคมระหว่างตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่มีปัจจัยเสี่ยงทางด้านสภาพจิตสังคม โดยได้ทดลองจัดสภาพการช่วยเหลือต่อกลุ่มทดลองซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 22 สัปดาห์ การให้แรงจูงใจในการสนับสนุนช่วยเหลือด้านสังคม การสนับสนุนช่วยเหลือด้านอารมณ์ การให้สุศึกษา การปรับปรุงการบริการโดยเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แล้วประเมินผลเมื่อเข้าสู่ระยะใกล้คลอดเมื่ออายุครรภ์ 36 สัปดาห์ ผลการทดลอง พบว่า ภาวะด้านจิตสังคมของหญิงตั้งครรภ์อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวได้ดี

3. ทฤษฎีการพยาบาล

ทฤษฎีการพยาบาล เป็นแก่นความรู้ของศาสตร์การพยาบาลที่สังเคราะห์ความรู้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อให้พยาบาลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีจะมาจาก ความสามารถในการดูแลตนเองภาวะทางชีวิตจิตสังคม ระบบพฤติกรรมของตนเองทางสุขภาพ สิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อม ระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสุขภาพและความเจ็บป่วย การสื่อสารบทบาทในสังคม สิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อม

พยาบาลผู้ศึกษาสารก็เหมือนการพยาบาลสาขาอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ทฤษฎีการพยาบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาล ทฤษฎีทางการพยาบาลปัจจุบัน จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2536 : 45 - 48 ; อ้างอิงมาจาก Meleis. 1985)

กลุ่มที่ 1 เน้นความต้องการ ประกอบด้วย

นักทฤษฎี

จุดเน้นทางการพยาบาล

แอบเดลลา

กิจกรรมการพยาบาลเพื่อแก้ปัญหา 21 ประการ

(Abdelah)

เพื่อการดำรงชีวิต การบำบัด การฟื้นฟู การป้องกันโรค การช่วยตนเองและการสนองความต้องการอื่น ๆ ด้วย

แฮนเดอร์สัน (Handerson)	การช่วยผู้ป่วยในการทำกิจกรรมทางการ พยาบาล 14 ประการตามความต้องการ
โอเรม (Orem)	การดูแลตนเองตามความต้องการและศักยภาพ ผู้ป่วย

กลุ่มที่ 2 เน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย

<u>นักทฤษฎี</u> คิง (King)	<u>จุดเน้นทางการพยาบาล</u> ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลและผู้ป่วยในสิ่ง แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ จะเป็นทางนำไปสู่ ความสำเร็จที่พึงประสงค์
ปีเตอร์สันและซีราด (Peterson and Zderad)	ผู้ป่วยเป็นปัจเจกบุคคลที่พยายามและผู้ป่วยจะ ต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน
ออร์แลนโด (Orlando)	การเข้าถึงการดูแลผู้ป่วย พยาบาลจะต้องคำนึง ถึงการรับรู้ความคิด และความรู้สึกของผู้ป่วย
เปปพลู (Paplau)	สัมพันธภาพของพยาบาลและผู้ป่วยเป็นการลด ความวิตกกังวลและความตึงเครียดที่สามารถ นำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ทราเวลบี (Travelbee)	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นทางนำไปสู่การลด ความยุ่งยาก ความเจ็บปวด และการบรรลุ ศักยภาพสูงสุดแห่งตน (Self-Actualization)

ไวเดนบาค (Wiedenbach)	การรับรู้ของผู้ป่วยต่อสภาพการณ์ การดูแล และ การกระทำ

กลุ่มที่ 3 เน้นผลลัพธ์ทางการพยาบาล ประกอบด้วย

<u>นักทฤษฎี</u>	<u>จุดเน้นทางการพยาบาล</u>
จอห์นสัน (Johnson)	คนเป็นระบบของพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยระบบ ย่อยที่มีโครงสร้าง หน้าที่ และการทำงานที่ต้อง การป้องกันการกระตุ้น และการดูแล
เลวิน (Levine)	การพยาบาล คือ การดำรงไว้ซึ่งพลังงานและ ความมั่นคงด้วยการใช้หลัก 4 ประการคือ พลังงาน บุคคล โครงสร้าง และความมั่นคง ทางสังคม
โรเจอร์ส (Rogers)	การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม
รอย (Roy)	การสร้างเสริมการปรับตัวของผู้ป่วย 4 ด้านคือ สรีระ อุตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่และการพึ่งพา ซึ่งกันและกัน

ความลึกซึ้งและหลักการของทฤษฎีแต่ละทฤษฎีมีความจำเพาะในตัวของมันเอง จึงไม่สามารถบอกได้ว่าทฤษฎีใดเหมาะแก่การพยาบาลมากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนำไปใช้ 3 ทาง คือ

1. นำไปใช้ในการวิจัย เพื่อการทดสอบ วิเคราะห์ เพิ่มเติม หรือนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ เพราะทฤษฎีที่มีอยู่นี้เป็นแต่เพียงพื้นฐานที่เป็นแนวคิดโดยสรุปเพื่อการอธิบายภาพรวมเท่านั้น การวิจัยยังมีความจำเป็นเพื่อเป็นการยืนยันทฤษฎีที่นักทฤษฎีต่าง ๆ คิดขึ้นมา
2. นำไปใช้ในการปฏิบัติ ทฤษฎีจะช่วยกำกับทิศทางการพยาบาลให้แก่พยาบาลให้สามารถดำเนินการในกระบวนการพยาบาลโดยมีกรอบที่ชัดเจน สามารถทำการพยาบาล

ได้อย่างมีเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้การที่จะสามารถนำทฤษฎีทางการพยาบาลไปใช้ ได้ถูกต้องตามการพยาบาลที่เป็นรากฐานของทฤษฎี ควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงเป้าหมาย ปัญหาทางการพยาบาลและกระบวนการของทฤษฎีเสียก่อน ความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงเป็นตัวนำที่สำคัญต่อการนำทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล

3. การใช้ทฤษฎีทางการศึกษา การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาทางวิชาชีพที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติและการสร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพด้วยการปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วย ซึ่งการนำทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลนี้ เป็นทางที่จะช่วยให้นักศึกษาพยาบาล คิดอย่างมีเหตุผล มีกรอบทางการคิดและมีทิศทางของการพยาบาลที่แน่นอน ครูควรพยายามนำทฤษฎีมาใช้เป็นฐานของการพยาบาลให้มากที่สุด อย่างน้อยเพื่อการเรียนรู้และให้คุ้นเคยกับทฤษฎีและหลักการที่สำคัญ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้หลักทฤษฎีการปรับตัวของรอย และกระบวนการพยาบาล มาประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย

ทฤษฎีการปรับตัวของรอยได้พัฒนาจากแนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้คือ ทฤษฎีการปรับตัวของเฮลสัน ทฤษฎีระบบของเบอร์ทาแลนไฟร์ รวมทั้งพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของบุคคล สารสำคัญของทฤษฎีการปรับตัวของรอย มีดังนี้คือ (Roy, 1976 : 17 ; Tomery, 1994 : 259)

1. บุคคลประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ และสังคม
2. บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยบุคคลจะมีการปรับตัวทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ในสิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
3. บุคคลจะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อรักษาสมดุลของร่างกาย จิตใจและสังคม โดยใช้กลไกที่มีมาแต่กำเนิดของบุคคลและจากการเรียนรู้
4. ภาวะการมีสุขภาพดี และความเจ็บป่วยเป็นภาวะชีวิตของบุคคลที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้
5. บุคคลต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อการดำรงชีวิตอยู่
6. ความสามารถในการปรับตัวนั้นพิจารณาจากการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งเร้า

และระดับการปรับตัวของบุคคลนั้น

7. บุคคลจะมีระดับการปรับตัวที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าที่มากระทบ ถ้าสิ่งเร้าอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการปรับตัว บุคคลจะปรับตัวในทางบวก

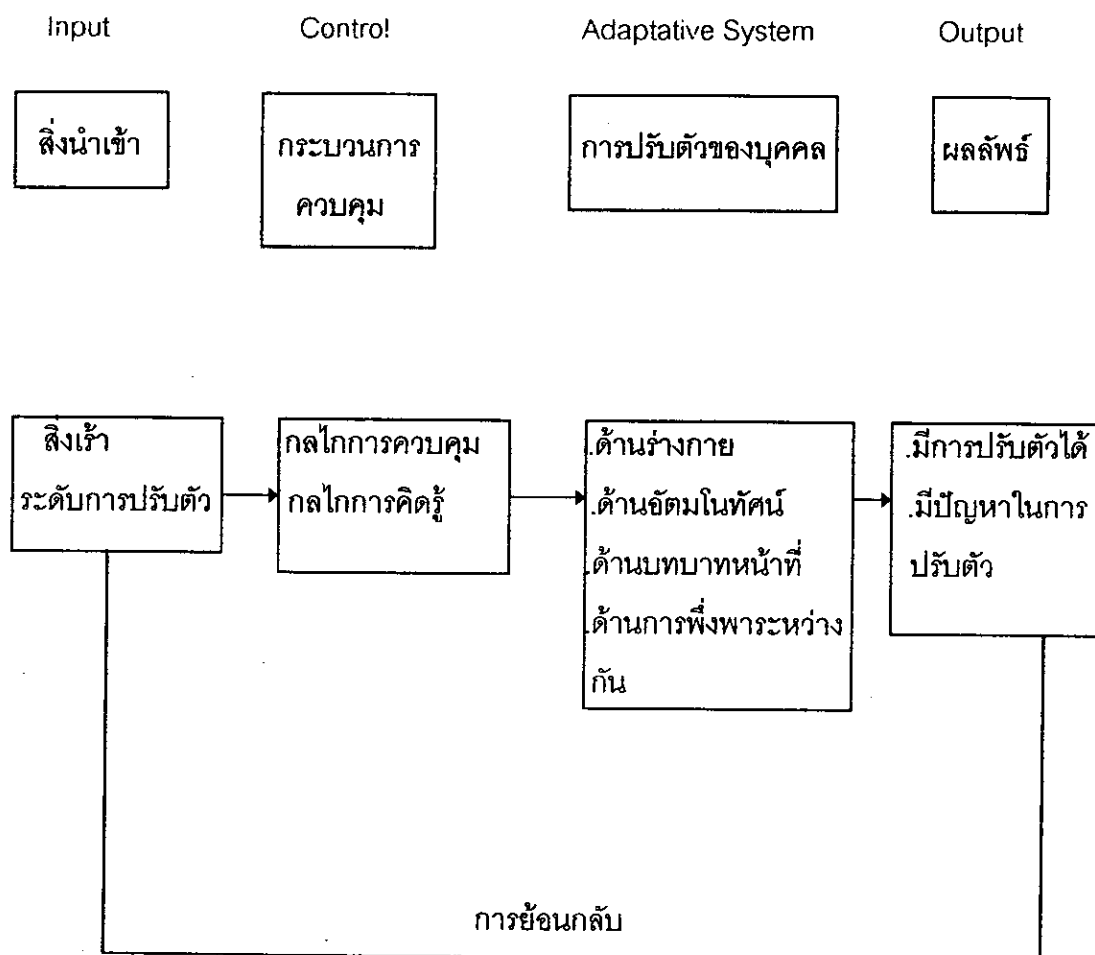
8. การปรับตัวของบุคคลเพื่อดำรงสภาวะสมดุล จะมีพฤติกรรมในการปรับตัว 4 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านความสัมพันธ์พึ่งพาซึ่งกันและกัน

มโนทัศน์หลักของทฤษฎีการปรับตัวของรอย

มโนทัศน์ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีการปรับตัวของรอยเกี่ยวกับบุคคลสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการพยาบาล มีดังนี้ (Roy. 1991 : 6 - 20 ; Tomery. 1994 : 224 -259 ; วิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทย. 2538 : 2 - 7)

บุคคล (Person)

รอย (Roy. 1991 : 6) และโทเมอรี (Tomery. 1994 : 251) ให้ความหมายของบุคคลว่าเป็นระบบการปรับตัว (Adaptive System) ซึ่งเป็นระบบเปิด มีความรู้สึกนึกคิดมีพลังสร้างสรรค์ มีเป้าหมายของชีวิตและเป็นองค์รวม ระบบการปรับตัวของบุคคลประกอบด้วยสิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุมและการย้อนกลับ และผลลัพธ์ของการปรับตัว ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงระบบการปรับตัวของบุคคล (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. 2538 : 2 ; Tomery. 1994 : 251)

สิ่งนำเข้า (Input) หมายถึง สิ่งเร้าซึ่งเป็นต้นเหตุของการกระตุ้นให้บุคคลมีการตอบสนองโดยการปรับตัว สิ่งเร้านี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกหรือภายในบุคคล รวมทั้งระบบการปรับตัวและการป้อนกลับซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการปรับตัวด้วย

กระบวนการควบคุม (Control Process of Coping Mechanism) เมื่อสิ่งเร้าเข้าสู่ระบบบุคคล บุคคลจะมีการปรับตัวโดยใช้กลไกการปรับตัว 2 ส่วนคือ

1. กลไกการควบคุม (Regulator Mechanism) เป็นกลไกการปรับตัวที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติที่บุคคลไม่รู้ตัว ผ่านทางระบบประสาท สารเคมีในร่างกาย และต่อมไร้ท่อ

(Neuro-Chemical-Endocrine Channels) เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระทบปฏิกิริยาตอบสนองได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการเต้นของหัวใจ หรือระดับความดันโลหิต เป็นต้น

2. กลไกการคิดรู้ (Cognator Mechanism) ทำหน้าที่รับสิ่งเร้าโดยมีการตอบสนองผ่านทางกระบวนการคิดรู้ และการตอบสนองทางอารมณ์ 4 อย่างคือ การรับรู้ การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงอารมณ์ เป็นการปรับตัวทางด้านจิตสังคม ซึ่งช่วยให้บุคคลเลือกและจดจำเฉพาะสิ่งเร้าที่เขาสงสัย มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดการหยั่งรู้ในเรื่องนั้นมีการตัดสินใจ และมองหาวิธีการแก้ปัญหา และใช้กลไกทางจิตเพื่อลดความวิตกกังวล

กลไกการควบคุม และกลไกการคิดรู้ จะมีความสัมพันธ์กัน และจะเกิดควบคู่กันเสมอทั้งการปรับตัวด้านร่างกาย หรือจิตสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าการทำงานในระบบบุคคลเป็นองค์รวมโดยการทำงานของทั้ง 2 กลไกดังกล่าว

การปรับตัวของบุคคล (Adaptive Mode) บุคคลจะมีการปรับตัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ 4 ด้าน คือ

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-Concept Mode)
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role Function Mode)
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาหะร่วมกัน (Interdependence Mode)

ผลลัพธ์การปรับตัว อาจจะส่งผลให้บุคคลปรับตัวได้หรือมีปัญหาการปรับตัวก็ได้ การปรับตัวที่ดีจะบรรลุเป้าหมายของระบบบุคคล ได้แก่ การดำรงชีวิตอยู่ได้ มีการเจริญเติบโต สามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์ และเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ส่วนการมีปัญหาในการปรับตัวจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผลลัพธ์ของการปรับตัวไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตาม จะเป็นข้อมูลป้อนกลับ และนำเข้าสู่ระบบบุคคลเพื่อการปรับตัวต่อไป

การปรับตัวของบุคคลทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ (Roy. 1991 : 15 - 18)

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode) รูปแบบนี้สัมพันธ์กับวิธีการของการตอบสนองของบุคคลความเป็นอยู่ของชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานดังนี้คือ

- 1.1 ออกซิเจน
- 1.2 โภชนาการ
- 1.3 การขับถ่าย
- 1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self - Concept Mode) เป็นการปรับตัวเพื่อรักษาความมั่นคงทางด้านจิตใจ และจิตวิญญาณของบุคคล แบ่งออกเป็น

2.1 การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ด้านกายภาพ เป็นการปรับตัวเกี่ยวกับความรู้สึกและภาพลักษณ์ของร่างกาย

2.2 การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ส่วนตน เป็นการปรับตัวที่เกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยด้านความสอดคล้องภายในตน ด้านอุดมคติของตนเอง และด้านคุณธรรมจริยธรรม และจิตวิญญาณ

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role - Function Mode) เป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคม โดยการมีปฏิสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น ขึ้นอยู่กับการมีบทบาทหน้าที่หรือตำแหน่งทางสังคม การแสดงบทบาทของบุคคลที่ถือว่ามีความเหมาะสมนั้น ประกอบด้วยพฤติกรรมตามบทบาท และพฤติกรรมที่แสดงออกตามเจตคติที่ดี ตามบทบาท

4. การปรับตัวด้านความสัมพันธ์พึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence Model) เป็นเป้าหมายเพื่อความมั่นคงด้านสังคม โดยการให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยการให้ความรักความเคารพและการให้คุณค่า การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการพึ่งพาอาศัยกันนั้นจะประกอบด้วย

4.1 ผู้ที่มีความสำคัญ (Significant Others) ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดต่อชีวิตของเรา

4.2 ระบบสนับสนุน (Support Systems) เป็นสิ่งที่มีความผูกพันกับชีวิตบุคคล ทฤษฎีการปรับตัวของรอย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญความสามารถในการปรับตัว และการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม

สิ่งแวดล้อม (Environment)

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สถานการณ์ที่อยู่รอบตัวบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต พัฒนาการ และพฤติกรรมของบุคคล สิ่งแวดล้อมนี้อาจจะอยู่ภายใน หรือภายนอกบุคคลก็ได้ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเปรียบได้กับสิ่งเร้า ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีการตอบสนอง โดยการ

ปรับตัว (Roy. 1991 : 18) สิ่งเร้าแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิดคือ

1. สิ่งเร้าตรง (Focal Stimuli) หมายถึง สิ่งเร้าที่มีผลโดยตรงต่อบุคคลทำให้เกิดพฤติกรรมปรับตัวทันทีทันใด มักจะมีลักษณะที่รุนแรงเฉียบพลัน
2. สิ่งเร้าร่วม (Contextual Stimuli) หมายถึง สิ่งเร้าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม นอกเหนือสิ่งเร้าตรงที่มีผลต่อการปรับตัวของบุคคล
3. สิ่งเร้าแฝง (Residual Stimuli) หมายถึง สิ่งเร้าที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น ความเชื่อ ทศนคติ อุปนิสัย ประสบการณ์เดิม บุคลิกภาพ ค่านิยม ซึ่งบางครั้งอาจจะมีผลต่อการปรับตัวของบุคคลในสถานการณ์นั้น ๆ

สุขภาพ (Health)

รอย (Roy. 1991 : 18 - 19) ให้ความหมายของสุขภาพว่า เป็นระบบการปรับตัวที่มีการเจริญเติบโต และพัฒนาการภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง สุขภาพจึงเป็นผลสะท้อนของปฏิสัมพันธ์ หรือการปรับตัวระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อการมีชีวิตอยู่รอด และการเจริญเติบโต สามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์ และเผ่าพันธุ์อุปสรรคต่าง ๆ ได้ ดังนั้นสุขภาพในทัศนะของรอย จึงหมายถึงภาวะที่มีความสมบูรณ์ และเป็นบูรณาภาพทั้งด้านร่างกาย อุตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ และการพึ่งพาซึ่งกัน การมีสุขภาพดี แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวของบุคคลดี ส่วนการปรับตัวไม่ได้ หรือมีปัญหาในการปรับตัว จะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความเจ็บป่วย

การพยาบาล (Nursing)

ตามรูปแบบการปรับตัวของ รอย (Roy. 1991 : 19) เป้าหมายของการพยาบาล คือ การส่งเสริมการปรับตัวของบุคคลโดยการส่งเสริมการปรับตัวทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอึดมโนทัศน์ ด้านการบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกัน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เพื่อบรรลุเป้าหมายของระบบบุคคล คือความอยู่รอดของชีวิต เพื่อการเจริญเติบโต สามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์ และเอาชนะอุปสรรคต่างๆ โดยกิจกรรมการพยาบาลจะเกี่ยวข้องกับการประเมินพฤติกรรมและสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว การพิจารณาให้การพยาบาล เพื่อจัดการกับสิ่งเร้า และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความสำเร็จในการปรับตัว ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีชีวิตในระยะสุดท้ายที่สงบ

ทฤษฎีการปรับตัวของรอยกับกระบวนการพยาบาล

การนำทฤษฎีการปรับตัวของรอยไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลอาศัยกระบวนการพยาบาลซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ (Roy.1991 : 56 - 90 ; Roy.1976 : 43 - 50 ; สายพิน เกษมวัฒนกิจ. 2535 : 80 - 85)

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินพฤติกรรมหรือการประเมินระดับที่ 1 (Assessment of Patient Behavior or First Level Assessment)

รอยเห็นว่า บุคคลเป็นระบบการปรับตัว และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาทั้งสิ่งแวดล้อมภายในและสิ่งแวดล้อมภายนอก ปฏิกริยาที่ตอบสนองออกมาจากการปฏิสัมพันธ์เรียกว่า พฤติกรรม ซึ่งอาจสังเกตหรือวัดได้ หรืออาจจะสังเกต หรือวัดไม่ได้ จึงต้องสอบถามจากความรู้สึกรู้ใจของผู้ป่วยเอง

การประเมินพฤติกรรม พยาบาลต้องประเมินเป็นระบบ (Systemically) โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมในการปรับตัวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

แนวทางการประเมินพฤติกรรม

1. จุดมุ่งหมายเริ่มแรก พิจารณาภาวะสุขภาพเป็นรายบุคคล โดยประเมินความยุ่งยากในการปรับตัวของแต่ละคน
2. การประเมินพฤติกรรม เป็นการประเมินพฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะนั้น เวลานั้นสิ่งที่เกิดในอดีตเป็นการประเมินสิ่งเร้า ซึ่งอาจมีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรมขณะนี้ได้
3. การประเมิน ต้องประเมินให้ครบทุกด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มีประโยชน์ในการแก้ปัญหา
4. การประเมินต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ (Dynamic and On-going) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เนื่องจากคนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา การประเมินพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอมีความจำเป็นในการประเมินผลการพยาบาลและสังเกตการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวของผู้ป่วย

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ป่วยหรือการประเมินระดับที่ 2 (Assessment of Influencing Factors or Second Level Assessment)

เมื่อตัดสินพฤติกรรมการปรับตัวว่าเหมาะสม หรือเป็นปัญหาในการปรับตัว แล้วขั้นต่อไปเป็นการประเมินสาเหตุของพฤติกรรมซึ่งหมายถึงการประเมินสิ่งเร้า ทั้งภายในและภายนอก รวมถึงทุกสภาวะที่ล้อมรอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของบุคคล สิ่งเร้าที่เราประเมิน

สืบค้น เป็นสิ่งเร้าตรง สิ่งเร้าร่วม และสิ่งเร้าแฝงนั่นเอง การประเมินสิ่งเร้านี้ถ้าเป็นไปได้ควรให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยเพื่อให้มีความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing Diagnosis)

คือ การตีความข้อมูล แยกแยะปัญหา และนำพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาเรียงลำดับความสำคัญก่อนและหลัง ปัญหาที่มีความสำคัญมากจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือโดยด่วน

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความสำคัญของปัญหา คือ

1. ปัญหาที่คุกคาม ความมั่นคงปลอดภัยของผู้ป่วย ครอบครัว และสังคม
2. ปัญหาที่คุกคามความสงบสุข และก่อความเดือดร้อน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมของผู้ป่วย ครอบครัว และสังคม
3. ปัญหาที่กระทบกระเทือนในต่อผู้ป่วยและครอบครัว ในระยะยาว เช่น ขั้นตอนพัฒนาการและการเจริญเติบโตของผู้ป่วยและครอบครัว

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting)

พยาบาลต้องกำหนดเป้าหมายของการพยาบาล เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม และถ้าผู้ป่วยหรือผู้รับบริการมีการปรับตัวดีอยู่แล้ว เป้าหมายของการพยาบาลก็จะส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้คงไว้ หรือให้มีการปรับตัวยิ่งขึ้น ดังนั้นเป้าหมายในการพยาบาล คือผลของพฤติกรรมที่ดีของผู้ป่วยที่พยาบาลคาดหวังไว้ หลังจากให้การพยาบาลแล้ว ลักษณะตั้งเป้าหมายอาจเป็นระยะสั้น หรือระยะยาว แล้วแต่สถานการณ์และควรทำร่วมกับเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และไปในทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติการพยาบาล

พยาบาลต้องนำข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ป่วยมาพิจารณาเลือกวิธีการพยาบาลให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย โดยมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสม พยาบาลต้องปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งเร้าโดยตรงก่อน เนื่องจากเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเกิดปฏิกิริยา แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติการต่อสิ่งเร้าโดยตรงได้ อาจเริ่มที่สิ่งเร้าร่วม หรือสิ่งเร้าแฝง กิจกรรมที่พยาบาลกระทำเพื่อการเพิ่ม ลด เปลี่ยน ดำรงรักษา ขจัดสิ่งเร้าที่มีอยู่หรือปรับเปลี่ยนสิ่งเร้าภายในและภายนอก รอย (Roy, 1976 : 49) ให้ความเห็นว่ากิจกรรมการพยาบาล เป็นแรงควบคุมจากภายนอกที่ปรับเปลี่ยนสิ่งเร้า เพื่อส่งเสริมให้คนมีการปรับตัวการที่ผู้ป่วยจะปรับตัวหรือมีปฏิกิริยาตอบสนองในทางบวกนั้นขึ้นกับความรุนแรงของสาเหตุ และความสามารถในการปรับตัว ดังนั้นเป้าหมายของการพยาบาลโดยทั่วไป คือ การกระทำต่อสิ่งเร้า เพื่อให้สิ่งเร้านั้นอยู่ภายในขอบเขตซึ่งบุคคลสามารถจะปรับตัวไปในทางบวกได้

ในการเลือกวิธี และลงมือปฏิบัติการพยาบาล ต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพและจะต้องสอบถามความคิดเห็นจากผู้ป่วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลเป็นการตัดสินประสิทธิภาพของการพยาบาล โดยตัดสินจากพฤติกรรมปรับตัวของผู้ป่วยด้วยการซักถามข้อมูลโดยตรงจากผู้ป่วย และจากการสังเกต แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนทำการพยาบาล ถ้าผลการประเมินผู้ป่วยยังมี ปัญหาในการปรับตัว พยาบาลต้องค้นหาสาเหตุว่ามีข้อผิดพลาดตรงไหน โดยเริ่มต้นประเมินใหม่ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 และวางแผนการช่วยเหลือ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 กระบวนการพยาบาล (Nursing Process)

กระบวนการพยาบาล เป็นวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อหาทางแก้ไขปัญหประกอบด้วยกรรวบรวมข้อมูล วินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วย วางแผนแก้ไขปัญหานำแผนแก้ไขปัญหามาปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ (Yura and Walsh, 1978 : 19) ศิริพร ชัมภลจิต (2535 : 29) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลว่า เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการทั้งที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นระบบโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้รับบริการมีสุขภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ตามศักยภาพของแต่ละคน ดังนั้นกระบวนการพยาบาลจึงเป็นการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาย่างมีระบบ

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการพยาบาล คือ การจัดระบบระเบียบความคิดของวิชาชีพ โดยคำนึงถึงธรรมชาติและพื้นฐานของมนุษย์ หรือผู้รับบริการเป็นหลัก กระบวนการพยาบาลเป็นวิธีหรือแนวทางของการปฏิบัติที่สามารถนำมาใช้ หรือแยกแยะให้เห็นขั้นตอนตามความเป็นเหตุเป็นผลและความเป็นอิสระของวิชาชีพ ซึ่งสุจิตรา เหลืองอมรเลิศ และคนอื่น ๆ (2535 : 45) ได้สรุปแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลไว้ดังนี้คือ

1. เป็นวิธีการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างมีระบบ
2. เป็นวิธีการของการแก้ปัญหาตามหลักทางวิทยาศาสตร์
3. เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และการตัดสินใจของพยาบาล

4. มีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางของความสนใจ
5. เป็นวิธีการที่มีเป้าหมายชัดเจน
6. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับบุคคล ครอบครัว และชุมชน
7. เป็นการวางแผนปฏิบัติการล่วงหน้า

ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล

กระบวนการพยาบาล เป็นการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาอย่างมีระบบ ขั้นตอนดังนี้ (Yura and Walsh. 1983 : 21 - 86 ; ศิริพร ชัมภลชิต. 2535 :37 ; สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ และคนอื่น ๆ. 2535 : 6 - 7)

1. การประเมินสภาพ (Assessment) เป็นขั้นตอนการค้นหาข้อมูลของผู้ป่วยประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้
 - 1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละราย เช่น การซักประวัติ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจร่างกาย และการตรวจอื่น ๆ ของผู้รับบริการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด
 - 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์แปลผลข้อมูลที่ได้จากผู้รับบริการโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อจะได้กำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ถูกต้อง
 - 1.3 การวินิจฉัยทางการพยาบาล เป็นการกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งอาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
2. การวางแผนการพยาบาล (Planning) เป็นการวางแผนกิจกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาของผู้รับบริการ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการพยาบาล ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หรือการจัดลำดับข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลตามความรุนแรง เพื่อที่จะได้จัดให้ได้รับการช่วยเหลือดูแลก่อนหลังตามลำดับความสำคัญ
 - 2.2 การกำหนดเป้าหมายทางการพยาบาล หรือวัตถุประสงค์ทางการพยาบาล เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่า เมื่อให้การพยาบาลแล้วน่าจะมีผลหรือเป้าหมายเป็นอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งนี้ในการกำหนดเป้าหมายทางการพยาบาลนั้นควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลเพื่อทราบว่าการปฏิบัติกรณโดยของผู้รับบริการจะทำให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

2.3 การกำหนดกิจกรรมการพยาบาล เป็นการกำหนดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการพยาบาล ซึ่งอาจเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อผู้รับบริการหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ

2.4 การเขียนแผนการพยาบาล (Nursing Care Plan) เป็นการเขียนแผนการดูแลผู้รับบริการซึ่งประกอบด้วย การวินิจฉัยการพยาบาล เป้าหมายการพยาบาล กิจกรรมการพยาบาล และเกณฑ์การประเมินผลโดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนเพื่อจะได้ให้การพยาบาลอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

3. การปฏิบัติการพยาบาล (Implementation) เป็นขั้นตอนของการนำแผนการพยาบาลที่วางแผนและเขียนไว้นำไปปฏิบัติ ซึ่งในการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลต้องมีทั้งความรู้และทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละอย่าง และปฏิบัติบนพื้นฐานของจรรยาวิชาชีพเสมอ

4. การประเมินผลพยาบาล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพยาบาลเพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของกิจกรรมการพยาบาลที่ให้แก่ผู้รับบริการ หรือการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการพยาบาลที่มีต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาของผู้รับบริการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการได้รับการพยาบาลกับพฤติกรรมคาดหวังที่กำหนดไว้ในเกณฑ์ประเมินผล การแปลผลข้อมูลจะสรุปได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

4.1 พฤติกรรมของผู้รับบริการที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้รับการพยาบาลแสดงออกในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในเกณฑ์ประเมินผล แสดงว่าปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์

4.2 พฤติกรรมของผู้รับบริการที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้รับการพยาบาลแสดงออกในลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการประเมินตั้งแต่แรกแสดงว่าปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงแผนการพยาบาล

4.3 พฤติกรรมของผู้รับบริการที่เกิดขึ้นขณะประเมินผลการพยาบาลแสดงให้เห็นแนวโน้มของปัญหาใหม่ที่แตกต่างไปจากปัญหาเดิม กรณีนี้จะต้องทำการประเมินผู้รับบริการและวางแผนการพยาบาลสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่

จะเห็นได้ว่า การนำกระบวนการพยาบาลมาปฏิบัตินั้น เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นขั้นตอนตามลำดับ

4. การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์

4.1 ความหมายของหญิงตั้งครรภ์

หญิงตั้งครรภ์ หมายถึง หญิงที่ได้รับการตรวจสอบหรือวินิจฉัยทางการแพทย์แล้วถือว่าตั้งครรภ์ ซึ่งในการวินิจฉัยการตั้งครรภ์อาการและอาการแสดงที่บ่งบอกของการตั้งครรภ์มี

3 ลักษณะ คือ (Cunningham and others. 1989 ; Dunnihoo. 1990)

1. อาการและอาการแสดงที่บ่งชี้ว่าอาจมีการตั้งครรภ์ (Presumptive Evidence) ได้แก่ การขาดระดู อาการเปลี่ยนแปลงที่เต้านมซึ่งจะขยายใหญ่ขึ้น อาการคลื่นไส้ อาจมีอาเจียนร่วมด้วย สีของเยื่อช่องคลอดคล้ำขึ้น และการรู้สึกว่ามีเด็กดิ้น

2. อาการและอาการแสดงที่บ่งชี้ว่าน่าจะมีการตั้งครรภ์ (Probable Evidence) ได้แก่ การมีอุณหภูมิร่างกาย (Basal Body Temperature) หลังไข่สุกแล้วอยู่ในระดับสูง $37.1^{\circ} - 37.7^{\circ} \text{C}$ นานกว่า 2 สัปดาห์ขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงทั้งขนาด รูปร่าง และความอ่อนแอของมดลูกและปากมดลูก มีการหดตัวของมดลูกเป็นครั้งคราวแต่ไม่เจ็บปวด คลำได้รูปร่างของเด็กและมีการทดสอบทางฮอร์โมน โดยตรวจหาฮอร์โมน Human Chorionic Gonadotropins (HCG) ได้ผลบวก

3. อาการและอาการแสดงที่บ่งชี้ว่ามีการตั้งครรภ์แน่นอน (Positive Evidence) ได้แก่ การตรวจพบการเต้นของหัวใจทารก การเคลื่อนไหวของทารก ตรวจพบทารกโดยภาพรังสี และตรวจพบทารกโดยใช้คลื่นเสียงความถี่สูง

ซึ่งอาการและอาการแสดงดังกล่าวข้างต้น แพทย์และพยาบาลจะช่วยกันวินิจฉัยว่าตั้งครรภ์จริงหรือไม่

4.2 ปัญหาของหญิงตั้งครรภ์

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะงานอนามัยแม่และเด็กสามารถลดอัตราป่วยและตายของมารดาและทารกได้ระดับหนึ่ง แต่เมื่อเปรียบเทียบประเทศที่พัฒนา เช่น ประเทศญี่ปุ่น อัตราการตายของมารดาในประเทศไทยยังสูงกว่าถึง 4 เท่า อัตราตายของทารกสูงกว่าถึง 7 เท่า (คณะกรรมการการวางแผนพัฒนาสาธารณสุข. 2535 : 264) ดังนั้นรัฐจึงกำหนดไว้ในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 ดังนี้

1. อัตราตายของมารดาเนื่องจากการตั้งครรภ์ และการคลอดลดลงจาก 0.4 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2530 เหลือ 0.3 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิต ใน พ.ศ. 2539

2. อัตราตายของทารกลดลงจาก 35 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2530 เหลือ 23 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิตใน พ.ศ. 2539

3. อัตราตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ลดลงจาก 45 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิตเมื่อ พ.ศ.

2530 เหลือ 35 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิต ใน พ.ศ. 2539

4. ทารกน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม (Low Birth Weight) มีไม่เกินร้อยละ 7 ของการคลอดใน พ.ศ. 2539

จะเห็นได้ว่าแม้ความก้าวหน้าทางการแพทย์จะมีมากขึ้นแต่ยังเกิดปัญหาต่าง ๆ ต่อมารดาและทารกเนื่องจากการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสู่ประชาชนยังไม่ทั่วถึงปัญหาที่พบได้ในหญิงตั้งครรภ์มีดังนี้

โลหิตจาง เป็นโรคที่เกิดขึ้นได้ในระหว่างตั้งครรภ์ มีสาเหตุสำคัญที่พบเสมอคือ การขาดสารที่จำเป็นในการช่วยสร้างเม็ดเลือด โดยเฉพาะธาตุเหล็กเพราะในระยะแรกของการตั้งครรภ์ การสร้างเม็ดเลือดในร่างกายของแม่จะเพิ่มมากขึ้น และในระยะหลังที่อายุครรภ์มากขึ้น เด็กในครรภ์จะต้องการเหล็กมากขึ้น และในเดือนสุดท้ายของการตั้งครรภ์ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในระหว่างภายหลังคลอด (Burroughs. 1992 : 96 ; วราวุธ สุมาวงศ์. 2523 : 117) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนุรักษ์ ทัศนอมภูวานา (2533 : 163) เรื่องการศึกษาเพื่อการส่งเสริมภาวะโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์ในจังหวัดลพบุรี พบว่าหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีการเจ็บป่วยน้อยและโรคที่เป็นจะสัมพันธ์กับสุขภาพระหว่างตั้งครรภ์ เช่น ภาวะโลหิตจาง และหญิงตั้งครรภ์ที่บริโภคอาหารครบทั้ง 6 ประเภท มีน้อย

การแท้ง เป็นการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ในระยะก่อนที่ทารกเติบโตพอจะมีชีวิตอยู่ได้หลังคลอดหรือการคลอดที่มีอายุน้อยกว่า 20 สัปดาห์ หรือเด็กที่มีน้ำหนัก 500 กรัม ซึ่งจะไม่สามารถมีชีวิตรอดได้ การแท้ง 2 ประเภท คือ แท้งเอง หรือแท้งโดยธรรมชาติและการทำแท้ง ซึ่งการแท้งเองนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความผิดปกติของตัวอ่อน ความไม่สมประกอบหรือความผิดปกติในมารดา เช่น ความผิดปกติของมดลูก ระบบต่อมไร้ท่อ และ ภาวะติดเชื้อ เป็นต้นแต่การทำแท้งเป็นการผิดศีลธรรม และเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ (ธีระพร วัฒนวิษ. 2535 : 145 ; Silverton. 1993 : 64) ซึ่งจากสถิติสาธารณสุขเกี่ยวกับการตายของมารดา มีสาเหตุจากการแท้งในปี พ.ศ. 2530 ถึง 2533 มีจำนวนร้อยละ 0.14, 0.11, 0.20 และ 0.17 ตามลำดับ เมื่อเทียบจากสาเหตุการตายของมารดาจากการแท้งกับสาเหตุการตายอื่น ๆ (บริษัทอัลฟา รีเสิร์ช จำกัด. 2536 : 128)

ภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ เช่น การตั้งครรภ์ไม่ปลาทูก ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ การตกเลือด (Burroughs. 1992 : 369 - 408 ; กำแหง จตุรจินดา และคนอื่น ๆ. 2531 : 160 - 162) ตลอดจนความผิดปกติในระยะคลอด การคลอดล่าช้า การแบ่งเป็นเวลานาน และภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด ที่สำคัญที่สุดคือ การตกเลือดหลังคลอด และการติดเชื้อ ภาวะ

แทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอดนี้ จากสถิติสาธารณสุขที่ได้รวบรวมสถิติการตายของจำนวนมารดาพบว่า มีสาเหตุดังนี้คือ การแท้ง เลือดออกขณะตั้งครรภ์และจากการคลอดบุตร โรคพิษแห่งครรภ์ การคลอดติดขัด การติดเชื้อทั้งระหว่างตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด (บริษัทอัลฟา รีเสิร์ช จำกัด. 2536 : 128 ; กองสถิติสาธารณสุข. 2534)

ปัญหาต่อทารก คือพบว่ามียัตราการตายของทารกในครรภ์ ซึ่งทารกครรภ์แรกและครรภ์ที่ 4 - 5 ขึ้นไป มียัตราการตายสูงกว่าครรภ์ที่ 2 - 3 เพราะมารดาครรภ์แรกยังไม่เคยมีบุตรขาดการปฏิบัติตนที่ดีระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด หลังคลอด รวมทั้งการเลี้ยงดูบุตร ส่วนครรภ์หลัง ๆ มารดาจะเข้าใจและรู้เรื่องในการปฏิบัติตน แต่ภาวะในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกๆ มีมากทำให้เข้าใจใส่บุตรคนหลัง ๆ น้อยลงไป ซึ่งกรณีที่ทารกในครรภ์ผิดปกติในการคลอด หรือผิดปกติในตัวทารกเองจากกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม เป็นผลทำให้การตายของทารกเพิ่มขึ้น (อุบลวรรณ พจน์พริ้ง และคนอื่น ๆ. 2524 : 28 - 30) จากการศึกษาของ มนุ วิธธากาชัย (2535 : 96 - 97) เรื่องการตายของทารกปริกำเนิด ที่โรงพยาบาลลำปาง พบว่าทารกตายปริกำเนิดคิดเป็นอัตรา 19.07 ราย แบ่งเป็น Hydrop Fetalis 60.4% ทารกตายคลอด ตัวเปื่อยรูปร่างปกติ 28.6% ทารกตัวเล็กคลอดก่อนกำหนด 24.8%

การที่จะทำให้ทารกแรกเกิดมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง หญิงตั้งครรภ์จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องอาหาร การบริโภคให้ถูกต้องและเพียงพอเพื่อการมีโภชนาการที่ดี คราฟฟอร์ด ดอยเลย์ และคราฟท์ (อรุณรัศมี บุณนาค และคนอื่น ๆ. 2535 : 117 ; อ้างอิงมาจาก Crawford, Daylew and Craft. n.d.) ได้ทำการเปรียบเทียบการบริโภคอาหารของหญิงตั้งครรภ์กับน้ำหนักแรกเกิดของทารก ในกลุ่มเศรษฐกิจดีและไม่ดี พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีน้ำหนักตัวขึ้นน้อย จะคลอดทารกที่มีน้ำหนักตัวน้อย ทารกที่เสียชีวิตหลังคลอดส่วนใหญ่มีน้ำหนักตัวน้อย จากการศึกษาของอรุณรัศมี บุณนาค และคนอื่น ๆ (2535 : 179) เรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับภาวะโภชนาการกับการปฏิบัติเรื่องอาหาร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ของภาวะโภชนาการกับความรู้เรื่องอาหาร สภาพครอบครัว และน้ำหนักทารกแรกเกิดมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

ปัญหาสุขภาพจิตของหญิงตั้งครรภ์มักจะเกิดขึ้นในทุกครรภ์ เนื่องมาจากผลการเปลี่ยนแปลงทางพยาธิสภาพของร่างกาย ทำให้จิตใจและอารมณ์เปลี่ยนแปลง ซึ่งความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นหลายอย่างได้แก่ ความรู้สึกกำกวม (Ambivalence) ระหว่างความต้องการการมีบุตร และความไม่ต้องการที่จะมีบุตรหรือที่เรียกว่า ความรู้สึกสองฝักสองฝ่าย ความไม่เชื่อว่าตนเองตั้งครรภ์ การ

คิดถึงตนเอง ความรู้สึกต้องการพึ่งพา ความกลัวและความวิตก การเปลี่ยนแปลงนี้จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของหญิงตั้งครรภ์แต่ละคน ที่จะสามารถปรับตัวต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (กรรณิการ์ กันธะรักษา. 2531 : 7 ; อุบลวรรณ พจน์พริ้งและคนอื่น ๆ. 2524 : 29)

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับหญิงครรภ์ และจะส่งผลกระทบต่อปัญหาประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการงานอาชีพ ดังนั้นควรจะต้องรีบดำเนินการในการป้องกันแก้ไข ซึ่งพยาบาลมีหน้าที่บทบาทโดยตรงที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะเกิดขึ้นกับหญิงตั้งครรภ์

4.3 การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์

ความหมายของการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 สภาการพยาบาลได้กำหนดคำนิยามของการพยาบาลไว้ดังนี้ คือ

"การพยาบาล" หมายความว่า การกระทำในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเพื่อบรรเทาอาการของโรค และการถูกลามของโรค การประเมินภาวะสุขภาพ การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรครวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์และการกระทำตามคำสั่งในการรักษาโรคของแพทย์ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และศิลปการพยาบาล

บีวิส (Bevis. 1978 : 91 -92) ให้ความหมายว่า การพยาบาล คือ การกระทำที่มุ่งให้ความช่วยเหลือประชาชนให้มีสุขภาพและความเป็นอยู่ดีตามควรแก่ศักยภาพของบุคคล ครอบครัว ด้วยการส่งเสริม บำรุงรักษาและฟื้นฟูอันเป็นบริการของวิชาชีพ ส่วนโรเปอร์ (Roper. 1976 :80) ให้ความหมายว่าการพยาบาล คือ การช่วยเหลือให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรประจำวันได้อย่างอิสระ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

กล่าวโดยสรุป การพยาบาล คือ การกระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้มีสุขภาพดีเพื่อให้มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามศักยภาพของบุคคล

"การผดุงครรภ์" หมายความว่า การตรวจ การแนะนำ การส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติต่อหญิงตั้งครรภ์ การป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์ และระยะคลอด การทำคลอด การ

ดูแลและส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์และระยะคลอด ระยะหลังคลอด รวมทั้งช่วยเหลือแพทย์ และการกระทำตามคำสั่งในการรักษาของแพทย์ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และศิลปการผดุงครรภ์ (สภาการพยาบาล. 2538 : 67)

การผดุงครรภ์เป็นวิชาชีพทางการดูแลที่มีหลักพื้นฐานทางมนุษยวิทยาและวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูและการรักษาสุขภาพที่ดีที่สุดของหญิงตั้งครรภ์และครอบครัวในระหว่างวัยสืบพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลในระยะตั้งครรภ์ ซึ่งรวมถึงการดูแลก่อนการตั้งครรภ์ ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอดและหลังคลอด ซึ่งให้การดูแลรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจสังคม และวัฒนธรรม (Masten and Goodner. 1994 : 5 - 6) เช่นเดียวกับ Australian College of Midwives (1989 : 3 - 4) ให้ความเห็นว่า การผดุงครรภ์ คือ การควบคุม ดูแล และให้การศึกษาแนะนำหญิงระหว่างตั้งครรภ์ ขณะคลอด หลังคลอด การทำคลอด การช่วยเหลือการคลอด และการดูแลทารก

สรุปได้ว่า การผดุงครรภ์ เป็นการตรวจ ดูแล การแนะนำ การปฏิบัติและส่งเสริมสุขภาพ ต่อหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ ทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอดซึ่งในหลักสูตร ปัจจุบันวิชาที่เกี่ยวกับการผดุงครรภ์ก็คือวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

การพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์

จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการดูแลหรือการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ คือ ให้มารดาและทารก มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง โดยพยายามอย่างยิ่งในการที่จะลดอัตราการตายของมารดาทั้งจากการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอด (Cunningham and others. 1993 : 250) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ (บริษัทอัลฟา รีเสิร์ช. 2536 : 26)

การตั้งครรภ์ไม่ได้เป็นโรคหรือพยาธิสภาพ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา เนื่องจากรกได้ก่อกำเนิดทารกขึ้นมา ระหว่างตั้งครรภ์นี้ถ้ามารดาไม่สามารถปรับตัวได้จะเกิดพยาธิสภาพที่เป็นอันตรายต่อมารดาหรือทารกได้ พยาธิสภาพต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น หรือรุนแรงมากขึ้น โดยการฝากครรภ์และการดูแลอย่างถูกวิธี

การฝากครรภ์มีจุดมุ่งหมายดังนี้คือ (พิชัย เจริญพานิช. 2531 : 9 ; Cunningham and others. 1993 : 250 ; สมพล วงศ์ไทยและอชิป สรวงสมบูรณ์. 2531 : 95 ; เทียมศร ทองสวัสดิ์. 2531 : 196)

1. เพื่อตรวจสุขภาพของมารดาและทารก และระวังรักษาสุขภาพมารดาให้ดำเนินไปด้วยดีตลอดระยะการตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด คลอดบุตรที่มีสุขภาพสมบูรณ์

2. เพื่อตรวจหาอายุครรภ์ การเติบโต และพัฒนาการของทารก
 3. เพื่อพยากรณ์ วินิจฉัย ป้องกัน และ/หรือควบคุมรักษาภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด
 4. เพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์และญาติของหญิงตั้งครรภ์
- ชวนพิศ นรเดชาพันธ์(2536 : 1 - 3) ให้ความเห็นว่า การดำเนินการพยาบาลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์มีดังนี้คือ

1. การประเมินสภาพ โดยการซักประวัติหาข้อมูล ทั้งประวัติการเจ็บป่วยในปัจจุบัน และอดีต ประวัติความผิดปกติในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย แบบแผนการดำเนินชีวิต ความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการประเมินสภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นต้น
2. การตรวจหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วยการตรวจเลือด ตรวจปัสสาวะ ตรวจเพื่อประเมินสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์
3. การวินิจฉัยการพยาบาล โดยการนำข้อมูลจากการประเมินสภาพของหญิงตั้งครรภ์ มาพิจารณาว่าหญิงตั้งครรภ์นั้นจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างไร
4. การให้การพยาบาล ซึ่งจะสอดคล้องกับการวินิจฉัยการพยาบาลว่า หญิงตั้งครรภ์จะมีปัญหาหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหขึ้นอย่างไร ซึ่งการพยาบาลจะคำนึงทั้งด้านร่างกายและจิตใจรวมทั้งสิ่งแวดล้อมของหญิงตั้งครรภ์ ตลอดจนการรักษาพยาบาล การป้องกัน การแก้ไข และการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้มารดาและทารกมีสุขภาพแข็งแรง ทั้งในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอดและหลังคลอด
5. การประเมินผล ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญแต่ขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลการพยาบาลนั้นอาจจะประเมินเป็นระยะตามอายุการตั้งครรภ์ ซึ่งในการฝากครรภ์แพทย์และพยาบาลจะให้หญิงตั้งครรภ์มาตรวจร่างกายและตรวจครรภ์เป็นระยะ ๆ จนกระทั่งคลอด ส่วนการดูแลหลังคลอดนั้นจะมีการเยี่ยมบ้าน ซึ่งยังไม่เป็นการแพร่หลาย ส่วนมากจะเป็นการนัดมาตรวจหลังคลอด โดยมีการตรวจร่างกายหลังคลอด และการวางแผนครอบครัว และการให้คำแนะนำในการดูแลตนเองและทารก ทั้งด้านอาหาร นม และการได้รับภูมิคุ้มกัน เป็นต้น

บทบาทพยาบาลในการดูแลหญิงตั้งครรภ์

บทบาทพยาบาลหรือผดุงครรภ์ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์หรือให้การตรวจตรา ดูแลและให้การศึกษา แนะนำแก่หญิงตั้งครรภ์ ทั้งในระหว่างตั้งครรภ์ ระยะคลอด หลังคลอด และทำคลอด

รวมทั้งให้การดูแลทารกแรกคลอด การดูแลนี้รวมถึงมาตรการป้องกัน การค้นหาภาวะผิดปกติในมารดาและทารก การจัดเตรียมยา และให้ความช่วยเหลือในรายที่มีภาวะฉุกเฉินและไม่ได้รับการช่วยเหลือทางยา นอกจากนี้ยังมีบทบาท หรือภาระงานที่สำคัญในการให้การศึกษาด้านสุขภาพแก่หญิงตั้งครรภ์ ครอบครัว และชุมชน เกี่ยวกับความรู้ในระยะตั้งครรภ์ การเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ การวางแผนครอบครัว การดูแลทารก (Australlian College of Midwives. 1989 : 4 - 5)

บทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับหญิงตั้งครรภ์ สามารถสรุปได้ดังนี้ (Bobak and Jensen. 1993 : 4)

1. เป็นผู้ให้ความดูแล พยาบาลจะให้การดูแลโดยใช้กระบวนการเสริมสร้างให้มารดาและทารกมีสุขภาพดี รวมทั้งการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพของหญิงตั้งครรภ์
2. เป็นครูหรือนักการศึกษา พยาบาลจะประเมินความต้องการหรือความจำเป็นในการได้รับการศึกษาของหญิงตั้งครรภ์ และให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ โดยจัดโปรแกรมการสอน อาจเป็นทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้และดูแลสุขภาพของตนเองเพื่อส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์และทารกมีสุขภาพดี
3. เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ พยาบาลเปรียบเสมือนเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ในการดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งโดยการสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพตนเองโดยการให้ความรู้ข้อมูลต่าง ๆ
4. เป็นผู้จัดการ พยาบาลเปรียบเสมือนเป็นผู้จัดการจัดลำดับความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ จัดลำดับและระเบียบในการดูแลสุขภาพเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะต้องรักษามาตรฐานในการพยาบาล โดยเน้นการให้การดูแลแบบองค์รวม
5. เป็นนักวิจัย พยาบาลจะต้องเกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการพยาบาลโดยอาจเป็นทั้งผู้มีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ถูกวิจัย เพราะการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะประเมินประสิทธิภาพของการพยาบาลทั้งวิธีการทางคลินิกหรือการค้นคว้าเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ
6. เป็นสนับสนุนทางการเมือง โดยการที่มีบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุน มีอิทธิพลในการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพของสุขภาพมารดา และการเลี้ยงดูให้มีสุขภาพดีให้เป็นกำลังสำคัญของสังคม
7. เป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านสุขภาพ พยาบาลช่วยทำการดูแลเกี่ยวกับการจัดการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคลในสังคม

5. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ การศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาของนุญตั้งครรรค์และทารกในครรรค์มีอัตราการเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและการตาย สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากการขาดความรู้ในการดูแลตนเองของนุญตั้งครรรค์ (Blondel and others. 1993 : 191 -196) ซึ่งปัญหานี้พยาบาลมีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในฐานะผดุงครรรค์ เพื่อการดูแล ช่วยเหลือและให้การศึกษาก่อนนุญตั้งครรรค์ ซึ่งหมายถึงการลดอัตราการตายของมารดาและทารกได้ การให้การศึกษาก่อนนุญตั้งครรรค์เป็นบทบาทหนึ่งของพยาบาล ในการจัดการศึกษาพยาบาลเพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลได้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาก่อนนุญตั้งครรรค์ และได้จัดเป็นประสบการณ์บังคับสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะการจัดประสบการณ์ในการให้การศึกษาก่อนนุญตั้งครรรค์ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ การศึกษาก่อนนุญตั้งครรรค์ โดยนำหลักการกระบวนการพยาบาล การปรับตัวตามแนวคิด ทฤษฎีการปรับตัวของรอย และการจัดเหตุการณ์การสอนตามแนวคิดของกาเย มาเป็นพื้นฐานใน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดังนี้คือ

5.1 ใช้หลักการวินิจฉัยการพยาบาล ตามแนวคิดของกระบวนการการพยาบาล ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน

- 5.1.1 การประเมินสภาพ
- 5.1.2 การวางแผนการพยาบาล
- 5.1.3 การปฏิบัติการพยาบาล
- 5.1.4 การประเมินผลการพยาบาล

5.2 หลักการปรับตัวของบุคคล 4 ด้าน ตามทฤษฎีการปรับตัว คือ

- 5.2.1 การปรับตัวด้านร่างกาย
- 5.2.2 การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์
- 5.2.3 การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่
- 5.2.4 การปรับตัวด้านการพึ่งพา

5.3 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ใช้การจัดเหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ของกาเย คือ

- 5.3.1 การสร้างความสนใจ

- 5.3.2 แจกจุดประสงค์ให้กับผู้เรียน
- 5.3.3 กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม
- 5.3.4 การเสนอสิ่งเร้า
- 5.3.5 การให้แนวการเรียนรู้
- 5.3.6 การให้แสดงพฤติกรรมออกมา
- 5.3.7 การให้ข้อมูลย้อนกลับ
- 5.3.8 การประเมินพฤติกรรม
- 5.3.9 ส่งเสริมความจดจำ และการถ่ายโยง

การนำทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยใช้การวินิจฉัยการพยาบาลและวิธีการให้ การศึกษาเป็นแกน มีดังนี้

หลักการวินิจฉัยในกระบวนการพยาบาล

กระบวนการพยาบาล เป็นการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาอย่างมีระบบ ขั้นตอนประกอบด้วย การประเมินสภาพ การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลและ การประเมินผลการพยาบาล (สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ และคนอื่น ๆ. 2535 : 6 - 7) ขั้นตอนในการ ประเมินสภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการวินิจฉัย ทางการพยาบาล ซึ่งขั้นตอนการวินิจฉัยการพยาบาลนั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถ้าให้ การวินิจฉัยการพยาบาลที่ถูกต้องก็จะสามารถปฏิบัติการให้การพยาบาลได้ถูกต้องตรงตามปัญหา และความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งในการวินิจฉัยนี้ การวินิจฉัยจะจำแนกเป็น 2 ส่วนคือ วินิจฉัยทาง การพยาบาล และการวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่า การวินิจฉัยทางการพยาบาล เป็นการวินิจฉัยเพื่อหาปัญหาหรือความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ หมายถึงปัญหาการปรับตัวโดย ใช้กรอบแนวคิดการปรับตัวตามทฤษฎีของรอย ส่วนการวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา เป็นการ วินิจฉัยเพื่อหาแนวทางเกี่ยวกับวิธีการสอน สื่อการสอนที่สามารถให้การศึกษาที่กำหนดโดย กระบวนการพยาบาล ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยให้หญิง ตั้งครรภ์สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ในรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่จะนำไปสู่การวินิจฉัย ผู้เรียน ต้องศึกษาตามขั้นตอนดังนี้คือ ศึกษากรณีศึกษาในขั้นต้น การศึกษาภาคทฤษฎีในห้องเรียนก่อน โดยผู้เรียนจะต้องศึกษาและฝึกการประเมินสภาพหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งตรงกับขั้นการประเมินสภาพ ของกระบวนการพยาบาล จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์แล้วจึงดำเนินการวินิจฉัย

โดยต้องวินิจฉัยเป็น 2 ประเด็น คือ วินิจฉัยเพื่อหาปัญหาหรือความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาให้เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ แล้วนำมาวางแผนการให้การศึกษาซึ่งจะตรงกับขั้นการวางแผนการพยาบาล ในกระบวนการพยาบาล เป็นขั้นที่จะทำให้การปฏิบัติการพยาบาลหรือการปฏิบัติการให้ศึกษามบรรลุวัตถุประสงค์จริงตามความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งในที่นี้จะมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ เกณฑ์การประเมินผล และเนื้อหาที่จะให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ แล้วจึงนำแผนไปปฏิบัติการให้การศึกษา ซึ่งตรงกับขั้นการปฏิบัติการพยาบาลในกระบวนการพยาบาล เมื่อนำแผนที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติการให้การศึกษา แล้วจะต้องมีการประเมินผลการให้การศึกษาซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการพยาบาล การประเมินผลนี้อาจจะเป็นการสอบถามความเข้าใจหรือ การสาธิต การสาธิตย้อนกลับ ทั้งนี้ในการวิจัยนี้การประเมินผลการให้การศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติการให้การศึกษาและในการนำแผนมาปฏิบัติให้ศึกษานั้น ผู้เรียนจะได้ฝึกทดลองสอนในห้องเรียน ซึ่งในขั้นนี้ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 แล้วจึงสามารถฝึกภาคปฏิบัติในคลินิกโดยฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาจากสภาพการณ์จริงจากหญิงตั้งครรภ์

หลักการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย

ทฤษฎีการปรับตัวของรอย เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ บุคคล สิ่งแวดล้อม การปรับตัว และภาวะสุขภาพ รอยมีแนวคิดว่าการปรับตัวของบุคคลเพื่อภาวะสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคม จะมีพฤติกรรมในการปรับตัว 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา (Roy, 1976 : 17) หลักสำคัญดังกล่าวนี้นำมาใช้เป็นเป้าหมายที่จะนำไปสู่การวินิจฉัย เนื่องจากการตั้งครรภ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน ภาพลักษณ์ ถึงแม้จะเป็นเรื่องของธรรมชาติแต่อาจจะมีผลทำให้หญิงตั้งครรภ์อยู่ในภาวะเครียดได้ เพราะมีความรู้สึกว่ารูปร่างของตนเสียไป ไม่สวยงาม สูญเสียความสนใจจากเพศตรงข้าม เมื่อหญิงตั้งครรภ์ยอมรับการตั้งครรภ์มีความรักความต้องการบุตร จะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในร่างกายและมีความรู้สึกว่ามีสิ่งที่น่าสนใจแต่เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ จะทำให้การมอง ภาพลักษณ์เป็นไปในทางด้านบวก และปรับตัวต่อการเป็นมารดาจะเป็นไปในทางที่ดี (กรรณิการ์ กันธะรักษา. 2531 : 10 - 13)

รอยได้แบ่งการปรับตัวของบุคคลเป็น 4 ด้าน ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหญิงตั้งครรภ์ ดังนี้

1. การปรับตัวด้านร่างกาย หญิงตั้งครรภ์จะปรับตัวตามความต้องการพื้นฐานเพื่อความมั่นคงด้านร่างกาย คือสามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายในระหว่างตั้งครรภ์ และสามารถปรับตัวและดำเนินกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เช่น การพักผ่อนการรับประทานอาหาร การขับถ่าย ได้อย่างปกติ
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ หญิงตั้งครรภ์จะปรับตัวโดยการยอมรับภาพลักษณ์ของตนเองในขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา สมรรถภาพในการทำหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ความเชื่อ และค่านิยม เป็นต้น
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ หญิงตั้งครรภ์จะปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางสังคม เกี่ยวกับบทบาทของความเป็นแม่ เป็นภรรยา และบทบาทในการทำงานตามอาชีพที่เหมาะสม
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา หญิงตั้งครรภ์จะปรับตัวเพื่อความมั่นคงเป็นการแสดงออกในการปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ซึ่งอาจจะต้องได้รับความคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อน พ่อแม่ สามี ผู้ปกครอง หรือบุคลากรในทีมสุขภาพ

การปรับตัวดังกล่าวจะช่วยเป็นกรอบแนวคิดในการวินิจฉัยของนักศึกษาพยาบาลได้ง่าย ชัดเจนและตรงตามปัญหาของหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการปรับตัวของรอยมาใช้ในการวิจัย เริ่มจากขั้นการประเมินสภาพ ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและขั้นการวินิจฉัยโดยผู้เรียนจะต้องฝึกการประเมินสภาพและการวินิจฉัยให้ครอบคลุมการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพานำมาวางแผนการให้การศึกษาและปฏิบัติการให้การศึกษา โดยผู้เรียนจะนำเรื่องที่เป็นปัญหาที่สำคัญมาให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

กรอบแนวคิดรวมในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากกระบวนการพยาบาล ทฤษฎีการปรับตัวของรอยและทฤษฎีการเรียนการสอนของกาเย มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน นักจิตวิทยาการศึกษา กล่าวว่า ความพร้อมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนการสอน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าปราศจากความพร้อม

แล้ว การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยาก หรือหากเกิดขึ้นก็เป็นไปได้อย่างผิวเผิน (สงัด อุทรานันท์. 2527 : 26 ; ชูศรี สนิทประชากร. 2531 : 151) ในขั้นนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนของ กายะที่ 1, 2 และ 3 มาพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม ดังนี้

1.1 กิจกรรมจูงใจ เป็นการใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 1 เพื่อสร้างความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อสิ่งเร้า ใจ โดยให้ผู้เรียนฟังเทปการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์

1.2 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนคาดหวังว่าจะได้รับอะไรในเวลาที่เรียน นอกจากนี้เป็นพื้นฐานสำหรับความคาดหวังแล้ว ยังเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อีกด้วย

1.3 การประเมินความรู้เบื้องต้น ใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ คือ ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาลการเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ โดยการให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น โดยต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

2. ขั้นกระบวนการสอน เป็นขั้นการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ในขั้นนี้จะมีการประชุมประสานกระบวนการพยาบาล หลักการปรับตัวของรอย และใช้การจัดเหตุการณ์การสอนตามแนวคิดของกายะลำดับ 4 - 9 ขั้นกระบวนการสอนแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ประกอบด้วยขั้นต่างๆ ดังนี้

1. การเสนอปัญหา การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนจะใช้กรณีศึกษาเป็นการเสนอสิ่งเร้าให้ผู้เรียน ตามหลักการจัดเหตุการณ์สอนที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สมรรถนะในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 สมรรถนะ คือ การประเมินสภาพ การวินิจฉัยความต้องการ การวางแผนการให้การศึกษาและการปฏิบัติการให้การศึกษา

2. การประเมินสภาพ ในขั้นนี้ ผู้สอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์ที่จะให้การศึกษาได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักกระบวนการพยาบาล โดยมุ่งประเมินให้ครอบคลุมตามความต้องการการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ ตามหลักการปรับตัวของรอย ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา

3. การวินิจฉัย โดยจะมุ่งการวินิจฉัยเป็น 2 ระบบคือ

3.1 วินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอึดทนในทัศน ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา โดยประสมประสานการใช้หลักการปรับตัวของรอยและกระบวนการพยาบาลตามการวินิจฉัยการพยาบาล

3.2 การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยการวินิจฉัยเพื่อหาแนวทางเกี่ยวกับวิธีสอนและสื่อการสอน โดยเลือกให้เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ที่จะให้การศึกษา

4. การวางแผนการให้การศึกษา เป็นการวางแผนกิจกรรมเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ตามหลักกระบวนการพยาบาลในการวางแผนการพยาบาล ประกอบด้วย การจัดลำดับความสำคัญของการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัว กำหนดวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา กำหนดเนื้อหา และเกณฑ์การประเมินผลการให้การศึกษา

5. การทดลองสอนในห้องเรียน โดยใช้แนวคิดตามหลักการปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาลในกระบวนการพยาบาล ซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึกสมรรถนะการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยใช้กรณีศึกษาและปฏิบัติการให้การศึกษาในห้องเรียน โดยต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลจากแบบประเมินผลปฏิบัติการให้ศึกษาร้อยละ 80

ในชั้น 2 - 5 เป็นการฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพ การวินิจฉัย การวางแผนการให้การศึกษาและการฝึกปฏิบัติการโดยการทดลองสอนในห้องเรียน ใช้หลักการจัดเหตุการณ์สอนที่ 5-7 ดังนี้คือ ผู้สอนให้แนวการเรียนรู้แก่ผู้เรียนก่อน แล้วให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมโดยการฝึกสมรรถนะทั้ง 4 สมรรถนะ ขณะฝึกผู้สอนจะให้คำปรึกษาชี้แนะและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ปรับปรุงทักษะของตนเอง และประเมินผลการทดลองสอนในห้องเรียนซึ่งผู้เรียนจะต้องผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจึงสามารถเข้าฝึกภาคปฏิบัติในคลินิก

ชั้นที่ 2 การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก เป็นการฝึกสมรรถนะการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยใช้สถานการณ์จริง เป็นการนำความรู้ที่ได้ศึกษาในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้

1. การมอบหมายงาน ผู้สอนจะมอบหมายผู้ป่วยหรือหญิงตั้งครรภ์เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมการให้การศึกษาโดยใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 9 คือ การจัดการส่งเสริมความจดจำและการถ่ายโยงให้แก่ผู้เรียน เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้

2. การศึกษาผู้ป่วย ผู้เรียนจะต้องทำการประเมินสภาพและการวินิจฉัยข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์และวิธีให้การศึกษาโดยใช้หลักการปรับตัวของรอย ตามหลักกระบวนการพยาบาล

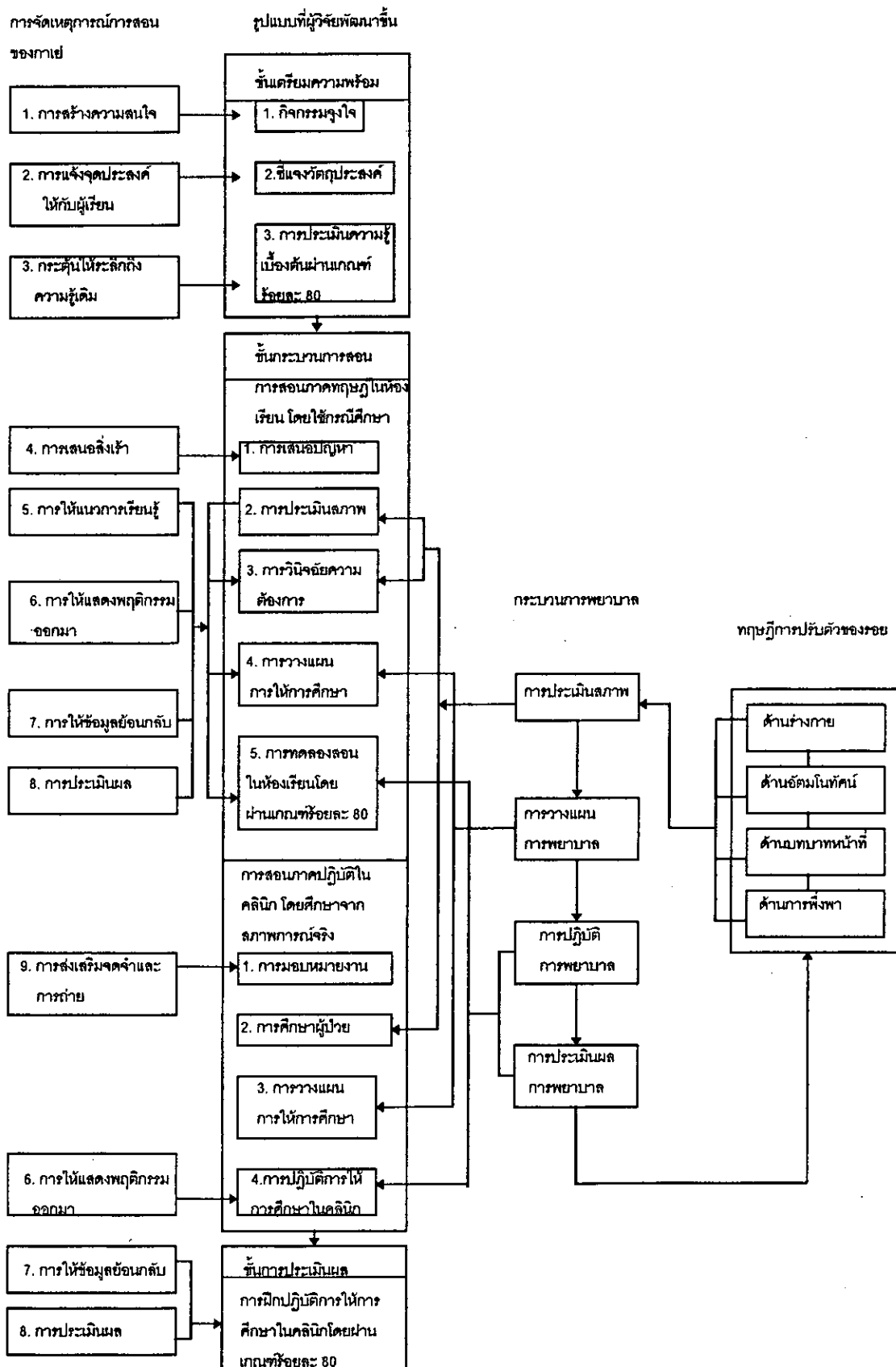
3. การวางแผนการให้การศึกษา โดยใช้แนวคิดตามการวางแผนการพยาบาล

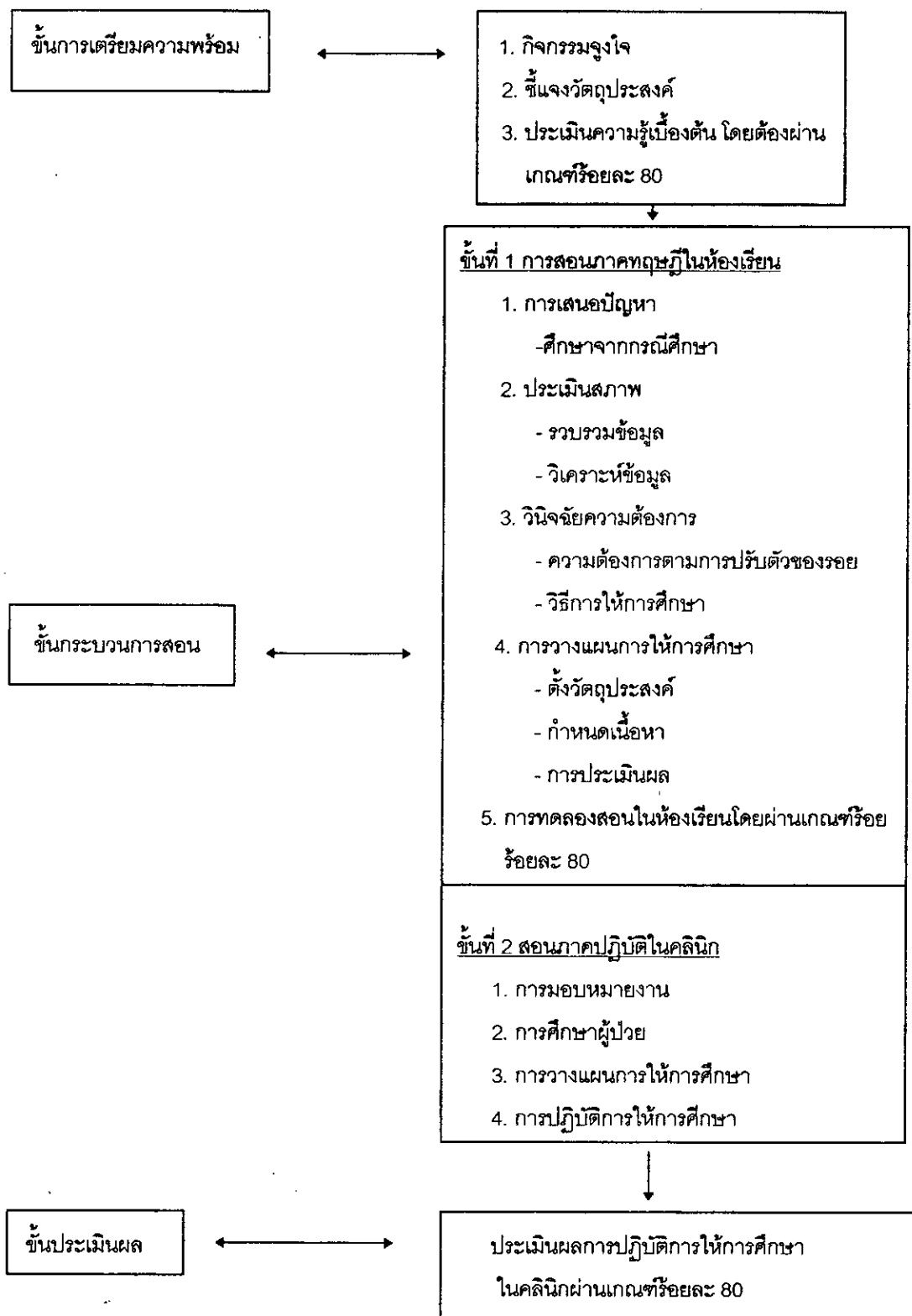
ในกระบวนการพยาบาล ซึ่งผู้เรียนจะต้องจัดลำดับความสำคัญของการวินิจฉัยความต้องการตามหลักการปรับตัวของรอย กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาความรู้ เกณฑ์การประเมินผลการศึกษา

4. การปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก ผู้เรียนจะนำแผนการให้การศึกษาที่กำหนดไว้ไปให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาลในกระบวนการพยาบาล และหลักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 6 คือการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. ขั้นการประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน โดยประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ในคลินิก ซึ่งจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80 ซึ่งผู้เรียนถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยผู้สอนจะให้คำปรึกษาและชี้แนะ เป็นการใช้นักการจัดเหตุการณ์การสอนที่ 7 และ 8 คือการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนให้รู้ถึงความถูกต้องและระดับของความถูกต้องของการฝึกปฏิบัติและการประเมินผล การฝึกปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบและรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แสดงในภาพประกอบ 8 และ 9 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
ให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้อง
ตั้งครรภ์ มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลและแนวคิดพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน
นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์จากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้
ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล และหลักการเรียนการสอนตามทฤษฎีของกาเย่
และสังเกตการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์เพื่อดูรูปแบบการเรียนการสอนทั่วไป
ของครูพยาบาล หรือบุคลากรในที่มสุขภาพที่ดำเนินการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์พร้อมกับ
สัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยใช้
ข้อมูลในขั้นที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อหารูปแบบการเรียนการสอน

1. สร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้อง
ตั้งครรภ์
2. สร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้
การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ประกอบด้วย

2.1 เอกสารการสอน

2.2 คู่มือปฏิบัติการ

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้อง
ตั้งครรภ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 4 ศึกษา นำร่องเพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการ
เรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการ
เรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลในการให้การศึกษาแก่น้อง
ตั้งครรภ์ ดำเนินการดังนี้

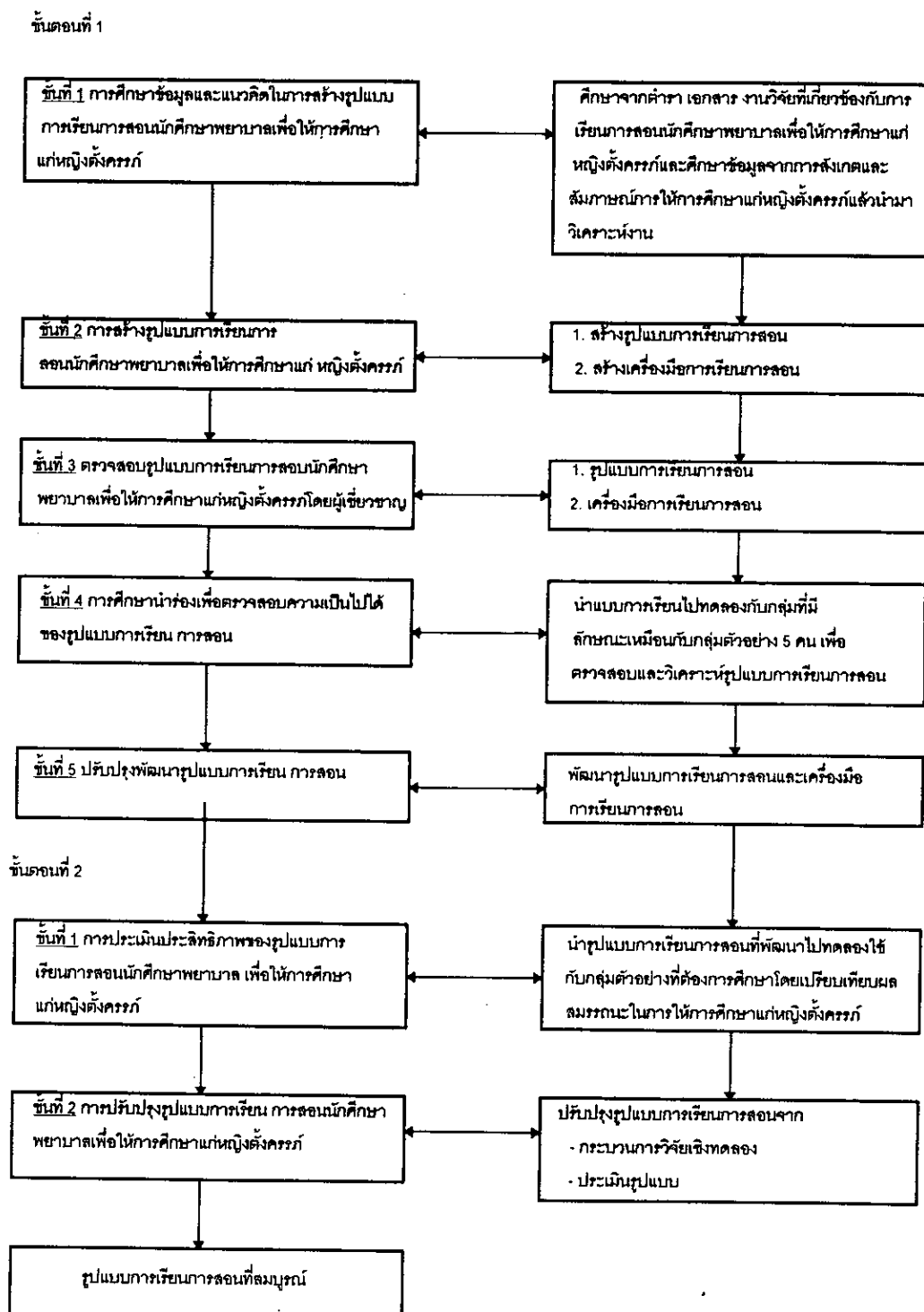
ขั้นที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนผู้เรียน ดำเนินการดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบสมรรถนะของการให้การศึกษาแก่นักเรียนผู้เรียนตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น กับผลของการให้การศึกษาแก่นักเรียนผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานศึกษานั้น ๆ ดำเนินการ

2. ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนผู้เรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยครูนิเทศก์ และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง

ขั้นที่ 2 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนผู้เรียน จากผลการประเมินในขั้นที่ 1

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนผู้เรียน ดังแสดงในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่นักหญิงตั้งครรภ์

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
 แห่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลและแนวคิดในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษา
 พยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ แบ่งการศึกษาออกได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
 นักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้โดย

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์เนื้อหา
 และเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ โดยใช้
 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล และทฤษฎีของกาเยเป็นพื้นฐาน

1.2 ศึกษาการให้การศึกษาแก่การเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ในหน่วยฝึกครุฑ ในสภาพที่
 เป็นจริง แหล่งข้อมูลที่ศึกษาคือ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่จัดการเรียนการสอน
 นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ ณ หน่วยฝึกครุฑ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
 เป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยบันทึกกิจกรรมที่สังเกตได้พร้อมการสัมภาษณ์ พบว่า การให้การศึกษาแก่
 เรียนรู้แห่งการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล มีการกำหนดเรื่องหรือเนื้อหาโดยนักศึกษาพยาบาลแล้วนำ
 แผนการสอนให้ครุฑให้ตรวจสอบ ไม่มีการวินิจฉัยปัญหาและวิธีการให้การศึกษา นักศึกษา
 พยาบาลมิได้ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในห้องเรียนก่อนที่จะฝึกในคลินิก ตามผลการศึกษานี้ผู้
 วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดการวินิจฉัยปัญหาและวิธีการให้การศึกษาตามกระบวนการ
 การพยาบาล

2. นำผลที่ได้จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาการให้การศึกษา
 เรียนรู้แห่งการเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นจริง นำมาสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิด
 เรียนรู้แห่งการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล โดยวิธีการให้การศึกษา
 ที่เน้นความต้องการตามการปรับตัวของเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยจากข้อมูลในขั้นที่ 1 และ
 แนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล และการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎี
 กาเยมาใช้ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1 การสร้างกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้
 แห่งการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ

1.1.1 ขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน

- 1) กิจกรรมจูงใจ เป็นการสร้างความสนใจโดยให้ผู้เรียนฟังเพลงการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์เพื่อนำเข้าสู่การเรียนรู้
- 2) นักศึกษาได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
- 3) นักศึกษาทบทวนความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาลและความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ ด้วยการทำแบบฝึกหัดทบทวนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ความรู้ดังกล่าวคือ ถ้านักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์ จะต้องกลับไปทบทวนเนื้อหาและนัดวันต่อไปเพื่อทำแบบฝึกหัดทบทวนซ้ำอีกครั้ง

1.1.2 ขั้นกระบวนการสอน เป็นการปฏิบัติการสอนที่ดำเนินการตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนตามทฤษฎีของกาเย่ การประสมประสานทฤษฎีการปรับตัวของรอย และกระบวนการพยาบาล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ก. การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ทำการศึกษาจากกรณีศึกษาโดยมีวิธีการดังนี้

- 1) เสนอปัญหา โดยใช้กรณีศึกษาเป็นการเสนอปัญหาเพื่อให้ นักศึกษาได้ศึกษาและฝึกสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
- 2) ประเมินสภาพของหญิงตั้งครรภ์ จากการสำรวจข้อมูล และการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) วินิจฉัยความต้องการจากข้อมูลที่สำรวจและรวบรวมได้และวิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสม
- 4) การวางแผนการให้การศึกษา โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามข้อวินิจฉัย นำมาตั้งเป็นวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา เกณฑ์การประเมินผลและวางแผนการให้การศึกษา
- 5) การทดลองสอนในห้องเรียน เป็นการนำแผนการให้ศึกษามาปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งมีการทดลองสอนในห้องเรียน โดยต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 80 แล้วจึงเข้าสู่การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในสภาพการณ์จริงในคลินิก ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยปรึกษาร่วมกับครุניתศก์

ข. การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก ชั้นนี้นักศึกษาจะต้องผ่านการทดลองสอนในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ ร้อยละ 80 จึงจะฝึกชั้นที่ 2 โดยฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในสภาพการณ์จริงกับน้องตั้งครรภ์ การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก ประกอบด้วยวิธีการดังนี้

1) การมอบหมายงาน เป็นการมอบหมายให้นักศึกษาเตรียมการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์และส่งแผนการให้การศึกษา

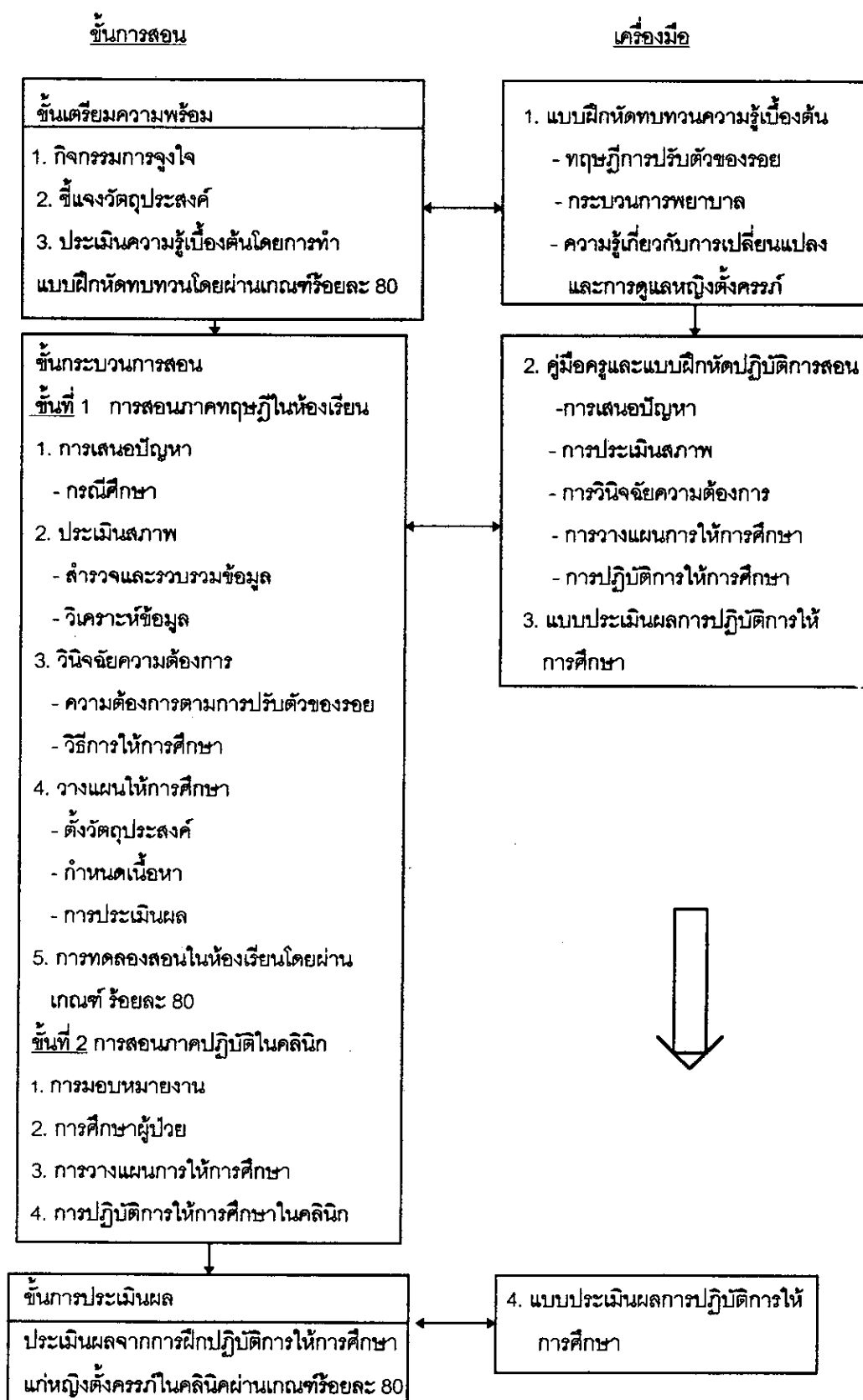
2) การศึกษาผู้ป่วย โดยการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงนำมาวินิจฉัยความต้องการของน้องตั้งครรภ์ตามหลักการปรับตัวของรอยและวิธีการให้การศึกษา

3) การวางแผนการให้การศึกษา โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามข้อวินิจฉัย กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา เกณฑ์การประเมินผล และวางแผนการให้การศึกษา

4) การปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก เป็นการนำแผนการให้การศึกษาไปให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ที่หน่วยฝากครรภ์ ของโรงพยาบาลที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน

1.1.3 ชั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในคลินิก โดยต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยปรึกษาร่วมกับครูนิเทศก์

รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แสดงในภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครวั

2. การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย

2.1 เอกสารการสอน เป็นเอกสารที่ให้คำอธิบายและแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอน การนำรูปแบบไปใช้ การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีของทฤษฎีการเรียนรู้ และแบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 คู่มือปฏิบัติการ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ประกอบด้วยแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น หน่วยฝึกสมรรถนะ แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยผู้เชี่ยวชาญ

ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย รูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน

1. การให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอน

จากการสังเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน การออกแบบเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี การกำหนดองค์ประกอบการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ไปใช้จริง จึงให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนด้านการพยาบาล สุนทรียศาสตร์ และมีประสบการณ์ด้านหลักสูตรการสอนจำนวน 10 คน (ภาคผนวก ค) เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ ความครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่า รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาหาคะแนนดังนี้

ข้อความที่เห็นความเหมาะสม กำหนดคะแนนเป็น 1

ข้อความที่ไม่แน่ใจว่าเหมาะสม กำหนดคะแนนเป็น 0

ข้อความที่เห็นว่าไม่เหมาะสม กำหนดคะแนนเป็น -1

ข้อความใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 ก็ต้องปรับปรุง

2. การให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ประกอบในการเรียน

การสอน

ในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพยาบาลและการเรียนการสอนด้านการพยาบาลสุติศาสตร์ จำนวน 10 ท่าน (ภาคผนวก จ) เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่าเครื่องมือการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ หรือไม่เหมาะสม และแบบคำถามปลายเปิดรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ผลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ โดยไม่ต้องปรับปรุงถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำ

ขั้นที่ 4 การศึกษานำร่อง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์

เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์ที่พัฒนามีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำไปทดลองใช้เป็น การศึกษานำร่อง ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และกระบวนการนำไปใช้ในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์ได้ในสถานการณ์จริง

การดำเนินการศึกษานำร่อง มีดังนี้

4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2539 ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่ผ่านการศึกษารื่องทฤษฎีการปรับตัวของ รอย กระบวนการพยาบาล และการเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์ และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 5 คน ซึ่งกำลังปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยฝากครรภ์ ตึกภปร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

4.2 การดำเนินงาน ก่อนการศึกษาผู้วิจัยติดต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยเพื่อขออนุญาตใช้แบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จากนั้นจึงขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปเสนอ และกำหนดวันที่จัดการเรียนการสอน คือ วันที่ 3 - 6 สิงหาคม 2539 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปฏิบัติการศึกษา นำร่อง ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ตารางปฏิบัติการดำเนินงานศึกษานำร่อง

วัน/เวลา	การดำเนินงานศึกษานำร่อง
3 สิงหาคม 2539 (1 ชั่วโมง 30 นาที)	- ปฐมนิเทศ - ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน - ให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
4 สิงหาคม 2539 (3 ชั่วโมง)	<u>ดำเนินการเรียนการสอน</u> - การประเมินสภาพ - การวินิจฉัยความต้องการตามภาพปรับตัวของรอย - การวางแผนการให้การศึกษา - การทำแผนการให้การศึกษา
	- การทดลองสอนในห้องเรียน - อภิปรายผลและประเมินผล
5 - 6 สิงหาคม 2539	- การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก - อภิปรายผลและประเมินผล

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

นำผลที่ได้จากการศึกษานำร่องมาปรับปรุง และพัฒนารูปแบบ และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดย

1.1 เปรียบเทียบความแตกต่างสมรรถนะเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานศึกษานั้น ๆ เป็นผู้กำหนดตามปกติที่มีอยู่

1.2 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากนักศึกษากลุ่มทดลองและครูนิเทศก์

2. การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลอง

ขั้นที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง ด้วยวิธีการใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง Pretest - Posttest Design ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

(R) T₁E X T₂E กลุ่มทดลอง

(R) T₁C T₂C กลุ่มควบคุม

เมื่อ T₁ แทน ทดสอบวัดกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง

T₂ แทน ทดสอบวัดกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

X แทน การทดลอง

R แทน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

ตารางการเปรียบเทียบการดำเนินการการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบการดำเนินการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นการเตรียมความพร้อม</u> 1. กิจกรรมการจูงใจ 2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ 3. ประเมินความรู้เบื้องต้นโดยการทำแบบฝึกหัด ทบทวนโดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 <u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่ 1</u> การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน 1. การเสนอปัญหา 2. ประเมินสภาพ 3. วินิจฉัยความต้องการ 4. วางแผนให้การศึกษา 5. การทดลองสอนในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 <u>ขั้นที่ 2</u> การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก 1. การมอบหมายงาน 2. การศึกษาผู้ป่วย 3. การวางแผนการให้การศึกษา 4. การปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก <u>ขั้นการประเมินผล</u> ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา แก่หญิงตั้งครรภ์ในคลินิกผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80	<u>ขั้นการเตรียมความพร้อม</u> 1. กิจกรรมการจูงใจ 2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ <u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่ 1</u> การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน 1. การเตรียมการให้การศึกษา 2. วางแผนให้การศึกษา <u>ขั้นที่ 2</u> การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก 1. การมอบหมายงาน 2. การวางแผนการให้การศึกษา 3. การปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก <u>ขั้นการประเมินผล</u> ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
ตั้งครรภ์ ดำเนินการทดลอง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับ
ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่ผ่านการศึกษา
เรื่องทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์ และ
การดูแลหญิงตั้งครรภ์ ที่มีกปฏิบัติในหน่วยฝากครรภ์ ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
กลุ่มละ 24 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
2. แบบประเมินผลความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
หญิงตั้งครรภ์

การสร้างเครื่องมือดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์มีข้อคำถามเป็น
สถานการณ์ และคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

1.1 หาความเที่ยงตรงโดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
10 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ใน
รูปแบบ โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะเป็น
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่าข้อคำถามในแบบทดสอบนั้น
สอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการวัดอย่างไร คือแน่ใจว่าสอดคล้อง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และ
แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง และแบบคำถามปลายเปิด รวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุง

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าดัชนีความ
สอดคล้องนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคนมาให้คะแนน ดังนี้

ถ้าแน่ใจว่าสอดคล้อง ให้ 1

ถ้าไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง ให้ 0

ถ้าแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง ให้ -1

เมื่อรวมคะแนนและหาค่าดัชนีความสอดคล้องแล้ว ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงไม่ต้องปรับปรุง ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่าน้อยกว่า 0.5 จะต้องปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแนะนำ (วิรัช วรรณรัตน์, 2532 : 65 - 66)

1.2 หาค่าอำนาจจำแนก และความยากง่าย โดยนำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแล้วจากข้อ 1.1 ไปทดสอบกับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยให้ข้อถูก 1 คะแนน ข้อตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 27% ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2534 : 116) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และค่าความยากง่ายระหว่าง 0.2 - 0.8 จาก 50 ข้อ เหลือ 36 ข้อ แล้วนำมาทดสอบอีกครั้งกับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ดังแสดงในภาคผนวก ก

1.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 1.2 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2534 : 163) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93

2. การสร้างแบบประเมินผลความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรร

ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินผลความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน โดยกำหนดข้อคำถามตามขอบเขตที่ผู้วิจัยต้องการประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยจัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ และมีคำถามปลายเปิดในส่วนท้ายคำถามมาตราส่วนประมาณค่าแปลผล ดังนี้

1.00 - 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

1.50 - 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

2.50 - 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

3.50 - 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

4.50 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

การดำเนินการทดลอง

1. การดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง

1.1 จัดเตรียมนักศึกษา ชี้แจงและนัดมาเข้ารับการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์ และให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น

1.2 ดำเนินการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์กับกลุ่มทดลอง

1.3 ดำเนินการเรียนการสอนกับนักศึกษากลุ่มทดลอง โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นและประเมินผล

1.4 ทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์กับกลุ่มทดลองหลังได้รับการเรียนการสอนตามที่คุณวิจัยพัฒนาขึ้น

2. การดำเนินการกับกลุ่มควบคุม

2.1 ชี้แจงนักศึกษากลุ่มควบคุม และทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์

2.2 นักศึกษากลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

2.3 ทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์หลังได้รับการสอนปกติ
แผนการดำเนินการเพื่อการทดลองเพื่อใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์ ดังแสดงในตาราง 8 และ 9

ตาราง 8 แผนการดำเนินงานเพื่อการทดลอง

เดือน/ปี	การดำเนินงาน
มีนาคม 2539	- ศึกษาข้อมูลโดยการสังเกตการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ และการสัมภาษณ์ผู้ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
เมษายน 2539	- สร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้ การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
พฤษภาคม 2539	- นำรูปแบบที่สร้างขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
กรกฎาคม 2539	- ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน
สิงหาคม 2539	- ศึกษานำร่องเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียน การสอน - ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสมบูรณ์พร้อมในการ นำไปใช้ทดลอง
กันยายน 2539	- ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยนำไปเสนอสถาบันที่ได้รับเลือกเป็น แหล่งทดลองเพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย พบผู้บริหารสูงสุดของสถาบัน เพื่อชี้แจงโครงการวิจัยและขอ คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินการวิจัย <u>ดำเนินการทดลอง</u>
ตุลาคม 2539	- จัดเตรียมนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการทดลอง - ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น - ทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์กับนักศึกษา ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้รูปแบบการเรียน การสอน
ธันวาคม 2539	- ประมวลผลการทดลอง - ปรับรูปแบบให้สมบูรณ์

ตาราง 9 กำหนดการฝึกปฏิบัติการทดลอง

วัน/เดือน/ปี	การดำเนินงานทดลอง
23 ตุลาคม 2539	- ปฐมนิเทศ - ทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
24 ตุลาคม 2539	- เสนอกิจกรรมหัวใจ - ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน - ทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
25 ตุลาคม 2539	- เสนอปัญหา
	- การประเมินสภาพ
	- การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย
	- การวางแผนและการทำแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
26 ตุลาคม 2539	- ให้นักศึกษาฝึกทดลองการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในห้องเรียน และประเมินผลการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา - นัดมอบหมายงานการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก
31 ตุลาคม - 12 ธันวาคม 2539	- นักศึกษาฝึกทดลองการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ ที่นักศึกษาพยาบาลฝึกปฏิบัติอยู่ โดยปฏิบัติการให้ศึกษาวนละ 2 คน และประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
12 ธันวาคม 2539	- ทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษา ก่อนและหลังการทดลองการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบ t - test (Ferguson. 1971 : 152) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS
2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษา หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ t - test (Ferguson. 1971 : 152) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษา หลังจากนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้ และได้ประเมินผลการทดลอง ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนจากนักศึกษากลุ่มทดลองและครูนิเทศก์ นำมาพิจารณาปรับปรุงแบบการเรียนการสอนให้มีความถูกต้องเหมาะสม ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สมบูรณ์สามารถนำไปดำเนินการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
ให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนการวิจัยและเสนอผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลและแนวคิดพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน
นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี จากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ
การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสภาพการณ์ที่
เป็นจริง

ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
ให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นที่ 4 การศึกษานำร่อง

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษา
แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษา
แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลและแนวคิดพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง

ผลจากการศึกษาในสภาพการณ์จริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์สรุปผล ดังนี้ คือ การศึกษาในสภาพการณ์จริงโดยการศึกษาการเรียนการสอนของครูนิเทศก์และบุคลากรในทีมสุขภาพและการปฏิบัติการเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล เพื่อนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์ แล้วนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอนในแบบสังเกตและสัมภาษณ์ ชนิดรายการตรวจสอบ จากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้สังเกต สัมภาษณ์ และบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานในหน่วยฝากครรภ์ ปร. 8 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ผลการสังเกต สัมภาษณ์และการบันทึกกิจกรรมการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ พบว่า ในการจัดการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล จะเน้นที่การวางแผนการให้การศึกษา การปฏิบัติการให้การศึกษา ด้านการเตรียมผู้ป่วย การเตรียมสิ่งแวดล้อม การสร้างแรงจูงใจ การให้โอกาสผู้ป่วยมีส่วนร่วม การประเมินผลการให้การศึกษา และการให้ข้อมูลย้อนกลับ แต่ในส่วนที่นักศึกษาพยาบาลทั้ง 6 คน มิได้ปฏิบัติเลย คือ การประเมินความต้องการของผู้ป่วยและการวินิจฉัยความต้องการของน้องตั้งครรภ์ก่อนให้การศึกษา

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากครูนิเทศก์ พบว่า การให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์มิได้เน้นถึงการประเมินความต้องการและวินิจฉัยความต้องการของน้องตั้งครรภ์ก่อนการให้การศึกษาแต่จะใช้การพิจารณาว่าน้องตั้งครรภ์ควรได้รับความรู้ใดบ้าง ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคลากรในทีมสุขภาพ นอกจากนี้การประเมินผลการจัดการศึกษาของนักศึกษาจะไม่กำหนดเกณฑ์การประเมินและกิจกรรมซ่อมเสริม มีเพียงการให้ข้อมูลย้อนกลับให้นักศึกษาทราบถึงผลการปฏิบัติของตนเองและข้อควรปรับปรุงเท่านั้น

สรุปจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์และการศึกษาการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในสภาพการณ์จริง ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของ หลักการปรับตัวตาม

ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล หลักการจัดเหตุการณ์การสอนตามทฤษฎีของกาเย่

ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์

นำผลจากขั้นที่ 1 มาดำเนินการดังนี้

1. สร้างโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์

1.1 กำหนดลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ที่เป็นลำดับขั้นตอน มาใช้ในการให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ โดยใช้หลักการเรียนการสอนตามทฤษฎีของกาเย่

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลสามารถประสมประสานแนวคิดในการให้นักศึกษาเป็นลำดับขั้นตอนให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ โดยสามารถวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของนึ่งตั้งครรรค์ โดยใช้กระบวนการพยาบาล และหลักการปรับตัวของรอย และการให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ได้อย่างเหมาะสม

1.3 กำหนดขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ ประกอบด้วย

1.3.1 ขั้นการเตรียมความพร้อม

1.3.2 ขั้นกระบวนการสอน

1.3.3 ขั้นประเมินผล

1.4 กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอน ดังนี้คือ

1.4.1 เนื้อหาวิชาที่ต้องศึกษาก่อนได้รับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ ได้แก่ เนื้อหาความรู้เรื่อง ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของนึ่งตั้งครรรค์และการดูแลนึ่งตั้งครรรค์

2. การสร้างเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ ได้แก่

2.1 คู่มือครู เป็นเอกสารที่ให้คำอธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรรค์ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอน การนำรูปแบบไปใช้ แผนการสอน และการประเมินผล

2.2 แบบฝึกหัดปฏิบัติการสอน เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ประกอบด้วย แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น หน่วยฝึกสมรรถนะ แบบประเมินผลปฏิบัติการ ให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์

ขั้นที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้ การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์

การตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นัก ศึกษาดังครรรค์ ประกอบด้วย

1) การตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือประกอบ การเรียนการสอน การตรวจสอบให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน แสดงความคิดเห็นลงในแบบ ประเมินโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์ ดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบโครงสร้าง รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์

(N=10)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ค่าความสอดคล้อง
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
1. ความชัดเจนของรูปแบบ	7	3	-	0.7
2. กระบวนการเรียนการสอน	7	3	-	0.7
3. ขั้นตอนฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา	8	2	-	0.8
4. เครื่องมือประกอบการเรียนการสอน	8	2	-	0.8
5. รูปแบบการวางแผนการให้การศึกษา	7	3	-	0.7
6. การประเมินผลการเรียนการสอน	9	1	-	0.9
7. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	6	4	-	0.6

ตาราง 10 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับโครงสร้างรูปแบบการเรียน การสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัวมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น ดัง นี้คือ การประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูง (ค่าความสอดคล้อง =0.9) ระดับรองลงมา คือ ขั้นตอนฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา และเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน (ค่าความสอดคล้อง=0.8) ความชัดเจนของรูปแบบ กระบวนการเรียนการสอน และรูปแบบการวางแผนการ ให้การศึกษา (ค่าความสอดคล้อง =0.7) ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง มีค่าความ สอดคล้องอยู่ในระดับต่ำสุด (ค่าความสอดคล้อง =0.6)

2) การตรวจสอบเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน แสดงความคิดเห็นลงในแบบประเมินเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัว ดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งตัว

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ค่าความสอดคล้อง
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
1. คู่มือครู				
.วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ	10	-	-	1.0
.คำแนะนำในการใช้คู่มือ	10	-	-	1.0
. การประเมินผล	10	-	-	1.0
2. คู่มือปฏิบัติการสอน				
.วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ	9	1	-	0.9
.คำแนะนำในการใช้คู่มือ	10	-	-	1.0
.วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการให้การศึกษา	9	1	-	0.9
.ขั้นตอนการปฏิบัติการให้การศึกษา	10	-	-	1.0
.ความรู้พื้นฐานก่อนการให้การศึกษา	8	2	-	0.8
.รูปแบบการวางแผนการให้การศึกษา	9	-	-	0.9
.แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา	9	-	-	0.9
3. แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น	9	-	-	0.9

จากตาราง 11 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเครื่องมือประกอบ
การเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ มีความสอดคล้องกันอยู่ใน
ระดับสูงทุกประเด็น คือ วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ คำแนะนำในการใช้คู่มือ การประเมินผล
คำแนะนำในการใช้คู่มือ ขั้นตอนการปฏิบัติการให้การศึกษา (ค่าความสอดคล้อง = 1.0) ระดับ
รองลงมา คือ วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการให้การศึกษา รูปแบบการ
วางแผนการให้การศึกษา แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา แบบฝึกหัดทบทวนความรู้
เบื้องต้น (ค่าความสอดคล้อง = 0.9) และความรู้พื้นฐานก่อนการให้การศึกษา (ค่าความสอดคล้อง = 0.8)

ขั้นที่ 4 การศึกษานำร่อง

การศึกษานำร่อง เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และประเมินความเข้าใจของนักศึกษาพยาบาลในการใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 5 คนที่กำลังฝึกปฏิบัติงานในหน่วยผากครรภ์ ตึก ภปร. ชั้น 8 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์โดยทำการทดลอง ใช้ระยะเวลา 4 วัน ติดต่อกัน ปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษา
พยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	เหมาะสมมาก (คน)	เหมาะสม ปานกลาง(คน)	ต้องปรับปรุง (คน)
1. วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือ	5	-	-
2. คำแนะนำในการใช้คู่มือ	4	1	-
3. วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน	4	1	-
4. ขั้นตอนในการเรียนการสอน	2	3	-
5. เนื้อหาที่เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนการเรียนการสอน	2	3	-
6. แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา	3	2	-
7. แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา	3	2	-
8. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียน การสอนไปใช้จริง	1	4	-

ตาราง 12 แสดงว่านักศึกษาพยาบาล มีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนเพื่อ
ให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในประเด็นต่างๆดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือ มีความคิด
เห็นระดับเหมาะสมมาก 5 คน คำแนะนำในการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน มี
ความคิดเห็นระดับเหมาะสมมาก 4 คน มีความคิดเห็นระดับเหมาะสมปานกลาง 1 คน ขั้นตอน
ในการเรียนการสอนและเนื้อหาที่เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนการเรียนการสอน มีความคิดเห็นระดับ
เหมาะสมมาก 2 คน มีความคิดเห็นระดับเหมาะสมปานกลาง 3 คน แบบฟอร์มการวางแผน
การให้การศึกษา และแบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา มีความคิดเห็นระดับเหมาะสม
มาก 3 คน มีความคิดเห็นระดับเหมาะสมปานกลาง 2 คน ส่วนความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ
การเรียนการสอนไปใช้จริง มีความคิดเห็นระดับเหมาะสมมาก 1 คน มีความคิดเห็นระดับ
เหมาะสมปานกลาง 4 คน ข้อเสนอแนะที่สำคัญ นักศึกษาเห็นว่า ขั้นตอนเตรียมความพร้อมควรให้ครู
บทบาทสาระวิชา ดีกว่าบทบาทด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะเป็นสาระทางทฤษฎี

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
แก่นึงตั้งครรภ์

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์ จากผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและผลจากการศึกษานำร่อง ดังนี้คือ ขั้นตอนของการเรียนการสอนและวิธีการให้การศึกษารายละเอียดคงเหมือนเดิม คือประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม กระบวนการสอน และการประเมินผล แต่ปรับปรุงแก้ไขความชัดเจนของภาษาและเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์

ขั้นที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์

การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ซึ่งกำลังศึกษาภาคปฏิบัติในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ ในหน่วยฝึกครรภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน การทดลองครั้งนี้ ใช้แบบทดสอบสมรรถนะการให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นึงตั้งครรภ์ ปรากฏดังตาราง 13 - 19

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี					
กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลอง	24	14.33	2.67	23.79	2.27
กลุ่มควบคุม	24	14.25	2.45	14.96	2.03

ตาราง 13 แสดงว่าคะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุม

ตาราง 14 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	24	14.33	2.67	0.12
กลุ่มควบคุม	24	14.25	2.45	

ตาราง 14 แสดงว่า ก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	24	23.79	2.27	13.95 *
กลุ่มควบคุม	24	14.96	2.03	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 แสดงว่า หลังการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษา แก่หญิงตั้งครรภ์ของ กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษา แก่หญิงตั้งครรภ์

คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ของกลุ่มควบคุม				
การทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังการทดลอง	24	14.96	2.03	1.38
ก่อนการทดลอง	24	14.25	2.45	

ตาราง 16 แสดงว่า นักศึกษากลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์หลังทดลองและก่อนทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 ผลสัมฤทธิ์คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ของ
กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษา
แก่หญิงตั้งครรภ์

คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ของกลุ่มทดลอง				
การทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังการทดลอง	24	23.79	2.27	23.97 *
ก่อนการทดลอง	24	14.33	2.67	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 แสดงว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิง
ตั้งครรภ์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ความคิดเห็นของครูนิเทศก์ต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
 ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ขั้นตอนการเรียนการสอน	4.5	0.71	เหมาะสมมากที่สุด
2. ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน	4.5	0.71	เหมาะสมมากที่สุด
3. วิธีการให้การศึกษา	4.5	0.71	เหมาะสมมากที่สุด
4. การประสมประสานแนวคิดหลักการปรับตัว	4.0	0	เหมาะสมมาก
มาใช้เพื่อการศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์	4.0	0	เหมาะสมมาก
5. การให้นักศึกษาฝึกแต่ละสมรรถนะในชั้น	4.0	0	เหมาะสมมาก
กระบวนการสอน			
6. แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา	4.0	0	เหมาะสมมาก
7. แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา	4.0	0	เหมาะสมมาก
8. ระยะเวลาในการเรียนการสอน	4.0	0	เหมาะสมมาก
9. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียน	3.0	0	เหมาะสมปานกลาง
การสอนไปใช้จริง			

ตาราง 18 แสดงว่าความคิดเห็นของครูนิเทศก์ในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน
 นักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก
 ที่สุดในประเด็น ขั้นตอนการเรียนการสอน ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอนและวิธี
 การให้การศึกษา ส่วนประเด็น การประสมประสานแนวคิดหลักการปรับตัวมาใช้เพื่อการศึกษา
 แก่หญิงตั้งครรภ์ การให้นักศึกษาฝึกแต่ละสมรรถนะในชั้นกระบวนการสอน แบบประเมินผลการ
 ปฏิบัติการให้การศึกษา แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา และระยะเวลาในการเรียน
 การสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ส่วนความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียน
 การสอนไปใช้จริง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ตาราง 19 ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ตั้งครุ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		ความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือ	3.58	0.58	เหมาะสมมาก
2. คำแนะนำในการใช้คู่มือ	3.54	0.83	เหมาะสมมาก
3. วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน	3.63	0.65	เหมาะสมมาก
4. ขั้นตอนในการเรียนการสอน	3.63	0.65	เหมาะสมมาก
5. เนื้อหาที่เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนการเรียนการสอน	3.75	0.53	เหมาะสมมาก
6. แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา	3.67	0.64	เหมาะสมมาก
7. แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา	4.04	0.81	เหมาะสมมาก
8. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้จริง	3.63	0.65	เหมาะสมมาก

ตาราง 19 แสดงว่าความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ตั้งครุ อยู่ในระดับเหมาะสมมากในทุกประเด็น

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
แห่งองค์กร

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
องค์กร ซึ่งได้ทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การประเมินจากครูนิเทศก์และนักศึกษาพยาบาล
มาโดยลำดับ พบว่า ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
องค์กรครั้งนี้ จะต้องปรับปรุงดังรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นการเตรียมความพร้อม จากผลการประเมินพบว่า ควรเพิ่มกิจกรรม ดังนี้คือ

1.1 ควรมอบหมายให้นักศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาความรู้เบื้องต้น คือ ทฤษฎีการ
ปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล และความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆในระหว่างตั้ง
องค์กรและการดูแลองค์กร

1.2 ครูควรจัดให้มีการทบทวนเนื้อหาความรู้เบื้องต้นเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่
ถูกต้องก่อนการทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น ก่อนจะเข้าสู่ขั้นตอนการสอน

2. ขั้นกระบวนการสอน จากผลการประเมินพบว่า ในขั้นตอนการสอนภาคทฤษฎีใน
ห้องเรียนเป็นขั้นตอนที่เป็นไปตามลำดับและพัฒนาการเรียนรู้ ส่วนการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก
จะต้องเพิ่มขั้นตอนการนัดผู้ป่วยเพื่อติดตามผลให้การเรียนรู้แห่งองค์กร

3. ขั้นประเมินผล จากผลการประเมินพบว่า การประเมินผลมีขั้นตอนเป็นลำดับ
และสามารถวัดผลได้ชัดเจน

เมื่อทำการปรับปรุงแล้ว จะได้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
ให้เกิดการเรียนรู้องค์กรที่สมบูรณ์ขึ้นและสามารถนำไปใช้จริง

1. ขั้นการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมจูงใจ

1.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์

1.3 มอบหมายให้นักศึกษา ศึกษาเนื้อหาความรู้เบื้องต้น คือ ทฤษฎีการปรับตัว
ของรอย กระบวนการพยาบาล และความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆในระหว่างตั้งองค์กรและ
การดูแลองค์กร

1.4 ครูทบทวนเนื้อหาความรู้เบื้องต้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

1.5 ประเมินความรู้เบื้องต้น โดยการทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น โดย

หากทำคะแนนได้ไม่ถึงผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 จะต้องศึกษาเนื้อหาใหม่แล้วทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้นซ้ำ

2. ชั้นกระบวนการสอน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ประกอบด้วย

2.1.1 การเสนอปัญหา โดยใช้กรณีศึกษา

2.1.2 ประเมินสภาพ

2.1.3 วิเคราะห์ความต้องการ

2.1.4 การวางแผนการให้การศึกษา

2.1.5 การทดลองสอนในห้องเรียน นักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา

แก่หญิงตั้งครรภ์ในห้องเรียน ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

2.2 ขั้นตอนการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

2.2.1 การมอบหมายงาน

2.2.2 การศึกษาผู้ป่วย

2.2.3 การวางแผนการให้การศึกษา

2.2.4 การปฏิบัติการให้การศึกษา

2.2.5 การนัดผู้ป่วยเพื่อติดตามผล

3. ชั้นประเมินผล นักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ในคลินิก ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 และต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อ สร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาพยาบาลในการให้การศึกษาก่อนถึงตึก ใน การดูแลตนเองและทารกในครรภ์ โดยใช้การวิจัยการพยาบาลและวิธีการให้การศึกษาก่อนถึงตึก มีขั้นตอนในการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาก่อนถึงตึก ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาก่อนถึงตึก ทฤษฎีการปรับตัวของร่าย กระบวนการพยาบาล และหลักการเรียนการสอนของกาเย การศึกษาการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาก่อนถึงตึก ในสภาพการที่เป็นจริง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ตั้งแต่ วันที่ 23 - 30 เมษายน 2539 โดยสังเกตและสัมภาษณ์ จากครูพยาบาล บุคลากรในทีมสุขภาพ และกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 6 คน ซึ่งกำลังปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตึก ในหน่วยฝากครรภ์ ตึก ภปร.โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบ จากนั้นจึงสร้างโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาก่อนถึงตึกและการสร้างเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 5 คน ซึ่งกำลังปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตึก ในหน่วยฝากครรภ์ ตึก ภปร.โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยการทดลองศึกษา 4 วัน ติดต่อกัน ตั้งแต่วันที่ 3 - 6 สิงหาคม 2539

ขั้นตอนที่ 2 หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาก่อนถึงตึก โดยวิธีการวิจัยเชิงทดลองกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย จำนวน 48 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ที่กำลังศึกษาภาคปฏิบัติในวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ ในหน่วยฝากครรภ์ ตึก ภปร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ระยะเวลาในการทดลองตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม 2539 ถึง 12 ธันวาคม 2539

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาเก่งอังกฤษ ตั้งครรรค์

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ได้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาเก่งอังกฤษตั้งครรรค์ มีดังนี้คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมจูงใจ เป็นการสร้างความสนใจและนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักศึกษาฟังเพลงการสัมภาษณ์หนังสือตั้งครรรค์

1.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอนแก่นักศึกษา

1.3 มอบหมายให้นักศึกษา ศึกษาเนื้อหาความรู้เบื้องต้น คือ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล และความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆในระหว่างตั้งครรรค์และการดูแลหนังสือตั้งครรรค์

1.4 ครูทบทวนเนื้อหาความรู้เบื้องต้นเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

1.5 ประเมินความรู้เบื้องต้น โดยการทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น โดยต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องกลับไปศึกษาทบทวนเนื้อหาใหม่

2. ขั้นตอนการสอน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ประกอบด้วย

2.1.1 การเสนอปัญหา โดยใช้กรณีศึกษาเป็นการเสนอปัญหาเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและฝึกสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาตั้งครรรค์

2.1.2 ประเมินสภาพ เป็นการสำรวจข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.3 วินิจฉัยความต้องการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวินิจฉัยความต้องการตามหลักการปรับตัวของรอย 4 ด้าน และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาแก่นักศึกษาตั้งครรรค์ที่เหมาะสม

2.1.4 การวางแผนการให้การศึกษา โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามการวินิจฉัย นำมาตั้งเป็นวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา เกณฑ์การประเมินผล และวางแผนการให้การศึกษา

2.1.5 การทดลองสอนในห้องเรียน นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยปรึกษาร่วมกับครูนิเทศก์

2.2 ขั้นตอนการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

2.2.1 การมอบหมายงาน ครูนิเทศก์มอบหมายให้นักศึกษาเตรียมการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภในคลินิกและส่งแผนการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ

2.2.2 การศึกษาผู้ป่วย โดยการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงนำมาวินิจฉัยความต้องการของหญิงตั้งครรภตามหลักการปรับตัวของรอยและวิธีการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ

2.2.3 การวางแผนการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามการวินิจฉัย กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหา เกณฑ์การประเมินผล และวางแผนการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ

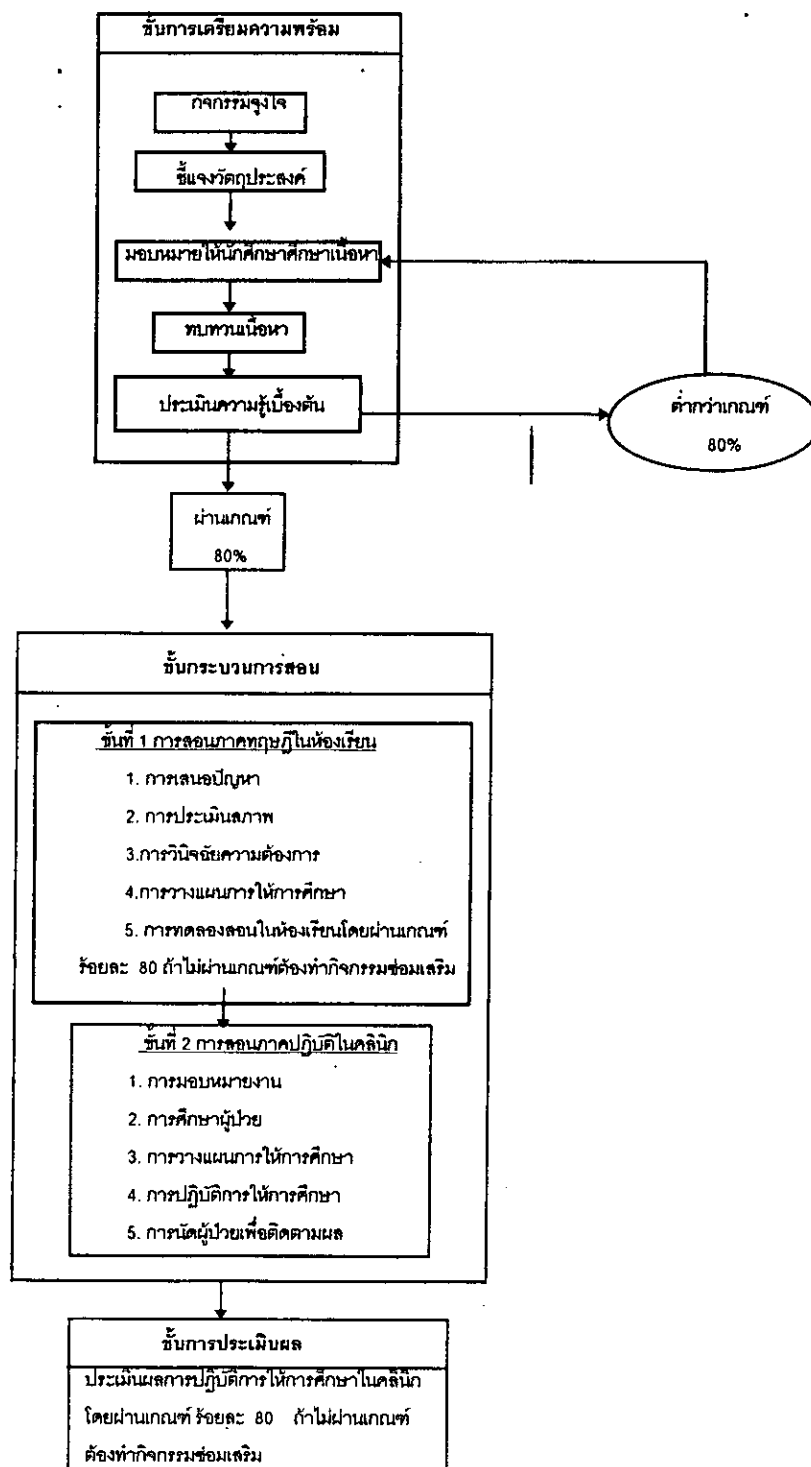
2.2.4 การปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ เป็นการนำแผนการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภไปให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภในคลินิก โดยต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยปรึกษาร่วมกับครูนิเทศก์

2.2.5 การนัดผู้ป่วยเพื่อติดตามผล เพื่อจะได้ทราบผลของการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภนั้นนำความรู้ไปใช้ในการปรับตัวได้หรือไม่ เพียงใด จะได้ให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภได้อย่างต่อเนื่อง และนำมาปรับปรุงวิธีการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภต่อไป

3. ขั้นประเมินผล นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภในคลินิก โดยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริมโดยปรึกษาร่วมกับครูนิเทศก์

กิจกรรมซ่อมเสริม ได้แก่ สอบซ่อม การทำรายงานเพิ่มเติม และการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภ เป็นต้น

รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาก่อนถึงตั้งครรภที่พัฒนาแล้ว แสดงในภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
 ทักษะที่พัฒนาแล้ว

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

2.1 ความคิดเห็นของครูนิเทศก์และนักศึกษา จากการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้สรุปผล ดังนี้

2.1.1 ความคิดเห็นของครูนิเทศก์

1) ขั้นการเตรียมความพร้อม ครูนิเทศก์ประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.5$) โดยเฉพาะการประเมินความรู้เบื้องต้น โดยให้ทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 แต่การทบทวนเนื้อหาความรู้ครูต้องมอบหมายให้นักศึกษาทำจึงจะได้ผลดีกว่า

2) ขั้นกระบวนการสอน ครูนิเทศก์ประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.5$) ซึ่งขั้นกระบวนการสอนประกอบด้วย ขั้นการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน โดยในการสอนจะเสนอปัญหาโดยใช้กรณีศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพของน้องตั้งครรภ์ การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของน้องตั้งครรภ์และวิธีให้การศึกษาวางแผนการให้การศึกษากการทดลองสอนในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 เมื่อผ่านขั้นนี้จึงเข้าสู่ขั้นการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก ในขั้นนี้จะศึกษาจากสภาพการณ์จริงในคลินิกประกอบด้วย การมอบหมายงาน การศึกษาผู้ป่วย การวางแผนการศึกษา และการปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนน้องตั้งครรภ์

3) ขั้นการประเมินผล ครูนิเทศก์ประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.5$) และมีความเห็นว่ามีหลักการ เกณฑ์การประเมินผล และแบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษากที่ชัดเจนและครอบคลุม

ในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการจัดเหตุการณ์สอนตามแนวคิดของกาเย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูนิเทศก์ประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.0$) มีการประสมประสานหลักกระบวนการพยาบาล และหลักการปรับตัวตามแนวคิดของรอยมาประยุกต์ใช้ในการให้การศึกษาก ครูนิเทศก์ประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.0$)

2.1.2 ความคิดเห็นของนักศึกษา

1) ขั้นการเตรียมความพร้อม นักศึกษาประเมินว่าขั้นตอนนี้มีความ

เหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.63$) โดยเฉพาะการประเมินความรู้เบื้องต้น โดยการทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งนักศึกษาเห็นว่าเกณฑ์ค่อนข้างสูง แต่ก็เหมาะสมที่นักศึกษาต้องมีความรู้จริงก่อนที่จะไปให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

2) ชั้นกระบวนการสอน นักศึกษาประเมินว่าชั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.63$) ซึ่งในการฝึกแต่ละสมรรถนะคือ การประเมินสภาพ การวางแผนการให้การศึกษา การปฏิบัติการให้การศึกษาและการประเมินผลการให้การศึกษา ครูจะอธิบายให้เข้าใจแล้วให้นักศึกษาแต่ละสมรรถนะทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลย้อนกลับชี้แจงข้อบกพร่องเมื่อนักศึกษาปฏิบัติไม่ถูกต้อง และเห็นว่าการทดลองสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งดีเป็นการเตรียมความพร้อมและฝึกความมั่นใจก่อนฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาจริงในคลินิก

3) ชั้นการประเมินผล นักศึกษาประเมินว่าชั้นตอนนี้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.04$) เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินผล และการซ่อมเสริมแก้ไขข้อบกพร่องของนักศึกษา

2.2 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

2.2.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ซึ่งกำลังปฏิบัติงานในหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ผลจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ พบว่า

1) ก่อนการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ไม่แตกต่างกัน

2) หลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักศึกษากลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

4) นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์หลังการทดลองสูงกว่าการก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปประเด็นการอภิปรายได้ 2 ประเด็น คือ รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ และประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์

1. รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์

ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะที่ประสมประสานแนวคิดมาใช้ในการเรียนการสอนรูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ โดยใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนของกาเย มาเป็นองค์ประกอบของการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกทักษะปฏิบัติการให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำหลักกระบวนการพยาบาลและแนวคิดการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย มาจัดขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติการให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ โดยการประเมินสภาพและการวินิจฉัยปัญหาความต้องการตามการปรับตัวของรอย การวางแผนการให้เกิดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อให้เกิดผลสูงสุดต่อน้องตั้งครรภ์ ซึ่งสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและเป้าหมายการสาธารณสุขมูลฐาน ที่เน้นให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งงานอนามัยแม่และเด็กก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ (พรณี ปานเทวัญ. 2537 : 9) ดังนั้นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจึงเป็นรูปแบบที่คำนึงถึงความต้องการตามการปรับตัวของน้องตั้งครรภ์เพื่อให้น้องตั้งครรภ์สามารถปรับตัวได้และดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง รูปแบบนี้ประกอบด้วย

1.1 ขั้นเตรียมความพร้อม

ขั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย กิจกรรมจูงใจ โดยให้ผู้เรียนฟังเพลงการสัมภาษณ์น้องตั้งครรภ์เพื่อสร้างความสนใจให้นักศึกษา การชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และการกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมโดยการประเมินความรู้เบื้องต้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมมาก มีค่าความสอดคล้อง 0.7 และเมื่อนำไปรูปแบบไปทดลองใช้ครูนิเทศก์มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นต่อ

การเรียนการสอน นักจิตวิทยาการศึกษา กล่าวว่า ถ้าปราศจากความพร้อมแล้ว การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยาก (ชูศรี สนิทประชากร. 2531: 151) ในการเรียนการสอนจะทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ ควรใช้จิตวิทยาการเรียนรู้มาเป็นหลักในการเรียนการสอน ที่สำคัญคือ ความพร้อมและแรงจูงใจ ความพร้อมผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งองค์ประกอบที่จะให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม ได้แก่ ภาวะความสนใจ และความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ส่วนแรงจูงใจย่อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น แรงจูงใจ ได้แก่ การสอบ การแข่งขัน การใช้สื่อการสอน เช่น ใช้อุปกรณ์การสอน ชุดการสอน การจัดฉายภาพยนตร์ เป็นต้น (มาลินี จุฑะเทพ. 2537: 137-138) การเตรียมความพร้อมเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียน มีความรู้สึกความสนใจอยากจะเรียนบทเรียนนั้นๆ (จินตนา ยูนิพันธ์. 2527 :161 ;อ้างอิงมาจาก Davies. 1981:51) ในขั้นนี้นักศึกษามีความเห็นว่าต้องการให้ครูทบทวนเนื้อหาที่เป็นความรู้เบื้องต้น ซึ่งเป็นเนื้อหาต่อเนื่องกับการเรียนการสอนนี้ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นทฤษฎีทางการพยาบาล และกระบวนการพยาบาล เพราะเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก และครูจะต้องมอบหมายให้นักศึกษากลับไปทบทวนเนื้อหาความรู้เบื้องต้นก่อน จากนั้นครูมาทบทวนภายหลังจึงจะได้ผลดี ซึ่งจากผลการวิจัยของ วลัยพร นันทคุุณวัฒน์ และคนอื่นๆ (2538 : 44) เรื่อง ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาล และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาและอุปสรรคมากในการใช้กระบวนการพยาบาล มีปัญหาในการเรียนการสอนนักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะความสามารถในการปฏิบัติตามกระบวนการพยาบาล ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษา จึงต้องคำนึงถึงปัญหาเหล่านี้ โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน การทบทวนความรู้และการฝึกทักษะการนำกระบวนการพยาบาลและทฤษฎีการปรับตัวของรอย เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะความสามารถที่จะนำไปใช้จริงในคลินิก

1.2 ชั้นกระบวนการสอน

ชั้นกระบวนการสอน ประกอบด้วย การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนและการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

1.2.1 การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน

การสอนภาคทฤษฎี มีการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบ วิธีการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาที่ปัญหา นำไปสู่การเรียนการสอนหลายวิธี เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบค้นพบความรู้ และการสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ เป็นต้น ซึ่งวิธี

การต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิด เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำได้นาน พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (Oermann and Reilly. 1992 : 239 ; บุญชม ศรีสะอาด. 2537 : 63 - 68) ในการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ผู้วิจัยได้ใช้กรณีศึกษา ในการเสนอปัญหาเพื่อเป็นการเสนอสิ่งเร้าให้นักศึกษาสนใจที่จะเรียนรู้ และให้หลักกระบวนการพยาบาล ในการประเมินความต้องการและการวินิจฉัยวิธีให้การศึกษาซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในการเรียนเดิม กุลยา ตันติผลาชีวะ (2539 : 1) กล่าวว่า การประเมินความต้องการ หมายถึง กระบวนการประมาณการอย่างเป็นระบบเพื่อบ่งชี้ปัญหา หรือสิ่งซึ่งหน่วยงาน งาน หรือบุคคลต้องการ ที่นำไปสู่การเลือกวิธีการแก้ปัญหาหรือการสนองตอบที่ตรงประเด็น ซึ่งกระบวนการประมาณการอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลอย่างเจาะจงเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริงที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดการประเมิน การวินิจฉัยความต้องการ จะช่วยให้นักศึกษาได้ให้ความรู้แก่น้องตั้งครรรค์ตรงตามปัญหา และการวินิจฉัยเลือกวิธีการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและนำไปปฏิบัติ (ศิริพร ชัมภลจิต. 2530 : 178-179) ดังนั้นถ้าการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรรค์ที่คำนึงถึงความต้องการและเลือกวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่น้องตั้งครรรค์จะส่งผลให้น้องตั้งครรรค์และทารกในครรภ์มีสุขภาพดีและปลอดภัย

การเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียนเมื่อให้แนวการเรียนรู้แล้ว จะให้นักศึกษาฝึกสมรรถนะการให้การศึกษาตามหลักกระบวนการพยาบาล โดยใช้กรณีศึกษา และการทดลองสอนในห้องเรียน ครูนิเทศก์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมมาก ประกอบด้วยขั้นตอน การประเมินสภาพและการวินิจฉัย การวางแผนการให้การศึกษา และการประเมินผล มาประยุกต์ใช้ในการให้การศึกษาหรือสอนสุขศึกษา จะทำให้ผู้ให้การศึกษาสามารถวางแผนการสอนได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม (ภัทรา เล็กจิตรธาดา. 2539 : 35) กระบวนการพยาบาลเปรียบเสมือนเครื่องมือของวิชาชีพพยาบาลที่ช่วยให้พยาบาลวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการ เป็นเครื่องมือชี้้นำในการตัดสินใจ ช่วยดำเนินการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วลัยพร นันทศุภวัฒน์ และคนอื่นๆ. 2538 : 18) นอกจากนี้จากการสังเกตการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่น้องตั้งครรรค์ในสภาพการณ์จริง ยังพบว่าการฝึกทักษะปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิกของนักศึกษา มิได้มีการฝึกทักษะปฏิบัติการให้การศึกษาในห้องเรียนมาก่อนทำให้นักศึกษาเกิดความไม่มั่นใจ ประหม่า แม้ว่าจะได้เตรียมความพร้อมด้านเนื้อหาก็ตาม ดังนั้นเมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกทักษะสอนในห้องเรียนก่อนฝึกปฏิบัติ

จริงในคลินิก จะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องของตนก่อนฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านการปฏิบัติการพยาบาล ตามผลการสัมมนาพยาบาลศึกษาแห่งชาติ โดยที่ประชุมคาดหวังว่าบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม โดยใช้กระบวนการพยาบาล บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและจรรยาวิชาชีพ (ดรุณี รุจกรกานต์. 2536 : 109)

1.2.2 การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก

การศึกษาภาคปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาล เพราะนักศึกษาจะได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง โดยการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลอันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติในวิชาชีพ (จินตนา ยูนิพันธ์. 2527 : 20) ในการวิจัยนี้ การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก ประกอบด้วย การมอบหมายงานให้นักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วย ในที่นี้ คือหญิงตั้งครรภ์ ดำเนินการวางแผนการให้การศึกษา แล้วนำแผนไปปฏิบัติการให้การศึกษา การมอบหมายงาน คือ การเขียนการแบ่งงาน หน้าที่ในการพยาบาลผู้ป่วยแต่ละกลุ่มให้ผู้ปฏิบัติในหน่วยงานรับผิดชอบโดยพิจารณาจากความรู้ ทักษะ การพรพรงานและความต้องการการพยาบาลของผู้ป่วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2524) ดังนั้นการมอบหมายงานจะทำให้นักศึกษาได้รับผิดชอบงานที่ได้รับ นำไปศึกษาและวางแผนการพยาบาล โดยจะต้องสอดคล้องตามกระบวนการพยาบาล ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสภาพ การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาล (Yura and Walsh. 1983 : 21-86) ในชั้นการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก นักศึกษามีข้อเสนอแนะ ควรนัดผู้ป่วยมาเพื่อติดตามผลการสอน จะทำให้ทราบผลของการให้การศึกษา และสามารถติดตามผลการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย ซึ่งรอย กล่าวว่า บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บุคคลจะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อรักษาสมดุลของร่างกาย จิตใจและสังคม โดยใช้กลไกที่มีมาแต่กำเนิดและจากการเรียนรู้ (Roy. 1976 : 17 ; Tomery. 1994 : 259) ดังนั้นจะได้ขั้นตอนประเมินผลที่ครอบคลุมถึงผู้ป่วยด้วย

1.2.3 การประเมินผล

การประเมินผลตามรูปแบบ จะประเมินการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนและประเมินผลภาคปฏิบัติในคลินิก ซึ่งการประเมินผลเป็นขบวนการในการพิจารณาตัดสินว่าสิ่งที่พิจารณานั้นมีคุณค่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด (กาญจนา คุณานุรักษ์. 2535 : 220) ในการ

วิจัยนักศึกษารู้ขั้นตอนและเกณฑ์การประเมิน แบบประเมินเป็นรายการตรวจสอบ(Checklist) เป็นระบบตรวจสอบที่ครูลำดับขั้นการกระทำให้เป็นขั้นตอน ใต้ตรวจสอบพฤติกรรมนักศึกษา การประเมินจะประเมินโดยครูนิเทศก์และแจ้งผลให้นักศึกษาเพื่อจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งแนวทางการประเมินผลที่ดี การประเมินต้องกระทำร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และต้องช่วยให้ผู้เรียนตั้งความมุ่งหวังของตนเองได้อย่างมีความหมายและสามารถประเมินได้ว่าตนเองได้บรรลุไปถึงความมุ่งหมายนั้นหรือไม่ (กาญจนา คุณานุรักษ์. 2535 : 220)

2. ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานศึกษากำหนด ตามปกติ พบว่า

นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคะแนนการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์แตกต่างนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานศึกษากำหนดตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ($\bar{X}=23.79$, S.D.=2.27) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์ของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานศึกษากำหนดตามปกติ ($\bar{X}=14.96$, S.D.=2.03) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคะแนนการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยคะแนนการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์หลังการทดลอง ($\bar{X}=23.79$, S.D.=2.27) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยคะแนนการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=14.33$, S.D.=2.67) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีส่วนในการพัฒนาสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์ เพราะการศึกษารูปแบบนี้ มีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนจะฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่ผู้ตั้งครุภัณฑ์ โดยการให้ทำแบบฝึกหัดทบทวน

ความรู้ เพื่อประเมินความรู้เบื้องต้นซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมหรือสิ่งที่เรียนรู้มาก่อน ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่ และในกระบวนการสอนมีการให้ฝึกทักษะปฏิบัติในห้องเรียนก่อน การฝึกปฏิบัติในคลินิกและครูจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้นักศึกษา ได้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องทำให้เกิดความมั่นใจและมีทักษะในการฝึกปฏิบัติการให้การ ศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ จึงทำให้ผลการทดลองใช้รูปแบบบรรจุจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนนัก ศึกษาเพื่อให้นักศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เนื่องจากในกระบวนการเรียนการสอนนั้นจะนำมาซึ่งผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีต้องอาศัยองค์ประกอบทั้งการสอนดีและการเรียนดี ซึ่งคุณภาพการสอนที่ ดีของครูย่อมอยู่ที่พฤติกรรมการสอนของครูดังนี้ (มาลินี จุฑะรพ. 2537 : 99)

- 1) การชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน พร้อมทั้ง กิจกรรมและงานที่จะต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน
- 2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอนตามความเหมาะสม
- 3) การเสริมแรง หมายถึง การชมเชย การคำหนิ และการให้รางวัลแก่ผู้เรียนตาม ความเหมาะสม
- 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง มีการมอบหมายให้ผู้เรียนทำ เช่น ทำแบบฝึกหัด ทำรายงาน เป็นต้น

2. ประเมินความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

ครุฑนิเทศก์ประเมินว่า รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษา แก่หญิงตั้งครรภ์ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.5$) 3 ประเด็น คือ ขั้นตอนการเรียนการสอน ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน และวิธี การให้การศึกษา ประเมินว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดที่จะนำไปใช้ ($\bar{X}=4.0$) 6 ประเด็น คือ การประสมประสานแนวคิดหลักการปรับตัวมาใช้เพื่อให้นักศึกษาแก่ หญิงตั้งครรภ์ การให้นักศึกษาฝึกแต่ละสมรรถนะในชั้นกระบวนการสอน แบบประเมินผลการ ปฏิบัติการให้การศึกษา แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา และระยะเวลาในการเรียนการ สอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ จริง ประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.0$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบ ที่ประเมินได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้รับการแก้ไขปรับปรุง จึงทำให้มีโครงสร้างที่ ชัดเจน ทำให้ครุฑนิเทศก์เข้าใจรูปแบบการเรียนการสอนและการปฏิบัติ

2.1.2 นักศึกษาประเมินว่า รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้ในระดับมาก($\bar{X}=3.54-4.04$) ในทุกประเด็น คือ ขั้นตอนการเรียนการสอน ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน วิธีการให้การศึกษ การประชุมประสานแนวคิดหลักการปรับตัวมาใช้ในการศึกษาแก่นหุญตังครรภ การให้นักศึกษาฝึกแต่ละสมรรถนะในขั้นกระบวนการสอน แบบประเมินผลการปฏิบัติ การให้การศึกษ แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษ ระยะเวลาในการเรียนการสอน และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้จริง ซึ่งจากการซักถามนักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติการให้การศึกษแก่นหุญตังครรภในคลินิกมากขึ้น เนื่องจากการได้มีการเตรียมความพร้อมและการฝึกปฏิบัติในห้องเรียนมาก่อน และครูได้ให้คำแนะนำปรึกษาและชี้แนะข้อบกพร่องและให้กำลังใจ ทำให้ไม่เครียด ได้ฝึกคิดและแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ครูมอบหมายซึ่งนำมาจากสภาพความเป็นจริง แล้วนำมาอภิปรายผล ซึ่งจากขั้นตอนการเรียนการสอน ดังกล่าวทำให้นักศึกษาได้มีความสามารถ 3 ด้าน คือ รู้จริง ทำเป็น และทำด้วยใจรักที่เป็นความคาดหวังที่จะให้บัณฑิตพยาบาลมีความสามารถดังกล่าว (ดรุณี รุจกรกานต์. 2536 : 109) และจากสภาพที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาในการเรียนการสอนพยาบาลปัจจุบัน คือ การเรียนพยาบาลเป็นการเรียนด้านวิชาชีพที่ค่อนข้างหนัก เพราะผู้เรียนจะต้องฝึกหัดจริงกับผู้ป่วย ความกลัว ความเหนื่อย ความเครียด ต่อการเรียนทำให้นักศึกษหลายคนลาออกหรือพักการเรียนเพื่อปรับใจและปรับความรู้สึก ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องประสานแนวคิด หลักการ และทฤษฎีให้เข้าถึงการปฏิบัติให้ได้มากที่สุด (สุจริย พินิจ. 2539 : 5)

3. จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่ได้รับการศึกษาจากนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง พบว่า หุญตังครรภ มีความไว้วางใจนักศึกษาเพราะนักศึกษาให้ความเป็นกันเองและให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ เพื่อให้ตนเองและทารกในครรภ์มีสุขภาพดีและปลอดภัยทั้งในระยะตั้งครรภ ระยะคลอด และหลังคลอด เพื่อเป็นการวางรากฐานที่จะทำให้เกิดการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของทารก เป็นไปอย่างปกติ เป็นการเสริมสร้างบุคคลากรที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป ดังนั้น การที่จะให้ความรู้หรือการให้การศึกษ จึงควรคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Tone and Tilford. 1994 : 152)

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบไปใช้

1.1 นักศึกษาต้องมีความรู้ในเนื้อหา ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาลความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ และมาประยุกต์ใช้กับหลักการสอน และจิตวิทยาการสอน

1.2 ครูนิเทศก์จะต้องดูแลและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติการในคลินิก

1.3 ในการนำรูปแบบไปใช้อาจปรับขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติในคลินิกเพื่อให้สอดคล้องกับการฝึกปฏิบัติงานจริงของแหล่งฝึกแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์ โดยนำทฤษฎีอื่นมาประยุกต์ใช้และเปรียบเทียบ เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบที่ส่งผลดีที่สุดต่อการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์

2.2 ควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ป่วยอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาระยะยาวถึงผลการใช้รูปแบบต่อพฤติกรรมปรับตัวและการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรภ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรมการ กัณธรักษา. การพยาบาลด้านจิต-สังคมในระยะตั้งครรภ์. เชียงใหม่ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีการสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิลปากร, 2535.
- การพยาบาล, สภา. คู่มือทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล. กรุงเทพฯ : สภาการพยาบาล, 2538.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูพยาบาล. ม.ป.ท., 2524.
- _____. "การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ," วารสารการศึกษาพยาบาล. 6(1) : 35 - 44 ; มกราคม 2538.
- _____. การพัฒนารูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลที่เน้นชุมชนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ : วิธีการเชิงสมรรถนะ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- _____. "นิยามศัพท์ทางการศึกษาพยาบาล," วารสารการศึกษาพยาบาล. 4(3) : 45 - 48 ; กันยายน 2536.
- _____. เอกสารประกอบการสอน ปว.671. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539. อัดสำเนา.
- กำแหง จาตุรจินดา และคนอื่น ๆ. สถิติศาสตร์รามธิบดี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2531.
- คณะกรรมการวางแผนพัฒนาการสาธารณสุข. แผนพัฒนาการสาธารณสุขตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2535.
- คณะอนุกรรมการการศึกษาและวิจัยทางการศึกษาพยาบาล. รายงานการวิจัยเรื่องสมรรถภาพของพยาบาลวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- งานวิทยาลัยพยาบาล, กอง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. การพยาบาลอนามัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- จินตนา ยูนิพันธ์. การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

- ชมพันธุ์ ญูชร ณ อยุธยา. เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ชวนพิศ นรเดชาพันธ์. ภาวะแทรกซ้อนเนื่องจากการตั้งครรภ์ : การประเมินและแผนการ
พยาบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. แบบแผนทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- _____. เทคนิคการสถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2530.
- ชูศรี สนิทประชากร. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม, 2531.
- ดรุณี รุจกรกานต์. "การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านการปฏิบัติการพยาบาล," ใน สรุปผลการ
สัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 2 หน้า 108-122. กรุงเทพฯ :
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- เดือนใจ นุอุปละ. "นันททัศนะการศึกษายาบาลและมมมอองวิชาชีพยาบาล,"
วารสารการศึกษายาบาล. 6(1) : 6 - 12 ; มกราคม 2538.
- ทวีสิทธิ์ สิทธิกร. บูรณาการ การสอนสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์วิสุทธิ, 2535.
- ทัศนาศา บุญทอง. "แนวความคิดในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาล : เพื่อนำไปสู่การประกัน
คุณภาพการบริการพยาบาล," ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง ทิศทาง
การพยาบาลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 หน้า 38 - 57. ม.ป.ท.,
2534 ก.
- _____. "พลวัตการศึกษายาบาล," ใน ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 9.
หน้า 45 - 64. กรุงเทพฯ : สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2534 ข.
- ทัศนีย์ ปัญจะ. ประสิทธิผลของการเตรียมหญิงครรภ์แรกเพื่อการคลอดต่อพฤติกรรมเมชิณภาวะ
เครียดในระยะเจ็บครรภ์ โรงพยาบาลแม่และเด็กนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. จัดสำเนา.
- เทียมศร ทองสวัสดิ์. การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2531.
- ไทเลอร์ ลาฟท์ ดับบลิว. หลักการพื้นฐานของหลักสูตรและการสอน. แปลจาก Basic
Principles of Curriculum and Instruction. โดย หอม คลายานนท์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

- ธนวรรณ อิมสมบุญ. "หลักการวางแผนและประเมินผลโครงการสุศึกษา," ใน รายงานการประชุมสัมมนาเชิงการศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 2 เรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาพ. หน้า 130 - 135. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2529.
- ธัญญา อ่วมจันทร์. การเปรียบเทียบพฤติกรรมโภชนาการของหญิงมีครรภ์ที่ได้รับโภชนศึกษา ระหว่างการใช้สไลด์ประกอบเสียงกับการใช้ภาพพลิกประกอบคำบรรยาย ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. จัดสำเนา.
- ธีระพร วัฒนวิธ. ตำราสูติศาสตร์. เชียงใหม่ : โครงการตำราคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- ธีรพันธ์ วาณิชสุวงศ์. "แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ," ใน รายงานการประชุมวิชาการ 14 จังหวัดภาคใต้ เรื่อง พยาบาลกับการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ. หน้า 31 - 44. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535 ก.
- _____. "หลักการและกลวิธีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ," ใน รายงานการประชุมวิชาการ 14 จังหวัดภาคใต้เรื่องการพยาบาลกับการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ. หน้า 52 - 55. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535 ข.
- นภาพร โจนเจริญวิธ. การเปรียบเทียบผลการให้สุศึกษาเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ โดยวิธีบรรยายกับวิธีใช้สไลด์ประกอบเสียงแก่หญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลรามธิบดี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. จัดสำเนา.
- บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537.
- บุญทัน อยู่บุญชม. หลักการสอน. เชียงราย : คณะครุศาสตร์วิทยาลัยครูเชียงราย, 2533.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิชญพันธ์ตั้ง, 2534.
- ประนอม โอทกานนท์. "กระบวนการพยาบาล," วารสารการศึกษายพยาบาล. 5(1) : 25 - 30 ; มกราคม 2537.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพ และสุศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์, 2534.
- ผกา เศรษฐจันทร์ และคนอื่น ๆ. ประวัติการพยาบาลในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2529.

- พรรณี ปานเทวัญ. "สุขภาพดีถ้วนหน้า ปี พ.ศ. 2543 (Health for All by the Year 2000)," วารสารพยาบาลกองทัพบก. 12(2) : 5 - 8 ; เมษายน 2537.
- พิชัย เจริญพานิช. แก่นแท้ของสูติศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- ฟาริดา อิบราฮิม. นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์ทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิชย์, 2536.
- ภัทรา เล็กจิตรธาดา. "การประยุกต์กระบวนการพยาบาลในการสอนสุขศึกษา," วารสารการศึกษาพยาบาล 7(1) :35-40; มกราคม 2539.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง. แผนการเพิ่มการผลิตและพัฒนาการจัดการศึกษา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2536.
- _____. ประมวลเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย และหนังสือที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2534.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 7. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- มนู วีระภาชัย. "การตายของทารกปริกำเนิดที่โรงพยาบาลลำปาง ปี 2534," ลำปางเวชสาร. 13(1) : 96 - 109 ; มกราคม - เมษายน 2535.
- มาลินี จุฑะรพ. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อักษรวิพัฒน์ จำกัด, 2537.
- ยุพิน จันทรงค์. "บทบาทพยาบาลและแนวความคิดเกี่ยวกับการพยาบาลมารดาและทารกในปัจจุบัน," ใน ตำราวิชาการพยาบาลมารดาและทารก. หน้า 1 - 32. กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2521.
- ระเด่น นัสดี และสรศักดิ์ งามคำสวัสดิ์ (บรรณาธิการ). การสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์กับการพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2536.
- รัตนา ทองสวัสดิ์. วิชาชีพการพยาบาล. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2531.
- _____. วิชาชีพการพยาบาลประเด็นและแนวโน้ม. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : ธนบรรณการพิมพ์, 2537.
- ลออ นุตางกูร. "ข้อคิดในการจัดการศึกษาพยาบาลในทศวรรษหน้า," ใน ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ. หน้า 85 - 113. กรุงเทพฯ : สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2534.
- _____. จรรยาสำหรับพยาบาล. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย, 2521.

- วราวุธ สุมาวงศ์. คู่มือการฝากครรภ์และการคลอด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
สูติศาสตร์รีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2523.
- วลัยพร นันทศุภวัฒน์และคนอื่นๆ. การวิจัยเรื่อง 'ทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลและปัญหา
อุปสรรคใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย.' ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย และการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, 2537.
- วิชาการ, กรม. รายงานผลการประชุมเกี่ยวกับกระบวนการคิดและความรู้สึก โครงการพัฒนา
รูปแบบการเรียนการสอนทางด้านความรู้ความคิด. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- วิรัช วรรณรัตน์. การตรวจคุณภาพเครื่องมือในการวัดผลและการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- วิเชียร ทวีลาภ. "การพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลในประเทศไทย," ใน อนุสรณ์ 60 ปี สมาคม
พยาบาลแห่งประเทศไทย. หน้า 88 - 96. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2530.
- ศิริพร ชัมภลิต. "การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในคลินิกเพื่อการเปลี่ยนพฤติกรรม
อนามัย," ใน เอกสารการประชุมวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 8 เรื่องการพยาบาลกับ
การพัฒนาคุณภาพชีวิต. หน้า 169 - 184. กรุงเทพฯ : สมาคมพยาบาลแห่ง
ประเทศไทย, 2530.
- _____. แบบแผนสุขภาพ : การเก็บรวบรวมข้อมูล. สงขลา : อัลลาร์ดเพรส สงขลา, 2535.
- สมจิต ปทุมานนท์. ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก งานด้านสุขภาพ ปัจจัยบางประการทาง
ลักษณะประชากรกับประสิทธิภาพการสอนหญิงมีครรภ์ในการดูแลตนเองด้านอนามัยแม่
และเด็ก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. อัดสำเนา.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. "การวิจัยทางสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ," วารสารอนามัยครอบครัว,
22(2) : 50 - 60 ; กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2537.
- สมพล วงศ์ไทย และอริป สรวงสมบูรณ์. "การบริบาลระหว่างตั้งครรภ์ (Prenatal Care)," ใน
สูติศาสตร์รามาธิบดี. หน้า 93 - 112. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2531.
- สงัด อุทรานันท์. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สถิตินาธารณสุข, กอง. สถิตินาธารณสุข พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. 2535.

_____. สถิตินาธารณสุข พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. 2536.

สาธารณสุข, กระทรวง. หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)

พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2538.

สภาการศึกษา, วิทยาลัยพยาบาล. คู่มือการใช้แบบการศึกษาผู้มารับบริการเฉพาะกรณี

โดยใช้ทฤษฎีการปรับตัวของรอย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพยาบาลสภาการศึกษา, 2538.

สายพิน เกษมวัฒนกิจ. "ทฤษฎีการปรับตัวของรอย," ใน ทฤษฎีการพยาบาล. หน้า 62- 87.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

สุจริย์ พินิจ. " นานาทัศนะ:การเรียนการสอนพยาบาลปัจจุบัน," วารสารการศึกษพยาบาล

7(3): 5 -9 ; กันยายน 2539

สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ และคนอื่น ๆ. กระบวนการพยาบาลทฤษฎีและการนำไปใช้. ขอนแก่น :

ขอนแก่นการพิมพ์, 2535.

สุดา กิจกัญญา. ประสิทธิผลของการจัดโปรแกรมสุขภาพแบบพิเศษต่อการส่งเสริมสุขภาพ

หญิงตั้งครรภ์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

มหิดล, 2531. จัดสำเนา.

สุพิน เนียมพลับ. หลักสูตรและการบริหาร. กาญจนบุรี : วิชาการพิมพ์, 2524.

สุริย์ จันทร์โมลี. วิธีการทางสุขภาพศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสุขภาพศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

_____. สุขภาพศึกษาในโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสุขภาพศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2521.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

อนงค์ มหาวินสุ. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขภาพศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

และผดุงครรภ์ กรมอนามัย โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์

วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531. จัดสำเนา.

อนันต์ ศรีโสภะ. สถิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

อดิศักดิ์ สัตยธรรม. "เทคนิควิธีการทางสุขภาพศึกษา โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม,"

เพื่อนสุขภาพ. 5(1) : 16 - 20 ; มกราคม 2536.

- อนุรักษ์ ถนอมภูวนาถ. "การศึกษาเพื่อการส่งเสริมภาวะโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์ใน
จังหวัดลพบุรี," ใน ประมวลและวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยทางสุขภาพศึกษาและ
พฤติกรรมสุขภาพในประเทศไทยในแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 5. หน้า 163.
กรุงเทพฯ : กองสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2533.
- อรุณรัศมี บุณนาถ และคนอื่น ๆ. "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อโภชนาการของมารดาระหว่าง
ตั้งครรภ์," วารสารพยาบาลศาสตร์. 10(4) : 176 - 193 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2535.
- อัลฟา รีเลิร์ซ จำกัด, บริษัท. ทำเนียบโรงพยาบาล และสถิติสาธารณสุข 2529 - 2533.
กรุงเทพฯ : ธีรพงศ์การพิมพ์, 2536.
- อาภา นิตยศักดิ์. "การสอนทางการพยาบาลเพื่อการพัฒนา การคิดเป็น แก้ปัญหาได้,"
วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออก. 14(2) : 11 - 15;
กรกฎาคม - ธันวาคม 2535.
- อาภารัฐ เรียบเลิศหิรัญ. ประสิทธิผลของการให้สุขภาพแบบพิเศษที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพ
ของหญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลตำรวจ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. จัดสำเนา.
- อุดม สุภาไตร และสมจิตต์ กาญจนโกศล. "วิชาชีพการพยาบาลกับคุณภาพชีวิต," ใน
เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพการพยาบาล. หน้า 1 - 45.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- อุบลวรรณ พจน์พริ้ง และคนอื่น ๆ. คู่มือการพยาบาลมารดาและทารก. กรุงเทพฯ :
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524.
- Ajzen, I. and M. Fishbein. Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior.
New Jersey : Prentice-Hall, 1980.
- Australian College of Midwives. Standard for the Practice of Midwifery. New South
Wales : Australian College of Midwives, 1989.
- Becker, Marchall H. "The Health Belief Model and Sick Role Behavior," Health Education
Monograph. 2(4) : 409 - 417 ; 1974.

- Bevis, Em Olivia. Curriculum Building in Nursing. Second edition. St.Louis : The C.V. Mosby Company, 1978 .
- Blondel, B. and others. "Poor Antenatal Care and Pregnancy Outcome," European Journal of Obstetrics, Gynecology & Reproductive.
50(3) : 191 - 196 ; August, 1993.
- Bloom, Benjamin S. Taxonomy of Educational Objective Handbook I : Cognitive Domain.
New York : David McKay Company, Inc., 1971.
- Bobak, Irene M. and Margaret Duncan Jensen. Maternity & Gynecologic Care.
Fifth edition. St. Louis : Mosby Co., 1993.
- Burroughs, Arlene. Maternity Nursing : An Introductory Text. Sixth edition, Philadelphia :
W.B. Saunders Company, 1992.
- Cunningham, K Gary and others. Williams Obstetrics. Nineteenth edition. New Jersey :
Prentice - Hall International Inc., 1993.
- Dunniho, Dale Russell. Fundamentals of Gynecology and Obstetrics. Philadelphia :
Lippincott, 1990.
- Eisen, M. and others. "A Health Belief Model Approach to Adolescents Fertility Control :
Some Pilot Program Findings," Health Education Quarterly. 12(2) : 185 - 209 ;
Summer, 1985.
- Ellis, Prthur K., John J. Cogan and Kenneth R. Howey. Introduction to the Foundations of
Education. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1981.

Gagné, R.M. The Conditions of Learning and Theory of Instruction. Fourth edition.
New York : CBS. Publishing Asia Ltd., 1987.

Gagné, R.M. and Leslie J. Briggs. Principles of Instructional Design. New York :
Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974.

Gagné, R.M., Leslie J. Briggs and Walter W. Wager. Principles of Instructional Design.
Fourth edition. Texas : Harcourt Brace Jovanovich College Publisher, 1992.

Gerlach, V. and D.P. Ely. Teaching and Media: A Systemic Approach. New Jersey :
Prentice Hall, 1971.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Company, 1973.

Kemp, Jerrold E. The Instructional Design Process. New York : Harper & Row
Publishing, 1985.

King, Imogene M. Curriculum and Instruction in Nursing : Concepts and Process.
Connecticut : Appleton Century - Crofts, 1986.

Koniak, Reeder Martin. Maternity Nursing. Philadelphia : J.B. Lippincott Company,
1992.

Kozma, Robert B. and others. Instructional Technique in Higher Education. New Jersey :
Educational Technology Publication, 1978.

Larger, A. and others. "The Latin American Trial of Psychosocial Support During
Pregnancy : A Social Intervention Evaluated Through an Experimental Design,"
Social-Science-Medicine. 36(4) : 495 - 507 ; February, 1993.

- Masten, Yondell and Brende Goodner. The Obstetrics Nurse's Survival Guide. Texas : Skidmore-Roth Publishing, Inc., 1994.
- Murray, R.B. and J.P. Zentner. Nursing Concepts for Health Promotion. New York : Prentice Hall, 1989.
- Owen, Tina and others. "An Evaluation of Two Antenatal Information Booklets," Health Education Journal. 43(2&3) : 60 - 62 ; 1984.
- Oermann, Marilyn H. and Dorothy E. Reilly. Clinical Teaching in Nursing Education. Second edition. New York: Nation League for Nursing, 1992.
- Redman, Babara K. The Process of Patient Education. Seventh edition. St. Louis : Mosby Year Book. 1993.
- Roper, Nancy. Clinical Experience in Nurse Education. London : Churchill Livingstone, 1976.
- Roy, S.C. The Roy Adaptation Model. New York : Appleton & Lange, 1991.
- _____. Introduction to Nursing : Adaptation Model. New York : Prentice - Hall, 1976.
- Saylor, J.G. and W.M. Alexander. Planning Curriculum for Schools. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Schweer, Jean E. Creative Teaching in Clinical Teaching. Second edition. Saint Louis : The C.V. Mosby, 1972.

Siegel, Sidney. Nonparametric for the Behavior Sciences. Second edition. New York : McGraw - Hill, 1956.

Sherwen, Laurie N. and others. Nursing Care of the Childbearing Family. California : Appleton & Lange, 1991.

Silverton, Louise. The Art and Science of Midwifery. London : Prentice Hall, 1993.

Simpson, Ida H. From Student to Nurse. London : Cambridge University Press, 1979.

Tomery, Ann Marniner. Nursing Theorist and Their Work. Third edition. St. Louis : Mosby - Year Book, Inc., 1994.

Tones, Keith and Sylvia Tilford. Health Education. Second edition. London : Chapman & Hall, 1994.

Yura, Helen and Mary B. Walsh. The Nursing Process. Fourth edition. Norwalk : Appleton - Century - Crofts, 1983.

_____. The Nursing Process. Third edition. New York : Appleton - Century - Crofts, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์

แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษา

ชื่อนักศึกษา.....สังเกตวันที่.....

รายการประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้		หมายเหตุ
	การสอน		
	มี	ไม่มี	
1. การประเมินความต้องการของผู้ป่วย			
2. การวินิจฉัยความต้องการของผู้ป่วย			
3. การวางแผนการให้การศึกษา			
4. การปฏิบัติการให้การศึกษา			
.การเตรียมผู้ป่วย			
.การเตรียมสิ่งแวดล้อม			
.การสร้างแรงจูงใจ			
.การให้โอกาสผู้ป่วยมีส่วนร่วม			
.การประเมินผลการให้การศึกษา			
5. การประเมินผลการเรียนการสอน			
6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ			

ข้อสังเกตและข้อสังเกตเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นุญตั้งครรร

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาวิชาชีพการพยาบาล เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเตรียมผลิตบุคลากรพยาบาลให้มีคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพ คือมีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพให้แก่สังคม โดยให้มีปริมาณผลิตเพียงพอกับความต้องการของสังคมและให้มีประสิทธิภาพการศึกษาพยาบาล จะผลิตพยาบาลให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานในเชิงศาสตร์และศิลปการปฏิบัติปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนโยบายสาธารณสุขของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ปัจจุบันนโยบายการสาธารณสุขของประเทศ เน้นการสาธารณสุขมูลฐานด้วยมุ่งหวังจะให้ประชาชนไทยมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี 2543 สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายสาธารณสุขของประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะการศึกษาพยาบาลสู่ติศาสตร์หรือผดุงครรร ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของมารดาและทารกซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ที่จะลดอัตราการตายของทารกและอัตราการตายของมารดา เนื่องจากการตั้งครรรและการคลอดลง รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพของมารดาและทารกให้สมบูรณ์แข็งแรง

เมื่อการสาธารณสุขให้ความสำคัญถึงสุขภาพของมารดาและทารก ดังนั้นในการจัดการศึกษาพยาบาลจึงต้องเน้นความสำคัญที่จะให้นักศึกษามีความสามารถที่จะให้การศึกษาด้านสุขภาพแก่นุญตั้งครรร เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันอยู่ได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมสุขภาพให้นุญตั้งครรรและทารกให้สมบูรณ์แข็งแรง ผู้วิจัยจึงพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นุญตั้งครรร

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นุญตั้งครรรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นการใช้หลักการเรียนการสอนตามทฤษฎีของกาเย่ และจัดสภาพเหตุการณ์การสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของคน 9 เหตุการณ์ ดังนี้ คือ 1) การสร้างความสนใจ 2) แจงจุดประสงค์ให้กับผู้เรียน 3) กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม 4) การเสนอสิ่งเร้า 5) การให้แนวการเรียนรู้ 6) การแสดงพฤติกรรมออกมา 7) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 8) การประเมินผลพฤติกรรม 9) การส่งเสริมความจดจำและการถ่ายโยง และมีการเลือกเนื้อหาสาระและการให้การศึกษาแก่นุญตั้งครรรโดยใช้หลักของกระบวนการพยาบาล 4 ขั้นตอน คือ

การประเมินปัญหาและการวินิจฉัย การวางแผนการพยาบาล การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล

การวินิจฉัยเพื่อวางแผนการพยาบาลโดยการให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ โดยใช้หลักทฤษฎีการปรับตัวของรอยเป็นฐาน โดยใช้หลักการปรับตัวของบุคคล 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ บกบาทหน้าที่ และการพึ่งพาระหว่างกัน ซึ่งหลังจากการเรียนการสอนภาคทฤษฎีแล้วจะให้นักศึกษาได้ฝึกภาคปฏิบัติในการให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ เพื่อให้นักศึกษาได้เลือกวิธีการและเนื้อหาสาระในการให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ โดยมีคู่มือปฏิบัติการที่ช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจการเรียนการสอนและการฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษาสามารถคิด ตัดสินใจเอง และปฏิบัติไปตามขั้นตอนได้อย่างอิสระ โดยมีครูนิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์บรรลุเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ในการดูแลตนเองและทารกในครรภ์โดยใช้การวินิจฉัยการพยาบาลและวิธีการให้การศึกษาเป็นแกน

กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ ประกอบด้วย

1. ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้เรียนที่จะเข้ารับการเรียนการสอนนี้จะต้องผ่านการเรียนเนื้อหาความรู้เรื่องทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรรค์และการดูแลหญิงตั้งครรรค์มาแล้ว ในขั้นนี้ผู้สอนจัดกิจกรรมจูงใจโดยให้ผู้เรียนฟังเพลงการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรรค์เพื่อสร้างความสนใจ นำเข้าสู่การเรียนโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้นที่กำหนดไว้ข้างต้น ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องอ่านหนังสือเพิ่มเติม แล้วทำแบบฝึกหัดโดยผ่านเกณฑ์ตามกำหนด

2. ขั้นกระบวนการสอน เป็นการสอนเพื่อให้นักศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรรค์ได้ประสบประสานกระบวนการพยาบาล ทฤษฎีการปรับตัวของรอยและการจัดเหตุการณ์การเรียนการสอนตามทฤษฎีการเยเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดกระบวนการสอน ผู้เรียนที่ผ่านขั้นเตรียมความพร้อม

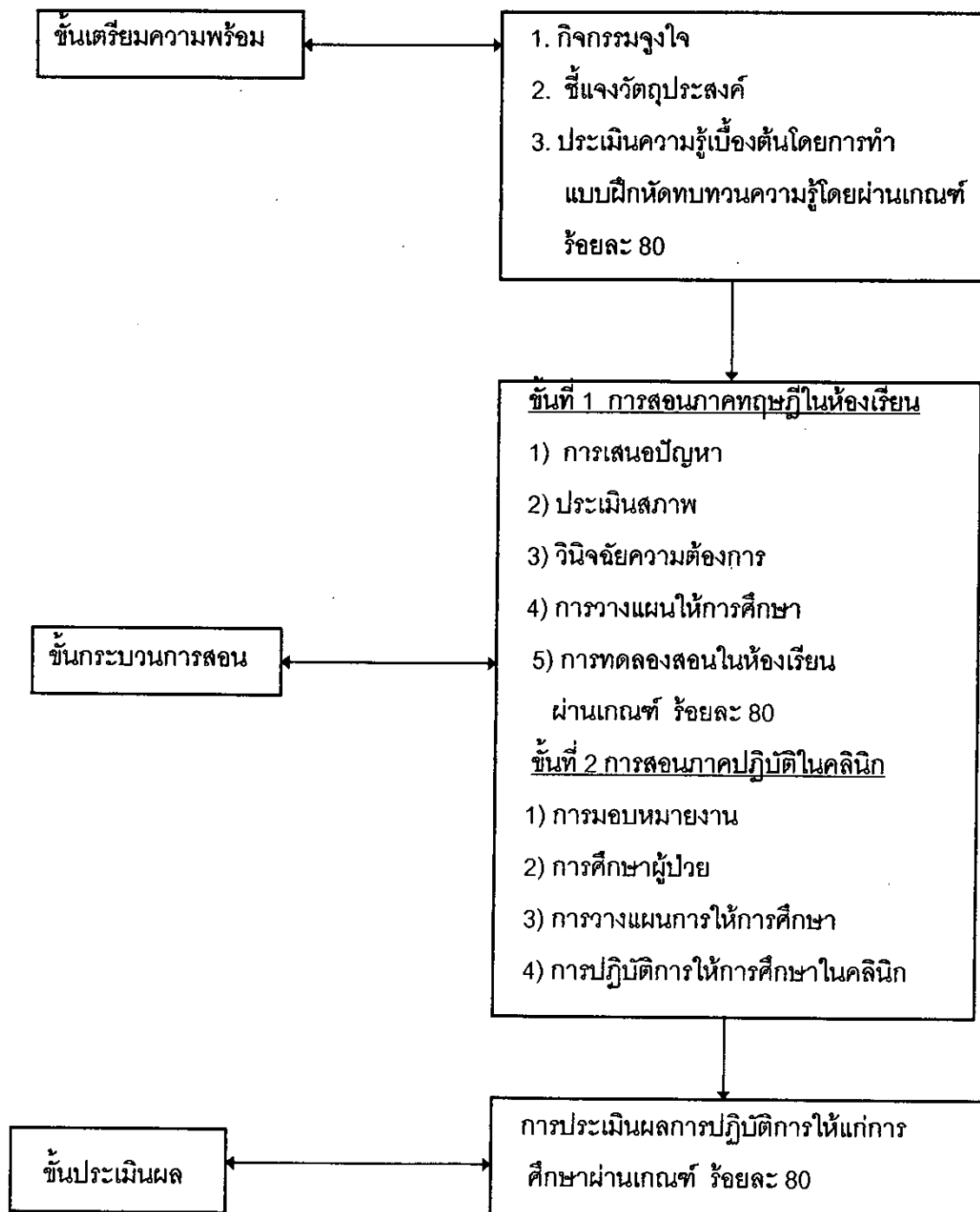
แล้ว จะได้รับการเรียนการสอนดังนี้

2.1 ขั้นการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นหึ่งตั้งครรภ์ ผู้สอนจะเสนอปัญหาเป็นกรณีศึกษาในการสอนและการฝึกสมรรถนะในการให้การศึกษา คือ สมรรถนะการประเมินสภาพ การวินิจฉัยความต้องการ การวางแผนการให้การศึกษา และการทดลองสอนในห้องเรียน โดยในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องทดลองสอนในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาร้อยละ 80 ซึ่งถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม โดยปรึกษาร่วมกับครุฑิเทศก์

2.2 ขั้นการสอนภาคปฏิบัติในคลินิก เป็นการสอนภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นหึ่งตั้งครรภ์ในสภาพการณ์จริง โดยผู้สอนจะมอบหมายงานให้ผู้เรียนเพื่อเตรียมการให้การศึกษาแก่นหึ่งตั้งครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งศึกษาของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาผู้ป่วยหรือหึ่งตั้งครรภ์ที่ได้รับมอบหมายโดยการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลของหึ่งตั้งครรภ์เพื่อนำไปวินิจฉัยความต้องการตามหลักการปรับตัวของรอยและวิธีให้การศึกษา การวางแผนการให้การศึกษาแก่นหึ่งตั้งครรภ์ แล้วดำเนินการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นหึ่งตั้งครรภ์ในคลินิก

3. ขั้นการประเมินผล เป็นการประเมินผลสรุปของการเรียนการสอนโดยผู้เรียนจะต้องมีคะแนนรวมจากการประเมินการปฏิบัติการให้การศึกษาคลินิกผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม โดยปรึกษาร่วมกับครุฑิเทศก์

การจัดกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว แสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กระบวนการเรียนการสอน

วิธีการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วิธีการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เป็นวิธีการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษา โดยการจัดระบบการพยาบาลเพื่อการปรับตัวให้เหมาะสม ประกอบด้วยการปฏิบัติดังนี้

1. การประเมินสภาพเป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์โดยสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพิจารณาความต้องการตามการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา โดยประเมินจากประวัติของหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ประวัติส่วนตัว ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ประวัติความเจ็บป่วยในครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิต สภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมทั้งผลการตรวจทางห้องทดลองและการตรวจพิเศษต่าง ๆ

2. วินิจฉัยความต้องการ เป็นการระบุปัญหาทางการพยาบาลโดยวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัว ซึ่งได้จากการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์ และการวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาเพื่อนำไปวางแผนให้การศึกษา

3. การวางแผนการให้การศึกษา เป็นการวางแผนการให้การศึกษาที่ใช้ในการแก้ปัญหาความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาประกอบด้วย

3.1 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หรือการจัดลำดับข้อวินิจฉัยปัญหา ความต้องการ ตามความรุนแรงที่มีผลต่อการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อจะให้การศึกษาเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

3.2 กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนเพื่อพิจารณาว่าเมื่อให้การศึกษาแล้วน่าจะเกิดผลหรือเป้าหมายเป็นอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งนี้ในการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นจะกำหนดเกณฑ์ประเมินผลด้วย เพื่อทราบว่าคุณติกรรมใดของหญิงตั้งครรภ์ที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์

3.3 กำหนดเนื้อหา เป็นการกำหนดเนื้อหาความรู้ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อการปรับตัวที่เหมาะสมของหญิงตั้งครรภ์ ทำให้สามารถดูแลตนเองและทารกในครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ

4. การปฏิบัติการให้การศึกษาและการประเมินผล เป็นขั้นตอนของการนำแผนการให้การศึกษาที่เขียนไว้ไปปฏิบัติ เพื่อช่วยให้หญิงตั้งครรภ์สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมโดยสามารถดูแลตนเองและทารกในครรภ์ ได้อย่างมีคุณภาพ โดยให้การศึกษาเพื่อการปรับตัวทางด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และ/หรือ ด้านการพึ่งพา

การประเมินผล เป็นการประเมินการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด เมื่อให้การศึกษาแล้ว

องค์ประกอบในการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

1. เนื้อหาความรู้เบื้องต้น ก่อนได้รับการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ เนื้อหาความรู้เรื่องทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์
2. ในการเรียนการสอนผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน มีดังนี้คือ

1. เอกสารการสอน เป็นเอกสารที่ให้คำอธิบายและแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอน การนำรูปแบบไปใช้แผนการสอนและการประเมินผล
2. คู่มือปฏิบัติการ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนประกอบด้วยแบบฝึกหัด ทบทวนความรู้เบื้องต้น หน่วยฝึกสมรรถนะ แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ จะพิจารณาจาก คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติการให้ศึกษาพยาบาลในคลินิก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ในกรณี ที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จะมีกิจกรรมซ่อมเสริมความบกพร่องของผู้เรียน จะรวมถึงการทำรายงานเพิ่มเติม การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาซ้ำหรือสอบซ่อม โดยผู้สอนและผู้เรียนจะตกลงปรึกษาร่วมกัน

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบ
โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้
การศึกษาแก่น้องตั้งครรรค์

รองศาสตราจารย์ สุปรานี อัครเสวี

รองคณบดีฝ่ายพัฒนาและวางแผน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ลัดดา อิมคุนย์

หัวหน้าหน่วยงานการพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา

คณะพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ปริสัณญกุล

หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ เทียมศร ทองสวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริรัตน์ สุทธิธ

หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา เทียนสวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยวดี วัฒนานนท์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พยอม อยู่สวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์ ดร. อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์ สุวีพร ศิริลาภ

หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์

วิทยาลัยบรมราชชนนี ชลบุรี

ภาคผนวก ง

แบบประเมินโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

แบบประเมินโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่นัก
หญิงตั้งครรภ์

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน เพื่อการตรวจสอบโครงสร้าง
รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่นักหญิงตั้งครรภ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
1. ความชัดเจนของรูปแบบ				
2. กระบวนการเรียนการสอน				
3. ขั้นตอนฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา				
4. เครื่องมือประกอบการเรียนการสอน				
5. รูปแบบการวางแผนการให้การศึกษา				
6. การประเมินผลการเรียนการสอน				
7. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

ผู้ประเมิน.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ตำแหน่งบริหาร.....

ภาคผนวก จ

เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

เอกสารการสอน
การเรียนรู้การสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้นักศึกษาแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

คำนำ

การศึกษาพยาบาลสู่ศตวรรษที่ ๒๑ หรือการนวัตกรรมการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจ การแนะนำ การส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติต่อหญิงตั้งครรภ์ การป้องกันความผิดปกติใน ระยะตั้งครรภ์ และระยะคลอด การทำคลอด การดูแลและการส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกใน ระยะหลังคลอด บทบาทหนึ่งที่สำคัญ คือ การให้การศึกษากับหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้นผู้เรียนต้อง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการให้การศึกษากับบุคคลได้ โดยการประเมิน วิเคราะห์ และ วินิจฉัยความต้องการของหญิงตั้งครรภ์เพื่อสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง เอกสารการ สอนฉบับนี้ ประกอบด้วยคู่มือครูและแบบฝึกหัดปฏิบัติการสอน การเรียนการสอนนักศึกษา พยาบาลเพื่อให้การศึกษากับหญิงตั้งครรภ์นี้ ใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนตามทฤษฎีของ กาเย หลักการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยและกระบวนการพยาบาล มาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ วางแผน และปฏิบัติ การให้การศึกษได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สมพิศ ไยสุน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คู่มือครู	
วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือ.....	158
คำแนะนำการใช้คู่มือ.....	159
วัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอนนักศึกษาพยาบาล	
เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์.....	160
ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล	
เพื่อให้นักศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์.....	161
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน.....	168
แบบฝึกหัดปฏิบัติการสอน.....	172
แบบฝึกหัดทบทวนความรู้.....	173
หน่วยฝึกสมรรถนะ.....	189
หน่วยปฏิบัติการ.....	199
แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย.....	201
แบบแผนการให้การศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์.....	204
คู่มือการใช้แบบฟอร์มการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์.....	205
แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา.....	209
การใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา.....	211
ภาคผนวก.....	212

คู่มือครู
การเรียนรู้การสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือครู

คู่มือครูฉบับนี้ สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการนิเทศนักศึกษาเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
เพื่อสามารถให้การดูแลตนเองได้ตามปัญหาการปรับตัวของรอย

คำแนะนำในการใช้คู่มือครู

เมื่อคุณครูได้รับคู่มือฉบับนี้แล้ว จะต้อง

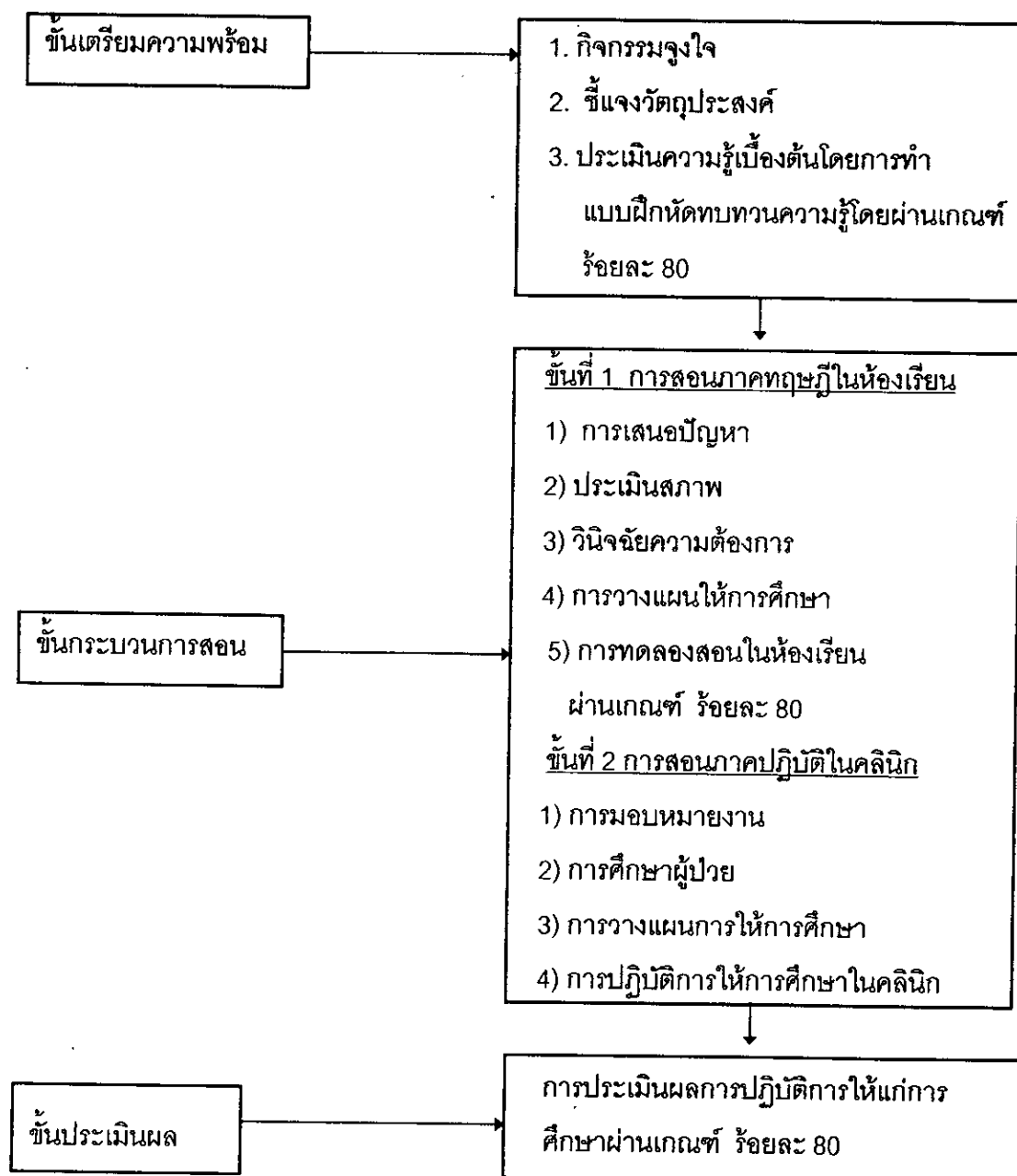
1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
2. ศึกษาขั้นตอนในการเรียนการสอน
3. ศึกษาดำเนินการเรียนการสอน
4. ศึกษาวิธีการประเมินผล

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้นักศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ตามรูปแบบที่ผู้วิจัย
พัฒนาขึ้น

เพื่อให้นักศึกษาจัดและดำเนินการให้การศึกษาแก่
หญิงตั้งครรภ์ ตามหลักการปรับตัวของบุคคลอย่างเป็นระบบ
ตามทฤษฎีรอย โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการวินิจฉัย
ปัญหาการปรับตัวและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ตรงกับ
ความต้องการที่แท้จริงของหญิงตั้งครรภ์

ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หนังสือตั้งครุฑ

ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้หนังสือตั้งครุฑ เป็น
การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่การเตรียมความพร้อมจนถึงการประเมินผล ดังนี้

คุณสมบัติของนักศึกษาที่จะเข้ารับการเรียนการสอน

ผ่านการเรียน เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์มาแล้ว

ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นหญิงตั้งครรภ์

ขั้นเตรียมความพร้อม

ผู้สอนจะเสนอกิจกรรมจูงใจโดยการฟังเพลงการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์เพื่อสร้างความสนใจ แล้วนำเข้าสู่การเรียนรู้ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนแก่นักศึกษา ให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการพยาบาล การเปลี่ยนแปลงของหญิงตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ โดยต้องประเมินความรู้เบื้องต้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งถ้านักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องอ่านหนังสือเพิ่มเติม แล้วทำแบบฝึกหัดให้ผ่านเกณฑ์ตามกำหนด

ขั้นกระบวนการสอน

เป็นการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นหญิงตั้งครรภ์ โดยประสมประสานกระบวนการพยาบาล ทฤษฎีการปรับตัวของรอย และการใช้เหตุการณ์การเรียนการสอนตามทฤษฎีกาเยเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน นักศึกษาจะได้รับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นหญิงตั้งครรภ์ โดยผู้สอนจะเสนอปัญหาเป็นกรณีศึกษาในการสอนและการฝึกสมรรถนะในการให้การศึกษา คือ สมรรถนะประเมินสภาพ การวินิจฉัยความต้องการ การวางแผนให้การศึกษา การปฏิบัติการให้การศึกษา โดยการทดลองสอนในห้องเรียน กระบวนการเรียนการสอนดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 การเสนอปัญหา ผู้สอนจะเสนอปัญหาเป็นกรณีศึกษาในการสอนและการฝึกสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่นหญิงตั้งครรภ์

1.2 การประเมินสภาพ นักศึกษาได้รับเรื่องกรณีศึกษาที่ครอบคลุมหมาย ซึ่งจะมีประเด็นที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และนำมาฝึกประเมินสภาพให้สอดคล้องกับความต้องการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ทัศนคติ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา โดยจะต้องประเมินสภาพให้เหมาะสมกับปัญหาในการปรับตัวแต่ละด้าน โดยรวบรวมข้อมูลจาก

ก. ประวัติหญิงตั้งครรภ์ คือประวัติส่วนตัว ได้แก่ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ประวัติความเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ประวัติความเจ็บป่วยในครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิต สัมพันธภาพในครอบครัว สังคม ความเชื่อในศาสนาและแนวทางการแก้ปัญหา

ข. สภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม คือการประเมินทางชีวภาพ ได้แก่ การวัด อุณหภูมิ ชีพจร หายใจ ความดันโลหิต ชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูง การประเมินร่างกายตามระบบ ได้แก่ ระบบผิวหนัง ระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินอาหาร ระบบประสาท ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ระบบอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก จิตสังคม ได้แก่ อัตมโนทัศน์ สภาวะอารมณ์ การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การประเมินสภาพความรู้สึกตัว กระบวนการคิด แบบแผนการมีปฏิสัมพันธ์ แบบแผนการดำเนินชีวิต การรับรู้และความคาดหวังของหญิงตั้งครรภ์ และครอบครัวต่อการตั้งครรภ์ การคลอด การเป็นมารดา เป็นต้น

ค. การตรวจทางห้องทดลอง และการตรวจพิเศษต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่การตรวจ เลือดหา Hct และ Hb การตรวจปัสสาวะ นาโปรตีน แปรผลผลการตรวจเพื่อประเมินสุขภาพของทารกในครรภ์ เช่น Amniocentesis Sonography เป็นต้น

ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์แล้วนำมาวิเคราะห์ ความต้องการตาม การปรับตัวเพื่อสรุปข้อชี้ว่าหญิงตั้งครรภ์ต้องการการปรับตัวด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้าน บทบาทหน้าที่ หรือด้านการพึ่งพา

1.3 วินิจฉัยความต้องการ เป็นการระบุปัญหาของการพยาบาลโดยการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน ซึ่งหญิงตั้งครรภ์จะมีปัญหาการปรับตัวด้านใดนั้นก็ เป็น ผลมาจากการประเมินและการวิเคราะห์ความต้องการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ และวินิจฉัยวิธีการ ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม

ในขั้นตอนนี้นักศึกษาจะต้องบ่งชี้ปัญหาจากการประเมินหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้ความรู้ เดิมรวมกับความคิดที่เป็นเหตุผล ตามปัญหาตามต้องการตามการปรับตัวของรอย และกำหนดวิธี การให้การศึกษาให้เหมาะสมตามความต้องการการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์

1.4 การวางแผนให้การศึกษา เป็นการวางแผนการให้การศึกษาเพื่อนำไปแก้ปัญหา ความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การให้การศึกษา โดยนำ ผลจากการศึกษากรณีศึกษา ตามขั้นตอนการประเมินสภาพ และการวินิจฉัยความต้องการ นำมา วางแผนการให้การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

1.4.1 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หรือการจัดลำดับข้อวินิจฉัยความ

ต้องการ ตามความรุนแรงที่มีผลต่อการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งถ้าเป็นการสอนรายกลุ่มจะคำนึงถึงความสำคัญของปัญหาตามความต้องการตามการปรับตัวของกลุ่มเป็นอันดับแรก

1.4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนเพื่อพิจารณาว่าเพื่อให้การศึกษาแล้วน่าจะเกิดผลหรือเป้าหมายเป็นอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งนี้ในการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นจะกำหนดเกณฑ์การประเมินผลด้วยเพื่อทราบว่าพฤติกรรมใดของหญิงตั้งครรภ์ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.4.3 กำหนดเนื้อหา เป็นการกำหนดเนื้อหาความรู้ในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อการปรับตัวที่เหมาะสมของหญิงตั้งครรภ์ ทำให้สามารถดูแลตนเองและทารกในครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ

1.5 การทดลองสอนในห้องเรียน เป็นการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาและการประเมินผลการให้การศึกษา โดยใช้กรณีศึกษา โดยการนำแผนการให้การศึกษาในข้อ 1.4 นำมาปฏิบัติการให้การศึกษาเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเพื่อสามารถดูแลตนเองและทารกในครรภ์ได้อย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการศึกษาเพื่อการปรับตัวทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ทัศนคติ ด้านบทบาทหน้าที่ และหรือด้านการพึ่งพา ซึ่งนักศึกษาจะนำประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดมาให้การศึกษาโดยการทดลองสอนในห้องเรียน ซึ่งจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 ถ้านักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

2. การสอนภาคปฏิบัติในคลินิก เป็นการสอนภาคปฏิบัติเพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ในสภาพการณ์จริง โดยผู้สอนจะมอบหมายงานให้ผู้เรียนเพื่อเตรียมการให้การศึกษาหญิงตั้งครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกของนักศึกษา โดยนักศึกษาจะต้องผ่านขั้นตอนการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาทดลองสอนในห้องเรียน โดยผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 แล้วจึงฝึกภาคปฏิบัติในคลินิก โดยนักศึกษาจะต้องศึกษาผู้ป่วยหรือหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับมอบหมายโดย การสำรวจ รวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์เพื่อนำไปวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอยละและวิธีให้การศึกษาจัดทำแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์แล้วนำจัดทำแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์แล้วนำแผนมาปฏิบัติในคลินิก ซึ่งนักศึกษาจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์นักศึกษาจะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริม ครูนิเทศก์และนักศึกษาจะตกลงร่วมกัน ประกอบด้วยการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

1. สอบซ่อม
2. ทำรายงานเพิ่มเติม
3. การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาซ้ำ

ขั้นประเมินผล

เป็นการประเมินผลการเรียนการสอน โดยประเมินผลจากความสามารถในการปฏิบัติ การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ในคลินิก โดยต้องมีคะแนนจากการประเมินผลการปฏิบัติการให้ การศึกษาผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวในแต่ละขั้นตอนได้หลักการจัดเหตุการณ์ การสอนตามหลักทฤษฎีกาเย่ 9 เหตุการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งประกอบด้วย เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. การสร้างความสนใจ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อสิ่งเร้า ซึ่งผู้สอนอาจกระตุ้น โดยใช้สีหน้า ท่าทาง หรือการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง หรือใช้สิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอน ซึ่ง ผู้สอนใช้เทคนิคการสอน และคู่มือแบบฝึกหัดปฏิบัติการสอนประกอบการสอน

2. การแจ้งจุดประสงค์ เมื่อผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอนจะทำให้ผู้เรียน คาดหวังว่าจะได้รับความรู้อะไรในช่วงเวลาที่เรียน ซึ่งสามารถยืนยันได้จากการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียน นอกจากเป็นพื้นฐานสำหรับความคาดหวังแล้วยังมีความสัมพันธ์กับการ จูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นสิ่งที่ควรจะมีในการสอน ซึ่งในการเรียนการสอนจะแจ้งให้ ผู้เรียนทราบในขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน

3. การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการให้ผู้เรียนระลึกถึงสิ่งที่เรียนรู้มาก่อนแล้ว ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใหม่ที่จะเรียน โดยผู้สอนให้ผู้เรียน ไปทบทวนความรู้ และทำแบบ ฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย กระบวนการ พยาบาล การเปลี่ยนแปลงในหญิงตั้งครรภ์ และการดูแลหญิงตั้งครรภ์

4. การเสนอสิ่งเร้า เป็นการเสนอสิ่งเร้าที่จำเป็นแก่ผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้เกิดการ เรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนใหม่ ซึ่งในการเรียนการสอนนี้ใช้คู่มือประกอบการสอนและใช้ การสอนโดยใช้กรณีศึกษา

5. การให้แนวการเรียนรู้ เหตุการณ์การสอนนี้เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ภายในเพื่อทำให้สิ่งเร้ามีความหมายเท่าที่จะเป็นไปได้โดยวิธี การใช้ตัวอย่างซึ่งในที่นี้ใช้กรณีศึกษาประกอบ การเรียนแล้วขยายแนวคิดแต่ละประเด็น โดยใช้ความสัมพันธ์กับสิ่งที่มีอยู่เดิม ซึ่งในการเรียนจะ เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ โดยใช้หลักการปรับตัวตามทฤษฎีของรอย และ กระบวนการพยาบาล ซึ่งผู้เรียนมีความรู้เดิมนำมาผนวกกับวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ 4 ประการ คือ 1) การประเมินสภาพ 2) การ วินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย 3) การวางแผนการให้การศึกษา 4) การปฏิบัติการ ให้การศึกษา

6. การแสดงพฤติกรรมออกมา เป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถการเรียนรู้ ใหม่ซึ่งจะสะสมเป็นความจำระยะยาว ผู้เรียนแสดงให้เห็นสมรรถภาพในการเรียนใหม่ในกระบวนการ การสอนนี้ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทุกขั้นตอนที่ได้รับการเรียนการสอน โดยให้ฝึกทำแผนการ ให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งในการจะทำแผนจะต้องฝึกขั้นตอนประเมินสภาพการวินิจฉัย การวางแผน การกำหนดแนวปฏิบัติการให้การศึกษา และการประเมินผล โดยมอบหมายให้ศึกษา รายกรณีศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาประกอบการสอน แล้วนำแผนไปทดลองสอนในห้องเรียนและ ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิกโดยศึกษาจากสภาพการณ์จริง ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การปฏิบัติซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกิดการเรียนรู้ ซึ่งควรจะสื่อสาร กับผู้เรียนเกี่ยวกับความถูกต้องของการปฏิบัติซึ่งในกระบวนการสอนนี้ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการ ในการทำแผนการให้การศึกษา และการทดลองให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ครูผู้สอนจะคอย ชี้แนะ และให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเมื่อผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง

8. การประเมินพฤติกรรม การปฏิบัตินั้นเป็นการแสดงถึงการเรียนรู้ในสมรรถภาพใหม่ พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกเพียงครั้งเดียว เป็นข้อบ่งชี้เพียงบางเหตุผลของความน่าจะเป็นแต่ สมรรถภาพที่คงที่ และเก็บสะสมไว้จะต้องมีการกระทำซ้ำจึงจะมีการคงที่ ซึ่งในกระบวนการเรียน การสอนนี้ จะใช้การประเมินจากการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

9. ส่งเสริมความจดจำและการถ่ายโยงความรู้ ชนิดของเหตุการณ์ที่จะเพิ่มโอกาสใน การเรียนรู้เพิ่มขึ้นนั้นเมื่อเรียนรู้แล้ว โดยเก็บสิ่งนั้นไว้เป็นเวลานาน และสามารถนำความรู้นั้นมา เรียนรู้และไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ด้วยปัญหาใหม่ ซึ่งในการเรียนการสอนผู้สอนให้ผู้เรียนนำ ความรู้ที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสอนในห้องเรียน มาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษา ในคลินิกซึ่งสามารถเสริมความจดจำและการถ่ายโยงแนวความคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ได้

จึงอาจสรุปได้ว่า ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การ
ศึกษาแก่นึงตั้งครานั้น ได้นำหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์
มาจัดสภาพการเรียนการสอนใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ใช้การจัดเหตุการณ์การ
สอนลำดับ 1, 2 และ 3 ขั้น กระบวนการสอนใช้การจัดเหตุการณ์การสอนลำดับ 4 - 9 ขั้น
ประเมินผล ใช้การจัดเหตุการณ์ลำดับ 8 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u>		
1. กิจกรรมจูงใจ	- เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน	1. ฟังเพลงการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์ หลังได้รับการศึกษาเรื่อง “ แนวคิดวิธีการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ”
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียน	- เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจเป้าหมายการเรียน - บอกวิธีการเรียนและปฏิบัติตามลำดับขั้นของการเรียนตามรูปแบบได้ถูกต้อง	- อธิบายประกอบคู่มือนักศึกษา - ให้ทดลองทำแบบฝึกหัดตามคู่มือดังนี้ 1. แบบประเมินสภาพและวินิจฉัยความต้องการหญิงตั้งครรภ์ 2. แผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
3. ประเมินความรู้เบื้องต้น	- เพื่อตรวจสอบความพร้อมของนักศึกษา โดยต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ก่อนเรียนตามรูปแบบ ดังนี้ . ทฤษฎีการปรับตัวของรอย . กระบวนการพยาบาล . การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์	- ทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่1 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย ตอนที่2 กระบวนการพยาบาล ตอนที่3 การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่1 การสอนภาคทฤษฎี</u> ในห้องเรียน 1. ศึกษาปัญหาเบื้องต้น 2. ประเมินสภาพ 3. วินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย	- ทำความรู้จักกับหญิงตั้งครรภ์ ปัญหาที่เกิดกับหญิงตั้งครรภ์และการดูแลตนเอง - วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัว ของหญิงตั้งครรภ์ 4 ด้าน 1.ชี้ประเด็นความต้องการ ของหญิงตั้งครรภ์แต่ละราย ดังนี้ 1.1 ปัญหาการปรับตัวของ หญิงตั้งครรภ์ 1.2 วิธีการให้การศึกษาที่ เหมาะสม 2.ชี้ประเด็นร่วมที่แสดงถึง ต้องการของหญิงตั้งครรภ์ ดังนี้ 2.1 ปัญหาการปรับตัวของ หญิงตั้งครรภ์ 2.2 วิธีการให้การศึกษาที่ เหมาะสม	- ให้นักศึกษาศึกษาประเด็นปัญหา หญิงตั้งครรภ์และการดูแลตนเองที่ ครูกำหนดขึ้นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ เห็นสภาพทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์ที่ ต้องให้การศึกษา - วิเคราะห์ข้อมูลและลงบันทึกใน แบบการประเมินสภาพของหญิง ตั้งครรภ์เพื่อให้การศึกษา - เขียนการวินิจฉัยลงบันทึกใน แบบการประเมินสภาพของหญิง ตั้งครรภ์เพื่อให้การศึกษา 2 ด้าน คือ 1. ด้านการปรับตัวของรอย 2. ด้านวิธีการให้การศึกษาเฉพาะ กรณี

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
4. วางแผนการให้การ ศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	- เตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา อุปกรณ์ สถานที่ สำหรับ การสอนที่ตรงตามการวินิจฉัย ความต้องการตามการปรับตัว ของรอยและการวินิจฉัยวิธีการ ให้การศึกษา	- เขียนแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
5. ทดลองสอนในห้องเรียน	ฝึกทักษะการสอนตามแผน การสอน	ให้ทดลองสอนกับกลุ่มนักศึกษา ด้วยกันคนละ 10 นาที โดยต้อง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
<u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่2 การสอนภาคปฏิบัติ</u> ในคลินิก		
1. มอบหมายงาน	- เพื่อให้จัดทำตารางศึกษาน้อง ตั้งครรภ์และจัดเตรียมแผน การสอน	- ชี้แจงงาน - ให้นักศึกษาศึกษาน้องตั้งครรภ์ โดยครูนิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา
2. ศึกษาผู้ป่วย	- เพื่อวินิจฉัยการปรับตัวและ วิธีให้การศึกษา	- ให้นักศึกษาศึกษาจากบัตรฝากครรภ์ และจากน้องตั้งครรภ์
3. วางแผนการให้การ ศึกษา	- เตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา อุปกรณ์ สถานที่ สำหรับ การสอนที่ตรงตามการวินิจฉัย ความต้องการตามการปรับตัว ของรอยและการวินิจฉัยวิธีการ ให้การศึกษา	- เขียนแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
4. ฝึกปฏิบัติการให้การ ศึกษา	ให้มีประสบการณ์ด้านการให้ การศึกษา	ให้ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในคลินิก

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นการประเมินผล</u> ประเมินผลการให้การ ศึกษา โดยประเมิน ความสามารถเกี่ยวกับ 1. การประเมินสภาพ 2. การวินิจฉัยปัญหาและ วิธีการให้การการศึกษา 3. การวางแผนการให้การ ศึกษา 4. การปฏิบัติการให้การ ศึกษา	- เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติ การให้การศึกษาก่อน ตั้งครุฑ	- ประเมินผลตามแบบประเมินผล การฝึกปฏิบัติการให้การการศึกษา ก่อนตั้งครุฑ ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้อง ทำกิจกรรมซ่อมเสริม โดยปรึกษา ร่วมกับครุฑเทศก์ <u>กิจกรรมซ่อมเสริม</u> 1. สอบซ่อม 2. ทำรายงานเพิ่มเติม 3. การฝึกปฏิบัติการให้การการศึกษาซ้ำ

แบบฝึกหัดปฏิบัติการสอน

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้

คำชี้แจง

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้ ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

1. ทฤษฎีการปรับตัวของรอย คำถาม 20 ข้อ
 2. กระบวนการพยาบาล คำถาม 15 ข้อ
 3. การเปลี่ยนแปลงระหว่างตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ คำถาม 20 ข้อ
- นักศึกษาจงอ่านคำสั่งให้เข้าใจและปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนให้ถูกต้อง

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
ทฤษฎีการปรับตัวของรอย

แนวคิดการปรับตัวตามหลักการปรับตัวของรอย

การปรับตัวของบุคคลเพื่อดำรงสภาวะสมดุล จะมีพฤติกรรมในการปรับตัว 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย
2. ด้านอัตมโนทัศน์ หมายถึง การปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางจิตใจและความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง
3. ด้านบทบาทหน้าที่ หมายถึง การปรับตัวเพื่อให้คงอยู่ได้ในสังคม เป็นการกระทำของบุคคลตามหน้าที่ที่สังคมคาดหวังสำหรับบทบาทของบุคคลนั้น
4. ด้านการพึ่งพา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นไปอย่างสมดุล สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

- (1) สิ่งเร้าตรงที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดพฤติกรรมการปรับตัวทันทีทันใด คือข้อใด
 - ก. กลัวปวดแผล
 - ข. อาการอ่อนเพลีย
 - ค. อารมณ์หงุดหงิด
 - ง. มีแผลฉีกขาดที่ฝีเย็บ
- (2) ข้อใดเป็นกลไกการควบคุม ตามกระบวนการปรับตัวของบุคคล
 - ก. การร้องไห้
 - ข. การตัดสินใจ
 - ค. ความวิตกกังวล
 - ง. การเต้นของหัวใจ

- (3) เป้าหมายของการมีสุขภาพดีตามแนวคิดของรอย
- ก. ความสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ
 - ข. ความสามารถควบคุมพฤติกรรมและการตอบสนองได้
 - ค. ความสามารถรักษาภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจ
 - ง. ความสามารถปรับตัวได้เมื่อสิ่งเร้าที่มีความรุนแรงปานกลาง
- (4) ระบบการปรับตัวของบุคคล ตามแนวคิดของรอยประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ก. สิ่งนำเข้าและผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ข. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม และผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ค. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม การย้อนกลับ และผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ง. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม การย้อนกลับ ผลลัพธ์ของการปรับตัว และการถ่ายโยง
- (5) ตามแนวคิดพื้นฐานของรอยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของบุคคล ข้อใดถูกต้อง
- ก. บุคคลจะปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีสิ่งเร้าอยู่ในระดับสูง
 - ข. การปรับตัวของบุคคลเป็นกลวิธีกำจัดสิ่งแปลกปลอมของร่างกาย
 - ค. บุคคลจะปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม
 - ง. บุคคลจะปรับตัวเพื่อรักษาภาวะสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคม
- (6) ข้อใดเป็นการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์
- ก. ทำงานบ้านได้
 - ข. วัวเหวขาดคนดูแล
 - ค. เข้าใจถึงสภาพสังคม
 - ง. มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เมื่อตั้งครรภ์
- (7) บุคคลจะสามารถปรับตัวด้านร่างกายได้ดี คือบุคคลประเภทใด
- ก. กินอิ่มนอนหลับ
 - ข. มีความคิดริเริ่มดี
 - ค. มีอุดมการณ์ในอนาคตดี
 - ง. ทำตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสม

(8) ข้อใดแสดงว่า บุคคลมีการปรับตัวด้านการพึ่งพา

- ก. นางอารีเป็นโรคเบาหวาน
- ข. ชายชราที่ไม่มีญาติพี่น้องดูแล
- ค. นายดำขาดรายได้เมื่อตัวเองล้มป่วยลง
- ง. นางปริมารู้สึกว่าตัวเองอ้วนมากขณะตั้งครรภ์

(9) นางลัดดาได้พบเห็นหญิงตั้งครรภ์คนอื่นๆ มักมีเส้นเลือดขอดที่ขาจึงอยากทราบวิธีป้องกันมิให้เกิดเส้นเลือดขอด จากข้อมูลนี้ท่านคิดว่านางลัดดามีปัญหาด้านใด

- ก. ด้านร่างกาย
- ข. ด้านการพึ่งพา
- ค. ด้านอัตมโนทัศน์
- ง. ด้านบทบาทหน้าที่

(10) ข้อต่อไปนี ข้อใดส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของนางพิมได้

- ก. นางพิมเป็นแม่บ้าน
- ข. การส่งลูกไปเรียนต่างประเทศ
- ค. การได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน
- ง. การได้ออกงานสังคมร่วมกับบุคคลอื่น

จงใช้ตัวเลือก ก - ง ตอบคำถามข้อ 11 - 20 โดยพิจารณาว่าผู้ป่วยน่าจะมีปัญหาการปรับตัวด้านใด (ข้อละ 1 คะแนน)

- ก. ด้านร่างกาย
- ข. ด้านการพึ่งพา
- ค. ด้านอัตมโนทัศน์
- ง. ด้านบทบาทหน้าที่

-(11) นางอนงค์ใกล้คลอดไม่มีใครดูแล สามีต้องทำงานหาเงิน
-(12) นางมาลีมีประจำเดือนผิดปกติต้องปรึกษาแพทย์
-(13) นายดำขาดรายได้เนื่องจากนอนป่วยที่โรงพยาบาล
-(14) นางแดงรู้สึกว่ขณะตั้งครรภ์ตนเองรูปร่างไม่น่าดู
-(15) นางพุดราตั้งครรภ์ครั้งนี้ไม่ได้รับความสนใจจากมารดาและสามี
-(16) นางนันทากังวลมากเมื่อปีนี้ไม่ได้รับเลือกเป็นประธานชมรม
-(17) นางแดงแห่งบุตร เสียใจคิดว่าชาติก่อนคงทำบาปไว้มาก
-(18) นางสมศรีมีบวมบริเวณปลายมือปลายเท้า
-(19) นางวันนีต้องให้แม่คอยช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร
-(20) นางจิตราไม่ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น กระบวนการพยาบาล

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล

กระบวนการพยาบาล (Nursing Process) หมายถึงขั้นตอนของการศึกษาข้อมูล เพื่อวินิจฉัยการพยาบาล ที่จะเป็นตัวกำหนดในการวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลและติดตามประเมินผลเพื่อการจัดการพยาบาล ที่ตรงตามปัญหาสุขภาพ ที่แท้จริงของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการทางสุขภาพ

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

- (1) กระบวนการพยาบาลเป็นการนำวิธีการแก้ปัญหา ตามหลักการข้อใด
 - ก. จิตวิทยา
 - ข. วิทยาศาสตร์
 - ค. สังคมศาสตร์
 - ง. มนุษยศาสตร์
- (2) การวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ตรงกับปัญหาที่แท้จริงกับผู้ป่วยจะต้องใช้ข้อมูลใด เป็นตัวนำในการวินิจฉัย
 - ก. สภาพชุมชน
 - ข. ประวัติการเจ็บป่วย
 - ค. สาเหตุของการเจ็บป่วย
 - ง. การตรวจทางห้องทดลอง
- (3) หลักการสำคัญของกระบวนการพยาบาล คืออะไร
 - ก. ผู้บริการเป็นศูนย์กลางของการพยาบาล
 - ข. การวางแผนปฏิบัติการพยาบาลล่วงหน้า
 - ค. การกระทำที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างมีระบบ
 - ง. วิธีการแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยความรู้และการตัดสินใจ

(4) เป้าหมายของการใช้กระบวนการพยาบาล ข้อใดถูกต้องที่สุด

- ก. รักษาผู้ป่วยให้หายอย่างมีประสิทธิภาพ
- ข. พื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ
- ค. ส่งเสริมผู้ป่วยได้ช่วยเหลือตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
- ง. ช่วยเหลือแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) การปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาลที่ถูกต้อง ผู้ป่วยควรได้รับการปฏิบัติอย่างไรจากพยาบาล

- ก. รับประเมินสภาพผู้ป่วยก่อนแล้วจึงปฏิบัติการพยาบาล
- ข. ดำเนินการพยาบาลตามที่แพทย์วินิจฉัยแล้วประเมินผล
- ค. วางแผนการพยาบาล เพื่อนำไปปฏิบัติ และประเมินผล
- ง. วินิจฉัยการพยาบาลให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วจึงให้การพยาบาล

จงใช้ตัวเลือก ก. - ง. ตอบคำถามข้อ 6. - 15. โดยพิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้เป็นขั้นตอนใด
ในกระบวนการพยาบาล (ข้อละ 1 คะแนน)

- ก. การประเมินสภาพ
- ข. การวางแผนการพยาบาล
- ค. การปฏิบัติการพยาบาล
- ง. การประเมินผลการพยาบาล

-(6) การกำหนดกิจกรรมการพยาบาลที่เหมาะสมต่อปัญหาของผู้ป่วย
-(7) ปริมาตรของปอดพบว่านายชายยังลู่จากเตี้ยไม่ได้หลังผ่าตัด 2 วัน
-(8) พบว่าผู้ป่วยบอกประวัติไม่ชัดเจนต้องสอบถามเป็นเวลานาน
-(9) พยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีรับประทานอาหารแก่ผู้สูงอายุ
-(10) นางพลอยตอบคำถามเกี่ยวกับอาการผิดปกติที่ควรรับมาโรงพยาบาลได้ถูกต้อง
3 ใน 5 ข้อ
-(11) จิตตวิเสสการบริหารร่างกายแก่นางตั้งครรภ์
-(12) แพทย์คิดว่าผู้ป่วยรายนี้น่าจะเข็ดตัวลดไข้ก่อนที่จะส่งไปอัลตราซาวด์
-(13) วิไลตอบข้อซักถามของนางใจที่มาสืบหาข้อมูล
-(14) เมื่อหญิงตั้งครรภ์ได้รับการให้การศึกษาแล้วจะต้องปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง
-(15) ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลเนื่องจากไม่มีความรู้ในการเตรียมตัวก่อนผ่าตัด

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
การเปลี่ยนแปลงระหว่างตั้งครรภ์ และการดูแลหญิงตั้งครรภ์

แนวคิด

การตั้งครรภ์ก่อให้เกิดการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกายและจิตใจ
 พยาบาลในฐานะผู้ช่วยเหลือและส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม
 จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ เพื่อที่จะสามารถ
 ดูแลหญิงตั้งครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว
 (ข้อละ 1 คะแนน)

- (1) หญิงตั้งครรภ์ต้องรีบไปโรงพยาบาลทันที เมื่อมีอาการใดเกิดขึ้น
 - ก. น้ำซึ่มออกทางช่องคลอด
 - ข. ปวดท้องคล้ายปวดเดือน
 - ค. อากาการเวียนศีรษะไม่สบาย
 - ง. ตกขาวออกมากทางช่องคลอด
- (2) เกี่ยวกับการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ ข้อใดถูกต้อง
 - ก. ทำงานตามปกติเพื่อให้คล่องตัว
 - ข. สอนล้างช่องคลอดเมื่อพบว่าไม่สะอาด
 - ค. สวมเสื้อยกทรงที่หลวม ๆ เพื่อมิให้เกิดทับเต้านม
 - ง. บริหารร่างกายโดยเพื่อให้การไหลเวียนโลหิตดีขึ้น
- (3) หญิงตั้งครรภ์มักมีเลือดออกตามไรฟันได้ง่ายเพราะสาเหตุใด
 - ก. ขาดวิตามินซี
 - ข. ไม่รักษาความสะอาด
 - ค. ทารกในครรภ์ดึงแคลเซียมจากมารดาไปใช้ในการเจริญเติบโต
 - ง. มีการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนทำให้เหงือกบวมแดงและเลือดออกง่ายขณะแปรงฟัน

(4) นางแดงอายุ 16 ปี ตั้งครรภ์แรกอายุครรภ์ได้ 12 สัปดาห์ ไม่ทราบจะปฏิบัติตนอย่างไร จากข้อมูลท่านคิดว่านางแดงควรจะมาฝากครรภ์เมื่อใด

- ก. มาฝากครรภ์ได้เลย
 - ข. ควรมาฝากครรภ์เมื่อใกล้คลอด
 - ค. ควรมาฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ได้ 20 สัปดาห์
 - ง. ควรมาฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ได้ 28 สัปดาห์
- (5) ท่านคิดว่านางแดงน่าจะเกิดปัญหาเรื่องใดมากที่สุด
- ก. คลอดก่อนกำหนด
 - ข. ความพร้อมในการเป็นแม่
 - ค. จะคลอดยากเนื่องจากแม่ตัวเล็ก
 - ง. อาการในระหว่างตั้งครรภ์ เช่น คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ

จงพิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 6 - 10

นางแก้วตา อายุ 21 ปี ตั้งครรภ์ครั้งแรก อายุครรภ์ได้ 2 เดือน ได้มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ประวัติการตั้งครรภ์ครั้งนี้ มีเพียงอาการคลื่นไส้แต่ไม่อาเจียน ในตอนเช้า จะสูบบุหรี่วันละ 10 มวน ตื่นมากแ้ววันละประมาณ 6 แก้ว

(6) จากอาการคลื่นไส้แต่ไม่อาเจียนของนางแก้วตา ในฐานะที่เป็นพยาบาลหน่วยฝากครรภ์ จะให้คำแนะนำใดที่เหมาะสมที่สุด

- ก. ควรดื่มเครื่องดื่มอุ่นๆกับปาท่องโก๋
- ข. ควรรับประทานอาหารอ่อนย่อยง่าย
- ค. ควรรับประทานยาแก้คลื่นไส้และพักผ่อนมากๆ
- ง. ควรรับประทานอาหารพวกคาร์โบไฮเดรตเพิ่มขึ้น

(7) นางแก้วตาไม่ควรดื่มกาแฟมาก เพราะเหตุผลใด

- ก. จะทำให้ทารกพิการได้
- ข. ทำให้เกิดภาวะตายคลอด
- ค. ทำให้นางแก้วตาพักผ่อนน้อย
- ง. ทำให้นางแก้วตาคลอดลำบาก

- (8) นางแก้วตาควรงดสูบบุหรี่ด้วย เพราะเหตุใด
- ทำให้ทารกคลอดยาก
 - ทำให้นางแก้วตาเป็นวัณโรค
 - ทำให้นางแก้วตาดูดเชื้อได้ง่าย
 - ทำให้ได้ทารกกับออกซิเจนไม่เพียงพอ
- (9) นางแก้วตาควรเพิ่มสารอาหารธาตุเหล็ก โดยรับประทานอาหารในข้อใด
- ไข่ ถั่ว ผักใบเขียว
 - มะเขือเทศ นม เนย
 - ไข่ นม ปลาตัวเล็ก
 - อาหารทะเล นม เนย
- (10) ในครั้งต่อไป นางแก้วตาควรตรวจปัสสาวะเพื่อหาอะไร
- นิโคตินและคาเฟอีน
 - โปรตีนและกลูโคส
 - กลูโคสและอะซิโตน
 - โปรตีนและนิโคติน
- (11) การปฏิบัติตนอย่างไรของหญิงตั้งครรภ์ทำให้เกิดอาการจุกเสียดท้องมากยิ่งขึ้น
- รับประทานอาหารบ่อยครั้งขึ้น
 - รับประทานข้าวกับน้ำพริกปลาทุ
 - รับประทานข้าวกับแกงมัสมั่นเนื้อ
 - รับประทานอาหารอาหารแล้วเดินเล่น
- (12) นางสาวกมลใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์เพราะเริ่มมีการขับถ่ายไม่ปกติ ในฐานะที่ท่านเป็นพยาบาลท่านจะอธิบายให้นางสมรทราบว่าเป็นผลจากอะไร
- มดลูกที่โตกดทับลำไส้ ทำให้ทำงานน้อยลง
 - ฮอร์โมนเอสโตรเจนทำให้การเคลื่อนไหวของลำไส้ลดลง
 - การตั้งครรภ์ทำให้การเผาผลาญอาหารในร่างกายลดลง
 - การเปลี่ยนแปลงกิจวัตรในการขับถ่ายของหญิงตั้งครรภ์เอง

(13) ถ้านางสินชักถามว่า “ ในระยะใกล้คลอดจะร่วมเพศได้หรือไม่ ” ท่านจะตอบนางสินอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. ไม่ได้ เพราะอาจแท้งได้ง่าย
- ข. ไม่ได้ เพราะอาจติดเชื้อได้ง่าย
- ค. ได้ เพราะ ถือว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่มีพยาธิสภาพใดๆ
- ง. ได้ เพราะ ในระยะใกล้คลอดหญิงตั้งครรภ์มีความต้องการทางเพศสูง

(14) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางผิวหนังข้อใด มิได้เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์

- ก. รอยแตกที่ผิวหนัง
- ข. สีดำบริเวณใบหน้า
- ค. ผิวลำบริเวณหน้าท้อง
- ง. ผิวน้ำนูนแดงเล็กๆ บริเวณ คอและอก

(15) จิตรากังวลว่าหน้าท้องจะลาย จึงซักถามพยาบาล คำอธิบายในข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก. การเปลี่ยนแปลงของสีผิว
- ข. การหย่อนตัวของกล้ามเนื้อ
- ค. การยืดขยายของผิวหนังหน้าท้อง
- ง. ฮอโมนของต่อมหมวกไตที่เพิ่มขึ้น

(16) คำแนะนำการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ที่เหมาะสมสำหรับ นางพิมลที่มีอาชีพรับจ้างทาสีคือข้อใด

- ก. เปลี่ยนอาชีพ
- ข. เปลี่ยนไปทำหน้าที่อื่น
- ค. เวลาทำงานควรใช้ผ้าปิดจมูก
- ง. ลาพักก่อนชั่วคราวขณะตั้งครรภ์

(17) ขณะตั้งครรภ์ นางนิชากลัวว่าหลังคลอดจะอ้วน การปฏิบัติในข้อใดของนางนิชาเหมาะสมที่สุด

- ก. รับประทานอาหารตามปกติเหมือนก่อนตั้งครรภ์
- ข. รับประทานอาหารมากขึ้นแต่เพิ่มการออกกำลังกาย
- ค. รับประทานอาหารมากขึ้นขณะตั้งครรภ์แต่ไปควบคุมหลังคลอด
- ง. รับประทานอาหารมากขึ้นขณะตั้งครรภ์แต่หลีกเลี่ยงอาหารหวาน มัน

(18) ข้อใด ที่ส่งผลต่อความเครียดของหญิงตั้งครรภ์

- ก. ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ข. พื้นฐานทางวัฒนธรรม
- ค. ความพร้อมทางภูมิภาวะ
- ง. การได้รับยอมรับจากครอบครัว

(19) เพื่อสร้างความมั่นใจแก่หญิงตั้งครรภ์ ควรแนะนำว่าอาการในข้อใดเป็นอาการปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะตั้งครรภ์

- ก. มีตกขาวทางช่องคลอดน้อยลง
- ข. อาจมีน้ำนมเหลืองตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์
- ค. การหดตัวของมดลูกเป็นครั้งคราว
- ง. อาจมีปัสสาวะบ่อยมากในระยะไตรมาสที่สอง

(20) จากความเชื่อที่ว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่ควรสวมรองเท้าส้นสูง อาจทำให้ปวดหลังหรือเกิดอันตรายได้ ข้อใดเป็นสาเหตุที่ถูกต้อง

- ก. จากสภาพจุดศูนย์ถ่วงร่างกายเลื่อนมาด้านหลัง
- ข. ขณะตั้งครรภ์หลังจะแอ่นมากตามอายุครรภ์ที่เพิ่มขึ้น
- ค. เพื่อรักษาสภาพของร่างกาย กล้ามเนื้อหลังเลยเกร็งมาก
- ง. เพื่อเป็นการถ่วงน้ำหนักของมดลูกในร่างกายจึงพยายามแอ่นหลัง

เฉลยแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น

ทฤษฎีการปรับตัวรอย

จงเลือกคำถามข้อที่ถูกต้องที่สุด (ข้อละ 1 คะแนน)

1) ง 2) ง 3) ก 4) ง 5) ง 6) ง 7) ก 8) ข 9) ข 10) ง

จงใช้ตัวเลือกข้อ ก.-ง. ตอบคำถามข้อ 11-20 (ข้อละ 1 คะแนน)

11) ข 12) ก 13) ง 14) ค 15) ข 16) ง 17) ค 18) ก 19) ข 20) ก

กระบวนการพยาบาล

จงเลือกคำตอบข้อที่ถูกที่สุด (ข้อละ 1 คะแนน)

1) ข 2) ข 3) ง 4) ง 5) ค

จงใช้ตัวเลือกข้อ ก.-ง. ตอบคำถามข้อ 6-15 (ข้อละ 1 คะแนน)

6) ข 7) ง 8) ก 9) ค 10) ง 11) ค 12) ข 13) ค 14) ข 15) ก

การเปลี่ยนแปลงระหว่างตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์

จงเลือกคำถามข้อที่ถูกต้องที่สุด (ข้อละ 1 คะแนน)

1) ก 2) ง 3) ง 4) ก 5) ข 6) ข 7) ก 8) ค 9) ก 10) ข

11) ก 12) ก 13) ข 14) ข 15) ข 16) ค 17) ง 18) ข 19) ค 20) ง

หน่วยฝึกสมรรถนะ

หน่วยฝึกสมรรถนะ

หน่วยฝึกสมรรถนะ หมายถึง ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการสอนและฝึกแต่ละสมรรถนะที่นักศึกษาควรทราบและหน่วยฝึกสมรรถนะ ประกอบด้วย

1. สมรรถนะ การประเมินสภาพ
2. สมรรถนะ การวินิจฉัย
3. สมรรถนะ การวางแผนการให้การศึกษา
4. สมรรถนะ ปฏิบัติการให้การศึกษา

การทดลองสอนในห้องเรียน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงการประยุกต์ กระบวนการพยาบาล หลักการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ กระบวนการพยาบาล และหลักการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย มาให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วิธีการ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการฝึกสมรรถนะ
2. อธิบายวิธีการใช้แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย และแบบแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
3. มอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษาได้ฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพและการวินิจฉัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม คนละ 3 กรณี
4. ฝึกสมรรถนะการวางแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์เป็นรายกลุ่ม
5. ฝึกสมรรถนะการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยให้นักศึกษาทุกคนทดลองสอนในห้องเรียน

อุปกรณ์

คู่มือปฏิบัติการ

ระยะเวลาในการสอน

ใช้เวลา 4 ชั่วโมง

การประเมินผล

นักศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามแบบการประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริม

ครูจะให้คำปรึกษาร่วมกับนักศึกษา กิจกรรมซ่อมเสริม ได้แก่ สอบซ่อม ทำรายงาน และ/หรือ การทดลองสอนซ้ำ

หน่วยฝึกสมรรถนะ การประเมินสภาพ

กิจกรรม

ครูมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษา ได้ศึกษาประเด็นปัญหาหญิงตั้งครรภ์และการดูแลตนเองที่ครูกำหนดขึ้นเป็นตัวอย่าง ซึ่งนักศึกษาต้องเรียนรู้ และนำมาฝึกประเมินสภาพ การวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้คือ

1. การปรับตัวด้านร่างกาย

นักศึกษาจะต้องประเมินสภาพการปรับตัวเพื่อความสะดวกด้านร่างกาย สภาพหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ประวัติการเจ็บป่วยและภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ กิจกรรมประจำวันของหญิงตั้งครรภ์ การพักผ่อน การรับประทานอาหาร เป็นต้น จากข้อมูลนี้ศึกษานำไปประเมินสภาพ วิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์

นักศึกษาจะต้องประเมินความเชื่อหรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง สัมภาษณ์ข้อมูล และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อหรือความรู้สึกของหญิงตั้งครรภ์ ภูมิหลังต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อหญิงตั้งครรภ์ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ การศึกษา จากข้อมูลนี้ศึกษานำไปวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

นักศึกษาจะต้องประเมินความสามารถในการแสดงบทบาทของตนเองได้เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคม สัมภาษณ์ข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพ พฤติกรรมที่แสดงออกตามบทบาทหน้าที่ ความรู้สึกของตนต่อบทบาทหน้าที่นำมาวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา

นักศึกษาจะต้องประเมินการปรับตัวเพื่อความมั่นคงของสังคมเกี่ยวกับความรู้สึก ความผูกพัน สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ และบุคคลที่มีความหมายต่อชีวิต ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อนำมาวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

หน่วยฝึกสมรรถนะ

การวินิจฉัย

กิจกรรม

ครูมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษาเพื่อฝึกการวินิจฉัย โดยชี้ประเด็นความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ตามการปรับตัวตามแนวคิดของรอย และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์

การวินิจฉัย

ในการวินิจฉัยจะมีวินิจฉัยตามความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา โดยการวินิจฉัยตามการปรับตัวนี้เป็นการตัดสินความสามารถในการปรับตัว และหาสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม โดยจากการประเมินพฤติกรรมสิ่งเร้าจากข้อมูลที่ประเมินสภาพ ในหน่วยการฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพ เพื่อนำไปวางแผนให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ต่อไป

เมื่อวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ นักศึกษาจะวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ การบันทึกการวินิจฉัยบันทึกตามแบบฟอร์มตามตารางข้างล่างนี้

การวินิจฉัย	ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
การปรับตัวด้านร่างกาย	- ประวัติการเจ็บป่วย และภาวะแทรกซ้อน การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การตรวจทางห้องปฏิบัติการกิจวัตรประจำวันของหญิงตั้งครรภ์
การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์	- ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อหญิงตั้งครรภ์ ความเชื่อ ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง อุปนิสัย ความวิตกกังวลต่างๆ เป็นต้น
การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	- อายุ การศึกษา อาชีพ พฤติกรรมที่แสดงออกตามบทบาทหน้าที่ ความรู้สึกต่อบทบาทที่ตนดำรงอยู่ เป็นต้น

การวินิจฉัย	ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
การปรับตัวด้านการพึ่งพา	- ความรู้สึก ความผูกพัน สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับ เจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพและบุคคลที่มีความหมายต่อ หญิงตั้งครรภ์ เช่น พ่อ แม่ สามี เป็นต้น

การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา

ในการวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา จะต้องคำนึงถึงหญิงตั้งครรภ์ โดยให้สอดคล้องกับ
ปัญหาตามความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ และพิจารณาว่าจะต้องเน้นเนื้อหาในการให้ความรู้
เพื่อความเข้าใจและนำไปปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เช่น วิธีให้การศึกษาแบบ
บรรยาย สาธิต และการอภิปราย เป็นต้น

หน่วยฝึกสมรรถนะ การวางแผนการให้การศึกษา

กิจกรรม

ครูให้นักศึกษาได้ฝึกวางแผนการให้การศึกษา โดยการมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษา ประเมินสภาพและการวินิจฉัย แล้วนำมาวางแผนการให้ศึกษารายกลุ่ม ซึ่งขั้นนี้นักศึกษา จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการวินิจฉัย และกำหนดเนื้อหา และการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลก็จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เช่นกัน

การกำหนดเนื้อหาสาระตามการปรับตัว

การวินิจฉัย	กำหนดเนื้อหา
การปรับตัวด้านร่างกายไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ถูกต้องเพื่อสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ เนื้อหา เรื่องการทรงตัว ที่ถูกต้อง เช่น การเดิน ยืน นั่ง การพักผ่อน การนอนหลับ การแต่งกาย การรักษาความสะอาด ภาวะโภชนาการ เป็นต้น
การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับภาพลักษณ์ของตน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้ปรับตัวได้เหมาะสมและยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น
การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของความเป็นมารดา บทบาทในการทำงาน บทบาทในความเป็นภรรยา เป็นต้น

การวินิจฉัย	กำหนดเนื้อหา
การปรับตัวด้านการฟังที่ไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อมีภาวะผิดปกติเล็กน้อย ๆ และเมื่อมีอาการ ที่ควรมาพบบุคคลากรในทีมสุขภาพและให้ความรู้ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์แก่ สามี พ่อแม่ เป็นต้น

แผนการให้การศึกษาแก่นักหญิงตั้งครรภ์

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการให้การศึกษา	การประเมินผล

หน่วยฝึกสมรรถนะ
การปฏิบัติการให้การศึกษา

กิจกรรม

ครูให้นักศึกษานำแผนการให้การศึกษาที่ฝึกในสมรรถนะในการวางแผนมาทดลองสอนในห้องเรียน โดยสมมติให้เพื่อนนักศึกษาเป็นหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้เวลาในการสอนประมาณ 15 นาที

หน่วยปฏิบัติการ

หน่วยปฏิบัติการ

หน่วยปฏิบัติการ หมายถึง ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับปฏิบัติการสอนภาคปฏิบัติใน
คลินิก

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษามีทักษะปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในคลินิก
2. เพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่าง

ถูกต้องและเหมาะสม

วิธีการ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติการ
2. มอบหมายงานให้นักศึกษา โดยกำหนดการจัดตารางศึกษาน้องตั้งครรภ์และจัด

เตรียมแผนการสอน

3. ให้นักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วย ในที่นี้หมายถึง น้องตั้งครรภ์ โดยจะต้องประเมินสภาพ และการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอยและวิธีให้การศึกษาและนัดน้องตั้งครรภ์มา
รับการศึกษา

4. ให้นักศึกษาวางแผนการให้การศึกษาและนำส่งครูนิเทศก์เพื่อตรวจสอบแล้วนำมา
ปรับปรุงแก้ไข

5. ให้นักศึกษาปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ตามแผนการให้การศึกษาที่
กำหนดไว้

อุปกรณ์

คู่มือปฏิบัติการ

การประเมินผล

นักศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามแบบการประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริม

ครูจะให้คำปรึกษาร่วมกับนักศึกษา กิจกรรมซ่อมเสริม ได้แก่ สอบซ่อม ทำรายงาน และ/หรือ การทดลองสอนซ้ำ

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

: สรุปการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

แบบแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วันที่ศึกษา.....วันที่ให้การศึกษา.....

ชื่อผู้ป่วยที่ศึกษา 1.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

2.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

3.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการ ให้การศึกษา	การประเมินผล

คู่มือการใช้แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

แบบฟอร์มการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ฉบับนี้ ใช้เป็นแนวทางในการประเมินสภาพเพื่อวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์และการวางแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อนำไปให้การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
ชื่อนักศึกษา	- ระบุชื่อนักศึกษาและนามสกุล
ชั้นปีที่	- ระบุชั้นปีที่นักศึกษาที่กำลังศึกษา
หน่วยฝึกปฏิบัติ	- ระบุสถานที่ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
ข้อมูลทั่วไป	
ชื่อ	- ระบุชื่อนามสกุลของหญิงตั้งครรภ์
อายุ	- ระบุอายุของหญิงตั้งครรภ์
ศาสนา	- ระบุศาสนาที่หญิงตั้งครรภ์นับถือ
สถานภาพ	- ระบุระดับการศึกษาที่สำเร็จ
ภูมิลำเนา	- ระบุจังหวัดที่เกิดหรือที่อยู่อาศัยเดิมของหญิงตั้งครรภ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	- ระบุสถานที่อยู่ปัจจุบันและลักษณะ เช่น บ้านเช่า ชุมชนแออัด
ประวัติครอบครัว	- ระบุประวัติสุขภาพของบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางกรรมพันธุ์และโรคติดต่อ เช่น มารดาเป็นวัณโรคกำลังรักษา พี่สาวพิการมาแต่กำเนิด เป็นต้น
ประวัติหญิงตั้งครรภ์	- ระบุประวัติสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ คือโรคประจำตัวและโรคติดต่อ หรือการผ่าตัดที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ เช่น เบาหวาน เอ็ดส์ การผ่าตัดปีกมดลูก เป็นต้น รวมทั้งประวัติการแพ้ยาต่างๆ
ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์	- ระบุประวัติการตั้งครรภ์ครั้งก่อน เช่น จำนวนบุตรแต่ละคน คลอดอายุครรภ์เท่าใด คลอดโดยวิธีปกติ ผ่าตัด หรือ สูติศาสตร์หัตถการ น้ำหนักแรกคลอดเท่าไร หลังคลอดหญิงตั้งครรภ์และทารกปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
ผลการตรวจต่างๆ ผลการตรวจร่างกาย	- ระบุประวัติการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้แก่ - ระยะเวลาก่อนการแต่งงานก่อนการตั้งครรภ์ - ประวัติการมีประจำเดือน เริ่มมีครั้งแรกเมื่ออายุ ความสม่ำเสมอ ระยะเวลา และระยะห่างของการมาแต่ละครั้ง - ประวัติการคุมกำเนิด คุมโดยวิธีใด นานเท่าใด - วันแรกของการมีประจำเดือนครั้งสุดท้าย (L.M.P.) และความรู้สึกเด็กดิ้นครั้งแรก (Quickening) - ประเมินการตรวจต่างๆดังนี้ - ประเมินท่าเดิน ความสูง น้ำหนัก อาการบวม ปากและฟัน ต่อมธัยรอยด์ ความดันโลหิต ตา คอ ปากฟัน เต้านมและหัวนม ปอดและหัวใจ (ระบุเฉพาะข้อมูลที่มีผิดปกติ) - ระบุเฉพาะสิ่งที่ประเมินพบว่าผิดปกติ
การประเมินสภาพ	
1. การปรับตัวด้านร่างกาย	
1.1 ออกซิเจน	- ระบุอัตราและลักษณะการหายใจ ชีพจร ความดันโลหิตและความดันโลหิต
1.2 ภาวะโภชนาการ	- ระบุแบบแผนการได้รับอาหาร นิสัยการรับประทานอาหาร ชนิดของอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน ชนิดอาหารที่ชอบและไม่ชอบ การเพิ่มขึ้นของน้ำหนัก
1.3 การขับถ่าย	- ระบุการขับถ่ายอุจจาระ เช่นแบบแผนการขับถ่าย จำนวนครั้งต่อวัน อาการผิดปกติขณะขับถ่าย การใช้ยาที่เกี่ยวข้องกับการขับถ่าย - ระบุการขับถ่ายปัสสาวะ เช่นแบบแผนการขับถ่าย ลักษณะที่ผิดปกติ เช่น ปัสสาวะลำบาก หรือแสบขัด
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	- ระบุความสามารถเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพักผ่อน และการนอนหลับ และระบุจำนวนชั่วโมงในการพักผ่อนนอนหลับต่อวัน
1.5 การปกป้องร่างกาย	- ระบุการได้รับภูมิคุ้มกัน การแพ้สารต่างๆ
1.6 การรับความรู้สึก	- ระบุความรู้สึกทั่วไป เช่น อุดมภูมิและความเจ็บปวดต่างๆ

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
แบบแผนการให้การศึกษาแก่ หญิงตั้งครรภ์	
วันที่ศึกษา	- ระบุวันที่ศึกษาหญิงตั้งครรภ์และการวางแผนให้การศึกษาแก่ หญิงตั้งครรภ์
วันที่ให้การศึกษา	- ระบุวันที่ดำเนินการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
ชื่อผู้ป่วยที่ศึกษา	- ระบุรายชื่อผู้ป่วยที่ศึกษาทั้งหมด
วัตถุประสงค์	- ระบุวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาเพื่อให้เหมาะสมตาม ความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์
เนื้อหา	- ระบุเนื้อหาในการให้การศึกษาโดยสอดคล้องความต้องการ ตามการของหญิงตั้งครรภ์ที่วินิจฉัยได้
วิธีการให้การศึกษา	- ระบุวิธีการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม
การประเมินผล	- ระบุเกณฑ์ในการประเมินผล และผลที่ได้หลังจากการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์แล้ว ว่าบรรลุผลเพียงใด

**แบบประเมินผล
การปฏิบัติการให้การศึกษา**

แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา

ชื่อนักศึกษา.....วันที่.....

...

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
<u>การนำกระบวนการพยาบาลไปใช้</u>						
1. สำรวจและเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์						
2. ใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์						
3. วินิจฉัยตรงตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา						
4. ตั้งจุดประสงค์ในการให้การศึกษาอย่างชัดเจน						
5. กำหนดเนื้อหาให้การสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
6. วางแผนการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
<u>การวินิจฉัยความต้องการตามหลักการปรับตัวของรอย</u>						
7. วินิจฉัยตรงตามหลักการปรับตัวของรอย						
8. ให้ข้อมูลสนับสนุนในการปรับตัวแต่ละด้าน						
<u>วิธีการให้การศึกษา</u>						
9. ดึงดูดความสนใจ						
10. อธิบายได้ชัดเจน						
11. อธิบายได้ครอบคลุม						
12. การแสดงท่าทางและสีหน้า						
13. การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน						
14. ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการให้การศึกษา						
<u>ผลสัมฤทธิ์ของการให้การศึกษา</u>						
15. การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
รวม						

ผลการประเมินการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ

() ผ่าน

() ไม่ผ่าน ระบุกิจกรรมซ่อมเสริม.....

การใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา

แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้ศึกษานี้ วัดความสามารถในฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่นักศึกษาดังครุฑ รายนะเจียดในการใช้แบบประเมินผล มีดังนี้คือ

ชื่อนักศึกษา - ระบุนักศึกษาและนามสกุล

วันที่ - ระบุนวันที่ประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา

การประเมินผล - ครูนิเทศก์เป็นผู้ประเมิน โดยใส่เครื่องหมายลงในช่องลำดับคะแนนตรงตามความเป็นจริงในแต่ละพฤติกรรม โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

- 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเหมาะสมน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเหมาะสมน้อย
- 3 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง
- 4 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเหมาะสมมาก
- 5 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเหมาะสมมากที่สุด

ผลการประเมิน - ใช้เกณฑ์ตัดสินร้อยละ 80 ความสามารถในการปฏิบัติการให้การศึกษา

ถ้านักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม โดยครูนิเทศก์ตกลงร่วมกับนักศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นการสอบซ่อม การทำรายงาน หรือการฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาซ้ำ

ภาคผนวก

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 1

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางเพลิน อายุ 32 ปี อาชีพทำนา <u>ประวัติครอบครัว</u> ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ <u>ประวัติการเจ็บป่วย</u> ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ <u>ประวัติการมีประจำเดือน</u> ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 4 วัน ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P. = 30 พฤศจิกายน 38 <u>ประวัติการตั้งครรภ์</u> G2P1 ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดที่อนามัย แรกคลอดลูกตัวเล็ก ซักถามพบว่านางเพลินชอบรับประทานอาหารจำพวกน้ำพริกและของหมักดอง แต่เมื่อตั้งครรภ์ก็บำรุงตัวเองและรับประทานอาหารมากขึ้น การปฏิบัติตนเหมือนก่อนตั้งครรภ์ และสุขภาพแข็งแรงดี <u>ผลการตรวจร่างกาย</u> B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal B. W. = 58 Kg ไม่ทราบน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ <u>ผลการตรวจทางห้องทดลอง</u> VDRL - Non Reactive Anti HIV negative Hct = 35 mg % Hb = 12 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative <u>ผลการตรวจครรภ์</u> โดยการคลำ			
1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
1/4 > O	Right	Vertex	Float
การฟัง F.H.S. = 146 ครั้ง / นาที			

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านร่างกาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 2

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 กันยายน 2539

นางริน อายุ 30 ปี อาชีพแม่บ้าน

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 2-3 วัน

คุมกำเนิดด้วยยาเม็ด L.M.P. = 1 มีนาคม 39

ประวัติการตั้งครรภ์ G₂P₁ ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด แรกคลอดน้ำหนัก 2,390 กรัม

แรกคลอดปกติ หลังคลอดไม่มีภาวะแทรกซ้อน

นางรินชอบรับประทานอาหารจำพวกของทอดของมันและรับประทานของหวานทุกมื้อ

หลังอาหาร ดื่มนมวันละ 1 ลิตร

ผลการตรวจร่างกาย Breast ปกติ V/S ได้ค่า T= 37.1 C P = 80 ครั้ง / นาที

R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal

B.W. เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.5 Kg/ 1 เดือน ส่วนสูง = 153 เซนติเมตร

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive Anti HIV negative

Hct = 33 mg % Hb = 11 g/dl Urine Sugar = negative ,Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ โดยการคลำ

1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
2/4 > O	Left	Vertex	Float

การฟัง F.H.S. = 144 ครั้ง / นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านร่างกาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 3

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พฤษภาคม 2539

นางดำ อายุ 30 ปี G₁P₀ อาชีพทำนา

ประวัติครอบครัวและประวัติการเจ็บป่วย ปกติ

ประวัติการมีประจำเดือน มาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 4 วัน

ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P. กลางเดือนพฤศจิกายน 2538

นางดำรับประทานอาหารได้ดี นอนพักผ่อนวันละ 9-10 ชั่วโมง ไม่มีความวิตกกังวลใดๆ

ผลการตรวจร่างกาย น้ำหนักเฉลี่ยเพิ่มขึ้น สัปดาห์ละ 1 กิโลกรัม มีบวมที่ปลายเท้าเล็กน้อย

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative

Hct = 30 mg % Hb = 10 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 2/4 > O ท่า ROA Vertex presentation Head Float

F.H.S. = 146 ครั้ง/นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านร่างกาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 4

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางเดือน อายุ 32 ปี อาชีพรับจ้างก่อสร้าง
ประวัติครอบครัวและประวัติการเจ็บป่วย ปกติ
ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 3 วัน คมกำเนิดโดยใช้ยาฉีด
 L.M.P. = 8 ก.ย. 2538
ประวัติการตั้งครรภ์ G₃P₁ ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดปกติ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆ
 ปัจจุบันอายุ 9 ปี ครรภ์ที่สองมีภาวะตกเลือดและทารกตายในครรภ์เมื่ออายุครรภ์ 8 เดือน
 ครั้งนี้นางเดือนมาตรวจตามนัด กังวลและซักถามถึงการเตรียมตัวคลอด อยากให้แพทย์และ
 พยาบาลดูแลตนมากขึ้นเพื่อไม่ให้เหมือนการตั้งครรภ์ครั้งก่อน
ผลการตรวจร่างกาย Breastปกติ ผลการตรวจ V/S ได้ค่า T= 37 C P = 78 ครั้ง / นาที
 R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
 B.W.เพิ่มขึ้น 0.5 Kg/wk
ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
 Hct = 33 mg % Hb = 11 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative
ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 3/4 > O ท่า ROA Vertex Presentation Head Float
 F.H.S. = 146 ครั้ง/ นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านการพึ่งพา

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 5

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พฤษภาคม 2539

นางภัทรา อายุ 35 ปี G₁P₀ อาชีพรับราชการ แต่งงานมาแล้ว 5 ปี
ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ
ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ
ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ มาครั้งละ 1-2 วัน
 ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P ไม่แน่ใจ ประมาณ ต้นมกราคม 2539
 ผลอัลตราซาวด์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2539 พบอายุครรภ์ 18 สัปดาห์
 นางภัทราและสามีดีใจมากเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์เพราะอยากมีลูกมาก และการตั้งครรภ์
 ครั้งนี้เกิดจากการผสมเทียม เมื่อสงสัยว่าจะมีสิ่งผิดปกติจะรีบมาโรงพยาบาลทันที
ผลการตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T = 37 °C P = 78 ครั้ง / นาที R = 24 ครั้ง / นาที
 B.P. = 110/70 mm.Hg Lung - Normal Heart - Normal
 น้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ = 50 Kg วันนี้น้ำหนัก 56 Kg
ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
 Hct = 32 mg % Hb = 10.5 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = trace
ผลการตรวจครรภ์ พบว่ามดลูกอยู่ระดับสะดือ

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านการพึ่งพา

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 6

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พฤษภาคม 2539

นางวิสา อายุ 32 ปี อาชีพรับราชการ

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 4-5 วัน ไม่ได้คุมกำเนิด

L.M.P ต้นมีนาคม 2539

ประวัติการตั้งครรภ์ G₂P₁ ครรภ์แรกแท้งเมื่อตั้งครรภ์ได้ 2 เดือน หลังแท้งปกติ

วันนี้มาโรงพยาบาลเนื่องจากสังเกตว่ามีเลือดออกมาเล็กน้อยจึงรีบมาตรวจ กังวลมาก
เกรงว่าจะแท้งเหมือนครรภ์ก่อน

ผลการตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T = 37 °C P = 78 ครั้ง / นาที R = 24 ครั้ง / นาที

B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative

Hct = 31 mg % Hb = 10 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ พบว่ามดลูกอยู่ระดับเหนือหัวหน้าเล็กน้อย

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านการพึ่งพา

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 7

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางปุยฝ้าย ขาวดี อายุ 22 ปี อาชีพแม่บ้าน GiPo

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 3-5 วัน

คุมกำเนิดด้วยยาเม็ด L.M.P.= 1 ธันวาคม 2538

ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลว่ากลัวท้องลาย โดยปกติรับรู้ว่าคุณเองเป็นคนรักสวยรักงาม

ผลการตรวจร่างกาย Breast ปกติ วัด V/S ได้ค่า T= 37.2 C P = 80 ครั้ง / นาที
R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
B.W. เพิ่มขึ้น 1 Kg ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
Hct = 36 mg % Hb = 13 g/dl Urine Sugar = trace , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ โดยการคลำ

1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
1/4 > O	Left	Vertex	Float

การฟัง F.H.S.= 142 ครั้ง / นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 8

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 กันยายน 2539

นางชีวัน อายุ 25 ปี G₁P₀ อาชีพรับจ้าง

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 4-5 วัน

คุมกำเนิดโดยใช้ยาเม็ด L.M.P. = 13 ม.ค. 39

ซักถามข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนคลอด พบว่า นางชีวันมีความเชื่อว่าการเตรียมของใช้สำหรับลูกไม่ดีอาจทำให้ลูกตาย

ผลการตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T = 37 °C P = 76 ครั้ง/นาที R = 22 ครั้ง/นาที

B.P. = 120/80 mm.Hg Lung - Normal Heart - Normal

น้ำหนักจะขึ้นเดือนละประมาณ 2 กิโลกรัม

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative

Hct = 35 mg % Hb = 11.8 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = trace

ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 3/4 > O ท่า LOA Vertex Presentation Head Float

F.H.S. = 140 ครั้ง/นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 9

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2539

นางทับทิม อายุ 19 ปี G1P0 อาชีพรับจ้างถ่ายแบบ
ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ
ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ
ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 3 วัน
 คุมกำเนิดโดยใช้ยาเม็ด L.M.P. = 1 ก.ย. 39
 นางทับทิมกังวลมากเกรงว่ารูปร่างไม่สวยหลังคลอด ขณะตั้งครรภ์จึงรับประทานปกติ
 เหมือนก่อนตั้งครรภ์ และจะออกกำลังกายอยู่เสมอ
ผลการตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T = 37 C P = 80 ครั้ง/นาที R = 24 ครั้ง/นาที
 B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
 Hct = 35 mg % Hb = 11.8 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative
ผลการตรวจครรภ์ ยอดมดลูกอยู่ระดับสะดือ

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 10

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางมิตร อายุ 25 ปี อาชีพรับจ้างชั่วคราว

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ

ประวัติการมีประจำเดือน มาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 3 วัน

คุมกำเนิดโดยการใส่ห่วงอนามัย เอาห่วงออกได้ 3 เดือน จึงตั้งครรภ์ครั้งที่ 2

ประวัติการตั้งครรภ์ G₂P₁ ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดปกติ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆ

ปัจจุบันลูกอายุ 5 ปี การตั้งครรภ์ปัจจุบัน L.M.P.= ปลายตุลาคม 2538

มาตรวจครรภ์ครั้งนี้ นางมิตรมีท่าทางวิตกกังวล ไม่ยิ้มแย้ม สอบถามพบว่ามักมีอาการหน้ามืดเป็นลม แต่ก่อนมาตรวจ 1 วันขาดงานเนื่องจากรู้สึกอ่อนเพลีย วันนี้ขาดงานอีกเพื่อมาตรวจรักษา กังวลถ้าอาการไม่ดีขึ้น จะต้องเสียรายได้มาเลี้ยงครอบครัว

ผลการตรวจร่างกาย ปกติ น้ำหนักเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.5 กิโลกรัม/ สัปดาห์ B.P.=110/70 m.m.Hg

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative

Hct = 34 mg % Hb = 11.2 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 2/4 > O ท่า LOA Vertex presentation

F.H.S.= 140 ครั้ง/นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 11

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 กันยายน 2539

นางบัวลา อายุ 30 ปี G₁P₀ อาชีพรับจ้าง
ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ
ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ
ประวัติการมีประจำเดือน มาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 3-5 วัน
 ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P.= 3 ม.ค. 39
 ไก่คลอดนางบัวลากังวลว่าหลังคลอดอาจไม่สามารถให้นมลูกได้นานเพราะต้องไปทำงาน
ผลการตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T= 37 C P = 78 ครั้ง / นาที R = 20 ครั้ง / นาที
 B.P. = 120/80 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
 น้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ 54 Kg ขณะนี้น้ำหนัก 62 Kg
ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
 Hct = 33 mg % Hb = 11 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative
ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 3/4 > O ท่า ROA Vertex presentation Head Float
 F.H.S.= 140 ครั้ง/นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 12

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พฤษภาคม 2539

นางออย อายุ 24 ปี อาชีพ แม่บ้าน G₁P₀

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 2-3 วัน

คุมกำเนิดด้วยยาเม็ด L.M.P. = 1 ตุลาคม 2538

ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลเนื่องจากสามีทำงานรับจ้างก่อสร้างเป็นรายวัน เกิดล้มป่วย ทำให้สูญเสียรายได้ยากไปทำงานแทนสามีก็ทำไม่ได้ คิดมากจนนอนไม่หลับ

ผลการตรวจร่างกาย Breast ปกติ วัด V/S ได้ค่า T = 37.2 °C P = 80 ครั้ง / นาที
R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 mm.Hg Lung - Normal Heart - Normal
B.W. เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1 Kg / 1 เดือน

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative
Hct = 36 mg % Hb = 13 g/dl Urine Sugar = trace , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ โดยการคลำ

1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
3/4 > O	Left	Vertex	Float

การฟัง F.H.S. = 142 ครั้ง / นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

คู่มือปฏิบัติการ

คำนำ

การศึกษาพยาบาลสู่ศตวรรษที่ ๒๑ หรือการนวัตกรรมการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจ การแนะนำ การส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติต่อหญิงตั้งครรภ์ การป้องกันความผิดปกติใน ระยะตั้งครรภ์ และระยะคลอด การทำคลอด การดูแลและการส่งเสริมสุขภาพมารดาและทารกใน ระยะหลังคลอด บทบาทหนึ่งที่สำคัญ คือ การให้การศึกษาก่อนหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้นผู้เรียนต้อง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการให้การศึกษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม คู่มือปฏิบัติการ ฉบับนี้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนหญิงตั้งครรภ์ที่เน้นให้นักศึกษาได้จัดการ ศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของหญิงตั้งครรภ์และแนวการปรับตัวของรอย ในการ ประเมิน วิเคราะห์ และวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ตามแนวคิดการปรับตัวของรอย เพื่อให้หญิง ตั้งครรภ์สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง ซึ่งการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้ การศึกษาก่อนหญิงตั้งครรภ์ ใช้หลักการจัดเหตุการณ์การสอนตามทฤษฎีของกาเย เพื่อส่งเสริมให้ นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะปฏิบัติการอย่างมีขั้นตอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา และวิชาชีพต่อไป

สมพิศ ไยสุน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คู่มือปฏิบัติการ	
วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือปฏิบัติการ.....	228
คำแนะนำการใช้คู่มือปฏิบัติการ.....	229
วัตถุประสงค์การเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล	
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	230
ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล	
เพื่อให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	231
แบบฝึกหัดทบทวนความรู้.....	238
แบบฝึกหัดปฏิบัติการในห้องเรียน.....	251
แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย.....	260
คู่มือการใช้แบบฟอร์มการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์.....	264
แบบฝึกหัดปฏิบัติการในคลินิก.....	280

วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือปฏิบัติการ

คู่มือปฏิบัติการฉบับนี้ สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
การฝึกทักษะปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ เพื่อให้หญิง
ตั้งครรภ์สามารถปรับตัวและดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม

คำแนะนำในการใช้คู่มือปฏิบัติการ

เมื่อนักศึกษาได้รับคู่มือปฏิบัติการฉบับนี้แล้ว จะต้องปฏิบัติดังนี้

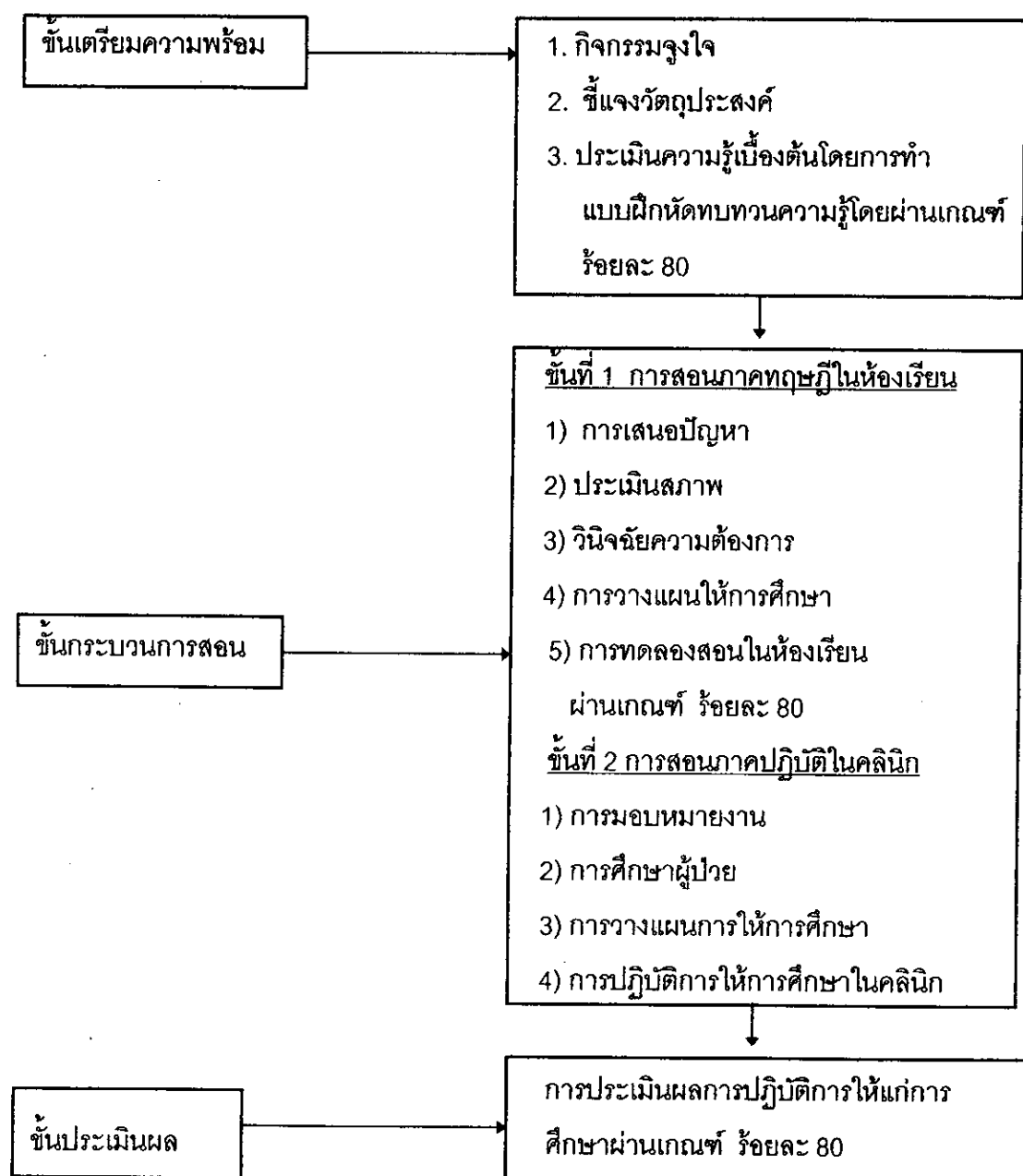
1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
ให้การศึกษาแก่นักเรียน
2. ศึกษาขั้นตอนในการเรียนการสอน
3. ศึกษาดำเนินการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

เพื่อให้นักศึกษาจัดและดำเนินการให้การศึกษาแก่
หญิงตั้งครรภ์ ตามหลักการปรับตัวของบุคคลอย่างเป็นระบบ
ตามทฤษฎีรอย โดยให้กระบวนการพยาบาลในการวินิจฉัย
ปัญหาการปรับตัวและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม

ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เชิงตั้งครรภ์

ขั้นตอนในการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงตั้งครรภ์ เป็น
การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่การเตรียมความพร้อมจนถึงสิ้นสุดการประเมินผล ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u>		
1. กิจกรรมจูงใจ	- เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน	1. ฟังเพลงการสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์หลังได้รับการศึกษาเรื่อง " แนวคิดวิธีการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ "
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียน	- เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจเป้าหมายการเรียน - บอกวิธีการเรียนและปฏิบัติตามลำดับขั้นของการเรียนตามรูปแบบได้ถูกต้อง	- อธิบายประกอบคู่มือนักศึกษา - ให้ทดลองทำแบบฝึกหัดตามคู่มือดังนี้ 1. แบบประเมินสภาพและวินิจฉัยความต้องการหญิงตั้งครรภ์ 2. แผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
3. ประเมินความรู้เบื้องต้น	- เพื่อตรวจสอบความพร้อมของนักศึกษา โดยต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ก่อนเรียนตามรูปแบบ ดังนี้ · ทฤษฎีการปรับตัวของรอย · กระบวนการพยาบาล · การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์	- ทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่1 ทฤษฎีการปรับตัวของรอย ตอนที่2 กระบวนการพยาบาล ตอนที่3 การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่1 การสอนภาคทฤษฎี</u> ในห้องเรียน		
1. ศึกษาปัญหาเบื้องต้น	- ทำความรู้จักกับหนังสือตั้งครรภ์ ปัญหาที่เกิดกับหนังสือตั้งครรภ์ และการดูแลตนเอง	- ให้นักศึกษาศึกษาประเด็นปัญหา หนังสือตั้งครรภ์และการดูแลตนเองที่ ครูกำหนดขึ้นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ เห็นสภาพทั่วไปของหนังสือตั้งครรภ์ที่ ต้องให้การศึกษา
2. ประเมินสภาพ	- วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของหนังสือตั้งครรภ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัว ของหนังสือตั้งครรภ์ 4 ด้าน	- วิเคราะห์ข้อมูลและลงบันทึกใน แบบการประเมินสภาพของหนังสือ ตั้งครรภ์เพื่อการศึกษา
3. วินิจฉัยความต้องการ ตามการปรับตัวของรอย	1.ชี้ประเด็นความต้องการ ของหนังสือตั้งครรภ์แต่ละราย ดังนี้ 1.1 ปัญหาการปรับตัวของ หนังสือตั้งครรภ์ 1.2 วิธีการให้การศึกษาที่ เหมาะสม 2.ชี้ประเด็นร่วมที่แสดงถึง ความต้องการของหนังสือตั้งครรภ์ ดังนี้ 2.1 ปัญหาการปรับตัวของ หนังสือตั้งครรภ์ 2.2 วิธีการให้การศึกษาที่ เหมาะสม	- เขียนการวินิจฉัยลงบันทึกใน แบบการประเมินสภาพของหนังสือ ตั้งครรภ์เพื่อการศึกษา 2 ด้าน คือ 1. ด้านการปรับตัวของรอย 2. ด้านวิธีการให้การศึกษาเฉพาะ กรณี

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
4. วางแผนการให้การ ศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์	- เตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา อุปกรณ์ สถานที่ สำหรับ การสอนที่ตรงตามการวินิจฉัย ความต้องการตามการปรับตัว ของรอยและการวินิจฉัยวิธีการ ให้การศึกษา	- เขียนแผนการให้การศึกษาแก่ น้องตั้งครรภ์
5. ทดลองสอนในห้องเรียน <u>ขั้นกระบวนการสอน</u> <u>ขั้นที่ 2 การสอนภาคปฏิบัติ</u> ในคลินิก	ฝึกทักษะการสอนตามแผน การสอน	ให้ทดลองสอนกับกลุ่มนักศึกษา ด้วยกันคนละ 10 นาที โดยต้อง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
1. มอบหมายงาน	- เพื่อให้จัดตารางศึกษาหนังสือ ตั้งครรภ์และจัดเตรียมแผน การสอน	- ชี้แจงงาน - ให้นักศึกษาศึกษาหนังสือตั้งครรภ์ โดยครูนิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา
2. ศึกษาผู้ป่วย	- เพื่อวินิจฉัยการปรับตัวและ วิธีให้การศึกษา	- ให้นักศึกษาศึกษาจากบัตรฝากครรภ์ และจากหนังสือตั้งครรภ์
3. วางแผนการให้การ ศึกษา	- เตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา อุปกรณ์ สถานที่ สำหรับ การสอนที่ตรงตามการวินิจฉัย ความต้องการตามการปรับตัว ของรอยและการวินิจฉัยวิธีการ ให้การศึกษา	- เขียนแผนการให้การศึกษาแก่ น้องตั้งครรภ์
4. ฝึกปฏิบัติการให้การ ศึกษา	ให้มีประสบการณ์ด้านการให้ การศึกษา	ให้ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่ น้องตั้งครรภ์ในคลินิก

กิจกรรม	จุดประสงค์	วิธีการ
<u>ขั้นการประเมินผล</u> ประเมินผลการให้การ ศึกษา โดยประเมิน ความสามารถเกี่ยวกับ 1. การประเมินสภาพ 2. การวินิจฉัยปัญหาและ วิธีการให้การศึกษา 3. การวางแผนการให้การ ศึกษา 4. การปฏิบัติการให้การ ศึกษา	- เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติ การให้การศึกษาก่อนถึง ตั้งครรรค์	- ประเมินผลตามแบบประเมินผล การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาก่อนถึง ตั้งครรรค์ ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้อง ทำกิจกรรมซ่อมเสริม โดยปรึกษา ร่วมกับคณาจารย์ <u>กิจกรรมซ่อมเสริม</u> 1. สอบซ่อม 2. ทำรายงานเพิ่มเติม 3. การฝึกปฏิบัติการให้การศึกษารื้อ

การเตรียมความพร้อม

ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการ
ให้การศึกษาแก่นึงตั้งครรภ์ นักศึกษาควรเตรียมพร้อมด้านเนื้อหาความรู้
เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ทฤษฎีการปรับตัวของรอย และการเปลี่ยนแปลง
ระหว่างตั้งครรภ์และการดูแลหนึ่งตั้งครรภ์

คุณคิดว่าคุณมีความรู้เพียงพอสำหรับนำไปให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์เพียงใด
จงทดสอบความสามารถของคุณโดยการทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
แน่ว่าจริงต้องทำให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 นะจ๊ะ

♥♥♥ ขอให้โชคดี ♥♥♥

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้

คำชี้แจง

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้ ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

1. ทฤษฎีการปรับตัวของรอย คำถาม 20 ข้อ
2. กระบวนการพยาบาล คำถาม 15 ข้อ
3. การเปลี่ยนแปลงระหว่างตั้งครรภ์และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ คำถาม 20 ข้อ

นักศึกษาจงอ่านคำสั่งให้เข้าใจและปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนให้ถูกต้อง

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
ทฤษฎีการปรับตัวของรอย

แนวคิดการปรับตัวตามหลักการปรับตัวของรอย

การปรับตัวของบุคคลเพื่อดำรงสภาวะสมดุล จะมีพฤติกรรมในการปรับตัว 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย
2. ด้านอัตมโนทัศน์ หมายถึง การปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางจิตใจและความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง
3. ด้านบทบาทหน้าที่ หมายถึง การปรับตัวให้คงอยู่ได้ในสังคม เป็นการกระทำของบุคคลตามหน้าที่ที่สังคมคาดหวังสำหรับบทบาทของบุคคลนั้น
4. ด้านการพึ่งพา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นไปอย่างสมดุล สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

- (1) สิ่งเร้าตรงที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดพฤติกรรมการปรับตัวทันทีทันใด คือข้อใด
 - ก. กลัวปวดแผล
 - ข. อาการอ่อนเพลีย
 - ค. อารมณ์หงุดหงิด
 - ง. มีแผลฉีกขาดที่ผิวหนัง
- (2) ข้อใดเป็นกลไกการควบคุม ตามกระบวนการปรับตัวของบุคคล
 - ก. การร้องไห้
 - ข. การตัดสินใจ
 - ค. ความวิตกกังวล
 - ง. การเต้นของหัวใจ

- (3) เป้าหมายของการมีสุขภาพดีตามแนวคิดของรอย
- ก. ความสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ
 - ข. ความสามารถควบคุมพฤติกรรมและการตอบสนองได้
 - ค. ความสามารถรักษาภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจ
 - ง. ความสามารถปรับตัวได้เมื่อสิ่งเร้าที่มีความรุนแรงปานกลาง
- (4) ระบบการปรับตัวของบุคคล ตามแนวคิดของรอยประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ก. สิ่งนำเข้าและผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ข. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม และผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ค. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม การย้อนกลับ และผลลัพธ์ของการปรับตัว
 - ง. สิ่งนำเข้า กระบวนการควบคุม การย้อนกลับ ผลลัพธ์ของการปรับตัว และการถ่ายโยง
- (5) ตามแนวคิดพื้นฐานของรอยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของบุคคล ข้อใดถูกต้อง
- ก. บุคคลจะปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีสิ่งเร้าอยู่ในระดับสูง
 - ข. การปรับตัวของบุคคลเป็นกลวิธีกำจัดสิ่งแปลกปลอมของร่างกาย
 - ค. บุคคลจะปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม
 - ง. บุคคลจะปรับตัวเพื่อรักษาภาวะสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคม
- (6) ข้อใดเป็นการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์
- ก. ทำงานบ้านได้
 - ข. วัวเหวขาดคนดูแล
 - ค. เข้าใจถึงสภาพสังคม
 - ง. มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เมื่อตั้งครรภ์
- (7) บุคคลจะสามารถปรับตัวด้านร่างกายได้ดี คือบุคคลประเภทใด
- ก. กินอิ่มนอนหลับ
 - ข. มีความคิดริเริ่มดี
 - ค. มีอุดมการณ์ในอนาคตดี
 - ง. ทำตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสม

(8) ข้อใดแสดงว่า บุคคลมีการปรับตัวด้านการพึ่งพา

- ก. นางอารีเป็นโรคเบาหวาน
- ข. ชายชราที่ไม่มีญาติพี่น้องดูแล
- ค. นายดำขาดรายได้เมื่อตัวเองล้มป่วยลง
- ง. นางปริมรู้สึกว่าการช่วยเหลือตัวเองช่นมากขณะตั้งครรภ์

(9) นางลัดดาได้พบเห็นหญิงตั้งครรภ์คนอื่นๆ มักมีเส้นเลือดขอดที่ขาจึงอยากทราบวิธีป้องกันมิให้เกิดเส้นเลือดขอด จากข้อมูลนี้ท่านคิดว่านางลัดดามีปัญหาด้านใด

- ก. ด้านร่างกาย
- ข. ด้านการพึ่งพา
- ค. ด้านทัศนคติ
- ง. ด้านบทบาทหน้าที่

(10) ข้อต่อไปนี้เป็นข้อใดส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของนางพิมได้

- ก. นางพิมเป็นแม่บ้าน
- ข. การส่งลูกไปเรียนต่างประเทศ
- ค. การได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน
- ง. การได้ออกงานสังคมร่วมกับบุคคลอื่น

จงใช้ตัวเลือก ก - ง ตอบคำถามข้อ 11 - 20 โดยพิจารณาว่าผู้ป่วยน่าจะมีปัญหาการปรับตัวด้านใด (ข้อละ 1 คะแนน)

- ก. ด้านร่างกาย
- ข. ด้านการพึ่งพา
- ค. ด้านอัตมโนทัศน์
- ง. ด้านบทบาทหน้าที่

-(11) นางอนงค์ใกล้คลอดไม่มีใครดูแล สามีต้องทำงานหาเงิน
-(12) นางมาลีมีประจำเดือนผิดปกติต้องปรึกษาแพทย์
-(13) นายดำขาดรายได้เนื่องจากนอนป่วยที่โรงพยาบาล
-(14) นางแดงรู้สึกว่ขณะตั้งครรภ์ตนเองรูปร่างไม่น่าดู
-(15) นางพุทธาตั้งครรภ์ครั้งนี้ไม่ได้รับความสนใจจากมารดาและสามี
-(16) นางนันทากังวลมากเมื่อปีนี้ไม่ได้รับเลือกเป็นประธานชมรม
-(17) นางแดงแท้งบุตร เสียใจคิดว่าชาติก่อนคงทำบาปไว้มาก
-(18) นางสมศรีมีบวมบริเวณปลายมือปลายเท้า
-(19) นางวันนีต้องให้แม่คอยช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร
-(20) นางจิตรามีภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น กระบวนการพยาบาล

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล

กระบวนการพยาบาล (Nursing Process) หมายถึงขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลเพื่อวินิจฉัยการพยาบาล ที่จะเป็นตัวกำหนดในการวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลและติดตามประเมินผลเพื่อการจัดการพยาบาล ที่ตรงตามปัญหาสุขภาพที่แท้จริงของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการทางสุขภาพ

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว (ข้อละ 1 คะแนน)

(1) กระบวนการพยาบาลเป็นการนำวิธีการแก้ปัญหา ตามหลักการข้อใด

- ก. จิตวิทยา
- ข. วิทยาศาสตร์
- ค. สังคมศาสตร์
- ง. มนุษยศาสตร์

(2) การวินิจฉัยทางการพยาบาลที่ตรงกับปัญหาที่แท้จริงกับผู้ป่วยจะต้องใช้ข้อมูลใด เป็นตัวนำในการวินิจฉัย

- ก. สภาพชุมชน
- ข. ประวัติการเจ็บป่วย
- ค. สาเหตุของการเจ็บป่วย
- ง. การตรวจทางห้องทดลอง

(3) หลักการสำคัญของกระบวนการพยาบาล คืออะไร

- ก. ผู้บริการเป็นศูนย์กลางของการพยาบาล
- ข. การวางแผนปฏิบัติการพยาบาลล่วงหน้า
- ค. การกระทำที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างมีระบบ
- ง. วิธีการแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยความรู้และการตัดสินใจ

(4) เป้าหมายของการใช้กระบวนการพยาบาล ข้อใดถูกต้องที่สุด

- ก. รักษาผู้ป่วยให้หายอย่างมีประสิทธิภาพ
- ข. พื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ
- ค. ส่งเสริมผู้ป่วยได้ช่วยเหลือตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
- ง. ช่วยเหลือแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) การปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาลที่ถูกต้อง ผู้ป่วยควรได้รับการปฏิบัติอย่างไรจากพยาบาล

- ก. รับประเมินสภาพผู้ป่วยก่อนแล้วจึงปฏิบัติการพยาบาล
- ข. ดำเนินการพยาบาลตามที่แพทย์วินิจฉัยแล้วประเมินผล
- ค. วางแผนการพยาบาล เพื่อนำไปปฏิบัติ และประเมินผล
- ง. วินิจฉัยการพยาบาลให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วจึงให้การพยาบาล

จงใช้ตัวเลือก ก. - ง. ตอบคำถามข้อ 6. - 15. โดยพิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้เป็นขั้นตอนใด
ในกระบวนการพยาบาล (ข้อละ 1 คะแนน)

- ก. การประเมินสภาพ
- ข. การวางแผนการพยาบาล
- ค. การปฏิบัติการพยาบาล
- ง. การประเมินผลการพยาบาล

-(6) การกำหนดกิจกรรมการพยาบาลที่เหมาะสมต่อปัญหาของผู้ป่วย
-(7) ปริมตรวจพบพบว่านายชายยังลุกจากเตียงไม่ได้หลังผ่าตัด 2 วัน
-(8) พบว่าผู้ป่วยบอกประวัติไม่ชัดเจนต้องสอบถามเป็นเวลานาน
-(9) พยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีรับประทานอาหารแก่ผู้สูงอายุ
-(10) นางพลอยตอบคำถามเกี่ยวกับอาการผิดปกติที่ควรรับมาโรงพยาบาลได้ถูกต้อง
3 ใน 5 ข้อ
-(11) จิตติมาสารจัดการบริหารร่างกายแก่นางตั้งครรภ์
-(12) เพ็ญคิดว่าผู้ป่วยรายนี้น่าจะเช็ดตัวลดไข้ก่อนที่จะส่งไปอัลตราซาวด์
-(13) วิไลตอบข้อซักถามของนางใจที่มาสืบหาอนามัย
-(14) เมื่อนางตั้งครรภ์ได้รับการให้การศึกษาแล้วจะต้องปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง
-(15) ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลเนื่องจากไม่มีความรู้ในการเตรียมตัวก่อนผ่าตัด

แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น
การเปลี่ยนแปลงระหว่างตั้งครรภ์ และการดูแลหญิงตั้งครรภ์

แนวคิด

การตั้งครรภ์ก่อให้เกิดการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกายและจิตใจ
 พยาบาลในฐานะผู้ช่วยเหลือและส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม
 จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ เพื่อที่จะสามารถ
 ดูแลหญิงตั้งครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จงตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกกากบาท (x) คำตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว
 (ข้อละ 1 คะแนน)

- (1) หญิงตั้งครรภ์ต้องรีบไปโรงพยาบาลทันที เมื่อมีอาการใดเกิดขึ้น
 - ก. น้ำขี้มออกทางช่องคลอด
 - ข. ปวดท้องคล้ายปวดเดือน
 - ค. อាកการเวียนศีรษะไม่สบาย
 - ง. ตกขาวออกมากทางช่องคลอด
- (2) เกี่ยวกับการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ ข้อใดถูกต้อง
 - ก. ทำงานตามปกติเพื่อให้คลอดง่าย
 - ข. สวมล้างช่องคลอดเมื่อพบว่าไม่สะอาด
 - ค. สวมเสื้อยกทรงที่หลวม ๆ เพื่อมิให้กดทับเต้านม
 - ง. บริหารร่างกายโดยเพื่อให้การไหลเวียนโลหิตดีขึ้น
- (3) หญิงตั้งครรภ์มักมีเลือดออกตามไรฟันได้ง่ายเพราะสาเหตุใด
 - ก. ขาดวิตามินซี
 - ข. ไม่รักษาความสะอาด
 - ค. ทารกในครรภ์ดึงแคลเซียมจากมารดาไปใช้ในการเจริญเติบโต
 - ง. มีการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนทำให้เหงือกบวมแดงและเลือดออกง่ายขณะแปรงฟัน

(4) นางแดงอายุ 16 ปี ตั้งครรภ์แรกอายุครรภ์ได้ 12 สัปดาห์ ไม่ทราบจะปฏิบัติตนอย่างไร จากข้อมูลท่านคิดว่านางแดงควรจะมาฝากครรภ์เมื่อใด

- ก. มาฝากครรภ์ได้เลย
 - ข. ควรมาฝากครรภ์เมื่อใกล้คลอด
 - ค. ควรมาฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ได้ 20 สัปดาห์
 - ง. ควรมาฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ได้ 28 สัปดาห์
- (5) ท่านคิดว่านางแดงน่าจะเกิดปัญหาเรื่องใดมากที่สุด
- ก. คลอดก่อนกำหนด
 - ข. ความพร้อมในการเป็นแม่
 - ค. จะคลอดยากเนื่องจากแม่ตัวเล็ก
 - ง. อาการในระหว่างตั้งครรภ์ เช่น คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ

จงพิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 6 - 10

นางแก้วตา อายุ 21 ปี ตั้งครรภ์ครั้งแรก อายุครรภ์ได้ 2 เดือน ได้มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ประวัติการตั้งครรภ์ครั้งนี้ มีเพียงอาการคลื่นไส้แต่ไม่อาเจียน ในตอนเช้า จะสูบบุหรี่วันละ 10 มวน ตื่นมาแพ้ววันละประมาณ 6 แก้ว

(6) จากอาการคลื่นไส้แต่ไม่อาเจียนของนางแก้วตา ในฐานะที่เป็นพยาบาลหน่วยฝากครรภ์ จะให้คำแนะนำใดที่เหมาะสมที่สุด

- ก. ควรดื่มเครื่องดื่มอุ่นๆกับปาท่องโก๋
 - ข. ควรรับประทานอาหารอ่อนย่อยง่าย
 - ค. ควรรับประทานยาแก้คลื่นไส้และพักผ่อนมากๆ
 - ง. ควรรับประทานอาหารพวกคาร์โบไฮเดรตเพิ่มขึ้น
- (7) นางแก้วตาไม่ควรดื่มกาแฟมาก เพราะเหตุผลใด
- ก. จะทำให้ทารกพิการได้
 - ข. ทำให้เกิดภาวะตายคลอด
 - ค. ทำให้นางแก้วตาพักผ่อนน้อย
 - ง. ทำให้นางแก้วตาคลอดลำบาก

- (8) นางแก้วตาควรงดสูบบุหรี่ด้วย เพราะเหตุใด
- ก. ทำให้ทารกคลอดยาก
 - ข. ทำให้นางแก้วตาเป็นวัณโรค
 - ค. ทำให้นางแก้วตาติดเชื้อได้ง่าย
 - ง. ทำให้ได้ทารกที่ออกซิเจนไม่เพียงพอ
- (9) นางแก้วตาควรเพิ่มสารอาหารธาตุเหล็ก โดยรับประทานอาหารในข้อใด
- ก. ไข่ ถั่ว ผักใบเขียว
 - ข. มะเขือเทศ นม เนย
 - ค. ไข่ นม ปลาตัวเล็ก
 - ง. อาหารทะเล นม เนย
- (10) ในครั้งต่อไป นางแก้วตาควรตรวจปัสสาวะเพื่อหาอะไร
- ก. นิโคตินและคาเฟอีน
 - ข. โปรตีนและกลูโคส
 - ค. กลูโคสและอะซิโตน
 - ง. โปรตีนและนิโคติน
- (11) การปฏิบัติตนอย่างไรของหญิงตั้งครรภ์ที่ทำให้เกิดอาการจุกเสียดท้องมากยิ่งขึ้น
- ก. รับประทานอาหารบ่อยครั้งขึ้น
 - ข. รับประทานข้าวกับน้ำพริกปลาทุ
 - ค. รับประทานข้าวกับแกงมัสมั่นเนื้อ
 - ง. รับประทานอาหารอาหารแล้วเดินเล่น
- (12) นางสาวกมลใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์เพราะเริ่มมีการขับถ่ายไม่ปกติ ในฐานะที่ท่านเป็นพยาบาลท่านจะอธิบายให้นางสมรทราบว่าเป็นผลจากอะไร
- ก. มดลูกที่โตกดทับลำไส้ ทำให้ทำงานน้อยลง
 - ข. ฮอร์โมนเอสโตรเจนทำให้การเคลื่อนไหวของลำไส้ลดลง
 - ค. การตั้งครรภ์ทำให้การเผาผลาญอาหารในร่างกายลดลง
 - ง. การเปลี่ยนแปลงกิจวัตรในการขับถ่ายของหญิงตั้งครรภ์เอง

(13) ถ้านางสินชักถามว่า “ ในระยะใกล้คลอดจะร่วมเพศได้หรือไม่ ” ท่านจะตอบนางสินอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. ไม่ได้ เพราะอาจแท้งได้ง่าย
- ข. ไม่ได้ เพราะอาจติดเชื้อได้ง่าย
- ค. ได้ เพราะ ถือว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่มีพยาธิสภาพใดๆ
- ง. ได้ เพราะ ในระยะใกล้คลอดหญิงตั้งครรภ์มีความต้องการทางเพศสูง

(14) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางผิวหนังข้อใด มิได้เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์

- ก. รอยแตกที่ผิวหนัง
- ข. สีดำบริเวณใบหน้า
- ค. ผิวคล้ำบริเวณหน้าท้อง
- ง. ผิวหนังนูนแดงเล็กๆ บริเวณ คอและอก

(15) จิตรากังวลว่าหน้าท้องจะลาย จึงชักถามพยาบาล คำอธิบายในข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก. การเปลี่ยนแปลงของสีผิว
- ข. การหย่อนตัวของกล้ามเนื้อ
- ค. การยืดขยายของผิวหนังหน้าท้อง
- ง. ฮอร์โมนของต่อมหมวกไตที่เพิ่มขึ้น

(16) คำแนะนำการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ที่เหมาะสมสำหรับ นางพิมลที่มีอาชีพรับจ้างทาสีคือข้อใด

- ก. เปลี่ยนอาชีพ
- ข. เปลี่ยนไปทำหน้าที่อื่น
- ค. เวลาทำงานควรใช้ผ้าปิดจมูก
- ง. ลาพักผ่อนชั่วคราวขณะตั้งครรภ์

(17) ขณะตั้งครรภ์ นางนิซากลัวว่าหลังคลอดจะอ้วน การปฏิบัติในข้อใดของนางนิซาเหมาะสมที่สุด

- ก. รับประทานอาหารตามปกติเหมือนก่อนตั้งครรภ์
- ข. รับประทานอาหารมากขึ้นแต่เพิ่มการออกกำลังกาย
- ค. รับประทานอาหารมากขึ้นขณะตั้งครรภ์แต่ไปควบคุมหลังคลอด
- ง. รับประทานอาหารมากขึ้นขณะตั้งครรภ์แต่หลีกเลี่ยงอาหารหวาน มัน

(18) ข้อใด ที่ส่งผลต่อความเครียดของของหญิงตั้งครรภ์

- ก. ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ข. พื้นฐานทางวัฒนธรรม
- ค. ความพร้อมทางวุฒิภาวะ
- ง. การได้รับยอมรับจากครอบครัว

(19) เพื่อสร้างความมั่นใจแก่หญิงตั้งครรภ์ ควรแนะนำว่าอาการในข้อใดเป็นอาการปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะตั้งครรภ์

- ก. มีตกขาวทางช่องคลอดน้อยลง
- ข. อาจมีน้ำนมเหลืองตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์
- ค. การหดรัดตัวของมดลูกเป็นครั้งคราว
- ง. อาจมีปัสสาวะบ่อยมากในระยะไตรมาสที่สอง

(20) จากความเชื่อที่ว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่ควรสวมรองเท้าส้นสูง อาจทำให้ปวดหลังหรือเกิดอันตรายได้ ข้อใดเป็นสาเหตุที่ถูกต้อง

- ก. จากสภาพจุดศูนย์ถ่วงร่างกายเลื่อนมาด้านหลัง
- ข. ขณะตั้งครรภ์หลังจะแอ่นมากตามอายุครรภ์ที่เพิ่มขึ้น
- ค. เพื่อรักษาสุขภาพของร่างกาย กล้ามเนื้อหลังเลยเกร็งมาก
- ง. เพื่อเป็นการถ่วงน้ำหนักของมดลูกร่างกายจึงพยายามแอ่นหลัง

แบบฝึกหัดปฏิบัติการในห้องเรียน

แบบฝึกหัดปฏิบัติการในห้องเรียน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ กระบวนการพยาบาล หลักการปรับตัวตาม ทฤษฎีการปรับตัวของรอย มาให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม
3. เพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในคลินิก

ขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติการในห้องเรียน

1. รับฟังครูชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติการในห้องเรียน
2. รับฟังครูอธิบายวิธีการใช้แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย และแบบแผน การให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
3. รับมอบกรณีศึกษาจากครูและดำเนินการฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพและการ วินิจฉัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม คนละ 3 กรณี
4. ฝึกสมรรถนะการวางแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
5. ฝึกสมรรถนะการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยการทดลองสอนในห้อง เรียน

การประเมินผล

นักศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามแบบการประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริม

ครูจะให้คำปรึกษาร่วมกับนักศึกษา กิจกรรมซ่อมเสริม ได้แก่ สอบซ่อม ทำรายงาน และ/หรือ การทดลองสอนซ้ำ

หน่วยฝึกสมรรถนะ การประเมินสภาพ

กิจกรรม

ครูมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษา ได้ศึกษาประเด็นปัญหาหญิงตั้งครรภ์และการดูแลตนเองที่ครูกำหนดขึ้นเป็นตัวอย่าง ซึ่งนักศึกษาต้องเรียนรู้ และนำมาฝึกประเมินสภาพการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้คือ

1. การปรับตัวด้านร่างกาย

นักศึกษาจะต้องประเมินสภาพการปรับตัวเพื่อความสะดวกด้านร่างกาย สภาพหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ประวัติการเจ็บป่วยและภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ กิจกรรมประจำวันของหญิงตั้งครรภ์ การพักผ่อน การรับประทานอาหาร เป็นต้น จากข้อมูลนี้นักศึกษานำไปประเมินสภาพ วิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

2. การปรับตัวด้านอึดมโนทัศน์

นักศึกษาจะต้องประเมินความเชื่อหรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง สืบหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อหรือความรู้สึกของหญิงตั้งครรภ์ ภูมิหลังต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อหญิงตั้งครรภ์ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ การศึกษา จากข้อมูลนี้นักศึกษานำไปวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

นักศึกษาจะต้องประเมินความสามารถในการแสดงบทบาทของตนเองได้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม สืบหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพ พฤติกรรมที่แสดงออกตามบทบาทหน้าที่ ความรู้สึกของตนต่อบทบาทหน้าที่นำมาวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา

นักศึกษาจะต้องประเมินการปรับตัวเพื่อความมั่นคงของสังคมเกี่ยวกับความรู้สึก ความผูกพัน สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ และบุคคลที่มีความหมายต่อชีวิต ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อนำมาวิเคราะห์และวินิจฉัยต่อไป

หน่วยฝึกสมรรถนะ

การวินิจฉัย

กิจกรรม

ครูอธิบายหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษาเพื่อฝึกการวินิจฉัย โดยชี้ประเด็นความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ตามการปรับตัวตามแนวคิดของรอย และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาที่เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์

การวินิจฉัย

ในการวินิจฉัยจะมีวินิจฉัยตามความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา โดยการวินิจฉัยตามการปรับตัวนี้เป็นการตัดสินความสามารถในการปรับตัว และหาสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม โดยจากการประเมินพฤติกรรมสิ่งเร้าจากข้อมูลประเมินสภาพ ในหน่วยการฝึกสมรรถนะการประเมินสภาพ เพื่อนำไปวางแผนให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ต่อไป

เมื่อวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์ นักศึกษาจะวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ การบันทึกการวินิจฉัยบันทึกตามแบบฟอร์มตามตารางข้างล่างนี้

การวินิจฉัย	ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
การปรับตัวด้านร่างกาย	- ประวัติการเจ็บป่วย และภาวะแทรกซ้อน การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การตรวจทางห้องปฏิบัติการกิจวัตรประจำวันของหญิงตั้งครรภ์
การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์	- ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อหญิงตั้งครรภ์ ความเชื่อ ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง อุปนิสัย ความวิตกกังวลต่างๆ เป็นต้น
การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	- อายุ การศึกษา อาชีพ พฤติกรรมที่แสดงออกตามบทบาทหน้าที่ ความรู้สึกต่อบทบาทที่ตนดำรงอยู่ เป็นต้น

การวินิจฉัย	ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
การปรับตัวด้านการพึ่งพา	- ความรู้สึก ความผูกพัน สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับ เจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพและบุคคลที่มีความหมายต่อ หญิงตั้งครรภ์ เช่น พ่อ แม่ สามี เป็นต้น

การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา

ในการวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา จะต้องคำนึงถึงหญิงตั้งครรภ์ โดยให้สอดคล้องกับ
ปัญหาตามความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ และพิจารณาว่าจะต้องเน้นเนื้อหาในการให้ความรู้
เพื่อความเข้าใจและนำไปปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เช่น วิธีให้การศึกษาแบบ
บรรยาย สาธิต และการอภิปราย เป็นต้น

หน่วยฝึกสมรรถนะ
การวางแผนการให้การศึกษา

กิจกรรม

ครูให้นักศึกษาได้ฝึกวางแผนการให้การศึกษา โดยการมอบหมายกรณีศึกษาให้ฝึกประเมินสภาพและการวินิจฉัย แล้วนำมาวางแผนการให้ศึกษารายกลุ่ม ซึ่งขั้นนี้นักศึกษาจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการวินิจฉัย และกำหนดเนื้อหา และการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลก็จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เช่นกัน

การกำหนดเนื้อหาสาระตามการปรับตัว

การวินิจฉัย	กำหนดเนื้อหา
การปรับตัวด้านร่างกายไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ถูกต้องเพื่อสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ เนื้อหา เรื่องการทรงตัว ที่ถูกต้อง เช่น การเดิน ยืน นั่ง การพักผ่อน การนอนหลับ การแต่งกาย การรักษาความสะอาด ภาวะโภชนาการ เป็นต้น
การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับภาพลักษณ์ของตน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้ปรับตัวได้เหมาะสมและยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น
การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของความเป็นมารดา บทบาทในการทำงาน บทบาทในความเป็นภรรยา เป็นต้น

การวินิจฉัย	กำหนดเนื้อหา
การปรับตัวด้านการพึ่งพาไม่เหมาะสม	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อมีภาวะผิดปกติเล็ก ๆ น้อย ๆ และเมื่อมีอาการ ที่ควรมาพบบุคลากรในทีมสุขภาพและให้ความรู้ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์แก่ สามี พ่อแม่ เป็นต้น

แผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการให้การศึกษา	การประเมินผล

หน่วยฝึกสมรรถนะ การปฏิบัติการให้การศึกษา

กิจกรรม

1. นักศึกษานำแผนการให้การศึกษาที่ฝึกในสมรรถนะในการวางแผนมาทดลองสอนในห้องเรียน โดยจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติการให้การศึกษาในขั้นนี้ ร้อยละ 80
2. นักศึกษาผ่านเกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติการให้การศึกษาจากการทดลองสอนในห้องเรียน แล้วดำเนินการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ตามสภาพจริงในคลินิก โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 รับมอบหมายการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
 - 2.2 ศึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับมอบหมาย โดยการประเมินสภาพและการวินิจฉัย
 - 2.3 ไปจัดทำแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์
 - 2.4 นำแผนมาฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษา

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

- 1.1 ออกซิเจน () ปกติ ระบุ V/S.....
 () ไม่ปกติ ระบุ.....
 1.2 ภาวะโภชนาการ () ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
 () ไม่ปกติ ระบุ.....
 1.3 การขับถ่าย () ปกติ
 () ไม่ปกติ ระบุ.....
 1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน () ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
 () ไม่ปกติ ระบุ.....
 1.5 การปกป้องร่างกาย () ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
 () ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

: สรุปการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรชย :

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

คู่มือการใช้แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

แบบฟอร์มการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ฉบับนี้ ใช้เป็นแนวทางในการประเมินสภาพเพื่อวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์และการวางแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ เพื่อนำไปให้การให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
ชื่อนักศึกษา	- ระบุชื่อนักศึกษาและนามสกุล
ชั้นปีที่	- ระบุชั้นปีที่นักศึกษาที่กำลังศึกษา
หน่วยฝึกปฏิบัติ	- ระบุสถานที่ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
ข้อมูลทั่วไป	
ชื่อ	- ระบุชื่อนามสกุลของหญิงตั้งครรภ์
อายุ	- ระบุอายุของหญิงตั้งครรภ์
ศาสนา	- ระบุศาสนาที่หญิงตั้งครรภ์นับถือ
สถานภาพ	- ระบุระดับการศึกษาที่สำเร็จ
ภูมิลำเนา	- ระบุจังหวัดที่เกิดหรือที่อยู่อาศัยเดิมของหญิงตั้งครรภ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	- ระบุสถานที่อยู่ปัจจุบันและลักษณะ เช่น บ้านเช่า ชุมชนแออัด
ประวัติครอบครัว	- ระบุประวัติสุขภาพของบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางกรรมพันธุ์และโรคติดต่อ เช่น มารดาเป็นวัณโรคกำลังรักษา พี่สาวพิการมาแต่กำเนิด เป็นต้น
ประวัติหญิงตั้งครรภ์	- ระบุประวัติสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ คือโรคประจำตัวและโรคติดต่อ หรือการผ่าตัดที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ เช่น เบาหวาน เอ็ดส์ การผ่าตัดปีกมดลูก เป็นต้น รวมทั้งประวัติการแพ้ยาต่างๆ
ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์	- ระบุประวัติการตั้งครรภ์ครั้งก่อน เช่น จำนวนบุตรแต่ละคน คลอดอายุครรภ์เท่าใด คลอดโดยวิธีปกติ ผ่าตัด หรือ สูติศาสตร์หัตถการ น้ำหนักแรกคลอดเท่าไร หลังคลอดหญิงตั้งครรภ์และทารกปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
ผลการตรวจต่างๆ ผลการตรวจร่างกาย	- ระบุประวัติการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ได้แก่ - ระยะเวลาก่อนการแต่งงานก่อนการตั้งครรภ์ - ประวัติการมีประจำเดือน เริ่มมีครั้งแรกเมื่ออายุ ความสม่ำเสมอ ระยะเวลา และระยะห่างของการมาแต่ละครั้ง - ประวัติการคุมกำเนิด คุมโดยวิธีใด นานเท่าใด - วันแรกของการมีประจำเดือนครั้งสุดท้าย (L.M.P.) และความรู้สึกเด็กดิ้นครั้งแรก (Quickening) ประเมินการตรวจต่างๆดังนี้ - ประเมินท่าเดิน ความสูง น้ำหนัก อารมณ์ ปากและฟัน ต่อมธัยรอยด์ ความดันโลหิต ตา คอ ปากฟัน เต้านมและหัวนม ปอดและหัวใจ (ระบุเฉพาะข้อมูลที่ผิดปกติ) ระบุเฉพาะสิ่งที่ประเมินพบว่าผิดปกติ
การประเมินสภาพ	
1. การปรับตัวด้านร่างกาย	
1.1 ออกซิเจน	- ระบุอัตราและลักษณะการหายใจ ชีพจร ความดันโลหิตและความดันโลหิต
1.2 ภาวะโภชนาการ	- ระบุแบบแผนการได้รับอาหาร นิสัยการรับประทานอาหาร ชนิดของอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน ชนิดอาหารที่ชอบและไม่ชอบ การเพิ่มขึ้นของน้ำหนัก
1.3 การขับถ่าย	- ระบุการขับถ่ายอุจจาระ เช่นแบบแผนการขับถ่าย จำนวนครั้งต่อวัน อาการผิดปกติขณะขับถ่าย การใช้ยาที่เกี่ยวข้องกับการขับถ่าย - ระบุการขับถ่ายปัสสาวะ เช่นแบบแผนการขับถ่าย ลักษณะที่ผิดปกติ เช่น ปัสสาวะลำบาก หรือแสบขัด
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	- ระบุความสามารถเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพักผ่อน และการนอนหลับ และระบุจำนวนชั่วโมงในการพักผ่อนนอนหลับต่อวัน
1.5 การปกป้องร่างกาย	- ระบุการได้รับภูมิคุ้มกัน การแพ้สารต่างๆ
1.6 การรับรู้ความรู้สึก	- ระบุความรู้สึกทั่วไป เช่น อุดหนุนและเจ็บปวดต่างๆ

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
1.7 สารน้ำและเกลือแร่	- ระบุภาวะการบวม การมีไข้ขาวในปัสสาวะ ความดันโลหิต
1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท	- ระบุความสามารถในการรู้สึกตัว การติดต่อสื่อสาร และสัญญาณชีพ (Vital Signs)
1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ	- ระบุประวัติการเป็นโรคที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ เช่น โรคเบาหวาน ต่อมธัยรอยด์
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์	
2.1 ด้านกายภาพ	- ระบุความรู้สึกหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่มีต่อ รูปร่างหน้าตา สภาพร่างกายของตน หรือเป็นความรู้สึก หรือการรับรู้ปฏิกิริยาที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง จากคำพูด สีหน้า อารมณ์ เป็นต้น
2.2 ด้านส่วนตัว	- ระบุอุปนิสัย ความเชื่อมั่น ความกลัว ความวิตกกังวลต่างๆ ความเชื่อในเรื่องศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ความรู้สึกมีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	- ระบุความสามารถในการแสดงบทบาทตนเองได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม คือ บทบาทปฐมภูมิ พ่อ แม่ สามี บทบาทตติยภูมิ เช่น สมาชิกของสมาคมที่เป็นที่ปรึกษากลุ่มต่างๆ เป็นต้น
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา	- ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างการให้และการได้รับความรัก ความเคารพนับถือ และการพึ่งพาระหว่างตนเองและผู้อื่น
การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย	- เป็นการสรุปปัญหาและสาเหตุหลังจากการประเมินข้อมูลต่างๆ ชำต้น โดยระบุการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย 4 ด้าน ร่างกาย อัตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ และการพึ่งพา
วิธีการให้การศึกษ	- ระบุวิธีการให้การศึกษที่เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ เช่น เน้นความเข้าใจจะใช้การบรรยาย การอภิปราย หรือ เน้นเพื่อให้ปฏิบัติได้ อาจใช้การสาธิต เป็นต้น

การประเมิน	กิจกรรมการประเมิน
แบบแผนการให้การศึกษาแก่	
หญิงตั้งครรภ์	
วันที่ศึกษา	- ระบุวันที่ศึกษาหญิงตั้งครรภ์และการวางแผนให้การศึกษาแก่
	หญิงตั้งครรภ์
วันที่ให้การศึกษา	- ระบุวันที่ดำเนินการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
ชื่อผู้ป่วยที่ศึกษา	- ระบุรายชื่อผู้ป่วยที่ศึกษาทั้งหมด
วัตถุประสงค์	- ระบุวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาเพื่อให้เหมาะสมตาม
	ความต้องการตามการปรับตัวของหญิงตั้งครรภ์
เนื้อหา	- ระบุเนื้อหาในการให้การศึกษาโดยสอดคล้องความต้องการ
	ตามการของหญิงตั้งครรภ์ที่วินิจฉัยได้
วิธีการให้การศึกษา	- ระบุวิธีการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างเหมาะสม
การประเมินผล	- ระบุเกณฑ์ในการประเมินผล และผลที่ได้หลังจากการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์แล้ว ว่าบรรลุผลเพียงใด

เมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายกรณีศึกษาแล้วจึงลงมือฝึกหัดประเมินสภาพและวินิจฉัย
ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยประยุกต์แนวคิดทฤษฎีที่ได้เรียนรู้มาใช้นะจ๊ะ

เมื่อเสร็จขั้นนี้แล้วนำไปวางแผนให้การศึกษา แล้วนำเสนอ
เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำไปปฏิบัติการให้การศึกษาในห้องเรียน

เมื่อผ่านเกณฑ์นี้แล้ว
จึงจะสามารถไปปฏิบัติการให้การศึกษาในคลินิก

จำไว้ทุกขั้นตอนมีความสำคัญ

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 1

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางเพลิน อายุ 32 ปี อาชีพทำนา <u>ประวัติครอบครัว</u> ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ <u>ประวัติการเจ็บป่วย</u> ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ <u>ประวัติการมีประจำเดือน</u> ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 4 วัน ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P. = 30 พฤศจิกายน 38 <u>ประวัติการตั้งครรภ์</u> G2P1 ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดที่อนามัย แรกคลอดลูกตัวเล็ก ซักถามพบว่านางเพลินชอบรับประทานอาหารจำพวกน้ำพริกและของหมักดอง แต่เมื่อตั้งครรภ์ก็บำรุงตัวเองและรับประทานอาหารมากขึ้น การปฏิบัติตนเหมือนก่อนตั้งครรภ์ และสุขภาพแข็งแรงดี <u>ผลการตรวจร่างกาย</u> B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal B. W. = 58 Kg ไม่ทราบน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ <u>ผลการตรวจทางห้องทดลอง</u> VDRL - Non Reactive Anti HIV negative Hct = 35 mg % Hb = 12 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative <u>ผลการตรวจครรภ์</u> โดยการคลำ			
1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
1/4 > O	Right	Vertex	Float
การฟัง F.H.S. = 146 ครั้ง / นาที			

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านร่างกาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 2

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 กันยายน 2539

นางริน อายุ 30 ปี อาชีพแม่บ้าน

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 2-3 วัน

คุมกำเนิดด้วยยาเม็ด L.M.P. = 1 มีนาคม 39

ประวัติการตั้งครรภ์ G2P1 ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด แรกคลอดน้ำหนัก 2,390 กรัม
แรกคลอดปกติ หลังคลอดไม่มีภาวะแทรกซ้อน

นางรินชอบรับประทานอาหารจำพวกของทอดของมันและรับประทานของหวานทุกมื้อ
หลังอาหาร ดื่มนมวันละ 1 ลิตร

ผลการตรวจร่างกาย Breast ปกติ V/S ได้ค่า T= 37.1 C P = 80 ครั้ง / นาที
R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
B.W.เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.5 Kg/ 1 เดือน ส่วนสูง = 153 เซนติเมตร

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive Anti HIV negative
Hct = 33 mg % Hb = 11 g/dl Urine Sugar = negative ,Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ โดยการคลำ

1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
2/4 > O	Left	Vertex	Float

การฟัง F.H.S. = 144 ครั้ง / นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านร่างกาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ 3

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 พฤษภาคม 2539

นางเดือน อายุ 32 ปี อาชีพรับจ้างก่อสร้าง

ประวัติครอบครัวและประวัติการเจ็บป่วย ปกติ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ มาครั้งละ 3 วัน คุมกำเนิดโดยใช้ยาฉีด
L.M.P. = 8 ก.ย. 2538

ประวัติการตั้งครรภ์ G3P1 ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดปกติ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆ
ปัจจุบันอายุ 9 ปี ครรภ์ที่สองมีภาวะตกเลือดและทารกตายในครรภ์เมื่ออายุครรภ์ 8 เดือน
ครั้งนี้นางเดือนมาตรวจตามนัด กังวลและซักถามถึงการเตรียมตัวคลอด อยากให้แพทย์และ
พยาบาลดูแลตนมากขึ้นเพื่อไม่ให้เหมือนการตั้งครรภ์ครั้งก่อน

ผลการตรวจร่างกาย Breastปกติ ผลการตรวจ V/S ได้ค่า T= 37 C P = 78 ครั้ง / นาที
R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg Lung - Normal Heart - Normal
B.W.เพิ่มขึ้น 0.5 Kg/wk

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive และ Anti HIV negative

Hct = 33 mg % Hb = 11 g/dl Urine Sugar = negative , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ ระดับมดลูก = 3/4 > O ท่า ROA Vertex Presentation Head Float
F.H.S. = 146 ครั้ง / นาที

สรุปการวินิจฉัยปัญหา คือ ปัญหาการปรับตัวด้านการพึ่งพา

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....

หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....

อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

ประวัติครอบครัว.....

ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....

ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....

ผลการตรวจต่างๆ

-ผลการตรวจร่างกาย.....

-ผลการตรวจครรภ์.....

-ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน () ปกติ ระบุ V/S.....

() ไม่ปกติ ระบุ.....

1.2 ภาวะโภชนาการ () ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....

() ไม่ปกติ ระบุ.....

1.3 การขับถ่าย () ปกติ

() ไม่ปกติ ระบุ.....

1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน () ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....

() ไม่ปกติ ระบุ.....

1.5 การปกป้องร่างกาย () ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....

() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิลำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

: สรุปการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

แบบแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วันที่ศึกษา.....วันที่ให้การศึกษา.....

ชื่อผู้ป่วยที่ศึกษา 1.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

2.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

3.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการ ให้การศึกษา	การประเมินผล

แบบฝึกหัดปฏิบัติการในคลินิก

แบบฝึกหัดปฏิบัติการในคลินิก

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ กระบวนการพยาบาล หลักการปรับตัวตาม ทฤษฎีการปรับตัวของรอย มาให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติการในห้องเรียน

1. ครูนิเทศก์มอบหมายงานเพื่อให้นักศึกษาจัดตารางศึกษาน้องตั้งครรภ์และจัดเตรียม แผนการให้การศึกษา
2. ศึกษาผู้ป่วย ในที่นี้คือน้องตั้งครรภ์ จากบัตรฝากครรภ์และน้มน้องตั้งครรภ์ เพื่อ ประเมินสภาพและวินิจฉัยปัญหาตามการปรับตัวของน้องตั้งครรภ์รวมทั้งวิธีการให้การศึกษา
3. วางแผนการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ โดยเตรียมพร้อมด้านเนื้อหาความรู้ อุปกรณ์สถานที่ สำหรับการให้การศึกษาที่ตรงกับปัญหาความต้องการตามการปรับตัวของน้อง ตั้งครรภ์และวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษาอย่างเหมาะสม
4. ฝึกปฏิบัติการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์ในคลินิก ตามแผนที่กำหนดไว้และ ประเมินผลการให้การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

การประเมินผล

นักศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามแบบการประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา ร้อยละ 80 ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องทำกิจกรรมซ่อมเสริม

กิจกรรมซ่อมเสริม

ครูจะให้คำปรึกษาร่วมกับนักศึกษา กิจกรรมซ่อมเสริม ได้แก่ สอบซ่อม ทำรายงาน และ/หรือ การทดลองสอนซ้ำ

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S..... () ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก..... () ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ () ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน..... () ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก..... () ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
- () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....
.....
.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....
.....

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Function Mode)
() ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
() ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

แบบฟอร์มการประเมินสภาพและการวินิจฉัย

นักศึกษา.....ชั้นปีที่.....
 หน่วยฝึกปฏิบัติที่.....

: ข้อมูลทั่วไป :

ชื่อ.....อายุ.....ศาสนา.....สถานภาพ.....
 อาชีพ.....การศึกษา.....ภูมิสำเนา.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ประวัติครอบครัว.....
 ประวัติหญิงตั้งครรภ์.....
 ประวัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์.....
 ผลการตรวจต่างๆ
 -ผลการตรวจร่างกาย.....
 -ผลการตรวจครรภ์.....
 -ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....

: การประเมินสภาพ :

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological Mode)

1.1 ออกซิเจน	() ปกติ ระบุ V/S.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.2 ภาวะโภชนาการ	() ปกติ ระบุ น้ำหนัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.3 การขับถ่าย	() ปกติ
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.4 กิจกรรมและการพักผ่อน	() ปกติ ระบุจำนวนชั่วโมงต่อวัน.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....
1.5 การปกป้องร่างกาย	() ปกติ ระบุการได้รับวัคซีนกันบาดทะยัก.....
	() ไม่ปกติ ระบุ.....

- 1.6 การรับรู้ความรู้สึก () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.7 สารน้ำและเกลือแร่ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.8 การทำหน้าที่ของระบบประสาท () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 1.9 การทำหน้าที่ของต่อมไร้ท่อ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self -Concept Mode)
- 2.1 ด้านกายภาพ () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
- 2.2 ด้านส่วนตน () ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role-Funtion Mode)
() ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา (Interdependence Mode)
() ปกติ
() ไม่ปกติ ระบุ.....

: การวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....

.....

.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....

.....

: สรุปการวินิจฉัยความต้องการตามการปรับตัวของรอย :

.....
.....

: การวินิจฉัยวิธีการให้การศึกษา :

.....
.....

แบบแผนการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

วันที่ศึกษา.....วันที่ให้การศึกษา.....

ชื่อผู้ป่วยที่ศึกษา 1.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

2.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

3.....การตั้งครรภ์และอายุครรภ์.....

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการ ให้การศึกษา	การประเมินผล

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบ
เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อ
การศึกษาแก่น้องตั้งครรภ์

รองศาสตราจารย์ สุปราณี อัครเสวี

รองคณบดีฝ่ายพัฒนาและวางแผน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ปริสฺณกุล

หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ เทียมศร ทองสวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ กรรณิการ์ กันธะรักษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา เทียนสวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พยอมน อัยสวัสดิ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมทรง เฟ่งสุวรรณ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวนพิศ นรเดชานนท์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุพิน จันทรรักษ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ละเจียด อุดมรัตน์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก ข

แบบประเมินเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้นักศึกษากำหนดกฎตั้งครรภ์

แบบประเมินเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่
หญิงตั้งครรภ์

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน เพื่อการตรวจสอบเครื่องมือ
ประกอบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อการศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	เหมาะสม	
1. คู่มือครู .วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ .คำแนะนำในการใช้คู่มือ . การประเมินผล				
2. คู่มือปฏิบัติการสอน .วัตถุประสงค์การใช้คู่มือ .คำแนะนำในการใช้คู่มือ .วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการให้การศึกษา .ขั้นตอนการปฏิบัติการให้การศึกษา .ความรู้พื้นฐานก่อนการให้การศึกษา .รูปแบบการวางแผนการให้การศึกษา .แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา				
3. แบบฝึกหัดทบทวนความรู้เบื้องต้น				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....
.....
.....

ผู้ประเมิน.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ตำแหน่งบริหาร.....

ภาคผนวก ข

แบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่น้องตั้งครรภ์

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			แนวทาง การปรับปรุง
	เหมาะสม มาก	เหมาะสม ปานกลาง	ต้อง ปรับปรุง	
1. วัตถุประสงค์ของการใช้คู่มือ 2. คำแนะนำในการใช้คู่มือ 3. วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน 4. ขั้นตอนในการเรียนการสอน 5. เนื้อหาที่เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนการเรียนการสอน 6. แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา 7. แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา 8. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้จริง				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฉ

แบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

แบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

ข้อสอบมีทั้งหมด 36 ข้อ เวลาที่ใช้ในการสอบทั้งหมด 1 ชั่วโมง

คำแนะนำ

1. โปรดเขียนชื่อสกุลและเลขที่ลงในกระดาษคำตอบ
2. รอสัญญาณจากกรรมการเพื่อเริ่มทำข้อสอบ
3. เมื่อเริ่มทำข้อสอบให้อ่านคำชี้แจงและคำถามในแต่ละข้อให้เข้าใจ
แล้วเลือกกากบาท (X) คำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวเท่านั้น
ลงในกระดาษคำตอบที่กำหนดให้
4. โปรดตอบคำถามทุกข้อ

แบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

คำชี้แจง ให้ใช้สถานการณ์นี้ตอบคำถามข้อ 1 - 9

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2539

นางอารยา เกตดี อายุ 18 ปี G1P0

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 3-5 วัน

เคยคุมกำเนิดด้วยยาเม็ดคุมกำเนิด L.M.P. = 30 ก.ย. 38

ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลกลัวสามีรังเกียจเมื่อท้องโตขึ้น โดยปกติรับรู้ว่าเป็นคนสวย มีมนุษยสัมพันธ์ดี และชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ เมื่อเครียดหรือมีปัญหา มักสูบบุหรี่

การตรวจร่างกาย Breast ปกติ วัด V/S ได้ค่า T= 37.2 C P = 80 ครั้ง / นาที
R = 24 ครั้ง / นาที B.P. = 110/70 m.m.Hg
Lung - Clear Heart - มีเสียง murmur เล็กน้อย B.W. เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1 Kg/ 1 เดือน
ส่วนสูง = 153 ซม.

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive Hct = 31 % Hb = 10 g/dl
HbSAg และ Anti HIV ผลปกติ Urine Sugar = trace , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ โดยการคลำ

1st Leopole Handgrip	2 nd Leopole Handgrip	3 rd Leopole Handgrip	4th Leopole Handgrip
= O, =	left	vertex	Float

การฟัง F.H.S. = 144 ครั้ง / นาที

(1) ข้อมูลของนางอารยา ข้อใดคือข้อมูลเด่นในการนำไปสู่การวินิจฉัยเรื่องของการปรับตัวตาม
ทฤษฎีการปรับตัวของรอย

ก. อาชีพ

ข. อายุครรภ์

ค. ชอบกิจกรรม

ง. การแก้ปัญหาโดยการสูบบุหรี่

(2) ถ้านักศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ให้การศึกษาแก่นางอารยา ข้อใดที่นำมาใช้เลือกวิธี
สอนได้เหมาะสมที่สุดแก่นางอารยา

ก. อายุครรภ์

ข. ความวิตกกังวล

ค. การรับรู้ต่อตนเอง

ง. การชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

(3) จากการวินิจฉัยตามการปรับตัวของรอย นางอารยาน่าจะมีปัญหาด้านใดมากที่สุด

ก. ด้านอัตมโนทัศน์จากการกังวลกลัวสามีรังเกียจ

ข. ด้านบทบาทหน้าที่เนื่องจากอายุน้อยทำแต่งงานบ้าน

ค. ด้านร่างกายเพราะตรวจพบว่าหัวใจมีเสียง murmur

ง. ด้านการพึ่งพาเนื่องจากเมื่อตั้งครรภ์เดินทางไปปรึกษาเพื่อนไม่สะดวก

(4) จากผลการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวของนางอารยา ท่านคิดว่าแผนการให้การ
ศึกษาข้อใดเหมาะสมที่สุด ที่จะให้นางอารยาเรียนรู้เพื่อการปรับตัวของตัวเองขณะตั้งครรภ์ได้
ถูกต้อง

ก. ปลอบใจอย่างสม่ำเสมอ

ข. รายงานผลการตรวจครรภ์สม่ำเสมอ

ค. เยี่ยมและสนทนากับนางอารยาทุกวัน

ง. จัดให้ความรู้แก่นางอารยาและสามีเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

- (5) การเตรียมสอนที่เหมาะสมสำหรับนางอารยา คือข้อใด
- สอนขณะตรวจครรภ์
 - นัดวันสอนตามแผนที่เหมาะสม
 - สอนโดยจัดกลุ่มเฉพาะบุคคล
 - ถามความสมัครใจส่วนตัวของนางอารยา
- (6) การจัดสอนเพื่อให้ความรู้แก่นางอารยา การปฏิบัติต่อนางอารยาที่ดีที่สุดในการสอนคือข้อใด
- สอนเชิงปรึกษา
 - สอนเฉพาะบุคคล
 - สอนร่วมกับหญิงตั้งครรภ์ด้วยกัน
 - สอนเชิงสนทนาร่วมกับหญิงตั้งครรภ์ด้วยกัน
- (7) วิธีการสอนใด ที่จะให้นางอารยาเข้าใจถึงปัญหาการปรับตัวของตนเองและการปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
- สาธิตการบริหารร่างกายที่ถูกต้อง
 - อภิปรายเพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจตนเอง
 - การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เรียนรู้ด้วยตนเอง
 - บรรยายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์
- (8) พฤติกรรมข้อใดที่แสดงว่า นางอารยาเข้าใจถึงปัญหาการปรับตัวของตนเอง
- เลิกสูบบุหรี่
 - วิตกกังวลลดลง
 - ทำงานบ้านได้ตามปกติ
 - ไม่สนใจความต้องการของตนเอง
- (9) ข้อมูลใดที่แสดงถึงเป้าหมายของการให้การศึกษาข้างต้นบรรลุผล
- "เมื่อไหร่ลูกจะคลอดสักที"
 - "ฉันรับประทานอาหารได้มากขึ้น"
 - "เมื่อคืนนี้ฉันนอนหลับได้มากขึ้น"
 - "สามี่ฉันพูดคุยกับลูกทุกคืน และดูแลฉันเป็นอย่างดี"

คำชี้แจง ให้ใช้สถานการณ์นี้ตอบคำถามข้อ 10 - 18

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พ.ค. 2539

นางแนน อายุ 35 ปี G₁P₀ อาชีพ รับราชการ

ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ

ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ ปฏิเสธการแพ้ยาใดๆ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 1-3 วัน

ไม่ได้คุมกำเนิด L.M.P. ไม่แน่ใจ ประมาณต้นเดือน มกราคม 2539

ผลตรวจอุลตราซาวด์ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2539 พบอายุครรภ์ 12 สัปดาห์

นางแนนและสามีดีใจมากเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ เพราะอยากมีลูกมากแต่กังวลว่าจะมีปัญหาลูกเกิดมาไม่ครบ และคลอดลำบาก ไม่ทราบจะคลอดวิธีใด เนื่องจากตนอายุมากแล้ว ดังนั้นจึงรีบมาฝากครรภ์

การตรวจร่างกาย วัด V/S ได้ค่า T = 37 °C P = 78 ครั้ง / นาที R = 20 ครั้ง / นาที

B.P. = 110/70 mm.Hg Lung - Clear Heart - Normal

น้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ = 50 Kg วันนี้หนัก 51.5 Kg

ผลการตรวจทางห้องทดลอง VDRL - Non Reactive Hct = 32 % Hb = 10.5 g/dl

HbSAg และ Anti HIV ผลปกติ Urine Sugar = trace , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ ยอดมดลูกอยู่ระดับ 2/3 > S.P.

1 เดือนต่อมา นางแนนมาตรวจตามนัด ด้วยอาการขี้มึนแ่มแ่มใส เมื่อซักถามจะมีอาการแน่นท้องเล็กน้อย ตรวจร่างกาย B.P.=120/80 mmHg B.W.=55Kg

ระบบอื่นๆ ปกติ ผลตรวจปัสสาวะ Urine Sugar = trace , Urine Albumine = negative

ผลการตรวจครรภ์ Fundus อยู่ระดับสะดือ ยังไม่รู้สึกลูกว่าเด็กดิ้น

- (10) ข้อบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับปัญหาของนางแนน คือข้อใด
- ก. ครรภ์แรก
 - ข. อายุ 35 ปี
 - ค. L.M.P. ไม่ชัดเจน
 - ง. น้ำหนัก 55 กิโลกรัม
- (11) จากข้อมูล นางแนนควรได้รับความรู้เรื่องใดมากที่สุด
- ก. การดูแลครรภ์
 - ข. การมาตรวจตามนัด
 - ค. การเตรียมตัวก่อนคลอด
 - ง. การปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์
- (12) จากข้อมูลนางแนนจะมีปัญหาตามหลักการปรับตัวของรอยด้านใด
- ก. ด้านร่างกาย
 - ข. ด้านการพึ่งพา
 - ค. ด้านอัตมโนทัศน์
 - ง. ด้านบทบาทหน้าที่
- (13) จากลักษณะปัญหาของนางแนน ข้อใดเป็นการวางแผนให้การศึกษาที่ตรงกับความต้องการการปรับตัวของนางแนน
- ก. การสร้างความมั่นใจในการคลอด
 - ข. การให้กำลังใจและชี้แนะวิธีคลอด
 - ค. การฝึกออกกำลังกายเพื่อให้คลอดง่าย
 - ง. การสนับสนุนให้มาตรวจอย่างสม่ำเสมอ
- (14) แผนการสอนที่ท่านคิดว่าควรจัดให้นางแนน คือข้อใด
- ก. แผนการสอนสำหรับผู้ตั้งครรภ์
 - ข. แผนการสอนเพื่อศึกษาวิธีการคลอด
 - ค. แผนการสอนเพื่อสาธิตการคลอดปกติ
 - ง. แผนการสอนเพื่อปฏิบัติตนระหว่างการคลอด

(15) ถ้าท่านต้องการสอนให้นางแนนมีความมั่นใจว่า อายุ 35 ปี ไม่มีผลต่อการตั้งครรภ์ วิธีสอนที่เหมาะสม คืออะไร

- ก. สาริตถ์การคลอด
- ข. อภิปรายหลังคลอด
- ค. บรรยายเรื่อง การตั้งครรภ์กับอายุ
- ง. ประชุมปรึกษาเรื่องทารกในครรภ์

(16) อุปกรณ์การสอนที่จะสนับสนุนให้นางแนนเข้าใจและสามารถปรับตัวได้ตามปัญหาที่วิตกกังวล คืออะไร

- ก. วิดีโอ
- ข. แผ่นพับ
- ค. โปสเตอร์
- ง. สไลด์ประกอบเสียง

(17) จากผลการตรวจครรภ์ 1 เดือนต่อมา สิ่งที่แสดงว่านางแนนควรจะได้รับคำแนะนำเป็นการเพิ่มเติม คือเรื่องใด

- ก. อายุครรภ์
- ข. เด็กไม่ดิ้น
- ค. น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น
- ง. พบอัลบูมินในปัสสาวะ

(18) ถ้าการให้การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวในระหว่างตั้งครรภ์ ที่พยาบาลให้แก่นางแนน มีความถูกต้อง นางแนนควรจะพูดว่าอย่างไร

- ก. "สามีดีใจมากเมื่อลูกเริ่มดิ้น"
- ข. "ฉันปฏิบัติขณะตั้งครรภ์ตามที่คุณแนะนำ"
- ค. "ฉันมีอาการผิดปกติขณะตั้งครรภ์เล็กน้อย"
- ง. "ฉันสังเกตอาการผิดปกติของตนอยู่ตลอดเวลา"

คำชี้แจง ให้ใช้สถานการณ์นี้ตอบคำถามข้อ 19 - 27

นางจิต อายุ 27 ปี อาชีพรับจ้างรายวัน สามีตกงาน รายได้ประมาณ 200 บาทต่อวัน
ประวัติครอบครัว ปฏิเสธโรคทางพันธุกรรมและโรคติดต่อ
ประวัติการเจ็บป่วย ปฏิเสธโรคประจำตัวและโรคติดต่อ
ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 2-3 วัน
ประวัติการตั้งครรภ์ G2P1 ครรภ์แรกคลอดครบกำหนด คลอดปกติ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆ
 ปัจจุบันลูกอายุ 3 ปี การตั้งครรภ์ปัจจุบัน ตั้งครรภ์ได้ 3 เดือน
 มาตรวจครั้งนี้ นางจิตมีท่าทางวิตกกังวล ไม่ยิ้มแย้ม สอบถามพบว่ามีอาการคลื่นไส้
 อาเจียนเล็กน้อย แต่ก่อนมาตรวจ 1 วันขาดงานเนื่องจากรู้สึกอ่อนเพลียและคลื่นไส้ วันนี้
 ขาดงานอีกเพื่อมาตรวจรักษา กังวลถ้าอาการไม่ดีขึ้น จะต้องเสียรายได้มาเลี้ยงครอบครัว

(19) ข้อมูลใดที่แสดงถึงปัญหาการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของนางจิตตามหลักการปรับตัว
 ของรอย

- ก. สามีตกงาน
- ข. อาชีพรับจ้างรายวัน
- ค. การต้องเลี้ยงครอบครัว
- ง. การทำงานมาตรวจตามนัด

(20) พยาบาลจะต้องให้การศึกษาข้อใด เพื่อให้นางจิตสามารถปรับบทบาทตนเองให้เป็นไปอย่าง
 ถูกต้อง

- ก. การแก้ไขภาวะคลื่นไส้ อาเจียน
- ข. การตรวจรักษาเมื่อมีภาวะผิดปกติ
- ค. การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายขณะตั้งครรภ์
- ง. การช่วยเหลือตัวเองเมื่อมีภาวะผิดปกติเล็กน้อย

(21) สิ่งที่เป็นปัญหาของการจัดการให้การศึกษาของนางแนนในขณะนี้คืออะไร

- ก. อาชีพ
- ข. ความยากจน
- ค. ความวิตกกังวลเนื่องจากการตั้งครรภ์
- ง. ความไม่พร้อมเนื่องจากไม่มีเวลาดูแลตนเอง

- (22) เพื่อให้นางจิตปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ท่านคิดว่าแผนการให้การศึกษาข้อใดเหมาะสมที่สุด
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน
 - ให้ความรู้เกี่ยวกับการมาตรฐานนัด
 - ให้ความรู้เกี่ยวกับการสังเกตอาการผิดปกติ
 - ให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขอาการผิดปกติเล็กน้อย
- (23) ท่านคิดว่าจะให้การศึกษาแก่นางจิต ลักษณะใดจึงจะเหมาะสม
- ระหว่างตั้งครรภ์
 - เมื่อมาตามนัดครั้งต่อไป
 - ให้เอกสารแก่นางจิตไปอ่านเองที่บ้าน
 - แนะนำให้ไปรับการปรึกษาที่สถานอนามัยใกล้บ้าน
- (24) วิธีสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมแก่นางจิต
- สอนเชิงปริกษารายบุคคล
 - สอนเชิงวิเคราะห์เป็นรายบุคคล
 - สอนบรรยายร่วมกับหญิงตั้งครรภ์อื่น
 - สอนแบบอภิปรายร่วมกับหญิงตั้งครรภ์อื่น
- (25) ในการให้การศึกษาแก่นางจิต ควรคำนึงถึงเรื่องใดมากที่สุด
- การใช้เวลาให้น้อยที่สุด
 - การอธิบายโดยใช้คำพูดง่ายๆ
 - การจัดสิ่งแวดล้อมให้น่าสนใจ
 - การให้มีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ฟังคนอื่น
- (26) ข้อใดที่แสดงว่าบรรลุเป้าหมายในการให้การศึกษา
- "มีอาการยี้มแย้ม แจ่มใส"
 - "ฉันได้ทำงานฉันมีความสุข"
 - "เมื่อมีอาการเวียนศีรษะจะเป็นลม ฉันจะนอนพัก"
 - "เมื่อมีความวิตกกังวล ฉันจะรีบมาโรงพยาบาลทันที"

(27) ข้อใดที่แสดงว่า นางจิตปรับตัวได้เหมาะสม

- ก. สุขภาพแข็งแรง
- ข. ไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียนอีก
- ค. สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ
- ง. ทุยืมเงินเล็กน้อยเมื่อจำเป็น

คำชี้แจง ให้ใช้สถานการณ์นี้ตอบคำถามข้อ 28 - 36

ถ้านักศึกษาได้ศึกษาผู้ป่วยรายนี้ วันที่ 30 พ.ค. 2539

นางทอง อายุ 30 ปี อาชีพทำนา จบชั้น ป. 4

ประวัติครอบครัวและประวัติการเจ็บป่วย ปกติ

ประวัติการมีประจำเดือน ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุกเดือน มาครั้งละ 4 วันไม่ได้คุมกำเนิด
L.M.P. กลางเดือนพฤศจิกายน 2538 .

ประวัติการตั้งครรภ์ G₂P₁ ครรภ์แรกคลอดเมื่อตั้งครรภ์ได้ 9 เดือนเศษ คลอดที่บ้าน
แรกคลอด ลูกตัวเล็ก ชักถามพบว่านางทองชอบรับประทานอาหารจำพวกน้ำพริกปลาร้า
กับผักสด

ผลการตรวจร่างกาย Breast ปกติ inverted nipple B.P. = 130/80 m.m.Hg
B.W. = 55 Kg. น้ำหนักขึ้นเฉลี่ย 0.5 Kg/wk

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ VDRL - Non Reactive Hct = 35 % Hb = 12 g/dl
HbSAg และ Anti HIV ผลปกติ Urine Sugar = negative , Urine Albumine = +1

ผลการตรวจครรภ์ ยอดมดลูกอยู่ระดับ 2/4 > O ท่า ROA Vertex Presentation
FHS=146 ครั้ง/นาที

(28) ข้อมูลสนับสนุนที่จะทำให้นางทองมีปัญหการปรับตัวด้านร่างกาย คือข้อใด

- ก. ครรภ์แรกคลอดลูกตัวเล็ก
- ข. น้ำหนักน้อยขณะตั้งครรภ์
- ค. รับประทานอาหารจำพวกน้ำพริกปลาร้าและผักสด
- ง. ผลการตรวจร่างกายและผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

(29) เมื่อจะให้การศึกษาแก่นางทอง ข้อมูลที่จะต้องนำมาพิจารณาเพื่อเลือกวิธีการจัดการให้การศึกษานี้ถูกต้องและตรงกับศักยภาพของนางทอง คือข้อใด

- ก. อายุ
- ข. อาชีพ
- ค. ประวัติการตรวจครรภ์
- ง. ประวัติของการตั้งครรภ์

(30) การปรับตัวด้านร่างกายที่จำเป็นที่สุด ที่จะให้การศึกษาแก่นางทองเพื่อจะให้การปฏิบัติตนหลังคลอดเป็นไปอย่างถูกต้องคือเรื่องใด

- ก. Family Planning
- ข. Breast Feeding
- ค. Hoffman's Maneuver
- ง. Physical Examination

(31) การให้ความรู้ตามแผนการให้การศึกษาข้อใดเหมาะสมที่สุดของการปรับตัวของนางทอง

- ก. วิธีการคลอดที่ถูกต้อง
- ข. การคุมกำเนิดที่ถูกต้อง
- ค. การสังเกตอาการผิดปกติ
- ง. การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง

(32) แผนการให้การศึกษาที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับนางทองในการปฏิบัติตนในการดูแลร่างกายขณะตั้งครรภ์ คือข้อใด

- ก. การดูแลร่างกายหลังคลอด
- ข. การดูแลหลังคลอดและการดูแลเด็ก
- ค. การดูแลเด็กและการเตรียมเต้านม
- ง. การเตรียมเต้านมและการสังเกตอาการผิดปกติ

(33) การให้การศึกษาเพื่อให้นางทองเรียนรู้ถึงปัญหาตามหลักการปรับตัวของรอย คือข้อใด

- ก. สาธิตย้อนกลับ
- ข. อภิปรายเชิงวิเคราะห์
- ค. บรรยายประกอบภาพ
- ง. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(34) วิธีให้การศึกษาแก่นางทอง ควรคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด

- ก. อาชีพ
- ข. อายุครรภ์
- ค. นิสัยการกิน
- ง. ระดับการศึกษา

(35) ข้อใดแสดงว่านางทองเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ให้การศึกษา

- ก. น้ำหนักขึ้นตามเกณฑ์
- ข. ตอบคำถามได้ 2 ใน 3 ข้อ
- ค. ไม่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์
- ง. รับประทานอาหารได้อย่างถูกต้อง

(36) คำพูดข้อใดของนางทองที่แสดงว่านางทองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อการดูแลร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ที่ดี

- ก. "ฉันจะคุมกำเนิดหลังคลอด"
- ข. "ฉันทำนาได้ตามปกติไม่เจ็บป่วย"
- ค. "ฉันสังเกตอาการผิดปกติขณะตั้งครรภ์อยู่เสมอ"
- ง. "ฉันรับประทานน้ำพริกน้อยลงแต่รับประทานผักสดมากขึ้น"

ภาคผนวก ญ

ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
ของแบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แบบทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่น้องดังครรภ์

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1.	.42	.28	19.	.60	.50
2.	.25	.35	20.	.46	.35
3.	.71	.42	21.	.64	.28
4.	.71	.42	22.	.35	.28
5.	.35	.28	23.	.42	.28
6.	.28	.28	24.	.53	.50
7.	.53	.50	25.	.53	.50
8.	.46	.35	26.	.57	.57
9.	.68	.21	27.	.68	.21
10.	.64	.28	28.	.46	.35
11.	.32	.35	29.	.35	.28
12.	.46	.35	30.	.35	.28
13.	.28	.28	31.	.68	.21
14.	.39	.35	32.	.35	.28
15.	.39	.35	33.	.46	.35
16.	.50	.42	34.	.57	.57
17.	.39	.35	35.	.32	.35
18.	.42	.28	36.	.39	.35

ภาคผนวก ก

คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่นักเรียนตั้งครรภ์

คะแนนจากการทดสอบสมรรถนะการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

คนที่	กลุ่มทดลอง		คนที่	กลุ่มควบคุม	
	Pretest	Posttest		Pretest	posttest
1.	19	17	1.	20	24
2.	10	15	2.	18	26
3.	14	15	3.	15	24
4.	16	18	4.	12	21
5.	10	11	5.	18	25
6.	18	16	6.	11	20
7.	13	16	7.	15	26
8.	15	14	8.	17	27
9.	14	13	9.	9	19
10.	17	12	10.	13	24
11.	13	14	11.	13	21
12.	10	13	12.	17	28
13.	14	15	13.	13	23
14.	14	16	14.	15	25
15.	15	19	15.	16	27
16.	17	12	16.	13	23
17.	16	16	17.	13	22
18.	13	15	18.	14	26
19.	17	18	19.	14	23
20.	11	15	20.	14	22
21.	14	14	21.	17	24
22.	15	17	22.	10	23
23.	13	13	23.	15	24
24.	14	15	24.	12	24

ภาคผนวก ก

แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษา

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูนิเทศก์ต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาล
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักศึกษาดังครรรค์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					แนวทาง การปรับปรุง
	เหมาะสม น้อยที่สุด	เหมาะสม น้อย	เหมาะสม ปานกลาง	เหมาะสม มาก	เหมาะสม มากที่สุด	
1. ขั้นตอนการเรียนการสอน						
2. ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน						
3. วิธีการให้การศึกษา						
4. การประสมประสานแนวคิดหลักการปรับตัว มาใช้ในการศึกษาแก่นักศึกษาดังครรรค์						
5. การให้นักศึกษาฝึกแต่ละสมรรถนะในชั้น กระบวนการสอน						
6. แบบประเมินผลการปฏิบัติการให้การศึกษา						
7. แบบฟอร์มการวางแผนการให้การศึกษา						
8. ระยะเวลาในการเรียนการสอน						
9. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเรียน การสอนไปใช้จริง						

ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	สมพิศ ไยสุน
เกิดวันที่	23 ตุลาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	92/477 ถ. สุขาภิบาล 2 บึงกุ่ม กทม.
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาการพยาบาลสูตินรีเวชศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลพญามลสภากาชาดไทย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2520	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2525	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2529	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2540	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บทคัดย่อ
ของ
สมพิศ ไยสุน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา
มีนาคม 2540

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพการณ์จริง นำผลที่ได้มาสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีกรอบแนวคิด 2 ประการ คือ 1) การวินิจฉัยปัญหาโดยใช้กระบวนการพยาบาล และหลักการปรับตัวตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย 2) หลักการจัดเหตุการณ์การสอนของกาเย มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นกระบวนการสอน และขั้นประเมินผล จากนั้นนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปหาคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำไปทดลองนำร่องกับนักศึกษาพยาบาล จำนวน 5 คน นำผลการศึกษามาปรับปรุงพัฒนารูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยวิธีวิจัยเชิงทดลองกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยที่ฝึกปฏิบัติงานที่หน่วยผ่าครรภ์ ตึก ภปร. ชั้น 8 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 48 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ระยะเวลาที่ดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์

ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลองกลุ่มมีสมรรถนะในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นพอจะใช้พัฒนาความสามารถในการให้การศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์

A DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL FOR STUDENT NURSES
IN PREGNANT WOMEN EDUCATION

AN ABSTRACT
BY
SOMPIT YAI SOON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
March 1997

The purpose of the study was to develop an instructional model for student nurses in pregnant women education the research approach has two steps as follows :

The first step was the information study of the instructional model development for student nurses in pregnant women education from text books and relevant researches ; observing instructional arrangement and interviewing these students and their teachers for their opinions on the instructional program. The principle and fundamental conceptual framework for the instructional model consisted of 1) Problem Diagnosis of Nursing Process and The Roy's Adaptation Theory 2) instructional events of Gagné. The two concepts then were formulated instructional model into three learning activities : preparation, teaching process and evaluation. The instructional model was approved and evaluated by experts and to try out as pilot study with five student nurses and the result was used to improve the model.

The second step was to evaluate the instructional model effectiveness through the experimental design, with the third year student nurses in 1996, of College of Nursing, The Thai Red Cross Society at Antenatal Clinic Chulalongkorn Hospital, the subjects were divided into two group : an experimental and a control group with 24 students in each group. The treatment period was 8 weeks.

The results of the instructional model effectiveness was the experimental group and the controlled one were significantly different in capability of pregnant women education at $p < 0.05$ the posttest score of experimental group was significantly higher than pretest score at $p < 0.05$, which showed that the developed instructional model was effective enough to be used to develop students the capability in pregnant women education.